

ЛЕУА ЛЕИБА

АМРЕИ АНАЌӘИ

*Ажәеинраалақәеи
апоемақәеи*

Ақәа
2015

УДК 821.35
ББК 84(5Абх)6-5
Л 55

Леуа Леиба.

**Амреи анакәи. Ажәеинраалакәеи апоемакәеи. Акәа.
Акьыпцхь афны. – 2015 ш. 648 д. – Г/Р 978-5-111-08-02015.**

Леуа Леиба ишәкә ҕыц «Амреи анакәи» аҕы автор иажәеинраалакәа рзикуеит аҕсадгьыл абзиабара, ахаҕара, аламыс, апату. Иара убри шакәу аҕсуа изы зегьы реиҕа ихаданы икоу. Уи дрыкәызбоит, иаартынгьы ихәоит, ауафымреи, аҳарамреи диырҕагылоу. Ус икоу ауафы иара изы акы дишаҕсам.

Иажәеинраалакәа рҕы ихадароу тьытуп Аҕсадгьыл абзиабара, уи ахьчара. Ианатахха уи ахьчараз ишгьлаз Аҕсны аҕеицәа лашақәа. Убырт дьруазәкуп автор зыиәкәы ззикуа Аҕсны афырхайа, аибишьфы Сергеи Дбар.

Хадара ауеит иара убас абзиабара атема. Аҕсадгьыл ахь имоу абзиабара, ифызцәа рахь имоу абзиабара. Леуа Леиба иажәеинраалакәа рҕы иубоит аҕьа бзиа ишибо, адгьылқәа рықәаарыхра, аҕьа ус азура диазыкоу. Иара иарбан дгьылзаалакгьы аттира дишақәшахатым. Уи иажәеинраалакәа рҕы ихәоит, адгьыл уқәаарыхыр ауеит, аха иутир қалазом хәа.

Бзиабарала дрыхцәажәоит итаацәа, иматацәа, иҕшама пҕхәыс, абри акара шықәса идгьлан ихшара ицаазаз. Иажәеинраалакәа рыла иубартоуп Леуа Леиба иҕстазаара зегьы иҕизаны, иханы, бзиабарала, хәоуеиқәшәарала ишымфатҕысуа ифнәтаҕы.

Ашәкәы хнаркәшоит фба-фбала, пҕшьба-пҕшьбала, фба-фбала икоу ацәахәақәеи апоемакәеи.

*Абри сыиәкәы Дбар Сергеи Платон-иҕа игәалашәара
иазыскуеит.*

САҢХЬАФ УАХЬ

Саҕхьяф, иукәнагоу ажәеинраала,
Сара исзымыфуазар абра.
Ғәыбған сумтан, изласылшо ала,
Ак сыфуашәа сафуп сара.

Са исылшозар, уара узыхәа,
Икасымто ыкам абра.
Уара иуеиҕьасшьо сара сзыхәа.
Адунеигьы дықәзам цьара.

Уара узыхәа ажәа еилыпҕшаакәа,
Еснагь, срышьтоуп ажәарқәа рҕы.
Уара узыхәа са сажәа пҕсьеқәа,
Иусырхауам, итоуп сгәаҕы.

Саҕхьяф, уара иугәапҕхо ак сызхәозар,
Уаха акызатцәык стахзам.
Уара иугәампҕхо, цьара ак убозар,
Убри ухәаргьы цәгьа избазом.

Азә дубозар, гәаҕла сараисчычо,
Дузаанкылозар, уи даанкыл.
Еилымкаакәа сажәеинраала иахыччо,
Убри унеины уиҕагыл.

Сара исымоу зыгәра зго хәа,
Уара азә уоуп – уаха азәгьы.

Усывагыла аҕарахэа,
Хара хайыызцэаз есқынгы.

* * *

Анхафы иутар адгыл,
Иара дкалоит дгэырҕатцэа.
Ихьчоит уи иҕсы адкыл,
Еитеихауеит: аха, атцэа...

Абеиа иутар адгыл,
Ишэа, иза, иҕытцэтцэа.
Аахэаф дыҕшаа, даайдкыл,
Итиуеит уи дгэырҕатцэа.

* * *

Аибашьраан, Аҕсны ааныжыны,
Урыстэылаҕа иара дцеит.
Иахьа тыҕ дук иеахажыны,
Ара аус аушья итцеит.

Аҕсны рыцха, адгыл амкэкэаа,
Иара атира даҕуп.
Аҕсны ахэша уи иҕытцэкэа,
Ианифо, дзеигшроу ахэоуп.

* * *

Аҕсны атэылауафра имамзт азыхэа,
Аибашьра ианалага, Урыстэылаҕа дцеит.

Аибашьра ашьтахь, уи дахьаҕсуаз азыхэа,
Ирейҕыыз онык аанкылан анхара кайтцеит.

Анхара аума, тыҕ кэазкгы иара иртан,
Азэггы диеигшымкэа хшыф дула аус иуеит.
Адуцэагы рыла иалшома, гэыбҕанк итан?
Имаркузеи, ихгы ибоит, даргы ибоит.

* * *

Баасзыырѳи, сылашара,
Сара ибасхэо аабырхэи!
Знык бынталар, сара сгэара
Аҕстазаара бзиа бмырхэи!

Хаҕэба-кэшэа, еснагь, хайцызаап,
Хара хажэеи хуси акны.
Са быстэызаап, ба сыбтэызаап,
Хдэықэзаап хажэоақэа еибаркны.

Быбзиабара исымоу,
Иагоит сцэа-сжы тыблааны,
Хкалом, усқан, иахьа хшыкоу,
Абри бымаз еилкааны.

Ханхап, усқан, хара қыафла,
Дгыли жэѳани хара иахтэны.
Ари басхэом сара лафла,
Ари басхэоит итабыргны.

Иахкуа хамоуп, иахшьтуа хамоуп,
Акыр бигара хазхара.
Ххқэа злаабо, убарт рылоуп,
Нас изцэгьеи «Ааи» бырхэара?

Бара бѣоуп сразкы ахыкоу,
 Заа ибдырроуп абри бара.
 Избан акѣзар, ба бзоуп сшыкоу,
 Сашьтоуп абзиара бзура.

Сара сыџсаатѣуп, сара сшыабыстоуп,
 Ажѣфан салоуп, ахра саѣоуп.
 Бара быда зегъ са исымоуп,
 Сара исыгу аразкы ауп.

Хакѣба-кѣшѣо еснагъ хайцызаап,
 Хара хажѣеи хуси акны.
 Са быстѣызаап, ба сыбтѣызаап,
 Хдѣыкѣзаап хажѣѣақѣа еибаркны.

* * *

Икалеит аѣафра,
 Иѣазгалеит уи.
 Исыртѣит сѣа шыртѣра,
 Шѣааир, уи жѣымбари?

Салгеит ажыгы ѣаны,
 Иѣастѣеит амаѣар.
 Аѣара зуеит сласны,
 Исгѣаѣхо «Ааи» лсырхѣар.

* * *

Са бшыстѣымхо здруеижѣтеи акраатѣуеит,
 Аха сгѣы бѣоуп, еснагъ быштѣац.
 Амѣан машѣыршѣа бысѣылар, бнытѣуеит,
 Бгѣы ибѣоит, бара изыбѣац.

Нас сгѣы баатымѣѣзакѣа бызѣоузеи?
 Иалоузеи, уи бара бус?
 Сгѣы иумоу, закѣытѣ газароузеи?
 Илзууазеи, нас азѣ иѣхѣыс?

* * *

Ес, жѣашықѣса еитѣагыла,
 Аѣсуаа Акѣа еизалон.
 Ирзымычхакѣа иааргоз гѣыла,
 Имшѣа, аргама ирхѣалон.

Ѣѣара сагны сѣамлазеит,
 Исыхѣѣамзгы сымхѣазеит.

«Аѣѣгѣа зыршо абри иоуп» хѣа,
 Ка-ка-бе-аа рѣы ѣоук ашшхѣан.
 «Абритѣѣка иакѣзар, дмариоуп» хѣа,
 Са исыѣхѣангы сыргахѣан.

Ршѣа-ргѣабзыѣла, ак сдмырхѣеит,
 Мшѣа мгѣабзыѣны, са саанхеит.

Иреиѣыыз Аѣсны атѣеиѣѣа,
 Рнапы зѣѣарѣыыз ашѣѣѣы.
 Иѣамѣѣакѣа сара ѣмырѣѣа
 Садгыла, ишьѣысхит снапы.

Урт среигѣырѣѣан, сихѣон Анѣѣа,
 Ирымпыѣѣамшѣарѣѣ хѣѣаѣѣа...

Ус ишааиуаз, урт атѣеиѣѣа,
 Рыдгылара анатѣхѣа,
 Хѣаизаны ахѣса, ахѣѣѣа,
 Хѣара сияк ааѣит иаха.

Рапҕхьа ианытцеит уи снапы,
Сацэымшэакэа сара акы.

Асиа иаафыз, гатэын А́кэа,
Аха агара цьоук ацэшэон.
Ханатцаха иршышыуамзт х́кэа́кэа.
Уи аргама агэрагыы хгон.

Сацэымшэакэа сара изгеит,
«Сматцүра самырхуеит», – сымхэеит.

Ақыртцэа анхақэла рапҕхьа,
Ианыхьчатэха хара х-Апҕсны.
Дысмыргылеит, азэггы, сапҕхьа,
Иахьеизоз слеит, сара сласны.

Аха са сзымцакэа хара,
Счмазаџхан, салагеит апҕсра...

Аиааира хара ианаага,
Ианахагыла Апҕсны хбира́к,
Арзынба ибжыы анаага,
За́ка саргэырҕьаз, сара агэа́к.

Анцэа ида азэггы ибом,
Шьта аиаша хамхэар калом.

Иацэшэа и́каз А́кэа аџеира,
Рсиа уахь агара зыхэ́таз.
Имариахан, ршы́а алеи-џеира,
Дара ааракэхеит, зегь́ казт́аз.

Шьта ажэак азэы идырхэом,
А́кэа иахысырггы ишэом.

АГЭЫРҔЬАРЕИ АПҔСРЕИ

Апҕсызкџы дхықэгылоуп азиас,
Азиас цоит алада ииас,
Уи итцэгэыр азиас итишы́ит,
Акынтцы, икалам хы́ц-хы́цит.

Акалам дџахеит, акалма́х тигеит,
Убра акалма́хгыы аапҕа́т-пҕа́тит.
Акалма́х икит, апҕсызкџы дгэырҕьоит,
Иара пҕа́т-пҕа́туеит, апҕсы ахы́тцуеит.

Агэырҕьареи апҕсреи еицуп ишы́жэбо,
Апсы́з цсуеит, апсы́зкџы дгэырҕьоит иахь́и́бо.
Ех, уара апҕста́заара, ушпҕашоу,
Зны, уара ушпҕаха́ау, зны – ушпҕашоу?

* * *

Ауаџы дапҕшэ́ыман адгьыл да́тааит,
Адгьыл гэ́ырҕьан, еинна́кьеит анап́кэа.
Аха́хаи, ауаџы, зынза, умшэ́ааит,
Ирласны еихгала ушы́апкэа.

Ари адгьыл а́џы уара уапҕшэ́ымоуп,
Нас апҕшэ́ыматцас уазны́кэа иара.
Уа ухэ́ыцкэа, ара, иуа́азароуп,
Уара утцэ́џаншы́апы аурсроуп ара.

Идыр ара ушы́коу, аамталоуп,
Уара уаамта ухы иархэ́ан, унха.
Абри апҕшза, уара уапҕсахароуп.
Ускан ауп, на́заза уа, уаны́нха.

Ирҕшза адгьыл, ухшаа ирзынужьуа,
 Цлак хутцар, еитаха жэаба.
 Уа уаҕсуара пату ақэтцауа,
 Уи шеибарку, инужьуа идьрба.

* * *

Хынџажэа шықэса уажэ аҕхба,
 Хара хқытаџ дьынхон тақэажэык.
 Шыжьза азэ дызгылазомьизт лаҕхба.
 Ма илхьо лымандаз, лара жэык.

Агэарабжьара дыџбжьалон дқэас-қэасуа,
 Еиџартэны ихэо, уа, икам ианым.
 Ма дашьтазма, лара азэ игэы иалсуа,
 Илтахын ауаа зегь цар цьаханым.

Дахьнеилак, илхэон Анцэа дшыкоу,
 Ауаа иара игэы рыхшэаны.
 Лара дшаанхо, абра, дахьыкоу,
 Ауаа рҕсра дшыкоу, илбараны.

Аха ла дыҕсит, дабакоу?
 Ауаа нхоит, рнапқэа еикэыршаны.
 Цьоукы-цьоук ауаа шҕакоу?
 Бзиа рзымхэо, ацэгьа баны.

* * *

Арыцхақэа, аитамхэақэа.
 Афымцақэа рҕьычуеит хэа.
 Урт рыоныка инамгақэа,
 Ушьта азэгьы дхарҕьычуам хэа.

Амџан иартеит, аҕхьазагақэа.
 Уи азтаз икарцеит аиашатцэқьа,
 Иззартаз ирықэшэеит рыхэтатцэқьа,
 Аха ахэынтқарра аимтцаатцэқьа

Җхьазагак рзамтеит рнапқэатцэқьа,
 Абри ыкоуп, хгэы иалатцэқьа.

* * *

Аибашьцэа ашэқэқэа ранцара,
 Саџуп, ишсылшо еикэыршэа.
 Сара сашьтоуп, урт рытцара.
 Уаха изыџуа зымбошэа.

Са исықэзам иара уалны.
 Саџуп, схала исгэаҕханы.
 Сара сыџны, жэаха, азэ даины
 Абас сеихэеит слартэаны:

«Аибашьраџы са сцэа схыхсит,
 Азэгьы сигэаламшэеит умхэуаар».
 Абас ала иара схихит.
 Иасхэеит: «Избап, акыр сзыџуаар».

Уи аибашьраан иџны дыкамызт,
 Уи са издыруан цабьргны.
 Аха уи ала исзыџуамызт,
 Изџыр акэын са стэаны.

Азэырџы сразтааит аибашьцэа,
 Зегьы исархэеит; «Деибашьзуамызт»
 Дрылазаарын уи аҕьыццэа,
 Уи изыхэа акгьы сзыџуамызт.

Акгы ахызмфыз, дсызгәааны,
Дсацәажәазом, иахьа, иара.
Иахәтоуп, дызфыз зфыр, сизгәааны,
Аха уитцәкьа сзыфуам сара.

АПҢСНЫ

Апҗсны лаша сызкәыхшаша,
Азәгы дсымам, уеипҗш сызбаша.
Уара суазеит, укәа старшәны,
Усыхьчарц уанырго умтарсны.

Умтарсны, тәыс укәртцарцаз.
Аҗа дуқәлеит, уа уигарцаз.
Апҗсны жәлар гылеит уеикәдырхарцаз
Уагыекәдырхеит уҗацарцаз.

Уеикәхеит ашья илагыла,
Икәпҗоз, утцеицәа рыла.
Иахьа уафуп ашәткакачра,
Цьоук шафугы уа уцәҗычра.

Аха пҗхьака уцоит усгы,
Уизыкатом азәгы тәысгы.
Уи азы, сара сгәы тынчуп,
Аха усгы, сгәы еак алоуп.

Шәысзымтцаан: «Угәы иалоу арбан?
Нас убри ззымдыруа дарбан?
Адгьыл тироуп, уаха иарбан?
Адгьыл зтиз, «дуафуп» зхәо дарбан?

Адгьыл тиреи, нас аҗычреи,
Ханакәымтц, пҗхьа хазланеиуеи?

Хаҗа изымгаз, еибашьрала,
Нас израхтари, хара ххала?

ИЖӘДЫРУАЗААИТ, СЫЧКӘЫНЦӘА

Ижәдыруазааит сычкәынцәа, ижәдыруазааит,
Ха хапстазаара кәпҗароуп.
Ишәхамштааит, сычкәынцәа, ишәхамштааит,
Шәахынзакәпҗо шәыпҗсқәа тоуп.

Пҗстазаара зыкалом кәпҗарада,
Апҗстазаараз шәара шәыкәпҗала.
Пҗсыхәак ыкам, зынза, уи ада,
Уи ацәахәа шәыкәла, шәцала.

Ижәдыруаз, сычкәынцәа, ижәдыруаз,
Сара кәпҗарала саазоуп.
Сышгәакуаз, сара сшыуазыруаз,
Шәсаазеит, ишәзырхәаратә: «шәапҗсоуп».

Ижәдыруаз, сычкәынцәа, ижәдыруаз,
Шәаргы сеипҗш, ақәпҗара шәыхәтоуп.
Шәара шәынзыкәпҗа, сара сшыкәпҗоз,
Ускан схәыштаара еикәырхоуп.

* * *

Ахаангы иааимрыхцыт кылак атытын,
Сеилахоуп хәа дымгылацыт, енак рбаҗь җтын.
Шәарыцара дымцацыт, цьара дынтытц,
Икамлацыт сасык ифныка дымфыхытц.

Дызлаз изырымхәацыт, «Унеишь-уааишь»,
Даагылазар, дзышьтаз артәра акәын ипҗашь.

Цэгъеи бзиеи дрыгханы имбацыт уафы,
Есымша илхэхэо, ижэны дыкан афы.

Иара иманы дкамлацыз цъара дгьылк,
Ифны имуцыт быстак, имзыцыт мгьалк.
Иахьныртцо, иахьнырхуа хэа дыкэын есымша,
Уи дангъсы ашьтахь ауп инасып анлаша.

Иара ихылтцыз ипъа, зызхаз цэгъала,
Иаб иуасхыр шытеитцарц, далагеит хьызла.
Ихэоит иаб иаитозшэа тоннала ататын,
Есымша дгылозшэа, уи арбафь фытын.

Шэарыцара дцалозшэа, ашьхақэа дырхытц,
Асасцэа итаалозшэа иахь имфахытц.
Дызлаз изырхэозшэа иара «унеишь-уааишь»,
Даагылеижьтеи уи дшыказ, деипшны арашь.

Меигзарахда идгьылқэа ритозшэа иара,
Даакэымтцзакэа дафын, уи иаб ирехэара.
Иахьныртцуа-иахьнырхуа хэа иқэу цьоукы,
Инацитцахуан уртгьы икуазшэа апьскы.

Ажэала мацара иаб ихъзи-ипшеи,
Изхэомыт азы, иаарттэын амузеи.
Иаб далашэарыцозшэа, ипшааит абцъарк,
Икнеихаит абартца, аеацэкэа ртэыфақэа харак.

Аитахагақэа излеитеихауаз ататын,
Акэатана, аугэ, ачалт, ауардын.
Акылтэагақэа, аеага, аиха, айгэышэ.
Адгьыл иахьытцаз, зынза иафахьаз анышэ.

Убас иеы ашьапқэа злачапъаз аиха,
Афэра, акэадыр, акэынақэа, ашгьырхха.

Ашькыл акамчы: ауапа, ахылпъарч, акэымжэы,
Икаба нырхагеи, шэтатэи ак агмыжъкэа уажэы.

Зегь еидкылан, зны абартқэа ырмазеи,
Нас иааиртит ифны иаб изкны амузеи.
Аха иалаухи, убра инеины, избалак,
Иахыччаны ифнытцуеит, ирхэоит ирбалак.

АМРЕИ АНАКЭИ

Амра ашьха ифавтцын,
Икэалыкэацьо иаацэыртцт.
Апъсаатэ гэырфьо иаацэыртцын,
Урт рашэа хаақэа нхыртцт.

Игэырфьахэын апъсабара,
Иарлахэыхуан ауаа.
Апъсабара агэапъхара,
Иагон ауаа рыгэкэа тпъаа.

Ус иаакылсит, анакэ хьшэашэа,
Убри амрагь аахнафеит.
Иааиқэтэеит игоз атцар рашэа,
Апъсабарагь аагэырфеит.

Иабатаху анакэ хьшэашэа,
Хэартарак хэа злазам.
Апъсабара шоуп илакэшэа,
Изшеи, нас иапъсазам?

* * *

Амшын аҕара сықәгылоуп,
Исырсуа аҕша.
Ҡшахышәашәала сгәйдкылоуп,
Иацуп сымч сылша.

Амшын агәахы ацәкәырҕ хаззала,
Ишьтытцует ажәѡан ахь.
Сара сгәата, исышътала,
Иааиуеит сахьгылоу ахь.

Ацәкәырҕ иацу аҕша хышәашәаза,
Ссахәы еиланажәжәоит.
Иара леины са сгәы атцанза,
Ацыҕхькәә танаҕсоит.

* * *

Быда дыҕам,
Сыда дыҕам,
Абраҕа хтәоуп.

Бара ҕыбтуам,
Сара ҕыстуам,
Аҕымтра – хауп.

Ххкәә неидахтар,
Хеынеивахтар,
Убри разкхап.

Хразкы хәмаруа,
Иаххахәмаруа
Хара иаххоуп.

Уи хавмыжкәә,
Жәак мхәазакәә.
Иахкыр хәхәтоуп.

О, убаскан,
Разкы хаман,
Хара хәизшап.

Хажәѡан лашап,
Хамѡа цкәахап,
Харгы хәзәхап.

АПХӘЫЗБА ШЬОУФЫ

«Ахьтәы кәараҕы» ҕхәызбак лыҕсы лшьон.
Зых пату ззакәымтцо, ҕсыс илшьон.
Лара лхы мѡаҕылгон, ҕсуа тыҕхатцас,
Ус иҕазаарын, лара лмилат ртцас.

Лара ахақымтә институт дтан,
Атцыхәтәантәи акурс аҕы дтәан.
Абар иааит аѡныҕа лцара,
Аблет аалхәан даауан, уажә лара.

Илмоуэт «Ахьтәы кәаранза» даазгауаз,
Хыҕстанза далааит, Ғсоуҕа ицоз.
Уи длылбаан, шыапыла даауан,
Ускан, амш зыхәлара, ихәлахьан.

Лара шыапыла амѡа дахьаныз,
Қыртүа чкәынак уи длықәшәеит амцхә
згәы цәцәыз.

Длафсуа, дынлышьталан, усқан,
 дизхыуаз ышыа,
 Аха дизхымхит, усқан, дымгхаша.

Нас лыжәәа кны дырхәазо диган,
 Ауаа ишитахыз, дылхан.
 Атхыхәтәан динаалазшәа калтәит,
 Икалтцарыз, адырәәены дцәит.

Данцоз: «Адлерынза снаскыага», - лхәан,
 Мап мкыкәа длыцәит, лара «илгәагхан».
 Иадрес имылхт: «Хагхыа санаауа,
 Адырра устоит, усгыл», - хәауа.

Адырәашыкәсан Гагра гхышәара дааит,
 Ишылхәаз, адырра ла икалтәит.
 Ашәткәа кны дылгылеит, дылгынтәааны,
 Игәыдибакылт, «пату» еикәтцаны.

Өныкағ дыөнеитцәит луатах ахә шәаны,
 Еибырхәан, еикәшәарц абна агәтаны.
 Иааидытцит, нас абзиара хәаны,
 Абас еигыртцит, ргәра еибаганы.

Дара иахыырхәаз, ианырхәаз еикәшәеит,
 Иаразнак ала рнапкәа ааикәдыршеит.
 Акрынты, акрырфарц илатәеит,
 Ахәшә илыржәит, илтахыз налыгзеит.

Уажәы, иара дыцәоуп, дмаагхуа, дтахәхәа,
 Лара дихагылоуп, лыхцәкәа хахәхәа.
 Игхашыара аамхны икәтца игәы,
 Дцәит, лара днылтцны, абна агәы.

Ирхәоит: «Дымгхыкәа иара даанхәит»,
 Назаа ахамштыхәгы ааизынхәит.
 Слыкәыхшоуп агхәызба абас кәзтәз,
 Имацөымкәа ацәагхыгакәа збжәз.

УАХЬ СЫЗЛЕИУАГЬ ХАЗЫН

Үыкәабара хәа амшын ахь,
 Есыхәылгәаз са сцалон.
 Уа сахьнеиуаз, бара бымпцахь,
 Цыара снейны снатәалон.

Сөыкәабара хыс измадаз,
 Сара снейуан, бара бзын.
 Сара слеиуан, нас избандаз,
 Уахь сызлеиуазгы хазын.

* * *

Уаха даараза ихьтоуп,
 Бара бахыыкоу хароуп.
 Аха сзызхыыцуа бара боуп,
 Бара быгхарала сыргхоуп.

Быгхара сыцны сара,
 Сибра сыказаргы сшәом.
 Избанзар, сгәы бтоуп бара,
 Зынзакгы сара сгәы бытшәом.

* * *

Аби агәи атәтын иахоит,
 Рөыцәагы ишырзеицәоу рдыруеит.

Аҗа итахуп иаб даҗытдырц,
Иҗахы, ататын ааимгарц.

Аҗа дахыгылоу, дқыць-қыцьуеит,
Иаб дилабжьо, абас дцэажэоит:
- Саб, ататын ахара уаҗымтыр,
Иалшоит, ақара, уамак, узнымтыр.

* * *

Хынџажэеи жэабатэи ашықәсқәа сыртысны,
Җышынџажэатэи ашықәсқәа сыртоуп.
Аха макъана сара схы збоит сарҗысны,
Схэычра шықәсқәа, иахъа рыкәа стоуп.

Схэычра рыцха измазамыз бҗа еитдыхрак,
Уи азы исзымхэац рацэазоуп.
Сарҗысраз акэзар, исымазамызт тынчрак,
Аха исхэаша усгы имазоуп.

Схэычреи сарҗысреи рзы исхэаша хэазар,
Сажэраз исхэаша, усгы ирацэоуп.
Зажэра нагзаны изхэахьоу дҗамлацзар,
«Са сзы иҗалааит», - схэаргы җхашьароуп.

Акы затцөык сзыхэо Анцэа иуазар,
Сөымтақәа бҗам-еамны иҗамлааит.
Са схэычреи сарҗысреи ртэы мацк сзџуазар,
Урт бҗам-еамхом, саҗхьаџ акы умшэааит.

* * *

Исзырхэоит: Уажэа рацэацэоуп,
Уажэа ркьаҗны узцэажэазом».

Ус са сшыҗоу акы иазхэоуп,
Уи дара ирызгэатазом.

Агэаҗ дрыцхауп, уи иажэа нтцэом,
Агэаҗ, еснагь, дажэахэаџуп.
Саргы сгэаҗра атдыхэтэа җтцэом,
Сажэа ркьаҗны исызхэазом.

ҖЫХЪА УШҖАКАЗ?

Матцурак уа уалакьакъан,
Ускан, уҗан, уеыркьакъан.
Уматцура ухы иархэан,
Угэыла дыхтакны думан.

Иара итахын анхара,
Харада идтцо ахара.
Уаҗын иара инмырхара,
Аха иалымшеит умчхара.

Иаамтаз далалеит атаацэара,
Иагыиоуит уи азхара.
Еиҗикааит, ирҗшзеит, инхара,
Иазухэап; «Анцэа игэара».

Ибарги, ауаа итаалоит,
Уи игэылацэа дырнаалоит.
Ирацэоуп изааиуа, изнеиуа,
Пату иқәуп аус ахьиуа.

Иахъа матцурак уалакьакъам,
Җыхьейҗш, иахъа уара уагыкьакъам.
Уҗагэышьоуп, уҗымшьышэза,
Ус уагыаанхоит, уа, уҗсаанза.

Уоны уоноуп, уажә, умацара,
Иузыржәуа думам кәыд ацара.
Узаламлазт атаацәара,
Хлантцы ицеит уаб инхара.

Аиаша ххәап, җыхъа ушҗаказ,
Удунеи амаа уа ишҗаукыз?
Дшыкоу гәәти, уа, «ихтаукыз»,
Уара иушыуаз, Анцәа иимшыыз.

* * *

Ақыртуа-аҗсуатә еибашьра,
Аҗсуаа хиааирала еилгеит.
Ирацәазоуп иахнатаз иара,
Аргама ду уи аабауеит.

Иахнатазеи, хәа ара итцауа,
Исылшоит атак ахәара.
Дарбану, ишахнатаз зымбауа,
Аиааиреи, ахыҗшымреи абра:

Уи адагъы излоу хадара,
Аибашьра иахнаҗеит абра.
Аныхәәәа җыцқәа рхәара,
Уи ҳақәнамхқәа ҳзынхар ҳара.

* * *

Снеиуеит хәа аныбхәоз, бмааикәа камлацызт,
Иахыбхәоз атыҗаҗ ҳаикәшәон.

Иахъагъы иахъаххәаз, ҳаикәшәом хәа сгәыҗуамызт,
Уахъ сахъааиуаз сгәыҗра лашон.

Сааит уи атыҗ аҗы аха бызбомеи?
Сыҗшуп, сыҗшижыҗтеи акыр җуеит.
Егъараангъы ба бмааиргъы җьаргъы сцазомеи,
Арака сышгылоу, сыршоит.

Бабацеи, азәыр бымтарсны бигама,
Сара исазхәода атак?
Нас икалазеи, сара сеилагама?
Икастцом, ба бмааикәа шыаҗак.

* * *

Есышықәса иластцоит акарпыжә,
Бзиа ирбоит азыхәа стаацәа.
Аха сычмазаҗеит, сара санажә,
Акарпыжә сфар калазом зынза.

Сгәылак даасыдгылан убра,
Иара исейхәеит сара стахны:
«Икаутцоит, уара, узгара,
Изааурыхуеи, уи латцаны?»

– О, сгәыла, уиашазам уара,
Са исымфаргъы, ирфап стаацәа.
Схазы мацараз, сыкам сара,
Уара агха ду ухыт рацәа.

АЕАТЦӘАҚӘА

Аеатцәақәа жәџан икыду икәалкәацё,
Зегь бзиақәоуп, акгы ыкам иурцё.
Уахь амџанызақәа җырлап, икоу рбалап,
Икоу-иану еилкааны, нас арахь иаалап.

Цёоукы кылыпшуеит, зынзатцёк,
амџақәа аартхарц,
Нас, уахь, ицаны, уа иатцәак рызкырц.
Сара уи сашьтазам, истахуп, ара сынхарц,
Сыдгыл аёы сапшәыманы, назаза саанхарц.

Аорденқәа рауан афырхацәа,
Аибашьраё иалкааз цёоукы.
Уи ала иудыруан афырхацәа,
Рыхьзгы шытыцуан, хыхь ихаракы.

Иахьаггы, ара, ус икоу ыкоуп,
Афырхатцара дукәа кызтаз.
Баша изаузгы азәырџы ыкоуп,
«Аорденқәа хтахуп» хәа изгақәаз.

Аха ирацәоуп, ирацәоуп, ирацәатцәкёуп,
Аорденқәа зхәтаны измоуқәаз.
Дара афырхатцаратцәкәа иапсатцәкёуп,
«Аорденқәа хашәт» хәа зымхәақәаз.

Сыхшаара рцарақәа ирылгеит,
Сара сшааиуаз, сыкәрышькәа рәакәшәа.

Уа сгәырҗара, гәырҗарак ацлеит,
Амаҗа дсаут, иарбан сзыцәшәа?

Аазара салагап ирҗыцны,
Исырееип исымаз сыгхақәа.
Сара смаҗа дсымоуп дхәырбҗыцны,
Ех, бзиа ишҗасзбо ахәыцкәа?!

Сацәшәазом, ушьта, сара сажәра,
Чмазарак сааигәа избазом.
Сыками ихыскьартә аужәра,
Сара сгәырҗара атцыхәа җтәазом.

Акгы атахзам ахәчы изҳара,
Сара смаҗаггы, мшызҳа илизҳап.
Лнапқәа кны сыбжәлап агәарабжәра,
О, Анцәа дыказар, абри сирбап.

* * *

Изын гәтоуп, асы шытоуп,
Итцаауеит иҗәбәаны.
Адәахы, даара, ихтоуп,
Уздәылтцуам игәаҗны.

Сара сахьҗшуа, уи збоит,
Дгылоуп җхәызбак дыпшны.
Дзызҗшу дмааиргы агәра згоит,
Уаха шлыршо, дизгәыкны.

* * *

Сыҗстазаара шыстаху икам,
Исгәаҗхо атцкыс, исгәамҗхо рацәоуп.

Зны, сара сзы, аиашьатцёкьягы дыкам,
Ускан агазатцёкья сзыхэан дахауп.

Сыпцстазаара шыстаху икам,
Сара сыжэлар реикешарала сшыахауп.
Пыхьеипцш сара аиашарагь сашьтам,
Аиашатцёкья абѣа шамам еилкаауп.

Сыпцстазаара шыстаху икам,
Цьоукы иасны аѣара дырхауеит.
Цьоук ахэшэ злаархэатцёкьо рымам,
Аѣацэара алалара иацэшэауеит.

Сыпцстазаара шыстаху икам,
Нак-накгы сзыкэгэыѣуа збом.
Хара хамшынцёкья цкѣаза ианыкам,
Ускан, хара х-Апцсны, з-Пцсынхазом.
Сыпцстазаара шыстаху икам...

* * *

Аброуми хара рапцхѣа хыхьеикэшэаз,
Абри апцса атѣака ауми хахьтэаз.
Абзиабара ауми хаззеикэшэаз,
Абзиабара лѣоуми иаххатэаз.

Баргы саргы ускан икэыпцшцэаз,
Иахѣа хажэит, ишыббо, бара.
Ари апцса гылоуп, ускан, ишгылаз,
Уи аахыс иамоузацкэа ажэра.

Ех, ушѣакоу, уара апцсабара,
Иурмачзеит, ауаѣытѣса инцра.

Абри апцсатцла иамоу антцыра,
Ма абжак аѣара хаутар хара.

Абри апцсатцлеипцш хгэырѣьо хамгылоз,
Ускантэи хкэыпцшра ацэа ххалан хкамлоз.
Амра лаша уа амшын ианзаалоз,
Абрака харгы хѣаины хамтэалоз.

* * *

Аихабыраз урт Анцэа ишазшэа,
Цьоукы мчылатцёкья реаларпцсны иркуп.
Ма ажэлар ирзеѣу кыр картцошэа,
Ажэлар рыдгьылкэа рыѣира иаѣуп.

Рматцуракэа рышѣа дара аннеиуа,
Ажэлар рхы рыкэыртцошэа рѣыддырбоит.
Нас аресторанкэа рахь ауп иахьнеиуа,
Уа, ахэсахэыцкэа рѣапцхѣа иеырбоит.

Ари зныкым, иѣынтэым, нас есымша,
Ажэлар, шэшыржьо шэара ишэымбазои?
Апцсны ѣины, иѣарыжьюеит атыша,
«Шэызѣу закэи?» хэа рашэхэар камлазои?

Абар иаарласны алхракэа ааиуеит,
Убаскан, дара шшэышьталакэо жэбоит.
Шэа шэаларжьарц адолларкэа шэѣарыжьюеит,
Долларла шэаархэар, рѣыпцкэарѣы илатэоит.

Ажэлар са сшэыкэыхшоуп, сахэоит шэазэкра,
Иалшэхроуп шэа ишэыхэаша кэзтцо.
Шээазышэхроуп ишэпцырхагакэоу рмапкра,
Изго шэдолларкэа пачкала еикэтцо.

Шәара шәажәа акыр шалшо жәдыруеит,
 Шәажәоуп, ҳа ҳанзырхо, ҳагътазырхо.
 Ҷаанбзиала, шәгәырҗьо, шәнеилааит,
 Иалшәх, адепутатцәа ҳа ҳанзырхо.

* * *

Даара еикәоуп бара бгәы,
 Исыздыруам ибыхьыз.
 Уи сазхәыцуа стәоуп, уажәы,
 Избоит мцабзык шыбхьысыз.

Амра кыдуп икаҗхо,
 Аха иамам аҗхара.
 Дарбан иҗаз уи згәаҗхо,
 Избоит, иагуп быҗхара.

Сара сзынгьы ба бкаҗхом,
 Исымазам бгәаҗхара.
 Сымчи сыхшыҗи азхом,
 Еилыскааратә бхатара.

Анцәа срыцхашьа сара,
 Исымазар ахара.
 Бычча, бгәырҗьа, шьта бара,
 Иаиуратә амра аҗхара.

Ускан сгәырҗьатцәа сара,
 Саҗылап ашьыжь шара.
 Са баасгәйдсыхәхәалартә бара,
 Исауазар алшара.

* * *

Амҗан банызба, бансгәаҗха,
 Ашьтахь сынталеит бымзырха.
 Быҗни бгәареи зегь шәтха,
 Ианызба ауп, сыҗьсы антаха.

Ускан, ибасхәеит бшысгәаҗхаз,
 Сыцкәынра ба бҗы ишынхаз.
 Аха бара ажәак бымхәеит,
 Уи азыхәан сара сымшәеит.

Была сызхыҗшылаз «ааи» хәа рхәеит,
 Уи еихагьы са исгәаҗхеит.
 Уаха сыбзымтцаакәа бара,
 Хәа хчара иастеит аеҳәара.

Уи азыхәан исмоузеит хьхәра,
 Иахымҗазеит хчара аура.
 Иҳабжьалаз агәрагара,
 Даара иацхрааит җхьа хчара.

* * *

Есымша мышкы бжьамыжьзакәа,
 Сара сшахәо, аҗра саҗуп.
 Аха цьаргьы ианымтцазакәа,
 Иаазҗлак, зегьы тәахуп.

Ас мацара, ас мацара,
 Ас мацара, ицалару?
 Ас мацара, сымацара,
 Цьара скылсны сҗалару?

Са споезиа иатцоу аҥхара,
 Азэгы игэатца амырцхону?
 Идыстдарыма, азэы ахара,
 Сөымтақәа, мамзар, илақәцәану?

Мап, ахара азэгы идыстцом,
 Даргы, устқәкы, срыцшәазом.
 Имрыцқыакәа рымға иқәстцом,
 Ёеила ирыцқыоу, урыцшәазом.

ҶЫБТУАМ

Стаца, сара сёы Ҷыбтуам,
 Иаҥуп ҳа аҥсуатцас.
 Ибхаштынгы ибёытцшөом,
 Ма ажәазатцёык бнагәтас.

Сара истахын аиашаз,
 Аччақәа ҳааицәажәар ҳара.
 Аха ибымузт, санбықәоз,
 Ажәакгы бёытцшәазом бара.

Ҳтцасқәа ҳажәлар иахзаҥыртцаз,
 Бцәа-бжы иалоуп, бзиа иббоит.
 Егъа еидара ду батцаз,
 Иаҥсуатәзар, инабыгзоит.

Бзаазаз аҥсуа таацәара,
 Са сшәыкәыхшоуп даргы-баргы.
 Ибауз, аҥсуа аазара,
 Сажәымта арҥшзазоит саргы.

Стаца, сара сёы Ҷыбтуам,
 Иаҥуп ҳа аҥсуатцас.

Ибхаштынгы ибёытцшөом,
 Ма ажәазатцёык бнагәтас.

* * *

Дыҥсит ауафы азэы имыхәацыз,
 «Мышкы зны сыҥсуеит» ҳа зхаангы имхәыццыз.
 Згәылацәа рацәакгы пату рықәзымтцоз,
 Ауафытәыфса ихәатәы хазымтцоз.

Ажык-сык ҳа, уажә итцартцоит ржыгақәа,
 Идухеит, еикәрыжыыз, анышә ачақәақәа.
 Ируалуп, еикәрыжыыз анышә иқәҥсара,
 Ус зықартцо иазхәыцны акәзам иуафра.

Иффы рзычхауам ауп арака икала,
 Уи азоуп анышә зикәрыҥсо «гәыкала».
 Мышкы, зны, ҳара ҳашҥсуа аадыруанда,
 Аҥсыжрақәа қаларызма, гәалсрада?

* * *

Ана азә дсыгәтасуеит,
 Ара азә дсыгәтасуеит.
 Азэы исзиуеит шыаҥаршә,
 Азэы исзиуеит, сара каршә.

Скажъроуп макъана изёу,
 Аха сизкамыжыыцт исёу.
 Нахъхынтәи ус саауеит,
 Иахъынзасылшо сцоит.

Цьоукы сшырцэымбу збоит,
Сызтахқоғғы цьоукы збоит.
Ус ңшышьала сара сцалап,
Сызтахқоу еихазоуп, сымшәап.

* * *

Миллионла ирацәоуп ақыртцәа,
Хара аибашьрае хариааит.
Абас еипҥш амч хазтеи, апҥсацәа,
Сшымгәыҕзоз, азтәара сзааит.

Атак ахәара удафума?
Атак абас икастцеит:
«Хара даеа ңсадгьылк хамоума?
Царта анахмау, ихахьчеит».

СЫҢСАДГЬЫЛ АУАЛ

Схәыцаахыс сымтәазакәа,
Усуроуп сызәу.
«Исылшом» хәа мхәазакәа,
Са изуеит иутәу.

Аибашьраан, ирацәамзаргьы,
Исылшоз кастцеит.
Иахьа, егәа сажәызаргьы,
Хәартарак кастцоит.

Сара издыруеит Сыҥсадгьыл,
Ишсықәу ууал.
Фнықәра ныстыргьы, Сыҥсадгьыл,
Исызшәазом суал.

* * *

Ифеит, ифеит ифазеит,
Уи ҳақәихит, ханиртцәеит.
Ихы иархәаны итыҥ,
Ха хмал ықәйтцеит атыҥ.

Харт ҳазынтәык абас ххәоит,
Абас аабоит азы ҳахәхәоит.
Итыҥ ҳамазар ҳаргьы,
Иахфагәышьон еихагьы.

Избан акәзар, ауафы,
Анцәа ду дишеит дгәыхәны.
Идыруанда, изхара,
Аныкало ма иара?

* * *

Аамтак ыкан, аамтак ыкан,
Уи ааигәоуп, митәыкгьы туам.
Са сгазан, уара уқәыған,
Уи агәхьаа сара искзам.

Сөыза ешьатцас сышишьтаз,
Ианеивига иара иҥсы.
Ағатцас иара дышсышьтаз,
Сара исзелымкааит лассы.

Кыр антцы ашьтахь еилыскааит,
Аха идсымкылеит бааҥсы.
Ишитахугьы дыказааит
Иасхәари, убри аҥсы?

САБ

Уара аибашьра уанцоз,
 Җышықәса сыхтыуан сара.
 Саб, усгәалашәом зынзас,
 Схаҗы иаанымхеит ухаҗра.

Сара абыда сызхаит,
 Сан лоуп анрей абрей зуаз.
 Саб, уажәак са исмахаит,
 Разкыс изсаузеи, абас?

* * *

Сара сықәгыла аҗәара,
 Саҗын ба бышка аҗшра.
 Ускан, бкамер аҗы бианы,
 Бсыхааҗшуан, сара сахь бааҗшны.

Сара банызба, сеиладны,
 Сбышьталт, амшын еилыреҗаны.
 Ус, аарлахәа, сынбыхьзоны,
 Еихаҗы бдәықәлеит бласны.

Сара сбышьтан, бара сбыхьзарц,
 Аха баангыломызт, бцон бышцац.
 Сара саангылар, сыҗхашьон,
 Сыбхьымзаргы азы сашьуан.

Акыргы хнейхьан агәахы,
 Нас баагылеит, уа игәаҗны.
 Сшхәйтцанатцаз сара амшын,
 Бара саагәабтеит сахь бааҗшын.

Ускан, еразнак, баасыхьзан,
 Сыкны баасыхеит, бааласзан.
 Снапқәа аабыкәсыршан убра,
 Бааныскылт бырҗәҗәаны сара.

Бнапқәа сышка инабырххан,
 Акамер сыбтеит ибгәаҗхан.
 Ацәкәырҗа ҳақәнажыт аҗәара,
 Ас сахыҗеит сара аҗсра.

Уажә исхәыцуа сара стәаны,
 Сахьалбгаз акәзам сеибганы.
 Иахьбыкәыршаз ауп ирҗәҗәаны,
 Сара снап дуқәа еитцәаны.

АШЫҚӘС ҒЫЦ

Җаҗсаз гылоуп иҗшзаны,
 Ишахәтоу еигҗш ирхианы.
 Җтаацәа зегь ҳакоуп аҗны,
 Асаат ҳахәаҗшуеит җтәаны.

Ицеит ашықәс жәытә абра,
 Ихамбазо ахабар.
 Уажә, иахаччо ахаҗы,
 Иааит ашықәс ғыц ҳара ҳғы.

Адәахы, ахысбжьқәа гоит,
 Астол аҗы атәцақәа еинкьоит.
 Аҗсаз иакәша хәыцқәак кәашоит,
 Хәыцқәак ажәеинраалақәа рхәоит.

Җастол гылоуп ирхианы,
 Җахатәоуп уи ҳаикәшаны.

‘Сааныбзиала хнеилааит зегъы,
Ицкъазааит хажѳан есқъаангъы.

АКАРМАТЦЫС АБЖЫЫ ЗХАЗ АШӘАХӘАФ ЧЫНЧОР АГРБА ИЗКНЫ

Акарматцыс абжыы ихан,
Ашәа хаакәа иара ихәауан.
Ибжыы захауаз зегъы шанхон,
Анапеинкьарақәа ҕәҕәахон.

Аҕсуа ашәақәа ихәон,
Аҕсынтәыла ила иехәон.
Апластинкақәа ибжыы зныз,
Акгъы рызнымхеит изтәыз.

Зынза икам, изит урт,
Иагагәышьазаап аурт.
Урт азынымхеит атоурых,
Аибашьра дыргеит, иних.

Ихъз мызуа ара иаанхарц,
Ағар игыло ихъз рхәаларц.
Иззбан, ихъзала абри зфырц,
Изфит, ағар ишәзынхарц.

Ижәдырааит, уи дышшәахәафыз,
Аха ишаанымхаз ибжыы зныз.
Ибжыы зныз аанхазтгъы абра,
Ишамал духоз Аҕсынра.

* * *

Цәыкәбарк афы сҕахыы иаазгом,
Исзышхамуп уи сара.
Аха афы цқъа сыгхом,
Асас изы икастдоит иара.

Адәы сықәым схазы мацара,
Сыламысаз сықәуп адәы.
Сыҕсы антоу бзиарас изуз,
Саныҕслак ирхәоит, саныбзас атәы.

* * *

«Сыҕсадгъыл с-Аҕсынтәыла
Уара уоуп сыҕсы.
Сузыкамзар, гәыртәыла,
Сара соуп аҕсы.

Уара сыҕсы ухтныстдоит,
Уацәысхьчоит ахы.
Са сеипҕш дышумам уасхәоит,
Ауа, атахы».

Уара убадақь уасуан,
Абас есымша.
Аамта бзиақәа увсуан,
Ибзиан ухҕша.

Аҕа дақәлеит Аҕсынтәыла,
Даауан Аҕсны ркша.
Агәхьаагъы умкзеит утәыла,
Иаумтазеит улша.

Иухэаз угэалашэозма?
 Уқамсеит, уаншэа.
 Ара уаангыларызма?
 Уцеит, ххэаа унахшэа.

Нас аибашьра анеилга,
 Уиасит арахь еита.
 Убызцэақэак унага,
 Удыртэеит рыгэта.

Уара ухы уаменгза,
 Аус ууеит ара.
 Иухэоит иухэац уаанза,
 Иулам җхашьара.

Уажэақэа рыла иаххэозар,
 Аҗсноуп уа уҗсы.
 Ёазны ас қауцозар,
 Уара уоуп аҗсы.

* * *

Стацацэа сара сёы,
 Зынза еихырхуам рёы.
 Уи патууп аҗсуатцас,
 Сгэы иаахэоит ари атцас.

Аха ирыстеит азин,
 Ицэажэаларц азын.
 Шэцэажэала, сара сзырфуам,
 Шэыбжыы сахарггы, ак схэазом.

АГЫЛӨА

Ари атцла иаман ашықэс рацэа,
 Адгьыл дацла иакын игэырҗьатцэа.
 Ааигэа-сигэа изгылазомызт катак,
 Аха ак агэхьаа акуазма, уамак?

Ишатахытцёкьаз, игылан иара,
 Еитцнахыз амахэқэа неиуан хара.
 Афатэи ажэтэи ак агзамызт цьара,
 Амахэқэа гэырҗьо, иаёын азхара.

Ус, «аамта еикэатцэа» иара иазааит,
 Адгьыл иахьытцаз, адацқэа зегь бааит.
 Амахэқэа иамаз зегьы-зегь канзеит,
 Нас ишнеиуаз, ихыжэжэан, икаҗсеит.

Абри ашьтахь, иара ахьз даеакхеит,
 Агылөа хэа ахьзггы уи иазынхеит.
 Агылөа гылоуп абна агётаны,
 Акатакэа гылеит ирацэаны.

Акатакэа аёуп, уажэы азхара,
 Дара ирзеиҗьхеит, агылөа аҗсра.
 Ас икоуп аҗстазаара аказшьа,
 Абри удырроуп, са сёыза, сашьа.

* * *

Цэгьарамзар бзиақ ихэазомызт,
 Цэгьарамзар бзиақ каитцазомызт.
 Азэггы бзиа дибазомызт,
 Уи изы бзиақ рхэазомызт.

Убас дшы́каз, иара дыҥсит,
Еразнак шәҥрадуск даадырхәит.
Уажә, зегь бзиа иара дырбоит,
Избахә «иеилахан» ирхәоит.

Тыҥ ҥхак сауеит хәа дгәыҥны,
Гәылеи, ҫызеи, уи итиит.
Аихабыра иаздырны
Уи уаҫыс азәҫы димкит.

Гәылеи, ҫызеи, уеи изыхәа,
Зегь ргәашәкәа изадырнит.
Шьта издыруам, уи дахьцо хәа,
Ихала иашта даатахеит.

* * *

Сара саныхәычыз инаркны,
Аиаша сашьтан ихтакны.
Аиаша сашьтан есымша,
Аиаша иастон, сымч сылша.

Избанзар, исныруан сара,
Аиаша шыкоугы ҫьара.
Абар, иахьа, уи агәра згеит,
Аиаша сыблала избеит.

* * *

Дангәамтца изыхәтаз зхәаз,
Уи дахтныркәеит изахаз.

Ицәа ихырхуан икказа,
Азы дазымзәзәартә иара зынза.

Абри сара иансаха,
Сгәы иалсит зегь реиха.
Избанзар, изхихәааз рымхәеит,
Ашәындыкәраҫ ирцәынхеит.

АҫАР РАХЬ

Аҫак, аҫак, аҫак хәа,
Икәкшо адамино.
Азәҫы имхәо: «Хәаҥсеит» хәа,
Итәами раамта го.

Атыҥхацәа қәыҥсычхауа,
Инрывалоит игәырҫо.
Абыргцәа урт рзымчхауа,
Инрывслоит рыба хҫо.

Аҥсцәаха дхашьтоуп дхацрымтца,
Хәхьнеилак, хамҫа куа.
Хәигоит «нырцәыка» хәҥхарсуа,
Зынзакгы хәгәхьаа мкуа.

Хәра ихамам азхәра,
Нтәароуп иахьа хәзәу.
Хәндәықәла абас мацара,
Исашәхәеи, иахзыҥшу?

Аибашьраҫ иаагеит аиааира,
Ахьыҥшымраҫ хәут.
Хәра хәҫуп ҥхьа неира,
Хрыцхарақәа хрылтт.

Ушьта хара ихаур азхара,
Хара х-Апҕсны шәтүеит.
Аха хдәықәлар ас мацара,
Х-Апҕсны тахауеит.

Ицъанату х-Апҕсынтәыла,
Хәар рнапы иануп.
Аха хгәыбуам иахъатәиала,
Изфьыц урт афуп.

Афак, афак, афак хәа,
Иқәкшо адамино.
Азәгы имхәо: «Хаапҕсеит» хәа,
Итәами раамта го.

2010

СИЕТЦӘА

Жәфәан иахькыдыз сиатцәа лашауа,
Атцака сгылан, уи ашка сыпшуа.
Ус, аиетцәа лкыдшәан, икәлаауа,
Ишлеиуаз, сыкәа илтәшәеит, ишахәшахәуа.

Ари избаз пхызын, сфыхеит сара,
Сөйжәлан, агәара сынткәеит – апкара.
Аеныткәкә лара дсыпшаан «ааи», лсырхәеит,
«Сыкәа итәшәазгы ла лами», - схәеит.

Ачара афәхәара астан, изуит,
Сиетцәа сара сгәарпәфә ишеишеит.
Сахьцалак исыцуп илашауа,
Сиетцәа, бара бами исхапхауа.

Сара уаха ажәфәан ахь сыпшзауам,
Уахь сыпшыргы, уа, сиатцәа збазом.
Бара бахьыкоу, адгыыл афә ауп,
Тәцара ахьыбуа, сара сыфәноуп.

Дсымазам сара хәчы,
Урт зегь алгахьеит ртцара.
Убас, хәыч-хәычы,
Ахәыч бжы схаштхьан сара.

Сгәара аччабжь тыфәуамызт,
Сгәараф зегь ыкан еикәышышы.
Сгәараф лашарак убомызт,
Ахәажәцәа рхан еикәашышы.

Уажәы, сара смата хәыч диит,
Аргама сгәарата лашеит.
Сгәылацәа рхәычкәа зегь еизеит,
Урт ара ихәмарит, иччеит.

Атцар гәырфьан ишәахәеит,
Саргы ахәычы шытыбжь сахәит.
Илашыцаз сгәара лашеит,
Сыгәгы уи ала иазхәит.

Н.Б. бахь

Нонна, ба ибгәалашәома,
Хәнеикәшәа Афон?

Хара уи ххаштыр калома,
Хайдтэала акрахфон?

Нас хнытцалан апарк җшзара,
Хнеи-ааиуан хара.
Сахэаҗшуан, усқан, бзара,
Еинаалаз иара.

Афон аҗшзара хahнахын,
Харгы хaҗшзахеит.
Сара сгэырҗьатцэа сныбыцрасын,
Уа «ааи» хэа бсырхэеит.

Уи нахыс бара ибдыруеит,
Бхэаны бнасыртэеит.
Акраамтагы са бысзымгеит,
Акрынтцы, бызгеит.

Ишацуггы хцэабаа дузза,
Хаҗстазаара җшзахеит.
Баша иазырхэом: «Афон аҗшза»,
Уҗшзатцэкьаны уаанхеит.

Афон бара «ааи» ахыбхэаз,
Иареиҗш хaҗшзахеит.
Атаацэара иареиҗш иҗшзас,
Хара ихаазеит.

СЛЕИ САРЕИ

Уффысуан, уффысуан хэлаанза,
Машэыршэаг ак увсны ицомызт.
Уашьтан, уацрытуамызт, иуҗшаанза,
Ифьтцҗрааз хара исышьтуамызт.

Хкэыҗшкэан уаргы-саргы усқан,
Агэара хантыцны хцалон.
Сара ахысраз сыбзиан,
Ишькэаз җшааны исзааугалон.

Ус хшааиуаз, укышэ цазаап рыцха,
Иалагеит са сыбла сажьауа.
Хзымцеит шэарыцара уаха,
Хгэара хаатахеит хҗежь-җежьюа.

Аха иҗамтцакэа хэартарак,
Башаза аоны хамтэазеит.
Усда хабжьалан гэарабжьарак,
Ус, хара азэгы хаймбазеит.

Хҗылаххуан, архахь, хамхашка,
Арахэ ирцэахьчон хамхы.
Ахэылҗаз хдэықалон аоныка,
Аоны хааилон, иалзаа хшьамхы,

Шьта хзеитатцуам хара уаха,
Хгэара итало даабалап.
«Бзиала шэаабеит» хэа рахэа,
Имфыхыга ихартэалап.

Аригы усуп ишубо,
Даара иҗеҗэамзаргы хшьамхы...
Хцэазауам: «Ихалымшар, хабажэго»,
Иаадыруеит иахьхоу хара ххы.

ГЭЫМСТА

Гэымста азиас ахықэан,
Аибашьра ду цон.

Нырцә аға инапағы икан,
Аарцә ҳа ҳтәқәа ирхьчон.

Уа еиґыхысуан, еибашьран,
Нак-аак иказ җсран.
Ишҗсуаз рдыруан, аха ицон,
Узы ршьала иршәуан.

Ҳцеицәа зақафы тахада,
Ухықәағ, Гәымста?
Зақафы хабарда изда,
Икамкәа руахта.

Аха узы аға дызмырит,
Дцар акәхеит, шытахька.
Ухьырҗаргы җыра еитамхеит,
Ижәылон урт җхьака.

Хәычы-хәыҗла, хатцарала,
Ҳар җхьака ицон.
Гәымшәарала, хақәтцарала,
Ишрылшоз иқәҗон.

Атыхәтәан иргеит аиааира,
Дықәырцан аға.
Гәымстагы ағуп алеира,
Зынза иразынха.

Ушьта нахыс уа ухықәағ,
Аибашьра калом.
Укоуп, узтәу инапатцағ,
Ара җак дубом.

* * *

Аибашьра алагамтаз,
Дындәылтцит иабцар кны.
Аибашьра антәамтаз,
Аоныка дааит дхынхәны.

Акрыкан уи иқәра,
Иахьеибашьуаз днармышьтт.
Ақәра мыжда, ақәра,
Ғәҗәала игәы инархьт.

Ҷыбаакгы мбазакәа,
Уи баша дымтәеит.
«Исылшом» мхәазакәа,
Илшоз зегь каитцеит.

Егы, даґа чкәынак,
Даван иезаны.
Аибашьцәа дрыгәтылак,
Дыргеит цыхәтәаны.

Ҷнак аибашьра дақәшәеит,
Аха деибга далтт.
Иґәыргашьа лакәхеит,
Уи иеиҗш азә дкамлацт.

Ииааиз иара иакәхеит,
Егырт баша итәан.
Абырггы дуафымхеит,
Ахәыштаара дыґәхәтәан.

* * *

Акэытрыхышь ҳакэтқәа инрылала,
Акакала иагалон.
Сан иахыылбоз уи лыблала,
Даара лгәы данаргалон.

Сан, са исзы́каз гәык ала,
Икастцарцаз лара лгәы.
Акэтрыхышь сшы́рцаз са сшәақь ала,
Сахаот, схаланы ахәы.

Сыпсы заны са сымала,
Сыштәаз, сара ахәаны.
Ихшышыла, иаины амала,
Амахә иаақәтәеит са сханы.

Сшәақь сәахеит иаасгәйдкыла,
Нас архәа сатхеит иарбаны.
Аха ссачма иазнымкылеит,
Амахә инықәпһрааит ишәаны.

Иахьсыцәцаз, хәаас исоуазма,
Ахәыхә сымшы́р, сара убра?
Ахәыхә ахықәтәаз, збартазма,
Акэтрыхышь иақәымшәаз, ақәшәт иара.

Ахәыхә сапхәа ианылкашәа,
Уи аашы́тхны, сан ләы иаазгеит.
Сан лгәы иаахәаз, кастцашазшәа,
Убасқан, сара сгәы иабеит.

Аха сара уа икастцаз,
Сан лгәы иалсит цәгәалашәа.
Ахәыхә шыны лапхәа ианнықәстцаз,
Ла лгәы иалсит цәгәалашәа.

САНҢСЛАК

Санҥслақ, снаганы сыкәартцап.
Сығоны, азал ду агәтаны.
Цәымзак аркны «акрысәартцап»,
Ашампантә ҫы ықәргылан сханы.

Ахәсақәа латәап исыкәшан,
Лағырзык казтәогғы дқалап.
Хацәақәак рпәтцәқәа ыршан,
Исхагыланы «ишәахәап».

«Шәымтәазакәа шәымцан, тцасым»,
Гәык ала цюукы ирхәалап.
Абасгғы ихәашт изусым:
«Ишәзыжәуа нырцәы́ка дагап».

Еилашып аҫыжәра ашыапәә,
Псәпуп хәа изжәуагғы дқалап.
Азәгғы дахахап аҫышәәә,
Хгәашә изахымтцызгғы дубап.

Сычкәынцәа уа илағырзышо,
Адышшыларәәы итәап.
Сыпхацәа ракәзар, ишрылшо,
Рыгәқәа пжәо, уака ихәхәалап.

Са сыпшәма, зынза, лызҫымтуа,
Лгәырҫа гәыла илгалап.
Лылағырз лгәатца иазнеиуа,
Ирәашха уа итатәалап.

Уака сара исыхцәажәо,
Сызлақаз, сызлақам, ихәап,
Илағырзышо, игәжәажәо,
Са стәқәатцәкыа роуп, иагьсызхап.

Апхзы иаганы апсыжцәа,
Иртцаулан иржып сдамра.
Қыаф рымуеи, усқан, афыжәцәа,
Ибҕаҕо игылап дара.

Адамра сынтадыргылап,
Анышәгы насықәрыҕсап убра.
Ғышәыала, снарцәымҕа снықәлап,
Сдунеигы снанызаап сара.

* * *

Цыоук ааиуан, цыоук цон ари агәараҕ,
Агәара ықан аеышәт иаганы.
Ареиҕш, сас дахыааиуаз, ыкамзт ахаблаҕ,
Апшәмаҕ ихъз рхәалон ихаракны.

Ишааиуаз аеышәтәа еималейт,
Избанзар, асасцәа ааира иақәыт.
Урт асасцәа даҕа гәарак итәлейт,
Ға апшәымак ихъз, убрақа, ишәтыт.

Апшәма ичеҕыка мап ацәикма?
Ма урт драцәхама, агәара итца?
Ииуеи апшәма, зынзаск деилагама?
Иааиуам ауп ус иҕха хатца данца.

* * *

Алхрақәа анықоу,
Ажърацәараҕ ықоуп.
Алхрақәа анықоу,
Ға аиызараҕ ҕәҕәоуп.

Алхрақәа анықам,
Ажърацәараҕ ықам.
Алхрақәа анықам,
Ға аиызараҕ ҕәҕәам.

«АМАССАЖИСТКА»

Сцәа-сжы ахыаа рыбжыалан сакит,
Усқан, ахақым иахъ сыццакит.
Ахақым ихәейт: «Амассаж» қатца,
Умтәароуп, уҕеи-унапи еиқәтца».

Сҕеи снапи еиқәтца ахаангы сымтәацт,
Аха «амассаж» ахаан иқасымтцацт.
Сеилыхны слықәылтцейт, уа, ацәартаҕы,
Раҕхыа, сқәакәа аалшышыт, сгәырҕартә мыцхәы.

Нас даасхалейт, итырҕтцауа сжы,
Сымхәхәакәа сылымшейт ифтыгуа сыбжы.
Лара дысхыччейт, алаф салыргеит,
«Ухаттам, апхәыс лнапы ззымчхауа», - лхәейт.

Ех, бтыҕаҕ сықандаз, ибчхауазар, збарын,
Бқәакәа аасшышыр, уи бызхарын.

САН

Еиқәшәо, уҕәк иатцаку реиҕш,
Хара, еснаҕ хтцакын.
Ацәқәа зтцаку ишнарго еиҕш,
Анагара хәҕын.

Аха амч сыман ба беиха,
Бсывҕсаит, арыцха, сан.

Иахъа абри ауп зегъ реиха,
Икоу, сгәатцаѣ иаанхан.

Бтаца бтыѣаѣ дгылт иахъа,
Буѣа камыжъкәа илхоуп.
Ак лмыхъроуп уи џаѣхъа,
Ак лыхъыр, сажәымта цәгъоуп.

Уи илыхъша сыхъыр сара,
Са сзын еиѣуп еиха.
Избан акәзар, сымш лара,
Хматацаәа лбоит сеиха.

* * *

Аѣсны антытц сыѣеижътеи,
Шъта итцуеит мызқәак.
Аѣсны гәхъааган сгәәкуеижътеи,
Итцуеит, убрыскак.

Тәым уаауп ирбо сыблақәа,
Сахъцалак сара.
Тәым бжъуп сара слымхәқәа,
Иртыџуа убра.

Шъыри, Аѣсны сыѣанда,
Уаҳа акгы стахзамызт.
Излацаәажәо ѣсышәанда,
Уаҳа акагы схәазауамызт.

Ус ақалақь сналалеит,
Исхасырштырц сгәы.
Аѣсабара схалашеит,
Сагъгәырѣеит мыцхәы.

Избан акәзар, издыруаз,
Даасѣылеит абра.
Сан лбызшәа сзыргәәклауаз,
Ааслырхаит лара.

Аѣсны уи данызбалоз,
Иатәазымбоз рацаә.
Иахъа, уи сахълыхәаѣшуаз,
Илхызбаалауан сан лцаә.

* * *

Амцашоура акәа старшәны,
Сара саѣын абылра.
Ахәшә цырақәа сѣы интаршәны,
Саѣын урт рылбаадара.

Аха исмыхәеит изжәуаз сыхәшәқәа,
Сшоура еихагы ишьтытцт.
Са схы анааршышы, бнапы разқәа,
Сшоура илақәыз, саархәыцт.

Сымцашоура ба ибыртәазар,
Дабастаху аҳақым.
Бнапы разқәа схы рышышьуазар
Сшоура шытытцны иббарым.

* * *

Ула атцәы тақызар иумбо,
Ауха, убас, илашыцан.
Убри атыѣаѣ, хәыцъагъ ҳаикәшәон,
Уаанза ҳара иаххәахъан.

Заа снеины лара сылзыпшын,
Минуткэак рышьтахь дааит ларгьы.
Ус хавалан хнеиуан амшын,
Лашарак хазааигэахеит кыргьы.

Хара хыцъагь уа хнеифапшын,
Еибадыруз шхакэмыз, аабеит.
Аха хаччо, ханхыпшылан амшын,
Убратцэка хнапкэа ааикэхаршеит.

* * *

Агэыбракэа зегьы ихамоуп,
Аха иааиуеит хацъал зны.
Апсцэаха дшако хара дхалоуп,
«Нырцэыка» хаигоит хжъаны.

Аха ари адгьыл хаизакэыгом,
Хдац-пашэ аласоуп ифэфаза.
Хцэеижьи хабафои цъаргьы изыгом,
Ашэткэа ыкэаауеит ипшзаза.

Зыбфа знышэ-нап афы икоу,
Уи псра икэзам зынзагьы.
Зыпсадгьылаф анышэ иамоу,
Рыпсадгьыл рыхьчоит апсцэагьы.

ДСЫЗНЫХЭОМ

Дысныхэоит азкы макъана ихэычзоу,
Дысныхэоит абырг акэра рацэа зфахьоу.
Дысныхэоит атцафы амра зыхэлаччо,
Дысзыхэоит акэыпш, хара ххэаакэа зыхьчо.

Дысныхэоит апрезидент хара иаххадоу,
Дысныхэоит Апсны ауафитэфса змоу.
Исныхэоит зегьы апсуга ламыс цка змоу,
Дысзыхэом апсуга, апсуга из абцар зкхьоу.

ФЫЦЪА РДИАЛОГ

– Ара акы уахеит,
Ана акы уахеит.
Еснагь узфугьычроуп,
Афьычра уачычоуп.

Шьта уакэытц афьычра,
Иунафом уи гэтынчра
Уалага анхара,
Иунафам еихъзара.

– Изакеызеи, иухэо?
Ас уара иахьфохэо?
Сызтэома, сымфьычкэа,
Срызцароуп афьычцэа.

Изфьычхьоу азхома?
Иазхоит хэа сызтэома?
Изымфьычыц сгэи итцоит,
Афьычрахь исыхоит.

Сыпхзы злам антасхэхэо,
Ашьхака сшырхыхэхэо,
Урт уара иубома?
Сымфьычыр калома?

ИСГЭАПХОМ

Аоны җшза ургылан,
Исгэапҗхейт.
Амашына ааухэан,
Исгэапҗхойт.
Хэычырацэа уаазан,
Исгэапҗхойт.
Аха шәкәык узаахэом,
Исгэапҗхом.

Аус сгэы ахэо ашышыхэа снейуейт,
Сызхымзо аусгы зует.
Исзымуа, аусқэа сдыргэамтцует,
Аусаз сыҗсы цэгәхейт.

Избанзар, избоит сара сызхымзо,
Сызхымзо, са исцэынхо.
Сҗацэа рыда ғазэы ишизымуа,
Иутэны урт ишырзынхо.

ЕИЛКААМ

Изшада абри адунеи?
Анцэа шәхэама? Иакэзааит, аиеи!
Нас ихата дызшаз шәхэеи?
Абри сшазхэыцуаз, иаха смыршеи!

Аха исзеилымыкааит сара,
Нас уи еилышәкаама, шәара?

Мап, ишәзеилымкааит уи шәаргы.
Иахзеилкаауам саргы ғазэггы.

Уи аилкаара уафықәрак азхом,
Q-уафықәрак хара ихәур калом.

Уи иуам Анцэа хара хазшаз,
Уи иуаанза, ус хара хәҗшуаз...

СТАЦА

Схы здыруа адунеи сықәнатц,
Аашьарак кастом.
Исылшонатц изуейт быматц,
Цьара баша стэом.

Иарбанзаалак, малс исымоу,
Бара боуп изтәу.
Уадак ыкам сапатк ахылоу,
Ба бзоуп изарту.

Акызатәык сызлабыхэо,
Санҗслак, сара
Былаҗырзқәа ба ибґыхәхэо,
Сгэы икәтәааит дара.

Са сан дыҗсийҗтеи акыр тцует,
Аха лажәа сгэы итытцуам.
Лыҗсымтаз илхәаз усырхауейт,
Мамзар, сгэы тынчра аиуам.

Уи лыпһсымтаз илхәеит абас:
«Атеңь ахәа шәа ихыжәә,
Агәашәкәа цкәа иашәыркы, нас
Агәашә шәтытны шәнангыл шәымәа.

Усура шәңдала ак җамтда хяас,
Шәа ижәдыруз аҗсы шымҗсуа.
Шәхәычкәа сыҗсы рхылаҗшлап бзатдас,
Шәа ижәдыруз абри шсылшауа.
.....Абри шсылшауа...

АУАА ҚЫИАҚӘА ШӘАХЪ

Ауаа қыақәа шәы́коуп макъана,
Алывасцәагъ макъана ирацәоуп.
Урт шәышьтоуп шәтарыжьырц ақашана,
Икаҥсаз бҕьыжәла, шәара шәәқәа шәәхауп.

Дара иртаху катто адэы икәуп,
Шәара шәыһсыгәра иадырхәоит дара рхы.
Шәара шәахьтә икаһаз ибрагылоуп,
Ршьамхкәа еикәыршәны, ирзыһшуеит ға цьоукуы.

Урт айхабырагы ржоит, шэара шэакөым,
Аңнышреи асҗаареи рылоуп дара.
Алхракәа раан, ишөҗыхагаз урт ракэын,
Абас шэзызхәо, цөымҕыс шөыддыркуеит абра.

Иртахуп уи ала дара рхы тыргарц,
Дара тыгъ пѣхак раурцаз, иаарылшо картцоит.
Ауаа къиакъа, ишѣыхѣтоуп, еилышѣкаарц,
Знык шѣара шѣеидгылар, дара рцыхѣа пѣтѣоит.

Ртцыхæ ыһымтæакæа ызыкалом азæкра,
Ртцыхæ аһтдæара зылшо шæара шæоуп.
Ишæывсны ианалаго, цхъа анеира,
Ускан хара хзыхæан, ара йкоу ысроуп.

Са сшәыкәыхшоуп ауаа қыақәа,
Шәеибаркны, алывасцәа шәырҕагыл.
Дара рзы иаркызаруоп амҕақәа,
Шәырцәымшәакәа ишәхәаруоп: «шъта шәаангыл».

Ияхъ дануоу уара адгыла,
Угъырѣятѣа укалеит.
Удгылеи уареи ус шәнеидгыла,
Шәсыжәларгъы шәтаххеит.

Шәәгсыжәлөйт, уаха ижәуазма?
Шәара мцла сара шәысиааит.
Уфыза дцеит, ара даанхозма?
Хара хфыцъагъ хааизынхеит.

Сара сыцкѳоуп сзыцѳшѳо хѳа ак сывам,
Схы шытыхны сныкѳоит, сыпхашѳазом.
Аха ушыта уфызѳа дыкам,
Уснааларгы цѳгѳа иубазом.

Ускан амра шьыбжь лхышѣтуан,
Мѣахѣастала сѣон сара.
Ачыкѣ иавыѣѣ бжьык ааѣуан;
«Шѣсыцхраа, шѣсыцхраа», лхѣон лара.

Мчымхара цэгъак дшақәшәаз пҭхәызбак,
 Сара еилыскаан, убра.
 Ачықә снаватцәин еразнак,
 Снеит, сыцхыраараз сара.

Ижәфә данкны дфалықәсхәан,
 Лара лыфныка дсыма сцеит.
 Хымш аатцаанза дара еинаалан,
 Рфыцъагы сара цэгъас скарцеит.

* * *

Дгәйдкыланы дикын
 Лара: «Ускәатц, - лхәон.
 Лыла тхаха дфәицәпшын,
 «Аиеи, нас», - лхәеит, атыхәтәан.

Уи аамтазы арҭыс дшын,
 Шәишәи рбафьтцас даалхытт.
 «Аиеи» – лхәеит – дфәицәпшын,
 Нас ацәажәарагь даафәытт.

* * *

«Ихалцаны хаҭацәа,
 Аиааира хара ихазгар.
 Ханхаларын хгәырҭьатцәа,
 Иаабарымызт агәырфә ахабар».

Икадаз абас зымхәоз,
 Иқәынхоз х-Апҭсынра.
 Аха икамлеит хазхәоз,
 Хара-бҭьара хцеит хара.

Цьоукы атыпҭ пҭхақәа еимаркт,
 Наф-ааф еицәагылт дара.
 Цьоукы адоллорқәа ихырхт,
 Уажәгы иафуп архара.

Ишыртиуаз адгьылқәа ртиуеит,
 Уи цьоукы ргәы тнашьаауеит.
 Аха цьоукы ргәы канатцауеит.
 Абас аҭара дырхауеит.

Ех, сыпсыхгы, уажә сара,
 Иакәым ыкамндаз абра.
 Нас ишпашәтрыз х-Апҭсынра,
 Ахьыз мнейрызи хара!

САНҚӘЫПШЫЗ

Ныкәара хцоит хәа,
 Хгәы итан аены.
 Аха хахьцо хәа,
 Хдыруамазт, еилкааны.

Хдәықәлеит ириаша,
 Хара хласзаны.
 Ус, «Ахра фаша»,
 Хнацәагылт хаицны.

Хнеиуан, хәфалан,
 Хнапқәа еибаркны.
 Хнеиуан хәфалан,
 Хара хаизгәыкны.

Шьафә-шьафәла,
 Ха ххалон ахәы.

Уа җша ласыла,
Еилашәшәон ххәхәы.

Ханыџқәна җшышьала,
Ихаман хәҗсы
Лыбла санхыҗшыла,
Иаасылшәшәеит сыҗсы.

Ахәы хракыраҗ,
Ашьац қашә-қашәон.
Хәхьиаз ашьацраҗ,
Хагага ҳацәшәон.

Хыхьза иаххыкны,
Уа, амра лашон.
Хәыцъа ҳазәыкны,
Хнапқәа еиқәхаршон.

АХАТЦА АҖХӘЫС ЛГӘЫ ЗФАХЬОУ

Лхатца иаалырқьан дыҗсыр,
Ашәы лшәылтәоит лара.
Аха лгәатца унтаҗшыр,
Агәырбьара тоуп убра.

Лхатца лара лгәы зфахьоу,
Иагьихәтоуп иара убас.
Азә дкалар дызгәаҗхо,
Мап ицәылкуеит, уи зынзас.

Избан акәзар, аҗсуатцас,
Ус иахәтоуп хәа рҗхьазазом.
Азә дылҗшааргьы иа ицымхәрас,
Лычкәынцәагь ирузуом.

Абри абас икатца хәа,
Азәгьы иуимырбацт.
«Сара сшыкәашо шәбала» хәа,
Асценаҗ умкәашазацт.

Жәаха чарак аҗы сықан,
Сара, убра, узбеит.
Акәашаџ здакам уакәхан,
Сара, убас, узбеит.

Иуланатцаз аҗсабара,
Убас, уқанатцеит.
Узара ткәыцәаа укәашара,
Ажәлар еиланагеит.

Ех, асценаҗ укәашозар,
Здакам кәашаџхоит.
Аха уахь узымнеиуазар,
Укыбаџ җхастахоит.

Илеиуеит, илеиуеит ақәа,
Еибаркны ҳа хнеиуеит хнапқәа.
Абаазара ҳа ҳацәшәазом,
Хбаазаргьы агәхьаак хәа ҳакзом.

Хәхьнеиуа, ҳара ҳаццакзом,
Ирласны хнеинда, ххәазом.
Ихьт-хьтүеит хәыцъа ҳагәкәа,
Шьыри, ишҗеилатцәеи ҳаҗсқәа.

Илеиааит, илеиааит ақәа,
Еибаркны ҳа ҳнеиуеит ҳнапқәа.
Ақәа макъана ихкәазом,
Уи ҳара зынзак ҳацәшәазом.

Амфә ҳақәуп, амфә нтәазом,
Излантәои, ҳара ҳаццакзом.
Ақәа макъана ихкәазом,
Уи ҳара зынзак ҳацәшәазом.

АЗЫ ШЫЦӘОУ ЗБАР

Ирхәоит азы ыцәоит хәа,
Зқы шықәса рыла знык.
Уи ибоит азәы затцәык хәа,
Уаҳа азәы затцәык.

Уи хажәак иихәаз калоит хәа,
Избаз изы ирхәоит.
Азы шыцәоу, збар, исхәои хәа,
Сымхәыцзакәа исхәоит.

«Хабалак, аҗсуаа рызхааит»...
Сара сахәом даеакы.
Анцәа сихәоит, абри калааит,
Уаҳа сашьтазам акгы.

* * *

Ацәгъа абзиае ханейдтәало,
Ҳара атцәцакәа уа иаанкыло.
Ажәлар хныхәоит инейдкыло,
Хныхәаҗхьыз феиуеит, хахь ихало.

Ныхәароуп, ҳара, хшьа цкәа иалоу.
Аха, седроу, ҳахьынзаиашоу.
Ҳа дахныхәоит ауафы дызшьызгы,
Дҗаххуеит аныха зхала изфазгы.

Дахныхәоит, аанда җжәаны арахә тазтәз,
Дахныхәоит, лцәа җҗены атыҗҗа дыҗҗхазтәз.
Дахныхәоит, ан зызкы дказыршәыз,
Дахныхәоит, ауафы цкәа дзыршәыз...

Ҳара, абас, еснагь иныхәо,
Акгы ҳамбозаап хҗынҗа хнавхәхәо.
Игәнаҳаран абарт, уажә ирытцоу,
Уныхәәҗа җсах, иахъа, ихатцоу.

Ишныхәатәу ажәлар еидкыланы акәым,
Ауаа рныхәәҗа хкыр, иазхазааит.
Са аиаша шәасхәоит, ари лакәым,
Жәлар рныхәәҗа, абас иҗсахзааит.

* * *

Уара иузыскыз сажәеинраала,
Уанаҗхъа, усзытцкәеит лабала.
Иара иузыннажъыз агәала,
Агәахәара снаҗеит хатала.

Сгәала шахәоз, уи сажәеинраала,
Сажәеинраалакәа, зегъы, сгәала
Убас ирызхәар, уаҳа сахәом,
Ускан, хпоетцәа рашьтахь сгылом.

АБАЦӘА ШӘЗЫ

Аб дааныжьны аоны,
 Ан җсрак ахь дцеит.
 Аб ахәычқәа капҗсаны,
 Цьаргы дымцеит.

Ахәычқәа иара ибон,
 Аоны дтәаны.
 Урт иртаху картцон,
 Ран дшыҗкамыз баны.

Иара «шәаангыл» ихәан,
 Дара ирмузеит.
 Иара «шәсыпҗкоит», – ихәан,
 Дара дрыпҗкеит.

Ишимчыз, нас дыхәхәан,
 Абас ихәеит:
 «Шәаангыл, шәан даар, ушьтан,
 Исхәар шәылпҗкоит»...

Урт ран данааи, - ихәан,
 Ахәычқәа лыцәшәеит.
 «Уаха җахтцом», - рхәан,
 Илпҗырцны ицеит.

* * *

Ус дыҗазам азәгы,
 Уа гхакгы змазам.
 Дыҗазам уи азгы,
 Бзиарак злазам.

Ибзиара тәахны,
 Уи игха хәатәым.
 Убри зхәаз игәаҗны,
 Уи ихы итәым.

Абзиара мтәахы,
 Ауаа идырбатәуп.
 Агха натәахны,
 Изгхаз ирбатәуп.

* * *

Сышәҗәқәа тыжьны иаазгоит,
 Нас апҗхәа сишьталоит.
 Апҗхәаҗгы дыспҗшауеит,
 Уи сышәҗәқәа исталоит.

Апҗхәа бзиа дызбар,
 Даараза сгәырҗәуеит.
 Иалшоит, усқан исхәар,
 «Ақәҗиарақәа суҗәуеит»...

Изыпҗсоузеи ашәҗәы,
 Апҗхәа дамамкәа.
 Сапҗхәа, уәапҗхәа слаҗәы,
 Схырхәоит, гәалск сымамкәа.

ШАБАЖӘ ИЗЫ АЖӘАҚӘАК

Шабажә, ааигәа, сасра дыҗан,
 Ишахәтаз еипҗш, ихәы картцеит.
 Апҗшәмеи иареи уа илеидтәалан,
 Ишеидтәалаз, убра аадыршеит.

Илшагәышьом аҗшәма уаҗа,
Иара иныхәәҗәкәә нтәеит.
Уи ижәыроуп асас иеиха,
Ма аңсуара атцыхәә җтәеит.

Ихы изымдыруа дғагылеит,
Ашә ахьҗоу иара ибазом.
Итаца ижәәа длатцагылеит,
Дцар, ахытаһу изхәазом.

Шабажә дтәоуп, уажә, дымццакзакәә,
Аныхәәҗәкәә җыц иаҗтцо.
Сасра дшыҗоу, азбахә мхәакәә,
Аҗшәымак иҗаитцац җатцо.

Иитахузеи, Шабажә, уаҗа,
Дарбан, аңсуара изыртцо?
Иара дииаит, уажә, аҗшәма иеиха,
Аха издыруада, дышцо?

АХАҚӘИТРА ҖАРА ИАНХАУ

Ихамамызт ахақәитра,
Аиаша ххәозар хтакын.
Ихалшомызт аҗахәхәара,
Җара аҗәраҗы җәакын.

Уи хәхәтазма, ихәхәтамзма,
Атак сара исызхәазом.
Иахьа хшыҗоу, шәгәаҗхома.
Атак шәыстоит: исгәаҗхом».

Аусура җара хәкәытцит,
Ихәдызгалаз җара дхәаоуп,

Җабацәа ртыҗкәә ныжьны хәкәтцит,
Җааҗсара здым, аонқәа хрыоноуп.

Ихамамыз җыхьа адгьыл,
Иахьа ихамам хазхәазом.
Хзыкәаарыхыр хәҗсы надкыл,
Цыхыраара хмоукәа ханхазом.

Нас аусурта змам дабаҗоу?
Урт ыҗоуп закаф утаһу.
Абзиа атцкыс ацәҗа хзашьтоу,
Абри азцаароуп, итәаһу.

Цьоук аҗара азыхәә,
Рыҗсадгьыл гәакьатцәкьа ртиуеит.
Ацәҗоура хәкәытцп, анихәә,
Изхәаз изы ахы тҗьауеит.

Иахьа ахақәитра ихамоу,
Ахаан, иахмоузацт, уи еихау,
Избан, абас җара хзыҗоу,
Ахақәитра җара ианхау?

* * *

Җара раҗхьаза ханеикәшәә,
Иззом, бзиа сара бызбеит.
Ашьтаһь разкыла ханеикәшәә,
Аразкьтцәкьа шхамаз аабейт.

Имазамкәа убри аахыс,
Аамта нхәфсны ицахьейт.
Ацәҗа еихауп, абзиа атцкыс,
Аха җара хәгәкәә меихшәейт.

Ихаазеит хахшаа хатцкыс еиҕыны,
Убригы хара хагәкәа арҕәҕәоит.
Хаатагылеит хажәраҕа хааины,
Уи иахагы ха иахгәаҕхоит.

Зегы ирхәоит: «Шәажәра шкәакәоуп»,
Иахыа мтәыжәада хҕыруеит.
Ас хказтаз Анцәа имтоуп,
Анцәа иитаху кахтоит.

Анцәа иҕышьоуп, ас хахыҕоу,
Анцәа ду хара хазшаз.
Адуinei ишәтышха иҕоу,
Еснаг, хәчыжәла рзы илашаз.

* * *

Зегы аҕсра бзиа иахәоит,
Аха ирауам зегы.
Уи зито Анцәа дидыруеит,
Анцәа дизжазом азәгы.

Аҕсра бзиа утахызар,
Еснаг, указ уцканы.
Уцкязамкәа адәы уқәзар,
Умтәан аҕсра бзиа уазыҕшны.

Аҕсра цәҕагы ухы икәкы,
Цьанаткагы узцом уаныҕслак.
Цьаханым уара иутыҕуп,
Абри удыруз – абри ак.

АЛАМЫС ЫКАМКӘА

Цьоукы рхы ақәцаны,
Хадгылкәа рыхьчоит.
Цьоукы ахә ақәцаны,
Урт ирыхьчаз ртиуеит.

Цьоукы иаархәаз адгылкәа,
Хәдула иртиуеит.
Ари збо агәыцкәкәа,
Рыгәкәа еикәнажәжәоит.

Хзыкәшәазеи, адунеи аныс,
Хзыкәшәазеи, хара?
Иабаҕоу, халамыс,
Иаанхама, хара?

Аламыс хацымкәа,
Хазцома, хара?
Аламыс ыкамкәа,
Изҕсеи, Аҕсынра?

ШАБАЖӘ

Иухы, иутцалеи, Шабажә?
Ашьыжь шаанза, уара иабаужә?
Иумбазои, арыжәтә ушаражә?
Мамзар, уеиҕшума, уара ажә?

Уанаҕәымтцза, ажәра, арыжәтә?
Хара ишаабоз, иара уажәт
Адәы уқәхеит, уеиҕшны абажә,
Иухагылоуп баша ухажә.

АЖƏЛАР РАЖƏА

Агҗсуа жəлар иҗаз игəамтҗны,
Ирхəалон, убас, ажəаны;
«Җазтаһымкəа ихалоу ыкəтҗны,
Анцəа иҗаитҗаат ицоны».

Агҗсуа жəлар ажəа ирхəоз,
Ишыжəбо, Анцəа инаигҗеит.
Җазтаһымкəа, ара, ихалаз,
Рыфныҗа ицартə иҗаитҗеит.

Ажəлар ражəа, амч ду амоуп,
Уи еипҗш, адоуха җалазом.
Ажəлар ражəа, назалароуп,
Уи намгзакəа инхазом.

Избан акəзар, ажəлар ирхəо,
Разагала иразоуп.
Җара җ-Анцəа игəы иаахəо,
Ажəа мацарала ихəоуп.

* * *

Аума еикəатҗəа ихасхьеит,
Аха ихатəы ихəазом.
Игəыла цəыгькылҗш дизкылҗшхьеит,
Уи итəы зынза изазом.

Ихəар иҗхеишьоит ихасхьоу,
Ак шаламгьы иҗхашьатəу.
Амҗа еикəатҗəа дызныхьоу,
Уи ауп раҗхьаза ихəатəу.

Аха ихəоит игəыла игқəоу,
Иара игхақəа натəахны.
Афьза, нас иуасхəап иҗоу,
Убри умоуп иҗхашьатəны.

* * *

Сара раҗхьаза банызба,
Сыҗсы нбылахеит.
Ашьтахь бзия банызба,
Сыҗсы сыхəлахеит.

Ех, агҗхəызба, ех, агҗхəызба,
Сара сбыкəыхшоуп.
Абзиабара ахьызба,
Ба бəоуп, сбыкəыхшоуп.

Бара быцьымшь пақəа кыдхəхəа,
Изейҗшроу, амзафəоуп.
Быбла хаақəа сыҗсы рыхəхəа,
Иахьыҗоу сгəатҗафəоуп.

Сара схəартам бара быда,
Абри бдыруазааит.
Баргьы бхəартамкəа сара сыда,
Убас бысзыҗалааит.

Аиатҗ кыдҗаа иаазгаз иатқкьыс,
Аразкьы смауази!
Иара баргьы сара сатқкьыс,
Разкьык бмаурызи!

* * *

Узхыгчаша духыгчаргы,
Уамашәа иумбан.
Аамта иагъа ицныкәаргы,
Уихъзоит уашьтан.

Иуоуп, усқан, иухәаша,
Уа узғыц уағыз.
Дабацара иара хәаша,
Зхала зымәа зкыз.

СҚЫТА МГӘЫЗЫРХӘА

Сухәыхшоуп, сқыта Мгәызырхәа,
Уара уоуп сара сзааз.
Сара уара сабаухәа,
Акыр даһсоума, ус итәаз?

Кыр сылшозар, схы ухызбаауам,
Сықәһоит уцеира саһсахарц.
Узлакам акгы узысхәом,
Итанатцы сыһсы ахац.

Уара уһсабара аһшзара,
Ихнамхуа дыкам узбалак.
Цъара укалта унаара,
Сгәы иасуеит махәык аныһтәалак.

Исызгәакьоу хәа исымоу,
Уара уеиха исзааигәоузеи?
Сқыта гәакъа уа уахьсымоу,
Уи аткьыс гәахәа сызтоузеи?

АК АЦӘГАТӘУП АМШ АШАРА

Дгылы жәәани урт рыбжьара,
Идуззаны ағыгхара.
Уа ибжьажьуп алашьцара,
Уи саларшәуп сумацара.

Сазыһшуп шыжьтәи ашара,
Ианбааиуеи хәа ацәылашара...
Ус ихытәуеит алашьцара,
Адәы иаакәлеит алашара.

Ифәтцхахоит амра ацыһхкәа,
Иарзтәуеит азаза еимхәыцкәа.
Адәы икәуп, аеы ццышәкәа,
Адәы сныкәлоит иаартны сышәкәа.

«Уа шыжьбзиа амра ацһхкәа,
Убас азаза еимхәыцкәа.
Уа, шыжьбзиа, анхацәа җефкәа,
Иахагыло ашыжь зускәа.

Адәы иаакәлеит шыта ашара,
Иахәа иаабоит, доус халшара.
Бәагыл, бара, сылашара,
Ак ацәгатәуп амш ашара».

АНИ АБИ

Ани аби зыкәра ыказ,
Иааныжьны дара рыфны.
Рыхәһацәа еицны индәылтцыз,
Азәгы дзымааит деибганы.

Ха иҗабашьуаз ақыртцәа,
Иқәырцеит дара маауа.
Аха ани аби мыцәа,
Ирзыҗшым рҗацәа анаауа.

Аибашьраҕ итахагәышьеит,
Рыҗсадгьыл иақәырцеит рхы.
Ани аби редырҗәҕәагәышьеит,
Аҗсны ианақәйтха ахы.

АТЫНЧ

Хәы-җшьәы еидгыланы ианцәажәо,
Уа дтынчза дрыдгылоуп иара.
Цқәа еиликаауеит излацәажәо,
Дигьырхагам азәгы убра.

Аха ацәажәаф иихәо гәата,
Ишакәым цъара даамфәхкьар.
Дызцәажәома, усқан деикәыхьшәашәа,
Иалшом ибжы аатимыркьар?

Тәамбарала уихцәажәар,
Узцысыз, уахирҗоит иара.
Уара иухәо ажәа ажәазар,
Иухтнитцоит иҗсы цқәа убра.

«Атынч» хәа иара баша изырхәоит,
Уи тынчрак илазам зынза.
Аха «Атынч» хәа цьоукы дырдыруеит,
Иара дыштынчым схәоит имза.

Итынчра иатцоу ацых-цыхра,
Амч ду амоуп оумаза.

Иара иацәызуам алахәыхра,
Хәыцрашәк ацуп хараза.

* * *

Саналга ажәеинраала фны,
Ашәак аацәырзгеит сыбжы фтганы.
Ари уамашәа ибаны,
Сыҗшәма ҕаалтит лыбжы нхтганы.

– Избахьада, ушәахәоны,
Иарбан гәырҗьароу, иузцәыртц?
Анышә даутеит уашьа дыҗсны,
Ишыцъабо умбои, ухылтц?

– Иашоуп ибхәаз, уажәы бара,
Анышә дастеит сашьа дыҗсны.
Аха сгәы шазыхәоз сара,
Салгеит, сажәеинраала фны.

Уи ауп сгәырҗьо, сара сказтаз,
Ажәеинраала сара сзыткәаз.
Сашьа «дысханарштит», санфәуаз,
Нас иуадафым, сахьшәахәаз.

Ф-МФАКЫ

Хара хайфызцәан, хә хайкәләцәан,
Пату еикәахтгон, хаймфәлацәан.
Хә ххала ххәыцуан, ус иагьахәтан,
Ғымт хайдытцуан, иаххәомызт: «Уашьтан!»

Мѡакы уара уқәылт – егъи сара,
Хѡыцъагъы хнеиуеит, хара-хара.
Хахъкылнаго гѡахтап, ушытан,
Нак-нак, ухы иаумтааит гѡыбѡан.

ШЪРЫФА ИМѡАНЫФА

Аколнхара арахѡ ашьхака икарцон,
Ахъчацѡа ирыцхраауаз аѡызцѡагъы рыртон,
Ацхыраараз, ашьхака Шърыфагъы дрыццон,
Амѡаныфагъы иман, дгѡырѡятцѡа днеиуан.

Амарда ианѡеи, акрыфара азыхѡан,
Хѡдака ирагъысны, арахѡ аанкылан.
Рыфатѡ-рыжѡтѡ ирымаз зегъы уа иаацѡырган,
Рымѡа инангылеит, ирымаз ыфан.

Убаскан длатѡаны изхаратцѡка ыфа,
Имѡаныфа датцалан днеиуан Шърыфа.
Иѡеираны иахъыказ, иѡеит ахъшыцѡа,
Рцхыраацѡа рхѡы картцеит имтѡа-имыцѡа.

Аракагъы Шърыфа дѡагылеит акрыфа,
Аха ицѡыримгеит, иара имѡаныфа.
Рцхырааѡцѡа, ахъцѡа «абзиараз» хѡа рахѡан,
Рѡылархеит аѡныка аладара реартан.

Аѡныка дааит Шърыфа, аарла дкарауара,
Имѡаныфа ааигеит, иаганы атѡтѡыра.
Игъшѡа инлитеит, иахъатѡи ихашѡала,
Дзакѡу еилышѡкаа, шѡаргъы, абри ала.

* * *

Ирхѡоит «цъанат тыгъ гъшзароуп,
Цъабаа мбакѡа икъаф уртоуп.
Аха уахъ иееикѡам знеиуам,
Уа иееикѡам тыгъс ироуам».

Убри азоуп ауаа дыркѡа,
Ишрышьтоу абзиаракѡа.
Уи казтѡо итыгъ цъанатуп,
Цъанат тыгъ Анцѡа ихамтоуп.

Уи азыноуп сара сзашьтоу,
Абзиа аура – изсышьтроу.
Цѡгъарак касымтѡат схаангъы,
Егъыкастѡом зынзаскгъы.

Истахуп са сцарц, цъанатка,
Сангъслак, сынхарц убрака.
Бзиара дук, убра, исмауааит,
Аха ара сшыкоу, сеицѡамхааит.

* * *

Акасыжѡ фара зтаз ахѡыс еигъш,
Адгъыл тира цѡоукы анакѡымтѡ.
Зѡы хашшыз, дзыгъѡза, дтѡан, абат еигъш,
Зынзак, хара хайѡымхзакѡа амтѡ.

Нас иаадырит уи змааназгъы.
Еицыз ашышьыхѡа, нак хандѡылтѡт.
Уи иакѡын идзыртиуазгъы,
Ханмчыдаха, ха хус хакѡытѡт.

АФОН

Атыҥ ҥшзақәа иҕоу Аҥсны,
Уара уреиҕьуп, ҕабыргны.
Ушьха наара еҕәаза,
Узтачқәа ракәзар, иҥшзаза.

Хәашьак амам узхьгәә,
Иахьлеиуа, узиа ихьгәә.
Аҥҕакәа узтачы иахьху,
Ирацәаџуп ирбар зтаху.

Знык иҕалаз уа ухаҥы,
Даргәырҕьойт, дшеигәырҕьо мшаҥы.
Знык инықәгылаз уҕәара,
Уи иҥсы ишьойт изхара.

Уара иугым аҥсшьацәа,
Иузаауеит, хөызцәа хтынхацәа.
Шәааила, шәааила, арахь ҥсшьара.
Хгәырҕьо, хашәҥылалоит хара.

* * *

Ицәқәырҕон, ицәқәырҕон амшын,
Уи аҕы даараза ишын.
Игәааз ауаџи иареи еиҥшын,
Урт раҥхьака акы иазыҥшын.

Уажәы, уи ацәқәырҕара иаҕытҕт.
Амраҕы ҥхашьа-ҥхатцо ицәыртҕт.
Амшын тынчуп, зынзак, иҕысуам,
Уи сҕазшьақәак амоуп, иззазом.

УАҢҢӘТӘИ АМШ

Иахьатәи амш бзианы исхызгеит,
Ашьыжь сангыла, жәеинраалак зџит,
Нас сгәырҕьатцәа са сбахча сынталеит,
Уака, шәырқәак ршьапқәа сырпит.

Урт рышьтахь сасцәақәакгы сырҕылеит,
Изласылшоз пату рықәтан, ишьтит.
Ахәылҕаз, сара, бҕыцқәакгы срыҥхьейт,
Нас уаҗәтәи амш ахь са схәыцрақәа ҥрит.

Сара, уаха, акы сахәом хатала,
Уаҗәтәи амш са исзылашар, иахьейҥш.
Усҕан, сгәара сҕалом гәырџала,
Исауан аҕәахәа, илашон сҕеҥш.

АГӘМАА КӘЫТА ИЗКНЫ

Уҥхьарца аанкыла утәалон,
Ижәытәзоу ажәақәа ухәалон.
Уара уааигәара сара стәаны,
Суызрџлауан, убра сыҥсы заны.

Уашәақәа алалон сара сцәа-сжыы,
Убас, саргәырҕьон уҥхьарца абжыы.
Уашәейҥш саргы саллон, ажәџан аҕы,
Убас, аҕәаҥхара анаҕон сгәы.

Уашәақәа бзиа ишызбоз убон,
Угәы тгәырҕьаауа, уа уҕанатҕон.
Аҥхьарца архәашьа суртцарцаз уара,
Уалаган, аха истахымхейт сара.

Ах, аҥхьарца архәашьа стдзтгы сара,
 Уа уеигш аҥхьарца асмырхәалоз абра.
 Сгәы шәтнаргәырҕаауаз уҥхьарца абжы,
 Цюук ргәкәа тгәырҕаауа иҕасымтцоз уажәы.

Исзуҕымтцааит аҥхьарца архәара,
 Аха истцеит ажәеинраала афра.
 Убри ала цюук сзыргәырҕар сара,
 Исыгхаз азы стдәыуазом абра.

Истдзтгы аҥхьарца архәара,
 Исеигәырҕаны, усқан, жәлара.
 Хаҥхьарцархәафы, хпоет, рымхәалоз,
 Саргы ажәеинраалакәа змыфлос,
 Аҥхьарцагы са иасмырхәалоз.

* * *

Абзиеи ацәгьей еишыцәоуп,
 Иҕалоит рыфбагы еиқәшәар
 Убасқан, иаҕаху уафроуп,
 Ауафрагы уҕоит умшәар.

Гашьас иамей? – хәа уҕаар,
 Иалшоит аҕак ухәар абас:
 «Абзиеи ацәгьей ирыхәтоу ҕаутдар,
 Ауафрагы уи акәхоит, нас.»

* * *

Хара х-Дырмит Ду иҥсы антаз,
 Сихаанны, идыыр, сшыфуаз.
 Дсыцхраауан, хәарада, иара,
 Споежны сҕалатцәкьон сара».

Ишәтахызаргы ишәхәа: «Үхәацәоит,
 Уажәы, уара баша ухәацәоит»...
 Уи сара аргама агәра згоит,
 Дырмит сахыхымзас, сдәбоит.

БЫСЦӘЫМШӘАН

Бысцәымшәан, сымш, бысцәымшәан,
 Бара бзыхәа сыҕоуп сара.
 Етәатдас ажәфәан былкыдшәан,
 Уажә сыкәа былтамшәей, бара?

Быскуп снаргәытц баныртәалан,
 Сафуп бара быбла ртаҥшра.
 Быҕоузеи, шаҕа беинаалан,
 Иқәсырсуам бызқәа асаара.

Сара, убас, бшыску мацара,
 Саҕылоит уатцәтәи ашара.
 Бадкылан бшыску сгәы ацара,
 Бызбароуп сара сызхара.

Убас, сара бшыску мацара,
 Афныҕа бсыманы сцоит.
 Издыруеит быстәуп сымацара,
 Уи азыхәан бзиа бызбоит.

Бысцәымшәан, сымыш, бысцәымшәан,
 Бара бзыхәа сыҕоуп сара.
 Етәатдас ажәфәан былкыдшәан,
 Уажә сыкәа былтамшәей, бара.

* * *

Рнаргэйтца дыкэыргыла,
Ани аби рыпҭха драазеит.
Гэалак рымамкэа хымызҭыла,
Иахылтахыз хатца дцеит.

Илеигэырҭьон лани лаби,
Хымызҭык мҭакэа рыпҭха дахьцаз.
Илеигэырҭьон ланхэеи лабхэеи,
Атаца «бзиа» дахьяаргаз.

Аха ргэырҭьара нтцрак аимоузеит,
Урт ргэырҭьара хара имцеит.
«Санхэеи сабхэеи стахым» хэа дгылеит,
Лара дзаазазгы рыбҭа ҭцэеит.

* * *

Игэырҭьароуп угэара,
Ахэычышьтыбжь антыџуа.
Ускан, уара улшара,
Еиханоуп, ишуауа.

Нас, ахэычы шытыбжькэа тыџлааит,
Агэарақэа зегы.
Азхара Аҭсны иаиулааит,
Дулагы хэычлагы.

* * *

Ашыыбжьон схы нықэстцан,
Сыцэеит стахэхэа.

Сматә хэчы тцлак дџықәлан,
Дџықәгылт, дкахэхэа.

Сцэырҳаны саафыхеит,
Сматә слыцәшәан.
Ахракырахь дхалеит,
Сыпҭхызаз, шәымшәан.

* * *

Схылт сырцэымшәо исаазеит,
Дара сдырҭхашьом цъара.
Сыпҭхацэа хатца ицахьеит,
Иақәшәт иахьбзиаз атаацэара.

Спҭеихаба аупҭшәыл дааигеит,
Иеитцба макъана длапҭшуеит.
Уи ичараз сыгесырхиахьеит,
Сынтәа дааигар хэа сыпҭшуеит.

Нас, исыгузеи, сара?
Смотацэеи, споезиери роуп.
Исоур, уака, еихьзара,
Жәымтә шкәакэа сара соуп.

* * *

Ақыртцэа хә ианххагылаз,
Аҭсны амал еимтцә иргон.
Иахдырхэомызт, хара хгәы иалаз,
Хәиҳа «ишыҭәҭәаз», хдырбон.

Аамта иахнарбеит, иаха иғәғәаз,
 Рыфныҕақәа зегь хашьтит.
 Аха хҕамлеит хара хашгәыҕуаз,
 Хара хтәқәакгы еицәахеит.

Ара иаанмыжкәа урт абаагои,
 Дара ртәылоуп Аҕсны.
 Хныхақәа рҕаҕхьа ирхәои?
 Илатәаны иаахәыцыр зны.

* * *

Хабжы ита, далаххит депутатс,
 Уи ида азә дыҕамшәа зынзас.
 Ажәфан дхагалан, дахкын дхарақза,
 Уи адгьыл дықәхаргыломызт, зынзас.

Иаргы дхашьтан, еснагь иекынҕа,
 Халымкаагы ифомызт аҕатца.
 Иара иршон дахьтәаз, иҕатца,
 Ғнакгы дтәомызт, ихәашаз ҕамҕа.

Дрылгеит, хара хадгьылқәа тины,
 Цьоукы мацк ритеит, иатнихыз гәаҕьны.
 Иҕаитцақәоз аабон, ҕабыргны,
 Аха хивсуан, хаблақәа хфаны.

* * *

Ауафьтәфса иҕстазаара,
 Уи кьаҕуп зынза.
 Аха иееим иҕамзаара,
 Еиҕуп хараза.

Избан акәзар аамта иҳамоу,
 Усгы икьаҕуп уи.
 Хәхьынзаҕоу иҳалшо, иҕоу,
 Дшаҕырхагоу, хамбои?

* * *

Сқәад шкәакәеи сфьгеи аашьтыхны сара,
 Салагеит ажәеинраала афра
 Ажәқәа срышьтоуп, стәашам цьара
 Сгәатцантә иаҕуп рыбжькәа сырхара.

Сгәы иаатыган ианыстоит ақьаад,
 Зеыркьахәны избо иҕысхуеит ақьат.
 Нас иқәсыргылоит ацәахәа,
 Иагсыжьуа сыҕам ак дмырхәа.

Ауха акыр хайбарххеит,
 Хшааиуаз ашамтаз хайбарҕхеит.
 Атх иаалфит, сажәеинраала абжы,
 Саргы сгылан, саҕылеит шыжы.

* * *

Ацәызқәа, ацәызқәа, ацәызқәа,
 Заҕа цәыз хамоузеи иахьа, хара?
 Аҕхызқәа, аҕхызқәа, аҕхызқәа,
 Заҕа ҕхыз хрылоузеи абра?

Иахзыҕшаауам, хцәызқәа иахцәызхьоу,
 Рышьталара шыта иаҕсазам.
 Иахмырзроуп, ирзтәым хә иахцәызхьоу,
 Урт рыда хара ххәартазам.

Тыхэаҥтэарада ҥазлоу аҥхызкэа,
Урт ылтэра ушьта ихэхэтоуп.
Иахмоурагэа уаҥа ацэызкэа,
Ҥамтэакэа, ҥаззыкэҥо уи ауп.

ААҢЫН

Ааҥын ааит игэырҥбахэа,
Хаа-хаа амра ҥхоит.
Аҥсабара зегь ҥшзараха,
Сашта итаҥхоит.

Игэырҥбатэа ажэтарақэа,
Рытрақэа кэртэит.
Иуархалушэа архақэа,
Шэтыла ихҥбахэит.

Илыфуа иааиуеит абнара,
Акэукэу абжы.
Иацлоит сара сгэырҥбара,
Сгылахэит шыжы.

Акэукэу сара самкэтэит,
Сымхы ластахэит.
Сықэра аткыс сычкэынахэит,
Сшэыр шыапкэа сырххэит.

Сахьахэаҥшуа уажэ сбахчара,
Са сгэы канатэит.
Ишмызуа сара сааҥсара,
Аргама избоит.

Абас, ихыжжыз сгэырҥбара,
Афэра сгэанарҥхоит.

Имачума, нас изыфэра,
Ааҥынраз, сшэахэоит.

Сазурхынхэит сычкэынра,
Сгэы итоу ааҥнуп.
Сгэырҥбо сҥазтэаз ааҥынра,
Узы сшэахэафуп.

* * *

Иаххылтэыз шыта ихэычкэазам,
Цэара ицэит хэа рнапкэа хкуам.
Зегьы наххейбахэа ицэит,
Хэара хэыцэа хэаизынхэит.

Ейбаххэозеи, хэара иажэыз?
Зегьы хрышьтоуп икэтыз, ижэыз.
Астэҥкэа аҥстазаара хгэаҥхом,
Аха ишҥаауеи, хамч дырхом.

Хэчы шытыбжы ықэыфуа хэара хгэара,
Ари хгэы иалоуп ес ишар.
Харҥарацэа «Хиашоуп» шэызхэазом,
Шэа шэахьтацэарам хгэаҥхазом.

Ахэчы шытыбжы ықэыфуа хгэар,
Зынзатэык хэара ихэхар.
Ажэра каломызт, зынза, ара,
Акара ацлауан – хэара.

2005

* * *

Ауаа рацәа срыллан,
 Ёсоунтәи саауан.
 Циган ҥхәыск амџан дгылан,
 Анапы даҥшуан.

Сара лара сыџлывсуаны,
 Лыбжыы сызлыргеит:
 – Унапы са санҥшыланы,
 Узықәшәахәоу схәоит.

Лара илхәаз хамтқакәа,
 Исыргеит сыбжыы.
 – Акызатцәык мдырзакәа,
 Акыр бгоит сжъаны.

– Акы затцәык ззымдыруа,
 Сара соума, мшәан?
 Саҥхәа уаины уаанымгыло,
 Сара сзы умшәан.

Бзиоуп, иухәо иашазааит,
 Исыздыруам акгы.
 Уара уцәгы уцәырзахеит,
 Иуасхәоит изгагы.

Аиашаз, сыцә сцәызижътеи,
 Шьта итцун хәымзқа.
 Убрыскак тцун сашьтеижътеи,
 Сацрымтцшаз, зақа.

Дықан зыгәра сзымгогы,
 Аха ухатцоуп, дкы.

Ациган ҥхәыс илхәазгы,
 Исытцанахәт акы.

Са саагыежыын афырхәа,
 Ла лаҥхәа снагылт.
 Сыцә зҥычыз ансытцабхәа,
 Ускан, акыр бдырт.

Ускан, са сҕынтә ахамтагы,
 Бара базыҥшыз.
 Исалхәеит иара ихыызгы,
 Ёшралагы дзеиҥшыз.

Ацыган ҥхәыс иахылдырыз,
 Сыцә ҥычны изгаз.
 Исзымдыруа, схы хыызгарыз,
 Ауп абра сзынхаз.

Сҕы иасырхәаз ахамтагы,
 Ёараны илыстт.
 Акыр здыруагы уи лакәны,
 Еилкааны, сыџлыдтт.

Сара исыман аццакыра,
 Усгы, есымша.
 Аха иахәтәи сыласра,
 Иаҥнагон аҥша.

Саанымгыла, иаарласны,
 Сара аџны сааит.
 Адырџаенытцәкәа инықәыршәны,
 Аҥычы ситааит.

Иара иасхәеит ицәымзакәа,
 Ишиҥычыз сыцә.

Данаанха, сыцә ахә сымтакәа,
Дшафсымхуа ацәыцә.

Абри ашьтахь, хымш мтыкәа,
Сыцә ахә еиханы.
Уи афны дааин, исытаны,
Дцеит, «Сағамыз» хәаны.

Гәаныла исхәон ашьтахьгы,
«Ирдыруеит» аҗшцәа...
Аха ииашам ирхәогы,
Амцкәа рхәоит рацәа.

– Уцә зҗычыз дызлалдыри,
Ациган, аҗшфы.
Уи атак зузымхәои,
Уара, артцафы.

Абас азцаара сызтақәо,
Иҗамзи азәырфы.
Сара атакс ишәасхәақәо,
Шәсырхап шәаазырфы.

– Ицоз саҗхәа игыланы,
Җсоунтәи санаауаз.
Ациган дынлыдгыланы,
Илхәазаап сзықәшәахьаз.

ЖАННА АЧБА ИЗКНЫ

Жанна Ачба хәа, анкәа, дыҗан лашәык,
Аиаша иашьтаз, аиаша зтахыз.
Тауади – аамстеи ирымамкәа хәшәык,
Дықәарцалон, иртахзамызт дызҗыз.

Аха иара имкзакәа азәгы игәхьаа,
Игәтыхақәа иҗхьарца иаирхәон.
Уи ала ихифуан, игәала, ихьаа,
Патулагы избахә ижәлар ирхәон.

Ииашоуп, Жанна Ачба ибомызт, длашәын,
Аха гәыла, аиаша еилиргон.
Иара аиаша дашьтан – итахын,
Алашәтцәкәа гәыла аиаша ибон.

* * *

Аетцәақәа ркыдпаара,
Сашьтазам сара.
Ажәфан ахь ахалара,
Исықәкым абра.

Сыдгыл аҗы сыҗазааит,
Уаҗа, са суафны.
Ажәлар рылҗха сымазааит,
Сара исразҗны.

Уаҗа дурак сашьтазам,
Абри ак сызхоит.
Еихау малкгы саҳәазом,
Етцәтцас сарҗхоит.

* * *

Утцеи бзиоуп хәа суқәгәыҗуан,
Изыззои, бзиагы узбон.
Уа усҗаччо, усывысуан,
Уаргы сшутаху агәра згон.

Аха ҳара ҳабзиабара,
Изымназеит атдыхәтәанза.
Ҳабзиабара ацәымҥхара,
Уара иухаразам зынза.

Сара соуп, уи, зегъ зхароу,
Избанзар, цәымҥас са ускит.
Уара уцәымҥхара салазтаз,
Уҥсыцәгъароуп, сыгәхъаа умкит.

Мал уафык уара уанишьтала,
Адолларқәа рыла ухихт.
Ус иҥоу сара сишьтала,
Анысзалмырша «Ашәкәы» уанысхт.

Аиаша шәасхәоит дабастаху,
Амал ихнаххьоу ауафы?
Адунеи ахаан даххыстаху,
Иара дысзаагом зынзагъы.

«Саб, ататын ахара,
Уакәымтцыр уагоит».
Дафуп, абас, иахәара,
Абыркыгъы дыргоит.

Иҥа дихәаҥшуа, Кадыр,
Дыччо, ихәауеит.
«Ае иахәаша, акәадыр,
Иахәошәа саҳауеит».

Алада ихоуп азиасқәа рхы,
Уахъ илеиуеит дара ццакны.
Аҭадака ирханы, сара схы,
Снеиуеит, сыннамкыло акы.

Аҭада идәықәлар азиас зцазом,
Иаахәны имдәықәлар аузауам.
Сара аҭада сандәықәла сгъежъзауам,
Еиҳа сыҭәҭәоуп, иззазом.

НАС САБАЦОИ, САРА?

Раҥхъаза банызба, сара,
Бзиа бшызбаз, басхәеит убра.
Аха, усқан, «мап» бхәеит бара,
Уаҳагъы сашьтамлеит ббара.

Уи ашьтахъ акраамта анца,
Сбывсны сышнеиуаз баасыхъза.
Исабхәеит зынзаскыгы имза,
Бшазыразу исхәаз ааигәаза.

Иахъанза сгәы иамго сәатца,
Ус сааиуан, бара ихатца.
Иахъа сгәырҥьоит, сгәырҥьоит абра,
Дахыбымбаз, исеиҥьу цъара.

Ибзиоуп, нас бзиа бызбахп,
«Бзиа бызбоит» хәагъы насхәап.
Аха са исеиҥьу цъара,
Дыббар, нас сабацои, сара?

* * *

Анкъа икӕз ахада,
Даара деипӕшын аеада.
Идикиларц ауаа жъаны,
Аӕара ритон, ишаны.

Избан акӕзар, иара дшӕомызт,
Иеихаба акгъы ихӕазомызт.
Раӕхъа дамырхт, иеихаба,
Ашьтахъ дамырхт ахада.

Ифӕцны иартаз аихаба,
Икны дгылоуп алаба.
Уи илабала зегъ иршӕоит,
Аӕара згазгъы идиршӕоит.

Сара сукӕахшоуп аихаба,
Икны ирылоу алаба.
Аӕара рызтоз ишаны,
Убас, ирымхла иршӕаны.

* * *

– Быда дыӕам – анысхӕа,
– Сыда дыӕам, – бхӕеит.
– Бысгӕаӕхоит, хӕа анысхӕа
– Усгӕаӕхом хӕа бхӕеит.

– Быда дыӕоуп анысхӕа,
– Бара бӕахахеит.
– Дысгӕаӕхоит хӕа анысхӕа,
– Бара беилагеит.

АЗИАС

Сара сазтцааит азиас:
Узцоузеи, абас ирлас?
Сызкӕу апӕсуа дгъылуп,
Апӕсуатцас, сагъласыроуп!

Ускан, сара саахӕыцын,
Абас, са сгӕы иаатаскит
«Усоуп усоуп сара сапӕсуоуп,
Казшьас исымоу, ццакыроуп».

* * *

Ажӕлар рхӕамтӕкӕа ирышьтоуп хара хцара уаа,
Акы анырбауа, иркыпӕхъуеит, игӕырӕбауа.
Аха аган иавоу, шӕкӕыфӕцӕаӕак ирыфӕуа,
Сгӕы иалоуп, азӕгъы хырфӕаа ахъазырымуа.

Акы-фба раӕзаргъы ажӕлар ирылатцӕар,
Автор дамамкӕа жӕлар ргӕкӕа рфӕы изыӕкалар.
Мышкы зны, царауаак, еимдо ирышьталар,
Диссертациаӕак алархъчап, инхаз зыӕкалар.

* * *

Уӕа, уӕам агӕхъаа мӕзакӕа,
Уи дцоит уфӕны дныфнашьшы.
«Иаанкыл, уапӕшӕымоуп», - мхӕазакӕа,
Уапӕхъа ижӕуеит, иеаршышы.

Уара уфӕны дуздӕылцом,
Иутӕхызаргъы дшы.

Дарбанызаалак, азэ дирцэажэом,
Иара афы данашы.

СБЫЗКЫЛЫҢШУЕИТ

Сбызкылыҥшуеит, сбызкылыҥшуеит,
Сбызкылыҥшуеит есымша.
Схэыцрақэа сырғыцуеит,
Шьта имачуп сылша.

Сара сылша дузар,
Бымтарсны бызгон.
Нас аиаша ххэозар,
Убас бықэнагон.

Бара бынтыҥхаз беиҥшны,
Бөырбоит иахыағы.
Сара бызбоит скылҥшны,
Бысгөаҥхоит еиханғы.

Сбызкылҥшуеит, сбызкылҥшуеит,
Сбызкылыҥшуеит есымша.
Схэыцрақэа сырғыцуеит,
Шьта имачуп сылша.

* * *

Аҥсны кажьны,
Иқэтцны ицо,
Шәахьцо еиҥьны,
Шәа ишәҥхьазо?

Аҥсны еиҥьу
Цъарагы ижәбом,
Ижәбаргы иеиҥьу
Шәара ишәтәхом.

Аҥсны шәыҥказ,
Ара шәынха.
Анцәа ишәитаз,
Иа игәарҥха.

Аҥсны шәыдгыл,
Шәа еиқәшәырха.
Иара гәыдкыл,
Уа шәаанха.

Шәықәтцны шәцара,
Са исгәаҥхом.
Уа шәаанхара,
Ҷеик иазкхом.

Еиха еиҥьхоит,
Арахь шәеиха.
Цъоукы, ма шәрауеит,
Шәа шәаагатәха.

* * *

Шәача сыҥан, уи аены,
Ақәа леиуан иҥжәаны.
Аҥша асуан иҥәҥәаны,
Икаҳуан атцла хыжәжәаны.

Сара сыҥан цәгыа сшәаны,
Иканатцареи – Аҥсны.

Шыыбжъон лххэоны сааит аоны,
Икан зегъы еибганы.

Амра хыхъынтэ икапхон,
Апсабара зегъы арпхон.
Ари даара исгэапхон,
Гэанылагъы абас схэон:

«Гжаимбар тыпуп ха х-Апсны,
Иара ихайтеит хайтахны.
Ара пхастак каланы,
Хпгаимбар иузуам ипсы таны».

* * *

Апхэызба сытэгэыр иафашэз,
Исыздыруам бара бзыцшэз
Сыкоуп бара бзын сара
Быказ сара сзын бара.

Хгэырфьо хара хаицынхап,
Ахшаара бзиа хаазап.
Нас хгэырфьо хныкэлап адунеи,
Бымшэакэа исэхэи, «Аиеи».

* * *

Жэибыжъ шыкэса ансхытуаз,
Сычмазафхан, ахэшэтэырта стан.
Ахэшэтэыртаф са исыцшьтаз,
Иара дыпсгэышьеит иацъал ааин.

«Рыцха, дхэычын, апсра ихэтазма?
Фынфажэа аарла ихытцуан уи».
Абри ада еак, ма ирхэозма?
Сара ирзысхэон: «Ргэы зпжэари?»

Фынфажэа шыкэса икэра мацзам,
Уаанза снеиуандаз, сара?»
Хынфажэи жэаба сырхыст, ишэцэыззом,
Аха исцэмачуп, иахъа абра.

АЛАХА АТЦАКА ХАНТЭАЗ

Исгэалашэоит баргъы саргъы,
Иаанмыжъкэа ажэабжъкэа акгъы.
Алаха атцака хантэаз,
Хара хакэын, уака, изхэауаз.

Исгэалашэоит, хфыцъагъы хаштэаз,
Ихамбазакэа амш шыхэлаз.
Ханаапш, хара цхагэтаны,
Хаштэаз хнапкэа еикэыршаны.

Исгэалашэоит хара хаицны,
Афныка ханцоз, хласзаны...
Алаха атцака хантэаз,
Алаха атцака хантэаз...

* * *

Ифьычыз, икэылаз,
Апгара ирхайт.

Иара акы шилаз,
Ауаа ираҳаит.

Алхрақәа аныкоу,
Аҕара ишоит.
Алхыџцәа ирытоу,
Аиааира инаргоит.

Имҕычыз, имқәылаз,
Уи ҕарада дтәоуп.
Аламыс дшашьтаз,
Уи дшаттахаз ҳәоуп.

Алхыџцәа ишәыхы,
Шәаахәыцыр камлои?
Ахыхы агәыхы,
Ҳҗеицәа зашәыргои?

Апорламент ашқа,
Инеироуп, иаҕсоу.
Еснагь иахо зхашқа,
Шәиқәатц, ихәаҕсоу.

Иалатәоу аҕара,
Есымша, хәцәахы.
Иртәзаны угәара,
Иқәиҗыргы ахы.

Уара ууаџызар,
Иумтароуп убжы.
Иуито ухнахзар,
Уалымтцт ауаџ ижы.

Имызааит амарца,
Аҕсуа ламыс.

Иахьааикәшәо ҕыца,
Икамлааит еимактәыс.

* * *

Аҕсуара зынза имызырц,
Атыҕхацәа рытккәа дмыркаҕырц,
Иршәу ртыккәа рмаҕрақәа дроурац,
Иарбан газетү идмырцәажәац.

Иарбан дырратароу идмырцәажәац,
Иарбан қәтцароу ирыдрымкылац.
Аха иахьа аусқәа шҕацои?
Убас, зхәақәо ҳара ишҕаабои?

Ҳара иаххәароуп дара шаабо,
Ҳарцәыҕхамшьап, иаххәап иахьаабо.
Асцена шәықәуп, шәхәандазза,
Шәҕыҕхәқәа кылганы, ипазза.

СҦЫЗЦӘА АБЫРГЦӘАК ШӘАХЬ

«Изит, икам, патукәтцара,
Ҳазцарыма, ас мацара?
Ҳәар ирыздыруам аихабыра,
Зынзаск ирымам агәыблыра.

Аматцүра зызыкәмгарыда?
Иҕәоу аҕсы ихцәажәарыда?
Ғсыхәак шамам, шәдырааит, дада,
Акрызбахьоу абыргцәа ҳада.

Иҕшзоума, аихабы дахьыкам?
Мышкы ҳаилышәкаап, ҳара ҳаныкам...

Абас, шәцәажәоит, хыдарыла,
Шәыскамқәа кны, шәыфнапык рыла.

Шәа ишәылшом ағар ирылшо,
Нас иарбану, ацәгъара зшәыршо?
Шәара шәашьтоуп патукәтцара,
Ишәтахзам пату еикәтцара.

Изааит, икамыз патукәтцара,
Икалааит пату еикәтцара
Хғар идшәырдыр аихабыра,
Ирылашәтца агәаблыра.

Аматцара зызныкәымгарыда?
Игғоу агсы ихцәажәарыда?
Гьсыхәак шамам, шәдырааит, дада,
Атцара змоу ағар рыда.

Атәанчахәы баша ижәгома,
Уи зауа илша еихаума?
Мамзар шәара шәыхшыф цама?
Шәтыпқәарғә шәыштәоу шәара шәыпсуама?

АПША ЛАС

Амшын тынчын, ицәкәырғомызт,
Избан акәзар, апша суамызт.
Шьыбжьоншәа пшак аатцысын,
Амшын агәы аатцыс-тысын.

Ифышьтнахын ацәкәырғәкәа,
Убра ихагалан рыбжькәа.

Дара ыкәсуан акәара,
Агәы еисуан, атҳара.

Апша лас, ус иаанымгылт уа,
Хабалак, иара еимдауа,
Адәы иныкәлеит иццакуа,
Аңыкәреи шыапқәа шытатцауа.

Атцла рбыгькәа нғыршәшәаны,
Иара иалшоз катцаны,
Инырхысын арха, ахәы,
Ицеит уи агәы рданы.

Апша лас анца, инырхыс,
Мац-мацла еикәтәон уи нахыс.
Рыкекыдкәара, ацәкәырғәкәа,
Еикәтәон пшышьала урт рбыжькәа.

Абҕыы кажьын шыамхахьы,
Амахәкәа хыжәжәан ахәахьы.
Амра анылхыхәхәа шыыбжьон,
Амшынғы тынч апсы ашьон.

* * *

Имачымкәа исыуазар,
Аутәы сымоуп сара афны.
Гьсыхәак ахьамам, сымцауазар,
Еснагь, сыкоуп сааигәаны.

Афны сағьыртцны сабацои?
Агәыларә сцаны стәону?
Сыкамкәа азә дааир, ишғазуеи?
«Бзиала уаабейт», - сымхәону?

Аоны дтәароуп аҥсуа хатца,
 Асас иааира, еснагъ, дазҥшны.
 Днытцаларгъы иара иқәатца,
 Азә дааир, дааргартә изғтны.

АЦӘҚӘЫРҢАҚӘА

Ижәылоит, ижәылоит,
 Урт жәылароуп изғу.
 Ахацаҕа иажәлоит,
 Идыруп, ирыгәтаку.

Инеины ианжәыло,
 Икәыбаса ицоит.
 Икәыбаз рееизго,
 Ңшышьала шытахька еихоит.

Рашьтахь ала иааиуа,
 Икәыбасаз иахыс.
 Уртҕы ҥхьа ижәылауа,
 Ёкыдкьаран изғыз.

Са ишәасхәоит избаз,
 Ишәкыргы цыашьахәыс.
 Ацәқәырҥақәа шжәылоз,
 Урт итдыршәауаз.

Уаха изышьақәгылом,
 Назаза ус инхоит.
 Ацәқәырҥақәа ҥсра рықәлом,
 Икәыбасаз, бзахоит.

Аита рееидкыла,
 Ажәыларахь ицоит.

Нас, убас маза-мазала,
 Рыгәтакы нарыгзоит.

Ижәылоит, ижәылоит,
 Еснагъ ацәқәырҥақәа.
 Даараза игәыҕуеит,
 Ириааиуеит хәа азқәа.

Аха ара шәартас,
 Ирауз ацәқәырҥақәа.
 Ауафы ихшықлас,
 Насгъы уи инапқәа.

Иалшоит урт рыла,
 Цхыраарак камлар.
 Ацәқәырҥақәа мчыла,
 Рыгәтакы назар.

* * *

Егъа ҳагуп,
 Егъа ҳуалуп.
 Ңхьаҕа ҳцарц.

Ҳа ҳамшәароуп,
 Ҳкеибамыжьроуп,
 Ҳаҕәҕәахарц.

Ҳагха ҳцароуп,
 Ҳуал наагзароуп,
 Ҳиааира ҳгарц.

АИҢЫШРА

Сара сабду сиҥышын,
Аусура стцеит.
Нас сара саб сиҥышын,
Ацара ду стцеит.

Уара уабду уиҥышын,
Аҫыжәра утцеит.
Уара уаб уиҥышын,
Ацәҕахәара утцеит.

Аиҥышра ара еснаҕь,
Иҕан, еҕҕалоит.
Хара еҕа ххәарҕь,
Хазҥышра дҕалоит.

Сычкәынцәа сҥышын,
Дара цәҕахазом.
Учкәынцәа уҥышын,
Уаҫра рызгазом.

Абри урҳаны,
Уара цкәа уаахәыц.
Уара ушҕтра баны,
Зынза уеырҥыц.

* * *

Санду илхәо исаҳахьан,
«Уабду уахынла драшәон».
«Сара сабду сиҥышыроуп», - схәон,
Сарҕы уахынла срашәон.

Уи ала сусқәа мариахон,
Даара, мамзар, сеилахон.
Ибзиами, узҥышша дануоу,
Рыцхароуп, ус, азә данумоу.

* * *

Изыгә-зыгәза стаацәа тәаны,
Ателевизор иахәаҕшуан.
Сара, ақәафрахь снасқьаны,
Схәыцра аамтак сагәылаҕшуан.

Сқыта ахахы, наҕ, хара,
Чаиртак хаман, имачымкәа.
Хәагақәа хаманы хара,
Убрахь хцеит, аены еагакра.

Хчаи адәы пырпыл иаганы,
Иҕан азы, иахзырашәомыт.
Хәагақәа, уа, инкаҕсаны,
Адәы пырпылқәа ытцахуан.

Ашоура ыҕан иҕәҕәаны,
Утцаарын: «Амра лыбаама?»
Ха хәкан, аҕхзы хаганы,
Утцаарын: «шәа шәеилабаама?»

Хцәа-хжы иахәхшыыз ха хнапқәа,
Адәы пырпыл ытцызхуаз.
Иртәлеит иҕәҕәаны хдақәа,
Уи хара хаума, иззычхауаз?

Иаауа хзымдыруа хаанхеит зны,
Мчышьтақа хәсит хазынтәык.

Хашнеиуаз, хталеит хласны.
Нас хтыт даанымха азэызатцэык.

Уажэы, абри акэын, сара,
Сахьтэаз, абрака, исхэыцуаз.
Агэырфа цэгъа саман абра,
Са сахьтэаз, сабагэырфьоз.

АЕҚӘА

*Рахэи уааи еибаазароуп.
Аңсуа жэапжа*

Гэып-гэып-ла аеқәа рееидкыла,
Еснагь ирықәуп, адәқәа.
Аандақәа ирысуам хыла,
Иабадырхои, шыта рыхқәа.

Зынзак арахә царта рымам,
Рқышә ахықәыршыуа, ыкам тып.
Аеқәа ахатцәеит, хэарта рымам,
Азэгъы деыжәны дубом ҳа-Бзып.

Ианамузах, ма ицаркуанда?
Атракторқәа ҳарзыпшыны хтәоуп.
Адәқәа рфы, ҳацкынк шыкам жәбанда?
Ҳа иахзымаазо арахә роуп.

Рахэи уафи еибаазароуп,
Дынхафума, арахә змам?
Абри ҳара еилақкаароуп,
Аеқәа роуми хэарта злам.

Иабақтау, иаххәап аиаша,
Ҳара аеуахәад антаны?
Нас иабакоу, ари зхәаша?
Шэызтәеи, шәфи-шәнапи еиқәтаны?

Арха еиужьра аеқәа ахатцәеит,
Аеқәа, адәқәа зегъы цәдырхәит.
Ҳара ҳарахә рызбахә кацәеит,
Анхаф бзиа, шыта, убзахәит.

* * *

Адунеи даақәлеи иахъеи рыбжьара,
Цэгъамзар, бзиа каимтазацт.
Баша дыбжьамлацт агәарбжьара,
Азэы изы бзиа имхәзацт.

Анцәа диқәныхәартә иман ахшаара,
Ихыпҭацәа, ихыпҭацәа.
Дара ирыман агәабзиара,
Икан, дрықәныхәартә Анцәа.

Ус ишааиуаз, ачымазара,
Иара итаацәара зегъ акит.

Азэгъы имоут, агәабзиара,
Ипҭеи ипҭхаи цэгъала ипҭсит.

Иихәара зынза издыруам,
Ииурагь иара убас.
Уи ицәыпсқәаз рыгәхәа имам,
Акгъы рмыхьыр, изынхаз.

* * *

Нак инкажъны сара сѡыга,
 Иаашътысхыроуп сара сѡага.
 Аѡра сара исразкъмхеит,
 Ишпѡазури, убас акѡхеит.

Аха ишпѡазури, суазыруеит,
 Абри ауми хѡаас исымоу?
 Нас гѡык ала исызхѡару,
 Саамта бзиоуп, сара сызну?

* * *

«Шѡа шѡызѡу иашам» хѡа,
 Ауамаза катѡ,
 Їѡоукы сыриашоит хѡа,
 Урышьѡоуп, ипѡхатѡ.

Арахъ, уара аѡѡгъара,
 Уакѡымтѡзакѡа уаѡуп.
 Иулазар ауаѡра,
 Уара упѡхашъар, ухѡѡоуп.

* * *

Закѡ аамѡоузеи, закѡ аамѡоузеи?
 Закѡ аамѡоузеи, хѡ хѡзѡу.
 Сышѡкѡ аѡыжьраз зака сшѡозеи?
 Ак аанрыжьбуам сѡыба итоу.

Митѡык сгѡы иалам, ахѡ хѡа ирго,
 Ус иахѡѡоуп хѡа иахѡхѡазап.

Сара, арака, исызхымго,
 Зегъы сахъреипѡшым азы ауп.

* * *

Апѡсраѡы дѡѡан арыжѡтѡ ыжѡуа,
 Жѡыхѡка атѡѡыѡа ыжѡны дгылт.
 Нас уи дѡѡықѡлеит, дѡѡарѡеаруа,
 Дышнеиуаз, амѡаду днангылт.

Амѡа данны дахъѡо дгѡырѡѡоит,
 Ашѡакгъы ихѡоит дѡызуашѡа.
 Ари ашѡа зегъ ахычѡоит,
 Уаха изхычѡо ак рымбошѡа.

Уи иахычѡо сара сырхычѡоит,
 Ашѡа ахычѡара аѡахзам.
 Изхычѡатѡу амѡхѡ эжѡыз иакѡхоит,
 Аха уи изы акгъы рѡѡазом.

Адунеи даакѡлеижьѡеи иара,
 Гѡнаѡарак каимтѡѡызшѡа дықѡеит.
 Уи иажѡа имаѡкуам хара,
 Иихѡалак «бзиоуп» хѡѡаеит.

Иахѡа ашьыжь архака дѡеит,
 Х-хѡыхѡк шъны аѡныка иааигеит.
 Уажѡы хара дѡарқѡуазар дѡѡеит,
 Гѡнаѡак шидым, агѡра хиргаеит.

* * *

Сгәәкүа санбышьтаз,
Сыгәхъаа бкуамызт.
Ажәа анбныстцоз,
Атак бхәомызт.

Бымѡа анҕыстцәоз,
Зымѡа бцон.
Са сгәы анҕыбтцәоз,
Ба быччон.

Сара убаскан,
Сгәы еикәжәон.
Бымтцарсра сашьтан,
Аха сшәон.

«Ааи» хәа ансәбхәа,
Са бызгеит.
Хәа хгәы еизыхәа,
Хәицынхеит.

Бымтцарсны ускан,
Са бызгар.
Стабкрызу снаган,
Ба бсызгәаар?

* * *

Апҕстазаара ацыхәтәа пҕтәашашәа,
Уажә хәазқәылаз тарауаак ирхәоит.
Угәы ишпәаанагои, икалаша?
Абас сгәылак азтцара кәитцалоит.

Атак ахәара сгәыла изтцара,
Сара сзыхәан, зынзаск, имариахом.
Аха имхәакәа са сгәаанагара,
Баша стынчза, арака сызтәазом.

Апҕстазаара ацыхәтәа апҕтәара,
Хара хдунеиаф, икан, иагькалоит.
Ипҕсыз иоуми, ипҕтәаз зыпҕстазаара,
Абас сгәыла изтцара атак кастцоит.

* * *

Бгәаазар, уи сара исхароуп,
Дәәазәы ихаразам.
Уи шыкалаз, сымдырралоуп,
Амдыр хара имазам.

Иахынзабтаху бсацәха,
Сара гәыбҕан быстазом.
Иахъа затцәык саныбчха,
Гәырѡак бауа быказам.

ҚӘАУНШЫТАХЬ

Алаф

Қәауншытахь ауп, қәауншытахь,
 Уи ахтыс аныкала.
 Аһтақәа анхытц ашытахь,
 Узныкәозар, уныкәала.

Уи иаанагоит амш кеи-кеиуа,
 Бинакә ддәықәлеит ныкәара.
 Дырроуп арџаш илеиуа,
 Азәгы дыкам иааигәара.

Шьта дгъежьыр иһхеишьоит,
 Ус дцалароуп иаһхьака.
 Ииулак, арџаш дыруеит,
 Нас даахьаһшт, ишьтахька.

Ғхәыск дааиуеит, еимаа хәычқәак лышьоуп,
 Дымбаазакәа дзыруама?
 «Ишһазури, дхатдагәышьоуп,
 Аха ида схәартоума?» –

Лхәан, ґаалтит: «Сара сукәхшоуп,
 Сухәоит азы сыругарц».
 – Ибхәаз бажәа сакәыхшоуп,
 – Бабастаху, сбыдгыларц.

– Сыругар сгәйдумкылои,
 «Мап» хәа схәоны сыкоума?
 Абас лафшәа иалымхәои?
 Уи тақда дынижьюама?

– «Бара бажәа еилыскааит,
 Багьырзгом, багьгәйдскылом.

Бара ибеиһшу дбықәшәааит,
 Уи аус схы адскылом».

* * *

Сара даара быстахын,
 Бахьцалакғы сылаһш бхын.
 Уи анбыку, акыр тцеит,
 Ускан бшызбац еиһш бызбоит.

Аха издыруеит, са быстәым,
 Убри азыхәан егьяурым.
 Хара машәырла цәа хәиқәшәар,
 Са ишһастаху бааччалар.

* * *

Сара уалқәак сзылан,
 Исоут иаха.
 Сөызак амџан дсықәшәан,
 Исзыказ дымраха.

Ишимуаз уи мчыла,
 Ижәџа кны, дырхха.
 Ғацхак дыџагала,
 Хәатәеит иахгәарһхә.

Сашта сааталт ижәны,
 Са сгәы еилыхха.
 Стәацәа мтәеит итынчны,
 Иһшуан ишанха.

Избанзар, сара ижәны,
 Срымбацызт шамаха.

Ирхэон, зегъы еицѣакны,
«Дзыкэшэазеи, уха?»

Ишшээз еигъш са сырмаут,
Убра сѣхэатэха.
Азэгъы игэы самысит,
Сроут «Соумаха».

Сартистны саакэгылан,
Зегъ рыгэкэа кастцеит.
Сшыацэхыртэуа, са саакэлан,
Ишсылшоз скэашеит.

Сдыбақэа снырталан,
Итаз нтыршэшэаны.
Стаацэа сынрылалан,
Ирыстеит ишаны.

Игэырбъатцэа иччон,
Ргэалакан зегъы.
Уи сара исгэагъхон,
Среигэырбъон даргъы.

Уа сыгъшэмагъы дахьтэаз,
Ишлылшоз дыччон.
Хчара аены атцкыс,
Иахъа сылгэагъхон.

Шъыжъымтан сангыла,
Сдыбақэа тацэын.
Са исхэон гэаныла:
«Ишэыстеит, ишэтэын».

Стаацэа зегъ еицгэырбъо,
Еицѣакны ирхэон:

«Хаздыруам изумжэуа,
Иужэуазар, уахгэагъхон.

Хайцѣакны хэ хухэоит,
Афыжэны уаала.
Афыжэра унаалоит,
Иунаалоит цэгъала».

* * *

Сынбыдгыла, сыбмацэажэацт,
Бзиа бшызбогъы басымхэацт.
Аха, сымам, изызари,
Са сгэатца бтоуп, ишгъазури?

Са сгэатца мчыла бтарымтцеит,
Бансыхэлачча батасымтцеит.
Быччагъшь ауми сеивызгазгъы,
Исхэо сѣамшэо сыкэызтцазгъы.

Бара, сымш, бызсыхэлаччеи?
Сѣахаха адэы сзыкэыбтцеи?
Быччагъшь мцабзха изсыжэыбтцеи?
Ба быччагъшь ала сзыббылзеи?

ИКАЛАП АИТА СЫПХАШЪАРГЫ

Бгъылара сашьтан, бысгъылеит,
Саныбба, бцыхза баангылеит.
Ускан, ба ибхэан: «Бга сгъылеит»,
Быбла шашақэа сааимырдеит.

Ба ибтахын ак басхэар,
 Быбла шашақәа снархыпшылар.
 Аха исиааит апхашьара,
 Сзықәымгылеит уахагь сшьара.

Исзынхан схэыцра еиқәара,
 Истаххеит ҕыцла аиқәшәара.
 Ғыцла еита ҳа ҳаиқәшәаргьы,
 Икалап еита сыпхашьаргьы.

АНАСЫП

Анасып уоурц утахызар,
 Иара ахала иааиуеит ҳәа умпшын.
 Уи азы уқәпһароуп, иқәпһатәызар,
 Уталароуп, италатәзар, амшын.

Унеироуп унасып ахыкоу,
 Иара мтцарсны, мчыла игатәуп.
 Утахызаргь унасып ушашьтоу,
 Утахара шнасыпһу, ҳәатәуп.

Уара қәпһарада иузааиз насыпһым,
 Уи хәыч-пһызууп, хәыч-пһызтцас ицоит.
 Аха қәпһарала иааугаз, уцәызым.
 Насыптәкһан назаза иузынхоит.

Исхарам схарахоит лассы-ласс,
 Исхарам алагьы сшьахауп.
 Ахцәы ахәыцеипһш са исыкәасс,
 Исхарам ала са сҕахәхәоуп.

Аха са издыруеит, аамталоуп,
 Арт зегь шыкоу уажә ара.
 Харак, харада икамлароуп,
 Кьамсаркеипһш икажътәуп иара.

Икан ыцһа аешьцәа,
 Җыжәрамзар акгьы зламз.
 Икан дара ргәылацәа,
 «Унеишь-уааишь» зархәауаз.

Аҗыжәҗы иеитцба диатцаауеит,
 Агәыла кәыш абас:
 «Сгәыла уҕапһхәа схырхәауеит,
 Исутарызеи, такс?

Сашьеихаба иакәзами,
 Хҕаблаҕ икоу кәышс»?
 Акәыш даахәыцит: «Иасхәари»?
 Абасгьы иитеит такс:

«Иухәаз уажәа иашатцәкьоуп,
 Дкәышуп, уара уашьа.
 Уи иашьтахь угылатцәкьоуп,
 Иулоуп уи ишьа».

СГӘЫ ИААХӘЕИТ

Сгәы иаахәеит, сгәы иаахәеит,
 «Мап», ахьсцәыбкыз, бара.
 Сгәы иаахәеит, иагьсыхәеит,
 Сахьбырхәацәаз, абра.

Сгэы иаахэеит , сгэы иаахэеит,
Бахьымццакуаз бара.
Сгэы иаахэеит, егьсыхэеит,
«Ааи», ахьыбымхэаз, абра.

Быццакны «ааи» бхэазар,
Бзымгаргьы каларын.
Нак, сразкы бнагэтасзар,
Сразкыдан, сынхарын.

Сгэы иаахэеит , сгэы иаахэеит,
«Мап», ахьсцэыбкыз, бара.
Сгэы иаахэеит, иагьсыхэеит,
Сахьбырхэацэаз, абра.

* * *

Сара арыжэтэ зжэуам,
Ататын сахом.
Минутк сыпсы сшьом,
Апсшьара сгэахэом.

Усуроуп сызёу,
Уи ада схэартам.
Уи ауп исразку,
Уи азы сшэартам.

* * *

Апсуара уашьтан уекынтца,
Уанықэыр, иуфом афатца.
Уи еилазго уа дуаёоуп,
Ахтырғажэгьы уара иухоуп.

Уара апсуатцас уеилахэоуп,
Еснагь ахылғарчгьы ухоуп.
Асас изы угэшә аартуп,
Псышәала ушцәажәо, хәатәуп.

Псышәала уапхьоит, уагьыфоеит,
«Бзиала уаабейтгьы» ухәоит.
Аха рыцхара дук калеит,
Утаацәара ус икамлеит.

Урткәа ирыгу убазом,
Урт рзыхәа акгьы, ухәазом.
Урт ирытала адтца,
Иухәо хартцартә икатца.

Егьырт уара уажә узёкәоу,
Рнапәфы ирзаагар, изтәкәоу.
Ишахтаху зегь калоит,
Абри агәра усыргоит.

* * *

Апсны шықәсык аибашьра цон,
Ахы иафәгылан цёоукы.
Аха цёоукы ҕычра ицон,
Ускан, икамзи иара ёкны.

Ускан абыргцәа рхәаакәа рхьчон,
Уахи-ени имыцәа дара.
Афәр зегьы еибашьуеит», - рхәон,
Нас абыргцәа зёызи, абра?!

АУРЫС ӨНІ АҚНЫ

«Таацәала» хтәоуп ҳаикәшаны,
Дҳаламкәа атәым.
Ҳастол гылоуп ирхианы,
Иаххәом ҳарт иакәым.

Бани баби еиватәоуп,
Баргы саргы - ус.
Ҳара, уаха ҳазғу жәроуп,
Баб дҳамоуп талбочс.

Ҳағхьа икәгылоуп афы,
Ағснытәи иаазгаз.
Уи ргәағхози, шақафы,
Уи ауп изхаазгаз.

Ҳқбафқәа цәгьамкәа иҳахтәит,
Иаажәыз еилашуан.
Бани баби цан ииеит,
Урт ҳахатыр рбан.

Бара бәагылан убра,
Ҳастол еилбыргеит.
Ҳнеиғәтәан ҳара убра,
«Мацак ҳасроуп» – ххәеит.

Маца ғыцк аабган убра,
Ҳасуан, ҳа ҳахьтәаз.
Ҳалағшқәа ааикәшәеит убра,
Уи ауп ҳазшанхаз.

Саабыхан, хқьышәқәа неидылт,
Ҳамчқәа кағсеит.
Ашә аартны баб даафнашылт,
Нас шьтахька днеитәт.

Ускан слымҳақәа иаартаст:
«Сағамзааит, схәыцқәа».
Ҳара ҳагәқәа мацк иаатрыст,
Иааикәшеит, нас ҳнапқәа.

1965

СЫРАХӘ

Сырахә абна илала,
Хараны ицоит.
Сара дара срышьтала,
Срышьтала, сеимдоит.

Ианызбалак исыманы,
Афныка иаасцоит.
Афны санааилак, скараны,
Снеины уа снаиоит.

Зны-зынла ианызымбауа,
Сгәашә ағхьа избоит.
Ға мфакы инықәлауа,
Афныка иаауеит.

Даға зныхгы исышьтала,
Исышьтала «саарцоит».
Аха сызтәом срышьтамла,
Срышьтамлар, сгәы пжәоит.

Сычкәынцәа ирбоит сыказшьа,
Акыр-кыр иччоит.
О, Анцәа ду срыцхашьа,
Ирхәо ссирс избоит.

Дара сара исықөлахар,
Ишсеипшхо агәра згоит.
Ускан, аеғныхәа рысымтар,
Шсылымшо заа исхәоит.

АПЪСЫЗКРА

Сығшәмеи сареи ашыжь хғылан,
Амхахы, ҳцеит рашәара.
Аеага хқын, амра ҳацәғылан,
Иҳаламызт, аус ацәшәара.

Ашыбжьоншәа азахы хлылбааит,
Азы интасыршәит сытцәгәыр.
Иаразнак каламаҳак өтысҗааит,
Сгәырҗеит, искызшәа амлагәыр.

Инақәырццак даеак скыхит,
Уи инақәырццак даеакы...
Са сығшәма җылтүеит: «Уаала ҳцәыхәлоит»,
Ғагакра уазар, аеага кы».

«Баагыл сытцәгәыр җсызк ағасит,
Иқанатто аабап ҳара.
Сытцәгәыр зхынхалоу слаба сәахеит,
Даеак өтысҗаахуеит убра.

Лара шҗылтуаз, аҗсыз шыскуаз,
Аҗсабара ааилашәшәит.
Җамата аанхеит иахышьтаз,
Нас аоныка ҳаццакит.

Җамата, уака, инхазааит,
Аха искыз аҗсыз рацәоуп.

Арашәара аамта цазааит,
Нас аҗсызкра аамта, уажәоуп.

БЫХЪЗ

Сара иахьсзааигәоу цәара,
Урт лиаас данрау тыҗхак.
Хьыз бзиақ лыртарц лара,
Иашьталан, диҗхаушәа аҳак.

Быхьыз лыртарц азәырөы,
Хьыз бзиоуп ҳәа иҗхьаза.
Иалагахьаз шакаөы,
Аха изузомызт зынза.

Избанзар, сара исгәаҗхомызт,
Иақәшәазомызт, зынзаск сара сгәы.
Уи хьзуп ҳәа сара исыҗхьазомызт,
Уи сцәымҗын, исцәымҗын, мыцхәы.

Иахьа, уи еиҗу хьзык збазом,
Истахуп, уи ахьыз саҳалар.
Схата ирыхьзсымтәлар зузом,
Тыҗхацәак иины икалар.

Амш цәҗа бааҗс калоит, - рхәоит,
Абар, абар иааит рхәоит.
Икалоишь ҳәа ҳазыҗшуп,
Арахь, иааиуа, ахька-аҗкьоуп.

Ажәытә ххәашка ладахьы,
Җзыхьчо ыкоуп, ҳашьха ххьы.

Уи амшцэгъа баагъс ҳақәнагоит,
Нақ амшын агәахы иагоит.

Ҳара ас нацънытә ҳаауеит,
Ҳаиха зымчу хихъчауеит.
Ҳазшаз инапы хануп,
Агъсны макъана ихъчоуп.

АДГЫЛ ҚЪУЕИТ ИГӘНАҲАУП

Т. Ацъба

Адгыл қъуеит – игәнаҳауп,
Рахәыцла уи кнаҳауп.
Абомбақәа агәыдаҳтқоит,
Иахъахәтазам икылахжәоит.

Иаҳтиуеит ҳнагәтасны,
Иахфоит, уи ахә аатцхны.
Еиғъу дгъылк ахь ҳцошәа,
Ҳара ҳақоуп усшәа.

Ҳадгыл агәы иалсып,
Ҳадгыл агәы иасып.
Иаххәазом зынзакгъы,
Иҳагъхъазом иахәтасгъы.

Иалымшакәа уаҳа,
Иатцамлакәа гәнаҳа.
Уи араҳәыц анаагътәа,
Ускан ауп, ҳанаантәа.

ҶЫЖӘРОУП ИЛАЗ

Ҷыжәроуп илаз уаҳа акгъы,
Пату иқәын убри азгъы.
Цәгъараз, бзиараз, хабалак,
Дрыман идәықәын дызбалак.

Аныхәақәкәа уи икуан,
Цәыкәбарк аанмыжкәа ижәуан.
ДҶыжәҶы бзиоуп ҳәа уи ддырәхәон,
Иаргъы «соуп» ҳәа иеуирбон.

Рыжәтә зымжәуаз дигъхъазомызт уаҶыс,
Жәаха адабла уи ианис
Ажәра дақәытцит, уи аахыс,
Абас даалгеит иара иус.

Аха иахъа, иара дзакәи?
Дпахәза, ачабабеигъш дымчи.
Уажәшьта азәгъы дитаҳзам,
Дызлартаҳыз дагъсазам.

АҶы изыжәзауам уи ҶамҶак,
Уи азы дзықәлом, уаҳа мҶак.
Ҷыжәран илаз, уаҳа акгъы,
Иахъа, уи дитаҳым азәгъы.

АБАҚА

*Мазала ауаа Ҷмыҳәҳәарахқәа, В.И. Ленин
ибақа ықәганы ианкарыжъ изҶит ари
ажәеинраала.*

Ауаа еиҳа иахъырбартоу,
Тыгък аҶ игылан абақа.

Избан, избан, иара зшээртоу?
Игылоупеи, иара еиқэбака?

Уи зхагылаз, изызгылаз,
Иара иамоуп, ахатэы тоурых.
Иаамта дацсан изхагылаз,
Уи дказыжьда, ашэкэы даных?

Дырдырроуп ха хнафс игыло,
Уи иахээртоуп ҥхья ацара.
Иднарбоит амфа изкэыло,
Рымфа зынза, изкэым ҥгара.

Икэган абака акажьра,
Тоурых еицакроуп изызку.
Икалом ас казто рафжьра,
Харфагылап хшеибакэу.

ҢХЫЗЛА

Ңхызла бахча ҥшзак сынталан,
Ашэткэа срылан снеихуан ус.
Бара уака са баастылан,
Баашытҥааны бызгахт бымтцарс.

Иахантэарак хара хайцыхуп,
Иахантэарак, абахча хтан.
Иахантэарак, хажэфа еитцыхуп,
Хажэеи хуси еимадан.

Ханеиҥырцуаз абри аамтаз,
Адырфаеынгы хайкэшээрц.
Иназар хэа абри ибхэаз,
Заа сышьталеит ҥхыз бызбарц.

Аха уаха сыҥхыз баламшэт,
Сеиқэышышы, сфагылт шыжьымтан.
Амра шөахэцк ссахэыц иалашэт,
Уи ала саргы сбылхьян.

Иахеиҥш, уахагы хайкэшэахыр,
Шыри, ишҥастахыз сара
Иахеиҥш, уахагы бызбахыр,
Нас уаха истахзеи, абра?

АЛАКЭ АҚЫНТЭ ИСАХАХЬАН

Ауафытэыфса дины,
Адэы данықэла инаркны.
Ацэгьеи абзиеи еикараны,
Ихигарц шиқэу идтцаны.

Алакэкэа ркынтэ исахахьян,
Агэрагы сара изгахьян.
Убаскан, хаиха зымчу,
Адырра уитон ушхэычу.

– Еиҥбаушьои, уажэреи уфареи,
Иутаху алухыр, камлои?
– Еҥьасшьоит, сфара – ухээр,
Акэхон уара уфара шэтлар.

Еҥьасшьоит са сажэра – ухээр,
Иалшомзт, ускан, уажэра мшэтлар.
Абри сара сгэатца итан,
Убри ақынтэ абас схэауан:

«Ацэгья сақэымшээр камлуаар,
Уи сара сфараан, икалуаар,

Еиха еиҕасшьоит сара,
Еиха алшоитаз сҕара.

Ускан, сажәра цәҕа иҕшзахон,
Сажәраз, сгәырҕатца сынхон».
Схәычреи сҕареи цеит хара,
Сажәра шәтуар хәа сыҕшуп сара.

* * *

Ауаҕы лаҕә убас длаҕәуп,
Уи дузыхаракзом зынза.
Ауаҕы харакҕы дхаракуп,
Даггылами, дхаракза.

Алаҕә дузырбаз дхаракны,
Ихъыстцойт иара агаза.
Ахарак дузырбаз дларҕәны,
Агаза диеицәоуп хараза.

* * *

Ианузааиуа ажәеинраала,
Уашьтамлакәа даеакы.
Иуҕырцазы уи мариала,
Уааццакыроуп, уааццакы.

Уанзымццакы, уа иудыруаз,
Ушиҕызахо, нас, уара.
Атыс кны, уа изымпытцҕрааз,
Насҕы ицаз, ицаз хара.

* * *

Атцхагәтаны сара сгылан,
Тынч сыстол слахатәеит.
Схәыцра ҕыалаҕәа аайдкылан,
Жәеинраалак зҕырц стаххеит.

Аха имааит ажәеинраала,
Изҕыртә имарианы.
Исзымааит хәа мариала,
Иалшома, сгәы нханы?

Схәыцуа уи азы мацара,
Уа ахьсыршаз, сызхоит.
Уи исзыннаҕыыз аҕхара,
Уатцәы иматәахәхоит.

* * *

Иахъа азә угәы нирхазар,
Изуузар уи ацкы.
Ажәак ала шәеиҕацәахазар,
Аха ус изцом, мышкы.

Иалшоит шәара шәеиуацәахарҕы,
Шәҕалар бзиа шәеибабо.
Аха мышкы зны шәеинааларҕы,
Шәҕалоит, шәцҕаршьаратә шәызбо.

* * *

Цәҕыарак, бзиарак аныҕоу,
Ахаблаҕ, аматц анутәу.

Азэы мѡақѡтаѡыс даныѡоу,
Зегы ирдыруеит уа иутѡу.

Ускан иѡамтѡа еилахарак,
Зегы русѡа ирыхъзоит.
Мѡақѡтаѡѡѡас иѡалар реихарак,
Ируа рзымдыруа еилахоит.

* * *

«Аѡѡстазаараѡ атѡысхш ада,
Акгы угымѡа уеикѡшѡоуп».
Абас зарѡѡоз. «Убри ада,
Ансыгымха, уи мариоуп».

Ихѡан, уи атѡысхш дашьталт,
Дшашьѡаѡ, дашьѡоуп иахъагы.
Имал имаз ахтнитѡеит,
Имоут атѡысхш уи азгы.

* * *

Сыдгыл мачуп, сыдгыл мачуп,
Сыдгыл мачуп, адгыл сышѡт.
Уи ишихѡоз: «Сыдгыл мачуп»,
Иаѡыжѡаѡ амра анхышѡт.

Назаза далѡит иѡѡстазаара,
Иртеит адгылгы ихѡтаз.
Адгыл ишѡт иѡамтѡа еигзара,
Иѡоуп абастгы зѡѡаѡаз.

* * *

Бзи бызбоит хѡа ажѡала,
Бѡаѡхъа сара исымхѡазаѡт.
Баргы ибыманы агѡала,
Зны затѡыкгы исмахѡазаѡт.

Аха ѡенак баатѡамшѡар сыбла,
Сара акалашѡа сѡалоит.
Бышьѡа схыланы сандѡыѡѡа,
Бахъыѡазаалак, быспъшаауеит.

Нас абраѡа, абри ала,
Бзи бшызбогы еилѡахоит.
Бзи бызбоит хѡа ажѡала,
Ара исхѡаргы имыѡхѡхоит.

АЖѡЕИѡШЪАА УЛѡХА

Абѡъар бзи са исымоуп,
Уи ахъысраѡ мѡы ахѡазом.
Арха сыѡѡуп, ашьха скыдуп,
Ахра аѡѡъара саѡѡшѡазом.

Акы затѡык улѡха сымам,
Еснагъ иутѡит изутѡаѡ.
Нас иухъзеи? Уара сѡѡоутѡм,
Сара сухѡоит, шыѡа субарѡ.

Ашьха иамоу атѡасѡа здыруеит,
Урт еилазганы ѡаѡазом.
Ажѡеиѡшъаа улѡха сара сахѡоит,
Убри ада акгы збазом...

Иахъа исоут уара улҗа,
 Сара исымшыи, адоппеи.
 Ус анакәха, ус анакәха,
 Изутац иуталар камлои?

* * *

Бгәы нсырхазар, иахъа җәҗәала,
 Сара акгы схаразам.
 Зегы бхароуп, бара бхала,
 Аха ак бхарас быҗазам.

Сыкәымшәышәра бхы иабырхәан,
 Бсылахәмарит ишыбтахыз.
 Аихламц лабеипҗш, сара сбырхәан,
 Сеикәабырхәит иахыбтахыз.

Бысҗыртны бца, сара сбыхәоит,
 Уаха быкәымлан сааигәара.
 Наҗ бысҗырттыр, бымәа сныхәоит,
 Изылшо, дсымоуп сыҗшәмара.

* * *

Ирацәоуп сара сгәалакәа,
 Иаацәырганы исзымхәакәо.
 Ицъбароуп сара сажәакәа,
 Иналаршә-ааларшә исхәакәо.

Инцәыткәаха сгәалакәа,
 Исзытцәахуам урт ыкамкәа.
 Исзымчхауа сажәакәа,
 Шәысҗыртц сааигәа шәыкамкәа.

Шәа шәоуп исызта сгәалакәа,
 Сызгаша сара сыкамкәа.
 Ех, сгәалакәа, са сгәалакәа,
 Исызхәонда, еицакрада?

Иалтрын ускан, сгәы иалакәоу,
 Насгы ижәбарын, иҗакәоу.
 Шәсышьтаз, шәсышьтаз, исышьтакәоу,
 Макәана хаказ, хшыҗакәоу.

* * *

Са сыхкәгылоуп Амбара* ахәы,
 Уаантәи избартоуп амшын агәы.
 Ахахә дукәа тажыуп еикәыпҗа,
 Пҗшышьала инырхысуеит ацәкәырҗа.

О, амшын уара узлакоу мбатәуп,
 Уи азын бзиа убатәуп.
 Ушыкоугы угәатца хьамтаза,
 Игәыкатцагоуп уҗша лас цкәза.

* * *

Исзымхәац цәахәак сара исымоуп,
 Уи са сашытоуп сыҗшаауа.
 Зны ашьха скыдуп, зны арха сыкәуп,
 Ашәткәа срылоуп сырфыоуа.

Иахьагы уатцәгы баша стәоума?
 Сара сызҗу пҗшаароуп, пҗшаароуп.

* Амбара – тың хьзуп.

Моакы санымкэа сыжэбахьоума?
Сзышьтоу, исымгьшаац сцэахэоуп.

Абри аума уара узражәыз,
Аиаша уасхәоит, ихәыццәоуп.
Ианиста сышәкәы итытцыз,
Иара исеихәаз абри ауп.

Исоумхәандаз абри афыза,
Сышәкәы уаҥхьяанза цәахәак.
Уаҥхьяр, иугәамҥхаз ухәар, афыза,
Иагьсзымхарыз убри ак.

Уи лхы инаркны лшыапы акнынза,
Илеиуан лыхцэы кахэхэа.
Аха арғыск игэы аёынза,
Дзымнеит, дыщэаназ дтахэхэа.

Ари лара рагъха иангѣалта,
Илыѣыршѣны лхы лырѣдит.
Убасѣкан ауп зегъы дангѣарта,
Аха арѣгыск ла лзы дѣамлеит.

Иара аус рыциуеит,
Далоуп «Рколлектив».

Ражәеи руси «дырзааиуеит»,
Дреиуоуп урт рактив.

Зегъ мазала дрышклагъшуеит,
 Дашьтоуп уи рцара.
 Ауаа рѣагъхъа дрыкӕыхшоит,
 Даӕуп рырехӕара.

Арахъ, илшозар рытира,
Иаѳихуам капеи.
Иашътоу мазала ацхара,
Лоуп дзеиґшу, аиеи!

Аха мазала ацхара,
Здыруа алазы.
Шәара алаба шышәкра,
Шәдырроуп уи азы.

✻ ✻ ✻

Иатахызарггы акәыз иҥсыге,
Иатахызарггы – иҥҥәоу.
Са сыла ажәинраала ихәыцу,
Даеазә дыҕам изызхәо.

Убри азыноуп схи-сыһси нақәтцо,
Еснагъ сызрышьтоу ацәахәакәа.
Убри азыноуп амра ицәыртцуа,
Еихго сзаһыло сшыәәакәа.

САЖӘРА, ИҒАБУП

Санқәыпшыз салагеит аора,
Аха, аха сымамызт иара.

Мызк ала аарла ак зыџуан,
Уи изџыз сара иазсырхуан.

Сгэы амца иакыз уи еиқәнархон,
Амца жәла еипҭш, сара истџахуан.
Аа, абар, нас ушьта сажәит,
Имачзамкәа азыхьгы зжәит.

Истџахуаз сымца жәла аапҭшит,
Тынч сшыцәаз саргы саанарпҭшит.
Аха сымоуп шыта сыџлап,
Сгэы итџақәо зегь сҳәалап.

Са сажәразы исхәоит «Итабуп»,
Акыр сзыџуазар, уа иубзоуроуп.
Мамзар, исаурамызт уаха,
Убри уасхәот схы узырха.

* * *

Аџы сзыжәуам ушьта тәыцак,
Нас ишпҭзури, сара нытцак.
Сара данстаалак асас,
Изызури, пату қәцарас?

Счеицдыка хәыч, сара исымоу,
Нацънатә аахыс сгәарата иамоу.
Сыпҭсы штоу, изыр калома?
Уи ызыр, спҭсы тас спҭхьазома?

Изжәуеит аџы мап ухәаргы,
Испҭшаауеит исымх ижәгаргы.
Асас иакәзар, аџы зцызжәуа,
Издыруеитаз акгы шсмышәуа.

* * *

Зака атнухи, зака ухашәалеи,
Ашәкәы итужьыз азы уара?
Иацы ханеиқәшәа абас усмазтааи,
Уара узтаара сархәыцт сара.

Иатнысхыз ауми, исхашәлаз ауми,
Ара, уа уажәала аус злоу.
Аха сзыргәәтеиуа абри ауми,
Сара ишахәтаз акыр сызхәоу?

АГӘЫ

Агәоуп ауаџы дназга-аазго,
Ацәгәа абзиа дырхьыгза.
Уи ауп ашәа цқәа лазга-џазго,
Ицәеижы зегь иахьыгза.

Цьоукы ирхәахуеит, уи мчык амам,
Даара имачуп иннатца.
Аиаша ххәозар харгы амам,
Шәазхәыци «амач» шыннатца.

Ааигәа-сигәа имџапҭысқәо,
Нас иара ауми зегь заахо.
Уи иахәтамкәа инакысқәо,
Убартқәа роуми изырхо.

Цьоукы ирхәахуеит, уи мчык амам,
Даара имачуп иннатца.
Аиаша ххәозар, харгы амам,
Шәазхәыци «амач» шыннатца?

ИСХАМШТУА САХЬАК

Ашкол ахь сцон сшыапкәа хыркәакәа,
Исыцратата ахэынтәа.
Агәашә лзаасыртит сынлапәакәа,
Сапәхәа иааиуаз, ақәа зыхьтәтәа.

Агәашә ззаасыртыз, сыртәа лакәын,
Ақыртшәа сара исзыртәоз.
Ускан хазтәз пәхынчкәын мза акәын,
Ахьтә хажәтәны ханзыртәоз.

Исыцрататаз ла иангәалтә,
Даасыхәапшит лхы аартцысны.
Азааа ахьтәтәаз аагәатә,
Уахь сара сналгеит сыжәаа кны.

«Изәзәа ушьапы са ишызбо,
Ултагалан абри азы.
Изакәызеи, мшәан, сыбла ирбо,
Уеипәш зеипәшу дубома, азәы?»

Сара азааа сынтагылеит,
Атәа зәа снапала ипәены.
Азы хьшәашәа сшыапы инакәыстәеит,
Ахэынтәа амысхырц иркәчны.

Са сшыапы иччаны иказ,
Иавхьхәаны ашәа ахьаауаз.
Азы хьшәашәа нақәстәа ишыказ,
Ихы еивнагон избауаз.

Ақыртуа ртәафы дгыла сапәхәа,
Ишдуу, слырбо уи лылша...
Са исхамштүа абри асахьа,
Сыбла ихгылоуп есымша.

АГӘЫХЬ ААСЗЫНХЕИТ

Пәсуа матәала сееилахәа,
Сақәтәан сара сөыз.
Сызбалак уа исеилаха,
Иеиөырбон исшәыз.

Сара скылсит аөырыөраө
Сыөпәысшәарцы убра.
Акы саттамхарц аисараө,
Снеины снагылт сара.

Аха азәгы дысхамтгылеит,
Сөызгы агәхьаа рымкит.
Иарей сарей хатәарымбеит,
Ак халас хрымпәхьазеит.

Уи аахыс аамтә хәәсзаны,
Акыргы цақәахьеит.
Аөыбәаказәа хпәыланы,
Халшарақәа рбахьеит.

Хазбоз цәгьа ргәы иаахәаны,
Харөхөпәхьыз рхәахьеит.
Аха сара сгәы кылжәаны,
Агәыхь аасзынхеит.

Уара уеипәш угәылагы,
Дымтәароуп ак камтә.
Уара уеипәш угәылагы,
Иртәыроуп ица.

Мамзар, уи ихэынаҥқәа,
Уара ушқа ианца.
Уааҥсара ак ыҕамкәа,
Итадырцәоит уца.

САНДУ ЛЛАКӘҚӘА

Санду ллакәқәа тыхәаҥтәара рымамызт,
Есены, лакә ҕыцк салхәон лара.
Ускан, астәҕкәа, исхаштып хәа сыҕамызт.
Исхаштит, исхаштит дара.

Санду даныҥсуаз, ллакәқәаҕы лыцыҥсит,
Анышә даннартоз иартәит дарҕы.
Исалхәақәоз бҕыыцк исзанымтәит,
Ех, закә гхоузеи, исыхыыз сарҕы.

Ускан, цәа бҕыыцқәак ирынтәзар,
Доухатә малны иазнымхоз Аҥсны.
Урт зегь ааидкылан еизгазар,
Смотацәа сырзамыҥхьоз стәаны.

Санду лыдаҕы, заҕа лакә рдыруаз,
Уи леиҥш, ирыцыржхьей, заҕаҕы.
Чышәрак иахьа издыруаз, ижәдыруаз,
Зынза изҥшра шатахым ашәкәҕы.

Ихархәахьоу лакәқәак хандуцәа,
Акрыҕазар, иаадырқәо хара.
Қаадк ианаҳзанымтәа хмыцәа,
Хандуцәа реиҥш ихацржып дара.

* * *

Поет ду дыҕам, поет хәыч дыҕам,
Излоу рзыхәа апоезиа акәиц.
Апоет итәада, дачаҕы дашьтам,
Аҕызцәа, абри зегь еишәа шәазхәыц.

Ианамуза апоет ду иааста,
Апоет хәыч аҕабаа ду ибоит.
Нас ишсашәхәара, хәқәума, дгәамта,
Уи ивсны ицақәо калалоит.

Апоет хәыч, иахьа, уа иатәоумбо,
Дпоет дуны, уатәы дкалар калоит.
Уи ак илазар, алшоит, дызлаумбо,
Дуҥырган, ҥхьаҕа, иара дагоит.

Апоетцәа аҕабаа ирбо мацзам,
Ианамуза апоет хәыч деихауп!
Апоетцәа узцымхраауа ракәзам,
Поетда аҥсабараҕь ҕахауп.

* * *

Игылан иахьубо абаҕа,
Уара уавсны, умцалан ҥхьаҕа.
Аҥхьа уанней, убра уаангыл,
Дара рыба разқәа унархыҥшыл.

Урт иуархәақәо цкәа урызхәыц,
Ухы амҕаҥгашьаҕы уазхәыц.
Уеырҕыцтәзар, уара уеырҕыц,
Ианылатәзар, уаныл, амҕа ҕыц.

АИБАШЬРААН

Аҕа бааҕс иҕагыла,
Еибашьюан ҕыоукы.
Рҕара хэычкэа уа иааидкыла,
Ирыхээрц акы.

Изымеибашьюаз, ирымаз,
Иаигзомыт ҕыоукы.
Аибашьрантэи иааргон ирбоз,
Иахан, ҕа ҕыоукы.

Аибашьра, еибашьроуп, иухэои?
Ус иҕоуп атас.
Аибашьраан, иҕычуаз иаухэои,
Адэы дыкэзар, ҕстас.

СХЭЫШТААРА МЦА ЕИҚӘХАРАЗЫ

Исыздыруам уи иахытца,
Ақара иамоу са исызхэом.
Исыздыруам са инытца,
Аха, еснагь, ара сынхом.

Сара сдунеи сананытца,
Схэыштаарамца еикэзырхо.
Са снафс шэыҕоуп мцак еикэытца,
Издыруеит, схэштаара шеикэхо.

Убри азоуп сара сыззыкәҕоз,
Убри ауп сара сыҕсы.
Ижэдыр, ацәкәырҕатцәкьа сшақәҕоз,
Сыхэштаара амца еикәхаразы.

Сыхшаара шэаргы шэықәҕароуп,
Шэыхэштаара амца еикәхаразы.
Шэа шәҕынгылақәа шэыриааироуп,
Шэымфәа шәаҕхьа ишәтларазы.

Атыша ахықә ҳақәланы, ҳнеиуан ҳара,
Ғәтыхала ҳаицәажэон, ҳа ҳыыңагы убра.
Сшизыҕоу, дысзыҕоушәа, сҕы иабон сара,
Ицәшәара сымамыт, иҳабжамыт еиҕара.

Сҕы сәанзамкәа сышнеиуаз, дсыгәтасит иара,
Сыблакьан, еразнак, хлантцы сынталт сара.
Аха, убасқан, ижәфә сҕыхьашәан убра,
Нас ҳыыңагы атыша ҳантаҳаит ҳара.

Сара сатцкьыс дласкьаганы, дтаҳаит иара,
Сахьыҕоу дызфәир, атытца мариан ҳара.
Ишҕазури, инапы кны дтызгеит убра,
Нас афәа доусы ҳхала ҳтытцит ҳара,

Ғтытцны, атыша ахықә ҳақәгылеит фәҕхьа,
Еибаххәарыз, ушьта ҳа ҳыыңагы иахьа.
Ғалаҕшқәа еикәшәеит, дара аашакь-шакьеит,
Нас ҳара ҳафтытцын, доус ҳамфәкәа рахь ҳцеит.

АМШИ АТЦХИ

Амш дузза сымтәазакәа,
Абаҳа, аеага скуп,
Нас атцх иамырбазакәа,
Раамта амхны уск сафуп.

Уи ашьтахь сымгылазакәа,
 Сара стәаны аәра сафуп.
 Ауаа аныцәоу смыцәазакәа,
 Ашьыжь, агылара сказшьоуп.

Абас, сара саамта схазгоит,
 Уи енакым, ҫымшым... Есқынғы.
 Сара сгәы абас ицәажәоит:
 «Умшәан, иазгом, уус ҥшагғы».

Амши атқи баша изгома?
 Абри сазхәыцлоит есымша.
 Са сус сызфәу имшгароума?
 Баша инысхуама, сылша?

Абри еипш, азтаара сыцуп,
 Уи сыцрытцаум, сахьцалак.
 Сгәы иахәауеит «Умәа ссируп»,
 Уи саргәырбәоит, иансахалак.

Жәа метрак итцаулаз атцәц,
 Иаанымхеит, иазхашаз ахьурзы.
 Илыман ацыфақәа еилац,
 Абыста лзымуит, илмоуэт азы.

Азы аҥшәма дамеигзеит, инихт,
 Аены, уи иуалырқәа иртәит.
 Аҥшәма ҥхәыс, абра, баша дымтәеит,
 Инықалыргылт ақалмышь уны.

АЦЫРКЫИ АЛАШӘИ

Алакә акнытә

Ацыркыи алашәи еимәалацәан,
 Рәыцәагғы рымәа аз-нырцәка иган.
 Алашә ашышьыхәа деихәткәыкәла длатәеит,
 Ацыркы длеины ихәдацәал длахатәеит.

Алашә дызлацашаз шиειхәоз убра,
 Лыпхала азиас ирит дара...
 Икалазеи? Нас, ицыркыым, илашәым,
 Рхәоу анеикәшәа, ирылымшо каларым.

Ари кәлеижьтәи акыр тәеит,
 Ақәара саваланы сцоит.
 Санынапш, цкәынак зҥабк дигәзуеит,
 Сара саатгылеит, уа сшанхеит.

Уа, акыр сгыланы сыпшуан,
 Дара сырбар хәа сара сшәон.
 Абра сахьгылаз, сеиладуан,
 «Ех», - схәон, сара сыцсы снахәон.

Ақәапсата леиуан иаакәымтцзакәа,
 Иаакәымтцзакәа аҥшагғы асуан.
 Ус хара хнеиуан акгы мхәазакәа,
 Ақәа илеиуаз, хатцсны хдон.

Ахэылҕаз, ҕаштақәа хнырталеит,
 Абгахэчы еипҕш, ахэынтцәа ҕаганы.
 Дгьыл тцысрак калазаап, анацбалбеит,
 Цьара адгьыл пҕжәазаап, еикәжәаны.

* * *

Амашына абжы ансаҕа,
 Сындылтит агәашә аасыртырц.
 Сара, усқан, сиеипҕшын аҕаҕа,
 Саақәхеит, имтысуа сара схәамц.

Агәашә аартны сычкәын аитцба,
 Сара дсыхәаҕшуа, уака, даангылт.
 Амашына теигалт аихаба,
 Инага, амәкәараҕ иргылт.

Амашына иақәырхуан амҕы,
 Уаанзагь машынак ааргахьан.
 Усқан, ихышәашәаза, са схы-сҕы,
 Схәычраамтахь схәыцрақәа цахьан.

...Асы кажьуп шыамхахьы,
 Ғара ҕтәан ахьта ҕаганы.
 Уоаҕшыр, аоада, ахәахьы,
 Иубон, ахәыхәқәа рацәаны.

Уажәы акәарахьтә, дааин, са сан,
 Леидаратцәкәа амҕы нкалыжт.
 «Үздәылтци, ахьта уакуеитеи?» – лхәан,
 Дсыхзызаауа, лылаҕш нысхлыжт.

Сычкәын еитцба ибжы ааиргеит,
 – Иухы, ушҕагылоу, уа?

Сангы дсымбауа, днытцаба дцеит,
 Саргы схәыцра саалтит стаууа.

Нас идыруазма, сычкәын уажәы,
 Хәыцрас исызцәыртцыз абра?
 Сааины, сахьгылоу, сташышы скәымжәы,
 Сан шлакәыз, ссызхәыцуаз сара.

Уажә сычкәынцәа иақәырхуеит амҕы,
 Сара аоныка снагьежыт.
 Санхәычызтәи ахьта аақәлеит схы-сҕы,
 Сышнеиуаз, сблахатц аагьежыт.

* * *

Иара ахәшәтәыртәҕы дышытан,
 Ахьаа иман ҕәҕәалатцәкәа.
 Ибзиабә икалаз лахан,
 Даатәеит, дааины, иаҕхьатцәкәа.

Иаҕа ихьаа ихьтцны ицеит,
 Имыш иаҕхьа дшылатәаз.
 Лымыш лызхара данылба, дцеит,
 Ихьаа изцәыртцит дшындылтыцыз.

Агәра згоит лара дымцар,
 Зынза ихьаа шылатәоз.
 Ех, аҕхәызба, ус кабымцар,
 Икалуазеи, икалоз?

УАХАТӘИ АТЦХ

Уахатәи атцх, иреиҕьу тцхуп,
 Ас еипҕш тцхык сара исымбацт.

Избан акэзар, хара ҳаицуп,
Астцэҗа бысзааигэаны бҗамлацт.

Издыруеит ирласны ишшо,
Уахатәи атҗ сафсны ишцо.
Аха сыҗам, сара сашшуа,
Сыҗсы быцуп бара бахыцо.

* * *

«Бабаду» ҳәа уматацәа,
Рыбжы ануахауа.
Уҗамлои, нас угәырҗбатцәа,
Мтцәыжәада уҗыруа?

Шыри, шыри, ишҗастаху,
Сабдухарц саргы.
Исхәап, исахарц шыстаху,
Ас рзырхәо сыхшаагы.

2002

* * *

Қарала хынәажәа шықәса ирхысхьан,
Дара рани раби азәын.
Аха «ацҗы еиқәатцәа» рыбжысхьан,
Урт еицәажәомызт «еиҗацәан».

Агәыла, азла, ауа, ақәла,
Урт рыхьзала еизақәахьан.
Аха акгы рылымша иандәықәла,
Наҗ рыфныҗа ицақәахьан.

Аамта рафсны ицо, ишааиуаз,
Аишьцәа руазы аҗа дирҳаит.
Иҗаитцозеи, иашыа ишҗеиуаз?
Цыаргы ихәоны, исмаҳаит.

Ус ишааиуаз, иашыа дымҗшзакәа,
Ашыа хыдыз, ишыа иуит.
Аишьцәа еинаалеит жәа мхәазакәа,
Ишеишыцәаз еиҗшгы еибабеит.

* * *

Уахынлоуп, аха амза лашоит,
Амәа сануп, афныҗа саауеит.
Саамццакыр, абар, исыцәшоит,
Убри азыхәан цәҗа сыццакуеит.

Наҗ нымәахытц абажәқәа лашоит,
Аҗырҗқәа ылаҗсоушәа избоит.
Афнқәа уанрывсуа алақәа шүеит,
Анацәа дәылтцны рҗацәа ирзыҗшуеит.

Сара сан ушыта дысзыҗшуам,
Уи аамта цахьеит, ихынхәуам.
Аха сыҗшәма са дысзыҗшуп,
Ахәычқәагы лара илхыҗшуп.

Сара афныҗа цәҗа сыццакуеит,
Амәа сануп, афныҗа саауеит.
Агәашә абжы гозар ҳәа изырәуеит,
Ак сыхыр ҳәа стаацәа зегь гәырәуеит.

Сара сан лакәын ас исзыҗшуаз,
Сара сан лакәын зыгәгы сфалоз.

Нас сан леипштѣкъа абра уахаггы,
Рыгѣкъа сфазаап сара стаацѣаггы.

2002

* * *

Изаке аамтоузеи, сара исымаз,
Изаке аамтоузеи, изаке аамта?
Сара исзымуз, сара исзымхѣаз,
Хынхѣышьак рымазам ушьта.

Азы щцара ицеит исаѣсны,
Азы гьежъуазар, игьежып иарггы.
Сара сзапгыслар, аамта саѣсны,
Исаѣсны испылап, нас сарггы.

Са сахътѣуом, саамта исаѣсыз,
Издыруеит, иакѣым уи хынхѣра.
Пату сзақѣтар саамта исзаанхаз,
Сгѣахѣтѣы сахънамгзуазар жѣбап, иара?

* * *

Акѣукѣу абжы ангалак,
Латцара ицон хабалак.
Сынтѣаггы акѣукѣу ѣнатыхт,
Аха азѣггы игѣар дызтымтѣхт.

Нас ицарыда, латцара?
Зеггы ыками еибашъра?
Ѣнатаанза акѣукѣу даѣазны,
Хѣычггы дуггы хгылап хайѣыпшны.

Баша азѣггы цѣара хамтѣап,
Ак аанмыжъ, хамхѣа лахтѣап.
Хѣара ихалшогы кахтѣап,
Хѣеицѣа анааиуа ргѣы кахтѣап.

АУАѢЫ

Анцѣа уаниша ууаѣны,
Адѣы уқѣзароуп уапсаны.
Иаламѣашъо азѣ итѣы,
Иумазароуп ухатѣы.

Уқѣпалароуп еснагъ уара,
Аиаша уцзароуп убра.
Укахан иуаузарггы ахъаа,
Иумкыроуп, уара акггы агѣхъаа.

Дад, идыр, ауаѣра мариам,
Уи аахѣаны иузаагауам.
Укаларц уара уаѣтѣас,
Убыллароуп, еснагъ, цѣашътѣас!

* * *

Еиха зхѣаз,
Еиха зѣыз.
Уи иакѣзам ииааиз.
Еиха изызхѣаз,
Еиха изызѣыз,
Убри иоуп аиааира згаз.

САШӨА

Ађьарахөа сыбжыы Өтыган,
 Сара ашөак сымхөазацт.
 Аха гөыла ашөак мхөакөан,
 Өнак шыыбжыаанзагь сымтөазацт.

Ашөа схөоит сара гөаныла,
 Сашөоуп сара сыпсы зку.
 Исылоуп ашөа цөала-жыла,
 Уи ауп цөымзас исзаку.

Нас сышпәтөои, ашөа мхөакөа,
 Есымша сара сшөахөоит.
 Ашөа схөоит, сыбжыы мытгакөа,
 Уи еилызкаауагь дкалоит.

Азөы ихөоит асценаз ашөа,
 Еиликаауеит изахауа.
 Аха еихаразак рзы ихышөашөа,
 Нақза имөасуеит имаахөуа.

Сара сашөа иашөа башам,
 Игөы шытнахуеит изахауа.
 Сара сашөеипш, шөак уахашам,
 Сгөатца аөынтө ауп иахьаауа.

Уи заҳаз пхарак инатоит,
 Дықәнаргылоит өа дунеик.
 Апстазаараө икоу гөеитөит,
 Егьырт аөихуам капеик.

Иалшом ухышөашөан сара сашөа,
 Сгөатца уахьтоу нақ утытц.

Дырөых, дырпха, ауаөы хышөашөа,
 Ажөфан ахь өада ушьтытц.

* * *

Упстазаара иуаөсыз,
 Ибзиаз егьа.
 Уа узхысыз, узцысыз,
 Зынза иаламыз цөгьа.

Адуinei дугьы амаа,
 Атаххар иукыз.
 Ажөлар ушьта, урт ума,
 Мөакы шөеицаныз.

Зегь акоуп разкы бзиа,
 Уман, укалом.
 Иумоузар ажөра бзиа,
 Уажөраз узшөахөом.

Сара схөычраан исхасыз,
 Өи бзи ирызхөом.
 Сқөыпшрагьы нақ исаөсыз,
 Сызлахьгөхөо збом.

Аамта хьамта сара сатцан,
 Уи сагөыла саауан
 Сытацалан адгьыл атцан
 Са схөаөуан, схөаөуан...

Аха исыцын гөыпрак,
 Гөыпрак сеикөзырхо...
 Уажөгьы исыцуп гөыпрак,
 Сшөахөарц сгөазырпхо.

Схэыгчреи сқэыпшреи раан исзымхээз,
Иахьа ашәа схәоит.
Скәалкәало сзышьтаз, сызхьымзас,
Сыжәлар идсырхауеит.

Сажәра бзиоуп, уи сахьгәхәоит,
Уи ауп сзыршәахәо.
Зажәымтаз изышәахәаз иакәхоит,
«Сажәра бзиоуп» зхәо.

* * *

Иара длышьтан ахцәы қамыз,
Уи дигәапхон, ишпәиурыз?
Лара лакәым, лышьта имбеит,
Шьта дшимбоггы агәра игеит.

Исазарггы ла лхахәы,
Дигоит, длеилахан мыцхәы.
Аха убриггы мап лкит,
Избанзар, иара дажәит.

* * *

Уарбанызаалак, уахьыказаалак,
Умаашьалан, ужәлар рзы.
Икатцала иулшозаалак,
Уамеигзан ухы, уҥсы.

Аха уара иуылмшазо
Икалар узәу уус.
Уагьындәықәла, инышьтамтазо,
Ипхастаутәуеит жәлар рус.

АУАФ ИАША

Уа уиашоуп, иашада акггы утахзам,
Аиаша мәа уануп, даеакы уанзам.
Уи анылара иахьа имариазам,
Избан акәзар, ирацәафуп уи зтахзам.

Ирацәафуп, аха рымәа зцом хара,
Егьырт, ишыртаху ианыкоу дара.
Уатцәтәи амш лаша зынзак дара иртәзам,
Иахьа ауаф иаша дырбарггы ртахзам.

Убарт урҕагыланггы уара уқәпхоит,
Уқәпала ус, уатцәтәи амш уара иутәхоит.
Иахьа иухырго ацәбаакәа зеггы,
Уатцәы иупылап, бзабааны уи азггы.

* * *

– Ажәеинраалақәа уәуеижьтәи,
Ушьта даараза акыр тәуеит.
Аха иказам умәеи ушьтәи,
Уцәыртцра уамашәа избоит.

Уабатцәахыз, нас уажәраанза?
Сара сөызак абас дсатцааит.
Иуасхәап сара иуцәымза,
Уи изтцара атак кастеит.

– Сара сцәырымтцит иахьанза,
Иахьа сцәырымтци абра.
Са сцәыртцра аазгеит абранза,
Цәыртцрак еипшымхарц иара.

* * *

Оыцѣа айгѣылацѣа ргѣы аайбаган,
Урт еилытцны итѣеижѣтеи акыр тѣуан.
Аха ауаа нрыбжѣалан, атѣыхѣтѣан,
Еиндраалеит. Нас патула еибабон.

Ари зѣтахымхаз, дахаѣазшѣа атѣѣы,
Дѣхѣатѣѣы-ѣхѣатѣѣуан, рааигѣа инхоз азѣы.
Нас изшѣасѣхѣарызеи, уи дарбану, сара,
Убритѣѣѣѣа дышѣэымдыруа, шѣѣкаларым шѣара.

* * *

Оажѣа шыѣѣса рапѣхѣа атѣара далгеит,
Занаатла иара дыртѣаѣуп.
Аха аусурахѣ зынза дрызнамгеит,
Иахѣагѣы уатѣѣгѣы деимдаѣуп.

Демидо дзышьѣоузеи, хѣа шѣара шѣтѣаауазар,
Дзышьѣоу шѣасѣхѣоит имазазам.
Адиректорра дашѣѣоуп, ус иауазар,
Уаѣа матѣурак иѣахзам.

* * *

Ѣырѣѣроуп анырѣѣа, иѣыжѣаланы,
Аштѣѣѣы икылсит ргѣы азыѣѣаны.
Доус рыѣѣѣа азыѣѣартѣеит аѣыѣѣѣѣынѣѣа,
Аѣыѣѣѣѣынѣѣа, апѣсуаа рыѣѣѣѣынѣѣа.

Ирыхѣѣаз атѣпѣѣѣа ааныркѣылеит
Рылшараѣѣа рѣѣы урт рыѣеныркѣылеит.

Хѣарас иатѣахузеи, ари гѣахѣѣароуп,
Уахѣыѣѣазаалак, ухы уахѣѣароуп.

Ухы уахѣѣароуп, азѣгѣы уихароуп,
Узыхаз, мышкы зны, уаргѣы духароуп.
Уи дыруп, аха са исѣѣарѣ исѣаху,
Рыѣѣѣароуп, аѣыѣѣѣѣа, аган иаваѣѣоу.

* * *

Адуinei уааѣѣлеиѣѣтеи уара,
Зны ана уѣан, - зны ара.
Ѣѣа уѣадкѣылан, акрууа,
Иѣамлаѣт азѣы уибауа.

Уѣызѣѣа анхара ианаѣу,
Уара уасзаны ѣхѣѣароуп узѣу.
Уѣѣашѣала адгѣылѣѣа зегѣы,
Уаб иитѣым хѣа ыѣазаам акгѣы.

Арахѣ уара уаб ихѣатагѣы,
Дыѣазамамыѣт, иланы акгѣы.
Уаб иитѣу хѣа азѣгѣы имбаѣт,
Избанзар, ус азѣгѣы имхѣѣѣт.

Уѣѣак захѣѣѣои, хѣара абра?
Иаѣу ѣ-напыкла акрура.
Изыхѣѣѣоу адгѣыл убри иоуп,
Егѣырѣт иахѣѣѣѣѣоу мыѣѣѣѣѣѣоуп.

* * *

Ажѣахѣ ѣаитѣарѣ азин иѣан,
Дыѣѣдыргѣылеит хѣара хѣѣѣан.

Иажэахэ «Хылҕа дук» ахейтдан.
Инархэы аархэуа уи датдан.

Уи дшаҕы, аамта цазаап,
Атдыхэтэажэаҕ далгазаап.
«Салгеит», - ихэеит, ибжы рдуны,
«Табуп», - рхэеит, ажэлар изгэдуны.

* * *

Аусхэартаҕ еизарак ыкан,
Аихабыраҕы ааины икан.
Уазыразны дара ирхээз,
Пату ақэыртт ажэа иухээз.

Аус аҕы ус укоу цыыршыан,
Иувымсит уара укэныршыан.
Зеипштам атып анурта,
Убаскан ауп цқа уангэарта.

Уаҕеилыркааит, ахлахэада,
Акгы шуламз уцэажэарада.

* * *

Ишеит, ихэлеит,
Абас мышк цеит.
Сымҕшит сымтэеит,
Сзыхэаз кастцеит.

Исыуз згеит,
Исымуз цеит.
Сыҕшуа слатэеит,
Ажэак сымхэеит.

ЗГЭЫ ЦЭЦЭЫЗ АМАЛ УАА ШЭАХЬ

Амал згэы арцэцэыз амал уаа,
Еснаҕ шэгэы иҕоу еибашыроуп.
Шэреибашыуа, шэара шэызиааиуа,
Шэықэы, ажэлар мацқэа рныртэароуп.

Ауаҕ ишыра, шэа шэзы иарбан?
Уи зегь реихаҕы имариоуп.
Аха шэа шэызхылтцыз дарбан?
Данну? Исеилымкааз уи ауп.

Уи данызар, шэара дшэанзар,
Исашэхэ, иабакоу, агэбылра?
Ани чкэыни ргэыблра шэцэызар,
Ишэасхэарызеи, нас абра?

Шэзырфы, ишэахап ан лытцэаабжь,
Иахыа иахыоуа адунеи.
Иахышэахауа ахэчы иччабжь,
Шэара шэгэырҕыара амазхауеи!

Иазымхазшэа хдуinei агэакра,
Иахыаҕы иацлеит даеакы.
Ирак абомбақэа ркажыра,
Иаҕуп иаакэымтцкэа иццакы.

Иацы аҕсуаа хазлытцыз,
Иахыа иракаа ишэахаҕеит.
Хаибашыраан хтцеицэа иахцэызыз,
Шэара шэтцеицэа иреипшны, избоит.

Итахазарҕы ха хтцеицэа,
Дара аиааира ду ртынхеит.
Итахарҕы зэырфы шэтцеицэа,
Иракаа шэшиааиуа, агэра згоит.

Амал згәы арцәцәыз амал уаа,
 Еснагь, шәгәы иҫоу еибашьроуп.
 Шәеибашьуа шәара шәызиааиуа,
 Шәықәкы, ажәлар маҫ рныртцәроуп.

Иахьа Ирак шәаиааир алшоит,
 Даҫа хәынтқарракгы уатцәы.
 Аха ажәлар, рымч акралшоит,
 Мышкы шәахартцап урт атцәы.

Еиха иеиҫуп шыта шәазхәыщыр,
 Шәеаартынчны, шәчыгәза ҫа шәнатәар.
 Кореиаа реиҫш зегь шәҫагылар,
 Ускан иалшоит шәындыртцәар.

АИМАК

Аҫнытәи амш ааҫынра мшын,
 Амра ҫхон, хаа-хаа икажжы.
 Ари амш ашьхқәа ирымшын,
 Арамкақәа аҫха рхашышьын.

Еиҫымтцуеи, нас ҫыҫа аишьцәа,
 Урт таацәала анрызхалак.
 Убастәкыа еиҫытцуеит ашьхқәа,
 Урт аамта роуны ианҫиалак.

Уажәы еиҫымтци Ҫыҫа ишьхқәа,
 Аха ихалеит урт тцәфонтцәы.
 Таацәала ирысуа урт асаанқәа,
 Ианрышьтала, италт хлантцы.

Ус ишлеиуаз Милтон иаҫхьа,
 Атцла иқәтәеит илакәны.

Ҫыҫа итаацәа зегь раҫхьа,
 Иахьтәаз гәеитәит дрыхьзаны.

Аха иамраза уи акыха,
 Иатцалеит аҫны ауацхыр.
 Иамихырц ауацхырқәа дрыха,
 Дшаҫыз, иатцарҫа ижәҫахыр.

Милтон дтцааит: «Узҫу закәызеи?»
 Ҫыҫа дитцәхәхәеит убра.
 Ҫыҫа иакәзар: «Иутахузеи,
 Сышьхқәа атцсымхуеи, сара?!»

Арт еибакит, уажә хәцәы-хәцәыла,
 Акгы аарыгымхеит еибашьырц.
 Ара еизеит, агәыла-азла,
 Арт ахацәа уа ирқажарц.

Егьырқажеит арт ахацәа,
 Ирархәеит уаха ак рымхәарц.
 Икаитцуази Ҫыҫа мцацәа,
 Итцәхәхәеит иара дықәтцны дцарц.

* * *

Ианаҫбалбеит дзакә уаҫузеи?
 Иагьышҫацәгьоу иказшыа.
 Уи азыхәан иухәахуази?
 Илазамзар ауаҫ шыа.

Ула шааҫшуа уҫыба дталоит,
 Иҫоуггы тыхуеит дымҫхашыа.
 Зны деитытцуеит, зны деитцалоит,
 Зегьы дырхысуеит икәыншыа.

Уабанзаңои ас мацара,
Иупҕахында шыта уҕазыа.
Дэык уқэымхарц умацара,
Хара еибьуп ма уҕхашыа.

* * *

Сара сани саби Лева сыхьзыртэит,
Уи сара бзиагы избон.
Ақыртцэа Левани хэа исышьталеит,
Уи сара схы еиланагон.

Аурысцэа Лев хэа сара исыхьзыртэит,
Уи ахьз сара даара сацэшэон.
Уи нахыс сара сыцэагы тынчимхеит,
Алымқэа ҕхызырыла избон.

Нас атдыхэтэан аҕсуаа лалаган,
Иагыейтаргеит Леуа хэа сыхьз.
Сызтахқэаз исыхьызтқэаз рцэеилаган,
Ирцэызт назаза шашэыз.

Сани саби исыхьзыртэыз сашэхэала,
Сгэы шытыцуеит уи ансахауа.
Лева хэа ғытны сашта шэтала,
Ак азын сара сызтаххуа.

* * *

Ибзианы ажь иит сынтэа,
Ирацэазахашт афы.
Инымтцэо ачарақэа ртыхэтэа,
Ирзурыдашь шақафы?

Ибзианы ажь иит сынтэа,
Цьоук рырезаарыжылашт афы.
Нас иааидкыланы ртыхэтэа,
Иагарыдашь шақафы?

* * *

Исымазам баша атэаха,
Исымазам са афыа.
Исымазам уаргы уаха,
Уаргы уоны акы уааха,

Баша атэара ҕхашьароуп,
Аус ууазар уи уафроуп.
Изуз, исхэаз хэа хэаны,
Уҳаламлан, уҳэхэаны.

* * *

Адгыл ҳамоуп, ажэфан ҳамоуп,
Илеиуеит ианаамтоу ақэа.
Җшьапқэа ҳамоуп, хнапқэа ҳамоуп,
Ара ирацэоуп хтахрақэа.

Амаашьара ҳа ихамоуп,
Нас иарбану, хзыцэшэауа!
Җа ҳахьынхо, Аҕсынтэылоуп.
Аҕсынтэыла, еснагь иахьшэтуа.

Ара анхара маншэалоуп,
Ибзиахоит аеафра.
Аха аракагь умтэароуп,
Уа ианулшо ҕхьацара.

Шәәаи, афызцәа хамтәазакәа,
 Доус ихалшо кәхцалап.
 Шәәаи, афызцәа хмаашьазакәа,
 Излахалшо, пхьака хцалап.

Ха хәһсуара мырззакәа,
 Излахалшо пхьа иагалап.
 Хәбацәа ртәс камыжьзакәа,
 «Бзиала шәәабеит», - ххәалап.

* * *

Хтәкы иафызан хара зегьы,
 Апаспорт хартазомызт азәгьы.
 Атцарәхь, паспортда узцомызт,
 Аусурахь, паспортда урышьтуамызт.

Аколнхараф аус удыруан,
 Иутахызар ашахтаһь урышьтуан.
 Иахьа паспортла хәикәшәоуп,
 Аха амхразы хәхьшәоуп.

Ари даара пхашьароуп,
 Уи адагьы газароуп.
 Шьта хзырпхашьо кәхәмтәп,
 Ишаадыруа хәәхмыргазап.

УАЦӘАЗЫ

Ари дыкоуп уатцәазы,
 Ани дыкоуп уатцәазы.
 Харт зегь хәкоуп уатцәазы,
 Иахьа, афәр хәкоуп уатцәазы.

Ари дыкам иахьазы,
 Ани дыкам иахьазы.
 Шәәаи, зегь хкаләп иахьазы,
 Нас хкаләп, уатцәазы.

Еиха иеиһьуп уи хә хзы,
 Хара пхьака хцаразы.
 Иахьа хкаләп иахьазы,
 Уи хзеиһьхауеит уатцәазы.

* * *

Ани аби имазам,
 «Урт кәра хьымзақәан иһсит.
 Ара акгьы ыһазам,
 Шьтарнахыс атып тәцәит».

Зегьы абас шырхәауаз,
 Агәар иныкәтцны ицеит.
 Аха аамта имццакуаз,
 Атәы канатцеит.

Урт иртынхаз асаби,
 Ианшьцәа дырган, урт драазеит.
 Иахьа дынхоит, ибарги,
 Уи шьта игәәхәтәы дахьзеит.

Пхәыс дааиган, ачара иуит,
 Ахшаа бзиагьы иаазеит.
 «Цәгьаншьтахь абзиа калоит»,
 Жәлар ирхәо агәра аагоит.

* * *

Азə дхакъымуп, азə дыртцаѿуп,
Азə машьына ныкѿцаѿуп.
Азə дынцьныруп, азə дуастоуп,
Азə цъа дзавуп, деихабуп.

Азə цъара ашəткѿа иаазауеит,
Азə аблеткѿа цъа итиуеит.
Дара аҥсуаауп, аҥсшəа рхəоит,
Аҥсынрагы бзиа ирбоит.

Урт иҥырхагазам азəгы,
Даара бзиа ирбоит зегы.
Аха аҥсуара иаҥахым,
«Бзиала шəаабеит» зхəо дахьахым.

СХАТƏЫ

Схатəы схəоит, схатəы зыѿуеит,
Исхəаша сымоуп схатəы.
Макъана, схатəы сызхауеит,
Сара сашьтам даеазə итəы.

Зхатəы тѿахны даеазə итəы зхəо,
Уи уаѿыс дыспхьазаом.
Зхатəы хəаны азə итəы зызхəо,
Еиҥу цъаргы дызбазом.

Сара макъана схатəы схəоит,
Схатəы сашьтоуп, схатəы спшаауеит.
Сахьзар, нас уара утəгы схəоит,
Макъанатцəкьа схатəы сызхоит.

* * *

Бара сышбызхəыцуаз,
Агəара сыткѿеит.
Бара сышбызхəыцуаз
Агəашьа санкѿеит.

Бара мыжда была,
Избоит сыштахо.
Бара мыжда быда,
Дыкам сеикəзырхо.

Бара сышбызхəыцуа,
Сбыхəоит, стабырхан.
Ма бымцаҥшь ѿасхьжьуа,
Сара сбымбылзан.

Сеикəырха, са сбыхəоит,
Уи шбылшо збоит сара.
Аҥстазаара сгəахəоит,
Сахыбымбаан бара.

* * *

Шьта дхəычзам, лара дтыҥхауп,
Ѿажəа лхьтцуеит, лан длеихауп.
Арҥар лышьтоуп, лара дырхəарц,
Иреиҥу дрышьтоуп, дыргəаҥхарц.

Ан длылабжьоит: «Нан сыҥха,
Сара исхəо аабырха.
Атыша итабмыжьын бхы,
Брызцаароуп, ауа аҥахы.

Аѳнраҳәа бара бахьцо,
Иааигәазароуп, ҳа бҳахьзо»...
Акыр-кырҳәа аҥҳа дыччоит.
Лара гәаныла абас лҳәоит:

«Исгәаҥхо дызбонда знык,
Уи исеихәонда, ажәак?
Москва, Париж, ма Брианск,
Иаҥахызаргы Иркутск.

Иахьихәалак, сицны сцоит,
Сан ибхәо, баша ибхәоит.
Ибымдыруеи, ба бхата,
Бшыѳнашәаз саб иѳната?»

СҚЫҢА

Сқыҥа гәакьа сылашара,
Иуеиҥьасшьо сымазам.
Исылазҗаз амч, алшара,
Уара уда ыҗазам.

Уара урха, уара уҗаѳа,
Иҗоуп сыҥсы атҗаҗа.
Уа уҳауа, җамѳа-җамѳа,
Илбааздоит сыѳнутҗаҗа.

Уи ауп сара ҥсыс исхоугьы,
Уи ауп сназга-аазгауа.
Ишҥазуаз уҗы сымиргьы,
Уа уоуп иахьанзагь саазгауа?

Сқыҥа гәакьа сылашара,
Раҥхьа сшьаҗа ахьеихызгаз.

Сацгыланы ашьыжь шара,
Са сымхы сахьҗалалоз.

Умѳахәаста са саныла,
Сандәықәлало ахара.
Угәбылра цәала-жьыла,
Исылоу аҗуп сыхара.

Нас иалшома, цьа саангыло,
Сандәықәлало, сгәы тынчума?
Сқыҗаҗ са саҥхьа игыло,
Мамзар, ара азәыр дыҗоума?

Сқыҗа гәакьа сылашара,
Иуеиҥьасшьо сымазам.
Исылазҗаз амч алшара,
Уара уда ыҗазам.

СҢАГА АГӘАЛА

Ианыбааҥсха сара сгәы,
Ахәшәтәыртахь сырҗеит.
Иахьысыргылаз, уи, аҗены,
Сәага уа иаанхеит.

Ахәшәтәырта сантыҗ,
Аҗеныҗәкьа сара.
Сәага аашьҗыхны сныҗҗ,
Сдәықәлеит рашәара.

Сәага, агәала змаз,
Иахәон, уажә иара:
«Ахәшәтәыртаҗ умҥсуаз,
Сгәы ҥуҗҗәеит уара».

* * *

Саҕамыз, угэы иаахэоз сзымхэазар,
 Уи афра сгэы итазамызт зынза.
 Уа угэы иахэозгыы сзымхэазар,
 Алажэ еипш, узсыцхари, уеза.

Азэ игэы иахэо еснагь сашьтаны,
 Сара сгэы иалнахо, агэхьаа мкзо.
 Скалар сара адэы сықэханы,
 Сөыга сыршөуеит, усқан исымкзо.

* * *

Имашьына наиргылан,
 Алхратэ пункт ахь уи дыфхалт.
 Нас ицьыба уи дынталан,
 Итэылауафра шәкэы аатихт.

Инықәйтцеит рапхьа инага,
 Алхратэ комиссиа уа иахьтэаз.
 «Дкандидатуп иашьа Мага,
 Уи иоуп усгыы ибжыы зитаз».

Абиулитен изтоз ас дхэыцуан,
 Уи иааимхны, нақ дныфналт.
 Иара иашьа дитцашьыцуан,
 Илихьышьын, интаиршэт.

Атдыхэтэан алхрақәа ианрылга,
 Акомиссиа ирыпхьазеит.
 Аиааира изымгеит Мага,
 Азэ ила иара деитцахеит.

Уажэы Мага иашьа дицны,
 Дгэырҕыо, аоныка уи даауеит.
 Иабеидыруеи, иашьа дшьыцны,
 Ишихьышьыз – игэра игоит.

* * *

Ан дгэатеиуа лиарта дылан,
 Лыпхьа лыматц луан.
 Икамлацызт, енак, дналпһыршөан,
 Убас дылбауан.

Уи дызбашаз лара лыда,
 Длымазамызт азэггы.
 Апхьа, бзиабарада,
 Дықан есқангыы.

Аха, енак зны арҕыс бзиақ,
 Уи лызбахэ иахаит.
 Ажэа лнитцеит, нас иаразнақ,
 Лара «ааи» лирхэеит.

Хымш аатцаанза дызхэаз диццеит,
 Дылгэаламшөеит лан.
 Абзиабара иахарахеит,
 Мамзар, лан дылбауан.

* * *

Сара сгэыцуан, еснагь сгэыцуан,
 Сгэыҕра ашө аартын.
 Макьана схэычуп, «сызхап», - схэыцуан,
 Азхара сафын.

Амшқәа цон, ицон аттаҳәа,
Схәычра мџа саныст.
Сышнеиуаз, сара агәдыҳәа,
Сарҕысрагь снахыст.

Сзыхьзаз ыкоуп, сызхьымзаз ыкоуп,
Ажәрахь схы сырхеит.
Аха, макъана сгәыҕра ыкоуп,
Уи ҕоуп, имажәзеит.

Сызхьымзаз, уатцәы сахьзап хәа,
Сгәыҕуеит иахьаҕы.
Аха згәыҕрақәа назахьоу хәа,
Дҕалахьоушь, азәҕы?

ХАИНААЛЕИТ

Хаибьргәааит азәҕы сарҕы,
Хаибабомызт акраамтаҕы.
Иара иакәын зегь зхаразҕы,
Сызилмтцит ишихаразҕы.

Иахьы иааимгеит ихарақәа,
Еиха ирҕышт игәалақәа.
Дымхәыц, иҕытцуаз иажәақәа,
Еибанаршьуан, хара мхәыцқәа.

Убри акнытә, датамтақәа,
Збатәыс ауаа хус рымтақәа.
Схы иадтцаны ахарақәа,
Истцәахын, сара сгәалақәа.

Хаинаалеит иарҕы -сарҕы,
Шьта хаибабоит назазаҕы.

Аха исзеилымкааит иарҕы-сарҕы,
Хәуа игазоу – икәыҕоуҕы.

* * *

Иахьа сыкоуп аҕы сашьны,
Зегь сычхауеит, ҕыстзауам.
Азә дысхысыр, ажәала «сышьны»,
Иихәаз атак истазом.

Са саныкам аҕы сашьны.
Исаҳаз «аҕыт» сывсыжьуам.
Иакәым сазхәаз иара «дышьны»,
Снихымсырҕы сзычхазуам.

БАРА АЗӘҒЫ БИСТАЗОМ

О, бара, ирылантцәаз,
Срыцхан адәы сықәызтцаз.
Разкыс исауа бакәындаз,
Убри ауми истахаз.

Аха сажәа бахатцгылом,
Излазбо, са сатәаббазом.
Җаҕьа-Җаҕьа ба бсывслоит,
БҖаҕьарала сеивыбгалоит.

Са истаху бахатцгылом,
Ишыстахым быда сыказаарц.
Исыбмырбароуп бҖаҕьара,
Бара бҕалароуп сааигәара.

Быда азэггы сгэы лзыбылзуам,
«Бзиа бызбоит» хәа ласхәазом.
Быда азэггы слышьтазам,
Бара азэггы бистазом.

* * *

Зны - затцөык ауп ба банызба,
Зны затцөык ауп банысҕачча.
Ех, бара сымыш апхәызба,
Ибтахызар, бысхычча.

Сгэы шытнахын, бара бычча,
Сааҕанатцеит слах-ҕыхза.
Сбыхәоит, ҕазнык баасҕачча,
Нас слах-ҕыххап назаза.

* * *

Аха шыап ақәцәан хә цырак ҕан,
Уи ҕаҕаза зымҕа иҕшуан.
Ахартқәа шыамхахыы икаҕсан,
Царта рымамызт, шыта ибаауан.

Ахаипҕш саргыы тцлак ақәцәан сҕоуп,
Сөызцәа ххартҕеипҕш икаҕсеит.
Сара стәала макъана сҕоуп,
Атыҕхацәа са сырзыҕшуеит.

Сшахәапшуаз аха цыра ғшәан,
Инрылашәеит, уа икаҕсаз.
Уажә сахыглаз, саргыы саашәан,
Сынрызхәыцит сөызцәа иҕсхәыз.

Мап, апсра аазгазом ссахыы,
Макъана сытцла ақәцәан сҕоуп.
Аха иаасыр, ҕнак, апша ҕыы,
Уи апша ҕыы сара суахтоуп.

Сара стәала макъана сҕоуп,
Атыҕхацәа рахь сылаҕш хоуп.
Апшаҕыы акәым, ҕшахык сызхап,
Санымгәыҕзо зны, са слыҕшәап.

* * *

Сеикәызжәо ажәак умхәозар,
Ала-мала сара сгәаазом.
Уажә иухәаз сеикәнажәозар,
Акызатцөык са исхарахом.

Зегь сычхауеит, сычхара бзиоуп,
Сзыкәшәалакгы изгоит гәыла.
Исзызхәо рацәоуп «дхазыноуп»,
Схазыназам, идыр сгәыла.

Агәаарагы сара исылоуп,
Ацәхаразгы сара схәыдам.
Ацәахыхга бжыы сымоуп,
Аха исхәом, азә дызлаҕам.

Избанзар, бзиа издыруеит,
Ачхара сара иансымам.
Изнысмычхалаз дысцәызуеит,
Уи зынзакгы сара сашытам.

Сара истәхым хәибашыырц,
Хыыҕагы хачхара хытцны.

Сара истахуп ҳаибамжъарц,
Пъсыцәгъарак ҳа ихазцәырцны.

Абри азоуп, сьчҳара зьбзиоу,
Абри азоуп, зегъ зьзго гәыла.
Иаадыруеит, ибзиам, ибзиоу,
Амачаз ҳаибамшьааит, са сгәыла.

Еснагъ, сара зегъ згоит гәыла,
Сара сгәы пжәааит, атахызар.
Упъсыр стахым, сара сыла,
Ула сыпъсааит, иутахызар.

* * *

Ибзоу среипъхьызуам саныцәоу,
Апъсцәа роуп сара сызлоу.
Урт абакоу, са сабакоу,
Исыздыруам измаануу.

Акы иамаанууп, ҳәарада,
Аха исзеилкаауам сара.
Уа еизеибархааит, са сыда,
Раха сымазам дара.

* * *

Ашәтыц лара дафызаха,
Адгъыл гәыраз даноытцхаха,
Уи анапъш-аапъшха лымтакәа,
Дигагәышьеит, даанмыжъзакәа.

Дигазааит, дигәапъхатцәкьозар,
Дигазааит, дынирхатцәкьозар.

Ипъхарра цәеижъ шәахәатцәкьазар,
Уи апъхарра еижъагамзар.

Зьнзак иара дигәампъхатцәкьеит,
Данигагъы днимырхатцәкьазеит.
Данигагъы, дизмырпъхатцәкьазеит,
Ипъхара цәеижъ шәахәатцәкьамхеит.

Убри агмыгтцәкьа имшала,
Лара дахъааз дцеит, оымз рыла.
Адәы дыкәеитцеит, пъсык диоызаха:
Аоыза, умшәакәа улоызаха!

Унхозар, унлырхатцәкьалап,
Ухътшьуазар, улырпъхатцәкьалап.
Лыпъхарра цәеижъ шәахәатцәкьахап,
Уи лыпъхарра, еижъагамхап.

* * *

Пъхәыс дааиган дкаижът, дыцкъам ҳәа,
Уи ашьтахъ аамта акыр цеит.
Аита дцеит, лара аонрахәа,
Иаргъы дымпъшыкәа җазә дааигеит.

Роыцъагъы ахшаара рауит,
Урт рпъацәа рыпъхацәа рацәаоны.
Ипъа ачара изиуит,
Лыпъха хатца дцеит лычезаны.

Итаца лыла уи еиликааит,
Икаижъыз лыпъха ипъа дшааигаз.
Онутцакала иара дөеилыблааит,
Дақәымшәеитаз иара иқәнагаз.

Нас ушьта иара ишпѐиуеи?
 Дахьгылаз даанхеит дшанханы.
 Еибабашьас урт ирауеи?
 Ара даанымхар, дхахэханы.

* * *

Асас гəыраз сашта утала,
 Атцəыцакəак хкып абра.
 Хнеицəажəап хара хнеидтəала,
 Хагьақəныхəап Агьсынра.

Иаасрыхыз сара смахəфала,
 Счеицьыка хəыч агьама ба.
 Иуфаз счеицьыка хəыч ала,
 Уара иубап лабəаба.

Уан лкыкахш айгьштцəкьа ишзуеиғьхо,
 Ушыкало, угəы гьыруа.
 Иахьа атцкыс уатцəы хшиеиғьхо,
 Хара хəагылап агəра го.

Асас гəыраз сашта утала,
 Саштахь уааира сазыгьшуп.
 Нас уара ула, уара ула,
 Шəнасыпгьк сара сырзыгьшуп.

АБАС АЛА ЗЕГЬ ХАХҚӘА ААБОИТ

Артцу хəчы ахаскьын гьшқа ыфо,
 Нас иара зазак инахəо.
 Уи ақыршы аеацəыхьчо,
 Атəартə илоуп инеихо.

Ақыршы амахə хəаа иқəтəа,
 Атəартахьы игьшуеит иара.
 Ахаскьын ахьцысуа гəта,
 Иныласуеит, нас убра.

Артцу хəыч ааннакылоит,
 Иллыбаанадоит, нас иара...
 Ақыршы хашьташəарыцоит,
 Ацəкьа иафəахаршəуеит хара.

Ақыршы бжьаны абла хаафəоит,
 Уи ахьшь иарбо, ижьаны.
 Аката хə иалахжьауеит,
 Ача алахкуеит уи бжьаны.

Ача ажьы иагым хаара,
 Уи цыфас бзиа иаабоит...
 Абас икоуп агьсабара,
 Абас ала зегь хəхқəа аабоит.

АҶХӘАӘ

Уасны уəхəоит, уəхəагəышьоит,
 Ҷхəароуп иудыруа нацьнатə.
 Ус Ҷхəарала уааигəышьоит,
 Угьыруеит уеигьшны агьсаатə.

Аха узлаҶхəо акгьы уам,
 Унхара атцəхь ицахьеит.
 Шəыр шьапык уутра итагылам,
 Итагылаз арахə ирфахьеит.

Цара дук уара иузымтцеит,
 Ма уаллартə еигьш матцурак.

Фымта хэычзак узафымтцеит,
Уара иуауратә еигш, гхьаџцақәак.

Мамзар, гхьаыскгы думаугышьеит,
Иузылаазартә еигш хэычқәак.
Адәы уқәхеит, - уқәхагышьеит,
Зынза уеигшшзаны гагак.

Иуехәо арбан ахлахәада,
Ма уехәартә укоума, зынзак?
Уара уакәхоит агсатәцәгьа,
Зын-затцәык улацә неикәпсалак.

САТАМЗААИТ

– Ақыта хадас уамами?
– Ааи, самоуп, сатамзааит.
– Угхақәаггы акрыками?
– Ааи, икоуп, сатамзааит.

– Аҳаза ылзхуа уа уами?
– Ааи, са соуп, сатамзааит.
– Адгьыл абжак тәахзамзи?
– Ааи, итәахуп, сатамзааит.

– Адгьыл атира уағзами?
– Ааи, сағуп, сатамзааит.
– Инхуа адгьыл иаузуам, ус ауми?
– Ааи, ус ауп, сатамзааит.

– Адгьыл зтиуа иауеит, ус ауми?
– Ааи, ус ауп, сатамзааит.
– Иузахаури, утактәзами?
– Ааи, стактәуп, сатамзааит.

– Ахэычқәа умазами?
– Ааи, исымоуп, сатамзааит.
– Ухэычқәа аазатәзами?
– Иаазатәуп, сатамзааит.

ТӘАХЫШЬАК РЫМАНГЫЫ ЗБАЗОМ

Ишгәзуаз, бзиа бызбеит,
Уи мзакәа ба бғы исхәеит.
Базыразхан «мап» бымхәеит,
Абас бзиа ҳаибабейт.

Ҳа хус мазарц хтаххейт,
Нас ҳаицәакны абас ххәеит:
«Ҳара иахьаадыруа азхуейт,
Азәггы ихархауам, иахтәахуейт.

Аха хусқәа ус имцейт,
Зеггы ирдыруа икалейт.
Нас дарбан, ҳауа изхәаз,
Ҳамаза цәырган идзырхаз?

Ихәатәым сара исызхәазом,
Быгәра зысмгоггы бызбазом.
Аха ҳаблақәа рыгәра ҳазгом,
Тәахышьақ рыманггы збазом.

Адгьыл зтиуаз дырәагыла,
Қәпжаран иара, еснагь, дызғыз.
Еилейтдон зегь хыла-гәыла,
Уи иакәын ажәлар ргәыгәра зцыз.

Аха аамта ус ишааиуаз,
Иара аҕсыцэгъарахъ даахэит.
Адоллорқәа икәа итартцоз,
Мап рцәикырц, дымнахэит.

Итиит иаргыы адгыыл имаз,
Амал ду уи ала ирхаит.
Адоллар агъама иамаз,
Анеиликаа, еак иимырхаит.

* * *

Ажәала «патриотра» игым,
Ацыр еипҕш иара дыҕөҕөоуп.
Ҕөышралагъ зынза дыгмыгым,
Дзеиҕькөоу даара ирацөоуп.

Аха аҕстазаарае ус дыкам,
Уи зынзаскгыы игәра шөымган.
Шәара иахышәхәо, иҕоу иакөзам,
Иалшоит, ишәеиирхар, иган.

* * *

Аиаша иашьтоу роуп,
Ажәа зуташа.
Аиаша иашьтоу роуп,
Аиаша зхәаша.

Аиаша иашьтам роуп,
Ажәа зумташа.
Ажәа рахтоит азоуп,
Изыкам аиаша.

* * *

Амѡан дибан, дигәаҕхеит,
Бсыцца ихәан – мап лымхәеит.
Аѡны днеиган, днаиртәеит,
Лхәы налитан акрылфеит.

Дгәыдикылан, уи изхеит,
Ус дашьцылан, усгыы дцеит.
Аамта цеит, ус акыргыы,
Ак ҕалымтцеит зынзагыы.

Уи игәы ҕтцәеит, игтцәзеит,
Лара уаха илмузеит.
Дара цәгъала рыѡны иѡноуп,
Амамикәара рәатөоуп.

ИЗХӘАДА, НАС САЖӘИТ ХӘА

Алаф

Изхәада, нас сажәит хәа,
Макъана сара сөоуп.
Хынѡажәеи жәаба схытцит хәа,
Ҕсабарала сыҕөҕөоуп.

Ацәылашараз сгылоит,
Исыкөзам атәара.
Сгәырҕьо сус снахагылоит,
Сацлабуеит аҕара.

Макъана искуеит аеага,
Среиуазам уи иацәшәо.

Сахысуеит ашьха, ага,
Сыкам уск сгэы ахшэо.

Исымоу ачымазара,
Зынзаскгы агэхьаа скзам.
Ачымазара ацэшэара,
Сара сфы икалазом.

Уацэшэаны ачымазара,
Ухэытцала уиар.
Имариохоит уа уиааира,
Иалшоит уама ицар.

Аха ус икоу среиуам,
Уи сақәҟоит бҟарцахы.
Са счымазара зысиааиуам,
Идэылсцоит адэахы

Изхэада, нас сажэит хэа,
Макьана сара сҟоуп.
Хынҟажэеи жэаба схытцит хэа,
Җсабарала сығәҟоуп.

САШЬЕИХАБ

Леуба Кока уахь

Цьоукы-цьоукы реиҟш учкэын дтэахны,
Уара умцеит еибашьра.
Дшумазгы иара дзатэны,
Заа уи ддэықәутцеит шьоура.

Уи ишьтахь афны умтэазеит,
Уабцъар аашьтхны уцеит уаргы.

Уаха зынзакгы иумузеит,
Шэыдтцақәа нажэыгзеит шэфыцъагы.

Афныка шэааит шэеибганы,
Итаны кэапеила шэшья.
Шэбақь шэасуам, шэара шэтэаны,
Шэыкоуп, икашэтцаз кэыншьа.

Сашьеихаб, аҟхэыҟхьаз уаҟсоуп,
Уа иулшаз алшара мариам.
Зычкәнцәа зыцны еибашьыз роуп,
Ахацәа рхацәа уи затэзам.

МЫҚӘБА МКАН ИЗКНЫ

Ҟажэи жэибжь шықәса рзы,
Уаб игылаз Аҟсназы.
Ддырзит, икамкәа ихабар,
Шэан хшаа рацәа шэылзынижът абар.

О, ахшаа рацәа рбара,
Ускан имариамызт абра.
Ақыртцәа акәшан Аҟсны ркын,
Рабцъар аҟсуаа ирҟакын.

Харада аҟсуаа ршьуан,
Урт аныршьуаз, ргэы ршьышьуан.
Анацәа рыхшаара рыцәҟсуан,
Имҟсырцаз, уа, тынхала иршауан.

Убас ишэзааигэааз шэара,
Җкынаа ургеит аазара.
Урт ак угмыжкәа ураазон,
Урхатэызшәа бзиа урбон.

Есааира Аҗсны лашьцон,
 Уи уазхацыҗхьаза иубон.
 Ишааиуаз, айбашьра калейт,
 Уахь уцартә уара уҗамлейт.

Иашоуп уақәтәазомызт ачын,
 Аха угьы ухәычын.
 Аиатымцәа рацәафын,
 Урт рзыхәа «уматцуафын».

Рымхкәа лаутцон, иурашәон,
 Дара рра шыапкәа уршәшәон.
 Ирзукуан раандакәа ахьҗжәаз,
 Азәгы уибазомзт уантәаз.

Ус аамта умбакәа ицон,
 Ишузхауаз, уара иубон.
 Аиатымцәагы рызхауан,
 Дара иашьак иеиҗш урбауан.

Уара утцәфан, шыапы, уҗа
 Уи дтҗеи бзиоуп, аха ишҗа.
 Ак угмыжькәа уибауан.
 Угәыбылрала уи дбылуан.

Ус иузыказ рацәафын,
 Избан акәзар, ууафын.
 Уҗа имоуп иахьа ешыцәас,
 Иара изылашоит цәашьтас.

Ухы нықәтданы уанҗсуаз,
 Акгы уамызт узыцәшәуаз,
 Уҗа имала днумыжът,
 Иашьцәас узлаз дырзынужът.

ХАЕШЬАРА ХАИҚӘШӘАРАҢ ЛЕИБА ДАТИКӘА ИИХӘАЗ АЖӘА

Иҗтәазааит атдыхәтәа пату қәтцара,
 Амәа аҗазааит пату еиқәтцара.
 Ахәычгы ддырыз, адугы ддырыз,
 Сара сашьцәа, сшәыхәоит, абри жәдыруаз.

Абиҗара ыҗоуп, хара хажәләҢ,
 Аха ирымхәазацт ажәлар ражәәҢ.
 Ажәытәан, леиаа убас еилатцәан,
 Дара зеиҗшызгы иҗачкәым ратцәан.

Дара иҗартцомызт изырҗхашьаша,
 Иасымша ианын урт амәа иаша.
 Сашьцәа, хәычгы дугы, сызкәахшаша.
 Шәааи, ханылап, дара рымәа иаша.

Биҗарала хазбахә шырымхәацгы,
 Иара ыҗоуп, иаххәаргы-иаазаргы.
 Раҗхьа шәеицлабла шәара җаацәала,
 Нас абиҗарала шәеицлабла.

Заҗа изшәзыкатцо еиҗш аиаша,
 Шәчыгәза шәықәлоит, шәара амәа иаша.
 Аиаша мәа иқәу дтахом баша,
 Шәара абри жәдырроуп, сызкәыхшаша.

КӘАҢ ЛЕИБА ИЗКНЫ

КәәҢ Леиба даҗсуа хатцан,
 Акгы игзамызт, аҗсуатцас.
 Иеидара аламыс датцан,
 Дыҗазамызт уи азы дааҗсас.

Абрыскьыл дахьиеипшкәаз ыкан,
 Уи дицәымҕын амагра хтәа.
 Запхьа зкәаҕ ҕыртыз диацәхауан,
 «Игәйдитәалон ахәынтцәа».

Уҕка кьаҕкәа изычхауамызт,
 Аҕьынтазкәа ибар каломызт.
 Дара баша иара дрывсуамызт.
 Рыкәнага reimхәаргы иузомызт.

Аха дара рзы дгәааны,
 Дарбанзаалак, азәгы дибомызт.
 Иара дыказшәа уалс идны,
 Ииашамыз уи ихәомызт, иуамызт.

Ныхаҕааҕыс иара дыкан,
 Дныхәон, иааҕыртны имака:
 Аразра ду иара илан,
 Ах, уи дыбзиази, зака?

Алемсацәа ха ианхақәла,
 Икәра дун, еибашьра дызцомызт.
 Аха дныкәеит, убра хақла,
 Аибашьцәа дрыцхрааит, баша дтәомызт.

Иара иеипшкәаз Аҕсны атцеицәа,
 Ирымаз рҕарақәа еилапса.
 Дкәакәаса дызгоз аҕа мцацәа,
 Иара икәшәарц ажәлар ркәыртса.

Ахаирплан дара иаархәан,
 Ишиашаз аибашьрахь иршьтит.
 Ари ажәларгы ргәы иаахәан,
 «Кәаҕ Леиба» хәа ихьзгы рхәеит.

Иара иеипш хаказар Леиаа,
 Харт, ажәлақәа хреиҕьхон зегьы.
 Иеипш дахмаузаргы уаха Леиаа,
 Усгы ха хакоуп рыгәтагы.

КЛАВА ХӘЫТАБА-ДБАР БАХЬ

Лашьцоуп, атх ыкәха иаҕуп ацара,
 Макьанагы акрагуп ашара.
 Атх наган ишьталаз, дгылеит еита,
 Лтетрадкәа дызлымгацыз, дрылгароуп шыта.

Ацарахәа акнопка днагәтаст,
 Алашара луада иныџнаст.
 Лара ҕшьшьала лыстол длахатәеит,
 Хтхәаакәак лыриашоит, баша дымтәеит.

Адәныка тынчроуп, алақәатцәкәа шзуам,
 Ашьыжь акрагуп, макьана шазом.
 Лара луада алашара џначчоит,
 Лара зны дтәуеит, даҕазных дыччоит.

Лара лматацәа издыруа лказшьа,
 Игыланы илзааиуеит, шахьаз цышьа.
 Лхытхәаакәа ныкәтца, дынрылагоит урт,
 Еилалхәоит, еилалцоит, нас лускәа егырт.

Уахгы-еынгы лара дмыцәа зынзас,
 Аус луеит, импхьазазакәа даапсас.
 Ашьыжь ашкол ахь уи дцоит дгәырҕьатцәа,
 Лаапсара лхадырштүеит лара лтцаџцәа.

Абас аускәа илымоу еилагзо,
 Ацәбаа дуқәа илбақәо рыгәхьаа мкзо.

Далагылоуп лара лѳызцѳа рыгѳта,
Ианакѳызаалак, икалцѳоит лыхѳта.

Иашоуп, иагѳа каитцаргѳы артѳаѳы,
Ак игымхеит зызѳѳода, итѳаѳы?
Убарт дрызхѳыцуа есымша лара,
Дмаашѳакѳа даѳуп гѳхѳака ацара.

Клава, бара изыхтныбтѳо быгѳсы,
Ирызѳааит урт, иреицѳамхааит уѳѳгѳсы.
Дара рыла бгѳырѳѳо, еиѳны батцкѳыс,
Иббалааит, урт ирыгымкѳа нацѳкѳыс.

ГѳЫМБА-ЛЕИБА ЕММА БАХЪ

Бара биит Цѳырхѳа акѳтан,
Баб аус аниуаз уа.
Ашкол аштѳа ибыѳнаштѳан,
Уака быкѳын бѳѳыр-ѳѳыруа.

Ибызѳаит иаразнак ала,
Ашкол аштѳаѳы бара.
Бзиабарала, гѳагѳхарала,
Бѳазыбкит артѳѳѳа.

Артѳѳ ѳара бара балгеит,
Нас бхы хаанза ѳаѳѳара
Мгѳызырхѳака бара дбыхеит,
ѳаргѳыс еилкѳа, бгѳагѳхара.

Ажѳа ибнитѳаз мап бзацѳымкит,
Ара иакѳшѳеит бѳара аура.
Бѳара ашьѳахъ рацѳак баанымхеит,
Ус бналагеит артѳѳѳа.

Артѳѳѳа бара базѳазан,
Багѳналагеит аус аура.
Зегѳы рзыѳѳан ба бѳырѳѳыган.
Бырызѳкалеит бѳызцѳа абра.

Бара бѳызцѳа ргѳагѳхарала,
Ашкол иабтѳоит напѳхара.
Зегѳы рыла еихѳзарала,
Ара баѳуп бус аура.

Баазгаз ихала разкѳы имѳузеит,
Иаиуит хѳыѳагѳы аразкѳы.
ѳѳар быбзоурала амѳѳа рзаатуеит,
Ибкуп рыгѳѳѳазаара ацскѳы.

Бхатѳ ѳаацѳарагѳы аразкѳы рымоуп,
Иаѳуп уѳѳылагѳы азѳара.
Анреи андуреи ба брызѳаѳоуп,
Абраагѳы ибымоуп еихѳзара.

Бахѳынѳыѳѳлак еихѳзара бауло,
Убас бѳалааит гѳхѳакагѳы.
Агѳамч ибымоу еснагѳ иацѳло,
Бѳалааит быннамкѳыло акгѳы.

Бара банѳо тѳанѳара хѳа,
Ибеиѳѳу дааиааит бѳымхѳарас.
Бус аабымдан аѳѳарахѳа,
Гѳхѳака иназгаша деиѳамс.

СГѳЫЛА, ДАУѳИА БАѳАКѳА УАХЪ

Сара сгѳыла Баѳакѳа,
Бѳѳѳала уеибашѳуан.

Аҕа дықәтца дкәәкәа,
Уихыс пхьака уцон.

Уанеибашьуаз уара Акәа,
Аҕа дыф данцоз,
Ахы шақәшәазгы укәәкәа.
Умгьежыт уахьцоз.

Аҕа ддәықәутцт Егры дырца,
Дымгьежьуа зынза.
Уфны уанааи, еикәутцт амца,
Имыцәо ихәжжаза.

Иахьа унхоит уқытан,
Иуқәуп хатыр.
Аихабырагы угәартан,
Ихәыцын акыр.

Леон иорден уртеит,
Уапһсоуп хәа урпхьазан.
Угәылацәагы хгәырһеит.
«Фырхатцак дхауит», – ххәан.

Уара ажәлар ургәапхан,
Иуртеит рыбжьы.
Уара ажәлар угәапхан.
Рцәа ахухит ржьы.

Пхьышықәса уа урчхауан,
Имырго рыбжьы.
Пхьышықәса урт рмал угон
Угыла шьыжьы...

Нас уамырхит иузгәаан,
Ушьта рыпһсы ршьеит.
Уара утәоуп урызгәаан,
Уафыс урымшьеит.

Афәа скын ипһтәеит.
Азагы – убас.
Қыр шызуаз, сынтәеит.
Ишпһазури, нас?

Сғи-снапи еикәтцаны,
Сызтәазом зынзас
Азәы сибар стәаны,
Исылеи, уафрас?

Афәагы скуеит, ипһтәааит,
Азагы – убас.
Сара сыбҕагы пһтәааит,
Сагһнеилароуп ас.

Мышкы икало збап.
Схәыцқәагы рызхап.
Аамтакгы калап.
Афәа азахап.

2003

АЗЫХЪ

Игәәкт, иуазырт, адгьыл иахьытцаз,
Атцыхәтәан итцнахит ахы.

Ашьтра ылхны ахьхьахэа ишлеиуаз,
Хатцак иааникылт иҥахы.

Иааникылт ари азыхь хэыч ахатца,
Нас уи иҥеиҥьны иҥаитҥеит.
Аита иазцахт иара адгьыл атца,
Хақәитрак уи ама иҥамлеит.

Ишнеиц инеиуаар, амҕа ылхны,
Акырза иара наскьарын.
Аҥсабарагы аҥаа иалхны
Иҥегь ишәтышха ижәбарын.

ВАЛЕРА ДАУҢИА ИЗКНЫ

Уара уқәҥон аҥа уиҥагыла,
Иуаазоз аҥар ураҥхьагыла.
Уоны рблит аҥа иажәитцаз мцала,
Уа уҥхартҥеит ашьха уаҥацала.

Нас Ңсоу ирзцоз урылан еидцалан,
Ухымца иабылуан урт ирыцралан.
Аҥыхәтәан хә ианаага аиааира,
Иулымшеит баша анаиааира.

Уара уалаҥеит ҕыга ҥарыла,
Итахақәаз рыҥсқәа «рхатцара».
Ирзукхьаз ажәеинраалақәа маҥзамызт,
Уҥсаанза урхын, рышьта ухыҥуамызт.

Убас ушнеиуаз, ушнеуаз Валера,
Уара иулшеит амбахь анеира.
Имачымкәа иуоуит ақәҥиара,
Уара уқәҥиара, иамаз наҥзара.

Саргыи снейеит уара сушьта-ушьта,
Сахымҥцакәа санны, уара ушьта.
Сара кыр сзыҥатцар, хзыхьчаз рзыхәан,
Нас иалшозма, сара ҥаҥы сахәан?

АЛЫҚЫСА ҢБЕНИА ИЗКНЫ

Сҕымҥақәак сыманы сҕеит иара иҥны,
Даҥхьеит ихы рзышьҥны ҥқба еилырганы.
Ңхақәак ахьрымазгы, ихәеит сҕаҥны,
Аха иҥхьазеит рҥыжьра иаҥсаны.

Сиргәыҥт ишҥижьуа, имҥакәа хара,
Исыдигҥеит икыҥхьны иаазгарҥ дара.
Аха уи аамҥазы, дҥахейт иара,
Усҥан «иҥсгәышьеит», сҕымҥақәаҥ убра.

Акырҥьара иназҥеит са «сыҥсқәа»,
Аха исзырхамҥеит дара рыҥсқәа.
Нас инхәыҥцазгәеит имкыкәа рыгәхьаа,
Аха иацырҥеит, исымаз са схьаа.

Схьаа мацараха са саақәлеит адәы,
Усҥан, издыруадаз, ма сара сҥәы.
Ус ишааиуаз, хара хамҥа еиҥаст,
Ишымгәыҥзоз, хәҥацәа инрыгәтаст.

Уи нахыс аамҥа зынзак аҥакхейт,
«Иҥсхьаз» сҕымҥақәаҥы ара ибзахейт.
Хәарада, сҕымҥақәа рҥыжьра сҥаххейт,
Избанзар, урт аҥыжьра иаҥсахейт.

Смыҥцакзакәа сҕымҥақәа ҥсыжьуеит абра,
Иззызҕуа «иҥгәыам» хәа ахә ршьоит дара.

Нас истахузеи, алыгажә, сара,
Сыҥсымтаз сашәақәа рхәозар жәлара.

Алықса дымтахазтгы, усқан, ара,
Зака ҕымта аҥитцарызи, иара?
Сҕымтақәаггы усқан, изтытцар дара,
Иахьа ҕакала скаларын сара.

Алықса рыцха схәоит сара,
Итаацәа реиҥштәкьа исныҥшит иҥсра.
Аха иара иахьихәаз: ”Ртыжьра иаҥсоуп»
Аҕра сгәы ахьахымшәаз, уи иабзоуруоп.

УАРЕИ САРЕИ

Сҕыза, Енвер Заде уахь

Уареи сареи уама зыхтысхьоу,
Цәҕаҥсышыала изызхақәаз.
Ахәара цәҕами ихахтысхьоу,
Аха исхәароуп, хара хуаз.

Уани уаби уара иуздыруам,
Урт урхаанны, иумбазеит.
Аиашаз, саргы саб дсыздыруам,
Аха сан сара слаазеит.

Уи слаазазаргы цьабаала,
Азә ишә схыҥшыло скалымтцеит.
Уара уаазазаргы бзабаала,
Уани уаби умбазеит.

Сара саб иҕны сыҕнырцеит,
Хытцакыртада саанхеит.

Уара уаб иҕны уцәымзит,
Уаб итыҥ аҕы унхеит.

Ианаамтаз атаацәара уаллеит,
Сара саллеит сыхьшәаны.
Атаацәара бзиақәа аҥахтцеит,
Хылтцлагь хаҕоуп хаикәшәаны.

Хара иаххылтцыз рыла хгәырҕьоит,
Избанзар, иҕоуп иаҥсаны.
Дара рыла хшыаҕа еихаагоит,
Дхамазам азәгы дхәаҥсаны.

Нас исахәи, хауа еиҕьда,
Еиха «ибзиадаз» зхәычра?
Еиха ибзианы иаазада,
Уи ҳацәыҥхамшыап ахәара.

Сара исхәоит, «Уеиха сеиҕьуп»
Уара иухәоит: «Сара соуп»...
Иахьатәиала гәырҕьашәк ҳацуп,
Аусгы злоу, убри ауп.

АХӘАТЦӘКЬА

Зны хәа дук хаман итакны,
Ичакны иахшыырц иара.
Аиҕа аҕахтон ижәны,
Иаиуамызт азхара.

Ус хшааиуаз, хиҕа еиҥкьан,
Иаагаанза илаганы.
Манкала ақашь кахтцан,
Ххәа иаҕахтцеит аарла зны.

Нас аиҗа анаахга,
Ишахтац ақашь уны.
Иатахызаргь иага,
Ианахта агьама баны.

Иагәтаст, аҗсы еибакны,
Изныз ахы ларханы.
Иканажьит, нас иаархәны,
Стәоуп, уамашәа ибаны.

Ахәатцәкьа абас канатцеит,
Иазаауазеи, нас иара?
Аманка қашь атаххеит,
Қьарс ихәуазеи, хара?

«АТРОЦКИСТ» ИЧКӘЫН САНШЬА МЫҚӘБА ВАЛОДИА ИЗКНЫ

Ихы-иҗы аарла иааинышәшәылон,
Иара җшьөеихәшьцәа драшьазатцәын.
Иани, иаби, иахәшьцәеи ихзызаауан,
Дахьцалакгы ихылаҗшын.

Икалаз хәа акгы изымдырзакәа,
Уи иаб ддырзхьан «дтрацкиступ» хәа.
Ашьтахь, Асовет уаа ргәырәанзамкәа,
Аҗа дрықәлеит, «еимыстцәоит» хәа.

«Атроцкист» иҗа игәра ргозма?
Дыргозма, иҗсадгьыл ахьчара?
Аха баша дааныркылозма,
Ихәтаз изырҗшааи аусура.

Атонель ианаҗыз цәымхәқыта,
Уи уахь дыргеит датәамбакәа.
Иааныжьны игәакьа, иқыта,
Аус иуан уаха иламкәа.

Аҗа асовет дгьыл импытцак,
Аиааира ахықә данаакәгыла.
Сталин итатын жәга иҗытцак,
Ихәеит, атрибуна дықәгыла!

«Аштрафникцәа» амца шырахь,
Идәықәшәтцароуп, иаарласны.
Акгы анымзт аз саншьа илахь,
Уахь ддәықәыртцеит дыгәрамгафны.

Уи иахаану излархәо ала,
Амца шыра урт днахәларыжът.
Са саншьа затцәгы абас ала,
Итцәфан шыапгы амца иналарыжът.

ИУЗЫНХАЗЕИ, АПЬСУАРАС?

Апқацахәа уҗы унасны,
Уара угәара унтымкьазацт.
«Абри иоуми афырхатца»,
Узырхәартә җыкгы умырхәмарзацт.

«Бзиала шәабеит» хәа унарҗылан,
Сасцәак уоныка инаумгзацт.
Угәыла-узыла ус иаауҗхьан,
Азәгы учейцыка рәоумтцазацт.

Ауа, атынха, җсрак анрымоу,
Угәы иалырс лаҗырзык коумтәазацт.

Ачаразы уара иахьуахэоу,
Ахаршэ хэа макьанагы иузымшэазацт.

Уашьцэа хэычкэа атцара иалгаз,
Шэкэык ахэ хэа маатк узрымтазацт.
Изаамтамкэа апсцэаха иигаз,
Уахэшьа лыпсы акгы узамтазацт.

Хэчык дины агэырфьа ахыкоу,
Азк ихчы мааткгы узаттамтацт.
Афымца ахэ иушэаран икоу,
Уажэггы ашэара узымгэафьзацт.

Аибашьра ха хапсны ианыказ,
Уфызцэа ахьцоз, узымцазеит.
Ма абыргцэа ркэрышькэа иршэоз,
Уара абазкгы узаламтеит.

Ухатэы бызшэала аччахэа,
Зынза, утаацэа узрацаажэом.
Баша адэы укэуп, азэы хэа,
Уара упстазаара сахэазом.

Иуцэымзакэа сара иуасхэоит,
Такк шоухэара, удин аныс.
Сара, абыргцэкы сузыырфэуеит,
Иузынхазеи, апсуарас?

* * *

Хэышыкэса депутатс дыкан,
Бзиарак каимтеит иара.
Ифэхэара анынцэа дыпхартцан,
Иара дцеит даеацэара.

Иара дахьнеиз дрыдыркылеит,
«Сыбзиоуп» хэа уа ихэан.
Абжы аниоу даахэны дгылеит,
Усс уи дызфыз дгыл тиран.

Уи далзхыз ажэлар ргэы иалсит,
Иара икаитцо ргэапххом.
Ацэахэа шэарта дахысит,
Азэггы уафыс дипхьазом.

Уаас изипхьазари, ажэлар?
Хэышыкэса ара даанхоит.
Ифэхэара нтцэар иааныжэ ижэлар,
Ара дшааиз еипш, еацэара дцоит.

* * *

Иара дыткьон, дыпхон, хантцэеит, хазит хэа,
Ифызцэа дырхашшауан, ихы аткыс.
Нас иртеит атып, икаитцо аабап хэа,
Ифызцэа ихаштын, даатэеит уи нахыс.

Ушьта иара акгы игым, зегь бзиоуп,
Зых иахашшауагы ажэак иирхэом.
Тыпхын иара дзышьтаз, шыта атып имоуп,
Пыхьатэи ифызцэа, иахьа игэапххом.

Иахьатэи ифызцэа еиха иуаа дукэоуп
Урт ирхэо ражэагы акралтцэеит еиха.
Убри акнытэ, даарыцрымтцуа, уи дрышьтоуп,
Ауаа изырхэоггы зынза имырха.

АИНРАЛ ИПЪСШЪАРТА*Ацикл иацу*

Алаха атцака агэашэ нтытц,
Ара игылан айрыз хэхэа.
Ицеиуа амра шьыбжьон нхытц,
Арахь изааизуам ашэахэа.

Апша ахэхэахэа исуан,
Ара ибзиан апсшьара.
Сергьеи ара дааины дтэалон,
Итахын ара атэара.

Ипсы анишьоз ара дтэаны,
Изааиуан игэылацэа дбаны.
Инеины инидтэалон изгэыкны,
Ирхэалон ажэабжькэа еимданы.

Арака иахьа хаинрал дтэаны,
Азэгы дибом, итып тацэуп.
Азэгы дааиуам игэагыны,
Иара ипсшьарта изыпшуп.

Аха иара ара дтэаны,
Уажэы нахысгы даабазом.
Даабом ифыцэагы рыгэтаны,
Аха иускэа псыр калом.

* * *

Аибашьра цоит еибашьратас,
Уи азэгы далнахзуам зынзас.

Имшэаз иоуп уа аиааира зго,
Уи иоуп ишэпгызан пхьа шэызго.

Афырхатца Дбар Сергеи,
Шэымтэа, шэицны пхьака шэнеи,
Идыруп, шэарт, аиааира жэгоит,
Уи уажэнатэ ара ихэатэхоит.

1992

АИНРАЛ ИАЖЭА

Саныхэычызгы бзиа избон,
Ар уаф иматцура.
Ацара сеилахан истцон,
Исылтырц ауафра.

С-Псадгьыл гэакьа бзиа избон,
Исыман агэбылра.
Исылшо зегь са икастцон,
Сафын пхьа ацара.

Изласылшоз атцара стцеит,
Саллеит аматцура.
Акырцъарагы сеибашьит,
Сафын пхьа ацара.

С-Псадгьыл данакэла аға,
Ус стынчза сымтэазеит.
Уи снеипыланы хаха,
Ипсадгьыл ахь дсышьтит.

Иахьа с-Псадгьыл иамоу ахэра,
Шьта ажьара иафуп.

Итамгыларц уатцэы атэра,
Ақәҥара аҥахуп.

Сшәыхәоит с-ҥсадгьыл аҥацәа,
Ар ҥара шәҥцала.
Шә-ҥсадгьыл адтҥа шәгәырҥьатцәа,
Еснагь инашәыгзала.

Аҥсны иафызоу ачашә,
Дҥашәмырҥшын аҥа.
Уи изы иаркыз агәашә,
Шәиҥагыл хаха.

ДБАР СЕРГЕИ ИГӘАЛАШӘАРА ИАЗКНЫ

Сымфасны сышцоз, ибжы ансаха,
Снаидгылт, еитейхауан алаха.
Ускан дыччо убра ибжы ааиргеит,
Иара дгәырҥьатцәа абасгьы ихәеит:

– «Слаха атҥака стәаны сыҥсы сшьалап,
Амемуарқәа абра сара изыҥлап»...
– «Ада хьаа умамкәа уара уажәааит,
Иухәаз иакәшәаны, убас иҥалааит».

Иихәаз иажәа атакс абас схәеит,
Акыр-кырхәа хәацәагь хәаччеит...
Еитаихаз илаха иазхауан мшызха,
Абрака атәара иҥахын иаха.

Лассы-ласс, абрака иҥсы ишьалон,
Абрака аҥсшьара иаха уи игәаҥхон.
Иҥкаларын абрака дтәаны,
Амемуарқәа иҥларгьы есены.

Аха уи дзахьымзеит, икьаҥеит иҥсынтҥра,
Убраанза дахьымнеиз, сгәы иалоуп сара.
Ех, аҥстазаара, узкьаҥи абас,
Хҥҥеи лаша, наҥ, дзугазеи дымтҥарс?..

Алаха гылоуп иахьа иҥбабо,
Уи иргәаланаршәоит бзиа дызбо.
Саргьы абрыстәи сымфасны санцо,
Акыр саатгылоит, нас ауп санцо.

* * *

Сара егьа цьабаа збазаргьы,
Сҥьабаа цәгьа бзабааны испҥылеит.
Сызцәымҥу рыгәкәа ҥыжәжәозаргьы,
Сызтау са сыла игәырҥьоит.

Аҥстазаара сара скыдызкьоз,
Сазрыжәын, сҥанатцеит сҥырны.
Ацәгьа-мыцәгьа са исывымкьоз,
Хара ицоит наҥ исывсны.

Сшамкәа сызшаз, сара сукәыхшоуп,
Абас аҥстазаара сызтаз.
Сцаханы Аҥсынра сукәыршоуп,
Сгәырҥьоит, саҥсуан, сахьуитаз.

* * *

Сара сшашьтаз ауаҥах,
Ус снеит, лара дахьыҥназ.
– Ишәымоума ауаҥах?
Лыҥшәма слазтҥааит, уа итәаз.

– Сара исыман ауаҥах,
Аха илыстеит уаҥхьа иааиз.
Абас хәаны, уи лхы данҥах,
Сыла нлықәшәеит, луаҥах зылҥаз.

Уи сеилалгазеит зынзас,
Исзымдыруа сахьцара.
Уеилазымго лаума, нас,
Ңшреи сахьеи зыгзамыз лара?

Аха ишҥасурыз сара?
Сымцар амуит лара дааныжъ.
Исзымгазт сгәы аанхеит ара,
Изблыз, илгааит, амца ахыжъ.

Ашьҥахъ испҥшааит ауаҥах,
Ицқьаны мызкы сыҥнан.
– Ишәымоума ауаҥах?
Слымҥа инҥасит бжык ааган.

Уахъ снаҥшызар, сеилагеит,
Мызк уажә аҥхьа сызбылхьаз.
Саҥхьа дгылоуп сылткәазеит,
Суаҥах лауеит са сзыҥназ.

– Ааи, исымоуп ауаҥах,
Иахьанза абри дзыҥназ...
Нас аҥшәма, убра, лхы данҥах,
Илалхәеит иахьа сышцоз.

Лара дгәырҥьатцәа дҥкалан,
Убра дсыхәаҥшуан, дыччо.
Аха ишҥазуеи, сцуан,
Сыҥшәма иласхәахьан, сышцо.

Сара сзыҥназ дыҥналт лара,
Сара сиарҥаҥ диауеит убра.
Аҥныҥа сцоит, ушьҥа сара,
Аха сгәы ыҥазааит ара.

Аҥыҥхьа ҥшза сгәы зыткәаз,
Избан, дсышьҥаны дызхааз?
Лара лакәын уа сзыткәаз,
Ҥынч аҥныҥа сымцауаз.

Лара дааныжъны ушьҥа сахьцо,
Иуадаҥуп сара сзы.
Дыҥазар сылаҥш ахьлыхьзо,
Иразкымзи, са схазы?

Ааигәа агәылара цьара,
Уаҥахк сауазар сара.
Иамхны сыҥналауан убра,
Са дызбарцаз сызхара.

Издыруадаз, нас хара,
Ҥаицаныларҥы мҥакы.
Ҥамҥа инагоу хара,
Ҥканатцарҥы ҥаиразкны.

ЛЕИ ШӘАГӘ

Алаф

Иахьа ақалақъ ахь дцеит Шәәгә,
Иааихәарц азы иара амагә.
Амагә аахәаны данаауаз,
Таксила ауп иара дшаауаз.

Леи Шәәгә атаксист дниҕаһшны,
 Азтаара иитеит дааццакны.
 – Узчкәынада, дад, бзиахәк уоуп?
 – Сара сзычкәыноу, Леи Шәәгә иоуп.

Абас атак каитцеит «атаксист»,
 Ажәаз, Леи Шәәгә, иңыба дымтаст.
 Амала, мацк иара дааччеит,
 Нас, атак, абас, икаитцеит:

– Сара ахәсақәа збахьеит ирацәәһны,
 Уангы дрылазаап табыргны.
 Ус анакәха сычкәын уоуп,
 Аһара зусмто уи азоуп.

Атакси аанкыла, дылбааны,
 Игәашә дынталеит, уи аартны.
 Иаагаһсахәгы имшәәзеит,
 «Итабуп» хәагы имхәәзеит.

«Атаксист» дыһшуан, дшанханы,
 Дызлааз ала, нас дцеит даахәны...
 Ари кәлеижьтеи акыр тцеит,
 Иахәагы лафны, уи рхәауеит.

* * *

Имашына һхастан изыкамтцеит иагыз,
 Игәылак лцәа лтәымкәа, саатк акара шлыгыз,
 «Ахшаараиуртахь дугароуп, уара ирлас», -
 Ихәан, диҳәеит, усқан лхатца имаз ҕызас.

Ишһаиурыз, мап икуазма, ари аусаз.
 Ишәасхәоит, усқан, иҕыза иара иеихәаз.

«Дысзыһшааит, уатҕы, икастцеит сара смашына,
 Ахәылһаз сцеит ахшараиуртахь уи дсыма.

* * *

Иһыруа инеиуан азыркәи,
 Ианыбба бсзтааит: «Ари закәи?»
 Ақалақь баазан азы бара,
 Азыркәи бымбазацыт цыара.

Гәаныла исхәон: «Избо закәи?»
 Снабышьталан, усқан, бнапы сымки!
 Атцх тәцара лашеит, илашазеит,
 Уи зырлашаз хәа, уа, сымтаазеит.

Иһырны ицеит, уи, азыркәи,
 Сгәы лашаран, иазынха закәи?
 Ари кәлеижьтеи, шыарда крымтцеи?
 Аха уажәгы сгәы шлашац имлашой?

«УАЖӘХЬЕИТ РХӘЕИТ»

М. Лакрба

Аһа хәымга ашьха дхытцны,
 Апһсныка ихы анирхоз.
 Апһсуа хьырһар абцар шьтыхны,
 Аһа иһыларцы ианцоз.

Зынза иажәхьаз атахмада,
 Аҕар дрыцны дцар, итаххеит.
 «Кыр илоуп» хәа дрымһхьазанда,
 «Уажәхьеит» хәа иархәан дрымгазеит.

Дрымгеит хәа дымцар иуазма?
 Амѡа дықәлеит шьхала дцарц.
 Шьхала амѡа иахьа ибазма?
 Илшеит, алемсаа рштаб ағ днеирц.

Алемсаа гәырғьейт данырба,
 Иртахыз, ихәоит хәа рғьхъазан.
 Реихабы иґы даннарга,
 Игәы иґаз ишьра - нагзан.

Еихаба дызмамыз шынеилыхоз,
 Ахьырғар ирыжәлеит ҳаґацәа.
 Аиааирашәа ашьтахь ирхәоз,
 Ргәы арғәґәон Ағсны аґацәа.

Ажәра акәзам, гәаґьуп иґоу,
 «Уажәхьейт», ззырхәоз, илшаз жәбоит.
 «Дажәхьейт, илшой?» сзызхәо, шыґоу,
 Уи аргама агәра згоит.

Аха ижәдыруаз, сылша шыґоу,
 Сарґы сзықәгәыґуа сыцуп мчык.
 Исхәарц сгәаґуейт, ахәатә исымоу,
 Сара сзашьтамґы уи аз чынк.

Ажәа ансышәта, ажәа схәароуп,
 Уи азы шәсырғьхашьом азәґы.
 Ажәа сызґаз, шәхатґкы сцароуп,
 Шәара шәсыргәырғьартә сґалааит сарґы.

«Иґабуп» хәа сара ишәасхәоит,
 Сара сажәра иақәызґаз пату.
 Шәара шәзыхәан, са ажәа сахәоит,
 Иаґысхәоит ажәа, ишәызхәатәу.

ХѡЕИШЬЦӘА

*Леуба Санґро иґацәа: Витали,
 Салыбеи, Сасрыґәа црызкны*

«Шәаала сашьцәа, аибашьра хцап,
 Аибашьрағ иҳалшо кәхґап».
 Рашьейхаба ианрейхәа абас,
 Урт ахѡык наґылеит шьѡуцәас.

Абраґа, уажәы, абас зхәаз,
 Арт аишьцәа рахь иеихабаз.
 Чехословакиа деибашьуан,
 Уаатәи иґышәа изхауан.

Уажә иашьцәа драґгылан иара,
 Рґынархейт ицарц еибашьра.
 Урт раби, раб иашьцәаґы абас,
 Зны, ихѡыкны, абас ауп ишґаз.

Раб иашьцәа уаґа иґахейт,
 Раб аарла аѡныґа дхынхәит.
 Уи ашьтахь атґеицәа ииз,
 Иақәымшәеи, иахьа иззыґшымз.

Нас ирылшарызма, дара,
 Уажә ахәшґаара аґхәатәара?
 Мап, урт аанымґылт ара,
 Ишеицыз иґейт еибашьра.

Адґақәа ирыртоз нагзо,
 Ишрышьґаз, раґацәа ґхатцо,
 Дара Егрынза иназеит,
 Урт уаҳа шьаґак кәрымтґейт.

Аиааира ганы игъежыт,
Аиааира мгакѳа имгъежыт.
Избанзар, шытрала еибашыцѳан,
Урт аешыцѳа пѳсадгъыл хъчацѳан.

Сахънеиуа, ацэгъа-абзиае,
Атыгъацэа срышьклагъшеит.
Аха дыкам иааиуа сыблае,
Уи даара игэнызгалоит.

Иабакылаз бзиара збаша,
Мамзар, цасхәа реырцәахыма?
Дыкатәкьаму, исгәаҥхаша,
Ма быҥшзара иатказыма?

Быгъшзара иатцазт, иарбан уаха,
Бара ибеиҥу дзыкалома?
Дыкамзар, ибеиҥу уаха,
Даеазэ лыпшаара сашьталома?

АҚЭПРА

Ацәгъа хәҗагыланы,
Ақәҗара хәхәтоуп.
Абзиа хәҗагыланы,
Хәқәҗар, хә хзы җсроуп.

Абри зегъы иаадыруеит,
Аха цъоук цас руеит.
Еснагъ дара марахъеуеит,
Убас егъаауеит.

Аиашаз, зегь шәеидгыла,
Аиашаз, шәықәҗа.
Аиаша шәанаҕагыла,
Шәагоит – ацәкәырҗа.

Сажэеинраалакэа цьюукуы иргэаҥхашт,
Дара зегь еицёакны, «ибзиоуп» рхэашт.
Аха цьюукых еицёакны иазцёгьахашт,
Ауаа зегь иртаху хаҥоу ихэашт.

Акэзааит, зегы, сажэинраалакэа
шэтахха сызхэом,
Урт рылагы сара зынзаск сыхэхэом.
Издмырэхэои, сажэинраалакэа зегы,
Зегь еицдырэхэо, стахзам схатагы.

Изакеызаалак ак камтакаа,
Баша, енак, сара сымтаат.
Саамта баша исывмыжзакэа,
Акырзуеит, «Сааһсеит» сымхэазаат.

Икастома, саамта мшгагас,
Ишыздыруа, уи зыһсоу?
Саамта смоур, сара хырхагас,
Иарбан, сыһстазаарае сзыһсоу?

Ишәа-иза саамта сымoup,
Издыруеит, сара җнак анысцәыз.
Хнырхәышья амамкәа икоуп,
Назаза исоуит ацәыз.

Уи сыпстазаара ианыпшуеит,
 Иагхеит, сыпстазаара мышкы.
 Уи зыпсоу сара издыруеит,
 Исоуран икоума, ацкы?

СЫПХЫЗИ СЛАБҘАБЕИ

Акәака сцоит уатә аашар,
 Амәа сыкәлоит аалашар.
 Счыгәза сиартаҕы снаиеит,
 Ацәа сеастеит, сагыаеит.

Избеит ҥхызрыла, уажәы,
 Ҙахьхы архәарақәа рҕы.
 Тышак ыкоуп, илашыцаза,
 Уи утымскәа, узцом зынза.

Снеины сынхықәгылеит сара,
 «Абра уталароуп уара.
 Абырстәила Акәака уцоит,
 Ара утамлар, кыр уаанхоит»...

Цьоук аталара иаҕуп,
 Сара сахьтаҕшуа, илашыцоуп.
 Итагылоуп, абра мардуанк,
 Слаҕалан, икастцеит шыаҕак.

Ускан, ипсхъаз, сахәшыа дук,
 Лара илкуп лаба дук.
 «Арахь уабаци?» – лхәан, дыхәхәеит,
 Убра стылцарц алаба лкьеит.

Ллаба саахаанза сааҕшит,
 Сахәшыа дугыы дынкабеит...

Иласхәеит, сыпхыз избаз сан,
 «Уахәшыаду уеикәлырхеит, умшәан.

Амәа уқәла Акәака уца,
 Уускәа иумоу зегь катца...
 Сан лхәатәы хастцан, сымәахь сцеит,
 Сускәа исымаз, зегь кастцеит...

Фтобуслә Акәантәи саауеит,
 Сыпхыз ахьызбаз, сазаауеит.
 Апхьатәи атып аҕы стәоуп,
 Санаахьаҕш, сөызак ашытахь дтәоуп.

Уи снаидтәалар стаххан,
 Уахь сҕынасхеит, сөеихан.
 Апсшәа иасхәан, иган аҕ стәеит,
 Атыша ахьызбаз, апхьа хнеит.

Амашыына гылан убра,
 Хзыкәтәаз хмашыына аст иара.
 Амашыына ашә ҕхәаны,
 Сахьтәаз стыпгыы еимхәаны.

Аха иакәтәаз хапсқәа таны,
 Иаангылт амәа агәтаны...
 Абас сыпхызи слабҘабей,
 Сара избакәаз меикәшәеи!

Икоу, икаму аҕхыз,
 Ушьта, шәара, тынч шәазхыц.
 Сара избаз, абра исхәеит,
 Цьара ак шыкоу агәра згеит.

* * *

Инхон интцуан хатцеи – ҥхэыси,
Дара дрыман ҥхак.
Имаашыа, ируан уси-хэыси,
Инхон, дшынхоз ҳак.

Рыҥхә дхәычзам, шыта дмеидаси,
Арҥарацәа лыхыҥшуан.
Дызгәаҥхаз азәы дымкылси,
Дигеит, дигәаҥхан.

Ан «амыждацәгә» ззырхәоз лакәын,
Лымахә дылгәаҥхомызт.
Илбалак, ззылхәоз уи изы акәын,
Аха ак ихәомызт.

Дылҕагылан лара лхатца,
Аха имч хәазомызт.
Лыҥхә мчыбжык дыкан хатца,
Дынхар, анхәа илуамызт.

Амахә изымчхауаз аниалхәа,
Иҥхәыс дигәаҥбит.
«Шәыҥхә дыцқам», дыжәга анихәа,
Дтынчны ан даатәеит.

Лара уаха ажәак лзымхәеит,
Аргама дҕахахеит.
Лыҥхә хатца уаха дзымцеит,
Лаб ифны даанхеит.

ИРЕИЇБУ АХАМТА

Ць. Ахәба уахь

*Ць. Ахәба итыҥаҕы зны снеит сфымтақәа сыманы.
Урт аасымхны днахәаҥш-аахәаҥшын, исабжәаигеит
атыжыраз иҕасҕашаз. Акыр хәицәажәара
ашыҥахь, ишәкәқәа хамтас иситҕеит.*

Саныхәычыз аахыс ахамтақәа,
Сара исоухеит ирацәаны.
Ахамтақәа ахамтақәа,
Изымго дыкоума, мап ацәкны?

Дыказаргыи уи диашазам,
Ахамта уаузар, наҕ ига!
Уи иамеигәырҕыо дыказам,
Аиаша шшәасхәо, сыгәра жәга.

Аеы кәаша зда ыказам,
Хамтас исоухеит, зны, сара.
Уи са исхаштран сыказам,
Иахыагыи сгәы иҕоуп иара.

Ажә бзиа аҕа адкыла,
Хамтас иситахьеит азәы.
Уи сыҥсы хаара идкыла,
Дыстахуп, диластцом ҕазәы.

Иатахызаргыи ихамтаны,
Аҕара сауааит ирацәаны,
Мамзаргыи слатареиа иакәшәаны,
Ауатах сауааит хыла иртәны.

Зегь акоуп Цьума ихамтақәа,
Ирейҕу са сзы ак ҕалом.

Ахэамтақәа зну ахамтақәа,
Сара исаулааит, уи еигъу збом.

* * *

Ап̄хьаѿ дѿажәкуеит, дзып̄хьѿ имам,
Баша итәоума, хашәкәѿцәа?
Баша итәоу азәгы дыкам,
Аха рѿымтақәа хамбацт рцәа.

Нас икалазеи, абас хзақәшәазеи?
Ацха зѿцәеи, хара ихабжъаз.
Газети журнаи, шәкәи захмықәшәои,
Нас дарбану, ари зымбаз?

Ари азтцара, баша зтцарам,
Рап̄хьа иргылатәу акоуп.
Ха хабжъара, дыкам изхарам,
Абас хзыкоутгы уи азоуп.

Ап̄хьаѿ дѿажәкуеит, дзып̄хьѿ имам,
Акьып̄хь дазааигәаны дкашәтца!
Анбан ихаштүеит, дзамып̄хьѿ,
Уажә, хшааиуа еип̄ш, акыр ханца.

Ари цьоукы иуадафым цьыршьоит,
Ирбазом урт ишрымоу агха.
Ап̄хьаѿ игәхьаа ркуам, дыкәныршьоит,
Ех, ишп̄артои, Ап̄сны ааха?

2005

АДЕПУТАТ

Адепутат адәы дзықәу,
Ихазы акәым, ауаа рзоуп.
Ауаа рѿынтәгы пату зықәу,
Зеггы иаадыруеит, уи азоуп.

Иарбан икоу, уи иусым,
Зеггы ирылоуп иус.
Аказы ихәом: «Исусым»,
Хабалакгы дрымоуп хыс.

Ауафы еитцаха дтигоит,
Дитцагылан шыақатцас.
Ап̄хьагыла дивагылоит,
Ижәѿа нкылдан, иашьатцас.

Зеггы игәтыхоуп, зеггы дрыхоит,
Иааигәа-сигәа ип̄шзахарц.
Иажәа игәатца итихуеит,
Иажәа иихәо, баша имхәарц.

Адепутат иажәа абцъаруп,
Абцъар бзиа, мыц зымхәац.
Ашәарыцаѿ иара диѿызоуп,
Баша зхымта мкашәазац.

* * *

Анацәа ргәы кәшәтцала,
Урт рыхәап̄хьыз нашәхәала.
Аума зхызгахьѿоу дара,
Рхьаакәа ххьаахароуп хара.

Зыпсадгьыл азы зхэыцкэа,
Еицакрак рмоукэа рхаёкэа.
Аибашьрахь изшьтуаз дара,
Ицэгьоуп рызбахэ ахэара.

Урт ирылшаз еипш алша,
Дарбан, хатцоу изылша?
Урт роуп аибашьраё ииааиз,
Хреигэырбьап дара ахьиааиз.

Урт роуп хара хдуней апсы,
Ма дкалозма ауаопсы?
Иахьа хгэырбьо адуней ртэны,
Хара хақәуп, урт хартэны.

Урт рныхэаёа ха иахклап,
Хтып аёы ихартэалап.
Патула рызбахэ ххэалап,
Анацэа ргэы кахтцалап.

Анацэа, еиқэымлааит шэгэы,
Еиқэатцэоу шөпымлааит ацгэы.
Еснагь шөымфа ду лашаз,
Дшэықэныхэааит шэара шэызшаз.

АПЪСУАК ИЛАБЖЪАРА

Ужэла апсуа жэлоуп уара,
Аха сацэыпхашьоит ахэара.
Избан акэзар, «умоахытц» уёам,
Уи уадафым, уи азы ак схэуам.

Аха исзычхауам сара,
Ажьрацэара убом уара.

Уи уадафым иуба-иумба,
Аха уантэка дкамыжкэа дба...

Уи уадафым, угэылацэа ба,
Ацэгьа абзиаё ухы дырба.
Уи уадафым, убызшэа цэ,
Умотацэагьы идыртэ.

Уи уадафым, удгьыл тины,
Апсны иумыргылан афны.
Абас аныкаумтэ, уара,
Уалцатэуп, наф, Апсыра.

* * *

Стэоуп, схэыцуа сымацара,
Атцх ыкэха ицоит.
Сбызхэыцуа сылашара,
Уаха исыршоит.

Афымца лампа шеишеиуа,
Суада ионапхоит.
Сапхьа бгылоушэа бшеишеиуа,
Сгэатцэёы бтацхоит.

Ус сыштэаз афымца ыцэеит,
Хабалак, лашьцеит.
Аха бсахьа сыбла ихымтцит,
Еихагьы илашеит.

ИСГЭАЛАШЭИТ

Бзия избаз уи апхэызба,
Қэыпшзак лакэын, пхьа данызба.

Абас лзысцхэит: «Бзиа саныбба»
Жәәангәашә аартны, идыр, ишыбба.

Дқәыңшын, аха еитдамхак лакәын,
Сара сажәа ла лзы илакәын.
«Ужәәангәашәңхәара иаарту сашьтам,
Уеиңш зеиңшу, сара сагьрышьтам».

Абас атак лара иансылта,
Ахы ташәеит сара сыңсырта.
Исгәалашәеит сара усқан,
Лан ахцәышла сара дсықәлан.

* * *

Ашәкәкәа ртыжьра даара ицәгьоуп,
Аәра шәынтә еиха имариоуп.
Изсызтмыжьуа збоит сара,
Аха сзәкәытцуам аәра.

Сыәлап, сыәлап, са сгәы сшьтрым,
Сцәәхәәкәа сгәәфы исшьрым.
Слеиңшымхааит ан зхәыцқәа зшьуа,
Абри ауми сара сзыцәшәо.

* * *

Истахзам сара саныңслак,
Ашәы стахцәа иршәыртцарц.
Ргәы еикәылар, урт збалак,
Изалшом, сыңсы тынчхарц.

Истахуп сара саныңслак,
Сызтаху зегьы тәуарц.

Аха сымчыбжь антцлак,
Сыәны агәырҕаәа әналарц.

Усқан сызтаху збалак,
Ирзырхәарц: «Гәырәа рымам»,
Сара сахәоит абри ак,
Уи ада гәырәак сымам.

* * *

Бара саныббо, баатгыла бәырбоит,
Бара бтәала сара бзиа сыббоит.
Аха бзиа сара ба бызбазом,
Бара бзыхәа лара лгәы нсырхазом.

Бара санбышьтаз, уафьыс сбыңхәазомызт,
Бцәаара санашьтаз, сыббас кәбтцазомызт.
Иахьа, саргы, баргы, зынзаск, бызбазом,
Бызбуааргы сара бызбошәа кәстцазом.

Абас ауп, иахьа, аусқәа зегь шцо,
Иахьа икаутцароуп, иахьа узыхьзо.
Иахьа узхьымзас, уашьтамлан уатцәы,
Иахьа узхьымзас, иуцәигоит еазәы.

* * *

Сцәа-сжы иалтцыз сара схәыцқәеи,
Ақьаад ианыстцас сцәәхәәкәеи.
Шәыстахуп, ишәыңроуп сыңсы,
Сышәшьит шәанақәшәа абааңсы.

Сара ськәрышькәа нышәхтынцәо,
Амәа иаша шәара шәантцәо.

Сааиуан, ус, сара сеихо,
Сатцан, аидара сызхэо.

Схэыцқэа шэа ишэтцан атцара,
Шьта ишэылшоит, сара сбара.
Аха, шэара, са сцэахэақэа,
Шэкаларушь, ма ижэбо шэыхқэа?

* * *

«Мап», аныбхэа исмаҳазеит,
«Б-мап» агэхьаа сара исымкзеит.
«Ааи» аныбхэа, исаҳаит,
Бажэа схымҕакэа бызгеит.

Сара истахым саҳазом,
Сара истахым дсызгазом.
Сдагэоуп, истаху бымхэар,
Сдагэам, истаху бызхэар.

* * *

Ахэынтцэа уанылаха улсхит,
Азиас уанаанахэа, уамсхит.
Уанеыжэлозгы, сухан уеыжэстцеит,
Уеыжэзхыз ркэакэақэа ирыжэстцеит.

Ахэынтцэа санылаха, сылумхт,
Азиас санаанахэа самумхт.
Сынеыжэлозгы усыхан сеыжэумтцт,
Уажэ, успырхаганы успырахт.

Ускан ахэынтцэа улаҕсында?
Мамзар, азиас уаганда?

Уара узы «деыжэуп рымхэанда?»
Сара сыжэбарын ҕырхагада?

АЗЦААРАҚЭЕИ АТАКҚЭЕИ

– Сара ани ситэуп,
Ари ани дитэуп
Нас уара узтэыда?

– Сара аиаша сатэуп,
Сара сцаацэа сыртэуп,
Нас уаха сызтэыда?

АШӘИРАҚӘА

Абра аиаша ххэап имза,
Дыкоума, имшәиуа зынза?
Аха ашәишьақәа еигһшым.
Ишакәым ушәир, ееик узһшым.

Азә дшәиуеит «сызтахым дыһсааит»,
Еазә дшәиуеит: «сызтахым дымҕиааит».
Уи дызхитахым ихәазом,
Харак идны игһхәазазом.

Ара, бзиарак кайтазом,
Ажә хаакгы иғшәазом.
Ацәҕахәара дахьаеу,
Ибзиаз цыишьоит дызёу.

Ашәира бзиоуп сызхәазом,
Саргы сшәиуеит, иззазом.

Аха сшышәиуа, шәсырхауеит,
Нас сышиашоу, шәа ижәбауеит.

Исымхәаз сара исзырхәо,
Исхарам схароушәа назхәо,
Шәымҥсааит, аха шәара шәаххәааит,
Сара сышиашоу, еилшәыргааит.

Сара абас, еснагь, сшәиуеит,
Шәира бзиоушәа исыҥхьазоит.
Азә изыхәа, ихәатәым схәом,
Са сышәи згәы иамыхәо, усгәаҥхом.

* * *

Уабду дуафын, ауаагьы дырдыруан,
Икан иламыс, ичеицъыка тбаан.
Афызцәа дрышьтан, урт рыла дбеиан,
Ифызцәа раҥхьа дгылан, урт рзын дбаан.

Аибашьрае дтахеит, дзымхынхәит ифныка,
Уаб иаазаха, уи имоуит абра.
Уаб афны дзахымлеит, дцон адәныка,
Агәарбжьара иаазаз, иакәхеит иара.

Цьара бзиарак кайтцомызт, цәгьарамзар,
Ажьа бжьараха, дымбжьазеит иара.
Дшырчхауаз, данҥсы, ицәгьак рымхәазар,
Нас, уи зхыкартаз удыруоу уара?

Ауаа зегь, уабду иахатыр гәатан,
Уаб датарымтцеит, уи имамшәа гхак.
Уаб уиеицәаны ушгылаз гәатан,
Иахьа урылоуп, уа уафимхуа лак.

Избанзар, уара уаб уафрак иламызт,
Уи иатцкыс, уаргьы хара уеицәахеит.
Уахатыр рызхәомызт, уаб иахатыр рызхәомызт,
Ауаа ургәамтцын цәымҥас укартеит.

* * *

Зны, иееим ак ихәан, ианарыжыт,
Зны, иееим ак кайтцан ианарыжыт.
Нас, «соуп» – ихәан, иказшьа каимыжыт,
Иказшьа анкаимыжь, ианармыжыт.

«Уара уееим» – рхәан, зегьы деицырkit,
Иара ианимуза, днаган дтарkit.
Уажә иара абахта дтакуп Дранда,
Ушьта уа дшыкоу, шәара дыжәбанда?

* * *

Хара зегь гәыҥрала хәкоуп,
Гәыҥрала хазеугьы нхароуп.
Хаҥстазаара мачым, акрыкоуп,
Хәцәлгьы даара ихароуп.

Гәыҥрала ихаргылоит аханкәа,
Ирхәхтцоит ацхәкәа азкәа.
Гәыҥрала ихаргылоит абаашкәа,
Еибахаркуеит ажәлар хнапкәа.

Агәыҥракәа ахьыкам ыкам,
Агәкәа зегь гәыҥрала итәуп.
Аха урт анымназо шҥакам,
Ахарт еиҥш, хабалак икаҥсоуп.

* * *

Убри аены амш еихашышын,
Суадафы стәан, сыгәгы еикәышышын.
Хәыцра рацәа лысхаҗан,
Сақәшәомызт амтырта, аҗан...

Нас аҗенцъыр ахь снаҗшын,
Аҗсабара еихәлашын.
Уи даараза ицәгъаз мшын,
Иааиуа дыжәбуоу, лшәпы мшын.

Схәыцрақәа хара инсыхкьейт,
«Схәыцрақәа рҗан сашәейт» – схәейт.
Хара иахзыҗшызшәа амш еилгейт,
Насыҗ шхәмаз, уи ала иаабейт.

* * *

Сара санаауа, цъара сықан,
«Ахра җаша» саҗаҗшуейт.
Җынҗажәа шықәса раҗхәа снаган,
Уака схәыцра снанартәойт.

Амшын агәы хара хажҗшыло,
Убра хтәаны аамта аагон.
Ашътахъ, убарт сынырхҗшыло,
Иаша цқъаны сеилагон.

Иарбан мчу агәаҗхара сызтаз,
Абрахъ ахалара сара?
Аҳаракырахъ сара исыҗхьоз,
Уи аҗароуми, аҗара.

Уажәы иахтныстоит шықәсыктәи саамта,
Исыгъежъуазар, җназатцәык.
Уи еихаугъы сахәомызт хамта,
Избома, ус еипҗш, уаҳа мшык?

ИСЗЫМҖЫЦ САЖӘЕИНРААЛАҚӘА

ИсзымҖыц сажәеинраалақәа,
Шәа шәоуми сара сгәалақәа.
Еитцыхны шәа шәымтцәыжәҗақәа,
Ажәҗан шәалоуп шәейдкыламкәа.

Сшәышьтоуп тәамҗахәк сымамкәа,
Җнакгы аабжәамыжъзакәа.
Сыказар, гәыҗрак сымамкәа,
Сагышәышьталомызт, сшәышьтымтцкәа.

Аха агәыҗра сымами,
Сымтцәыжәҗақәа, урт ракәзами!
Саргы, сҗыруа, сшәышьтами,
Са сызхугъы шәышьта ами.

Сшәышьтазаауейт сыҗсаанзагы,
Ижәбап уаанза исылшогъы.
Сара санҗслак, ашътахъгы,
Шәҗыруа, шәықәзаауейт сызхымзазгы.

Аха уаанза сшәышьтазаап,
Шәыда аразкы сымамзаап.
Абас икоуп сыҗстазаара,
Исыздыруам ишәасхәара.

* * *

Игәиҗанзамкәа азә дхалоит,
Ихатә ибартә уамашәа.
Даҗазәыхгы хыхтә дыбҗалоит,
Жәфәан икыдшәаз иатцәашәа.

Аха зегь шыҗоу, аамталоуп,
Хыхь назаза азәгы даанхом.
Цаҗа иҗоугы, иаадырроуп,
Назаза, уаҗа, җаанхазом.

Җышышәала җаргы җаамта ааилап,
Цаҗа иҗоу, хыхь җагап.
Убасҗан, җа ххы аагәахтап,
Мамзар, җалҗьаргы калап.

АШЬХАКА

Акаршәрақәа цаҗа иныжыуа,
Амардара сара саҗоуп.
Аҗта җытқәа наҗза исхыжыуа,
Аҗша иаман хыхь ихоуп.

Сара снейуеит сгәы азыхәо,
Ааҗсарак агәхьаа мыкзуа.
Аҗша хышәашәа еизыхәхәо,
Сцәа-сжы иасуа, зәахыгзуа.

Ашьха ақәцәан знык сызхалар,
Уаантә аетцәақәа ааигәахон.
Етцәак шеишеиуа, ифхалар,
Икыдх, сыжәлар ишәзаазгон.

Сгәы сажьом, агәыҗра сймоуп,
Снейуеит ашьхахь схы рханы.
Ус анакәха, сыжәлар шәгәыҗроуп,
Етцәак шышәзаазго, мышкы зны.

* * *

Амра цеиуан, җа хшәарыцон,
Ахра җәҗарақәа җарҗан.
Са иҗхастцоз, уи ибҗеитцон,
Қарала иеиха, сара сҗан.

Иара аҗышәа ду иман,
Идыруан ашьха абызшәа.
Абас җызак сара дсыман,
Саргы сыҗан акы сымшәа.

Уи иҗыстцәаз даара акрыҗоуп,
Урт зегь зласхәари ара.
Аха исзымтәахуа ак ыҗоуп,
Ашьха ахалароуп иара.

* * *

Бара быбзиабара хышәашәеит,
Аҗырҗы зқәыблааз хәштәаратцас.
Быбзиабара наҗ икыдшәеит,
Ажәфәан иалаблыз иатцәатцас.

Аха бишьтоуп, бара бишьтоуп,
Цәара дныбҗыршәар калазом.
Уи ахатца даара дрыцхауп,
Аха ирыцхара ббазом.

Бизыкалар бымра шеишеины,
Ихәда быгыхыбшыр бейрееины,
Баагәдыдыкылар уи хататас.
Шәагәеинаалап шәара убас.

Инеилатцәар шәыфгәык гәыкны,
Шәыфгәык гәыкны икалап.
Адәы шәнықәлап шәа шәеизгәыкны,
Гәыхәеипгәш бзиа шәеибабап.

Агһырғәеипгәш ишу имхышәашәаз,
Бизыкалар хәштәаратас.
Быбзиабара ажәған икыдшәаз,
Еитакыдлап етәатас.

ХАӨТӘЫЛАК

Хәөтәылак хәизааигәан хәкоуп,
Абарт руакы Агһсынтәылоуп.
Егы атәыла Қырттәылоуп.

Урт рхатәы тоурыхқәа рымоуп,
Излароузгы Анцәа илоуп.
Изхахтогы уи азыноуп.

Агһсны агһсуа итәылоуп,
Ари агһсы зну иатәылоуп.
Ари Анцәа иитәыз тәылоуп.

Изахахьчогы уи азыноуп,
Хәзлаиааизгы Анцәа илоуп.
Ажәак ала шыта ххазыноуп.

Қырттәыла шәара шәтәылоуп,
Иаанаго, ақәыцма тәылоуп.
Шәызқәыцмақәоу уи азыноуп.

Шәызқәылогы қәыцматасоуп,
Шәзатдохогы Анцәа илоуп.
Ажәак ала, шәқәыцмақәатцәкәоуп.

Ақәыцматәылеи Агһсынтәылеи,
Еилаташәа шамам хамдыруеи,
Шәара шәхацрымтәуа, ас, шәызхашьтеи?

* * *

Дцәажәоит, дцәажәоит иажәа нтәом,
Уаө ихәартәу ак изхәом.
Уаө ихәартәу ажәа зхәо,
Диғәагылоит имырхәо.

Ари хәжәлар ирғәацом,
Иихәаз адагы иузуам.
Ас дахьыкоу, иара нтәа,
Еснагь дубоит дгәырғәатәа.

Уи дзықәгылоу дылбаагатәуп,
Нак днаскәаган, дыртәатәуп.
Ауаа ирыхәтоу дыгһшаатәуп,
Уи итыгһ ағы, дкататәуп.

* * *

Атыгһ бзиа иман сгәыла Лад,
Иара хьчафыс хәа даман «асклад».

Уахь азэггы дызнеиуамызт зынзак,
Ишитахыз дыонамзи, иаразэк.

Иитахыз игон, итиуан, ифон,
Иара фны бзиаггы иргылеит Афон.
Еидикылеит аңара хэцэахы,
Нацэкыцк изнымхеит, изхамыз ахы.

«Ари дбычџуп», - рхэан, длаганы иара дтаркт,
Иаарласны доурыжыт, ирзымгышаазт фактк.
Иахьаггы дамоуп, ари «асклад» еихабас,
Икалалеит аускэа хара хэы абас!

УС ИКАЛОМА?

– Иееим ауафы уаныхтеик,
Уеикэуacroп.
Уиацлабны уи данук,
Шәеибаргысыроуп.

Нас аибаргьсра утаху?
– Мап, истахзам.
– Еибаргьсхьоу рыонкэа зэыр рху?
– Азэггы рыхзам.

– Ааи, иара аешьра дашьтоуп.
– Иеизшьуама?
– Иеизымшьуазар, дышьтәуп,
– Уа дузшьуама?

Нас ушпяхэагьшуеи аешьра,
Уи мариоума?
– Угэы иаанагои, уара,
Ус калоума?

* * *

Иахьтәила акгы сагьсазам,
«Иказам сахьухэартоу.
Аха иудыруаз схы еилагьсам,
Хаштра ақэзам исзуухьоу.

Нас сара иузызуа убап,
Нас сара усыркьатауеит»...
Настәи, нас уара иухәалап.
Уа иухәо агәра хастауеит.

Аха «Нас» сара агәра згом,
Нас анааилак, нас аауеит.
Нас акара мцы зхәо калом,
Нас ануьхәо, усгәагьхауеит.

* * *

– Икалазеи, иуқәшәазеи,
Угәы зеиқәузеи, абас?
Уажәеинраалақәа згәынқьуазеи,
Ччагьшьк зрытцамзеи, зынзас?

– Угәы зеиқәуи, хәа узтцауазеи,
Иумбазои, сара сзықәшәаз?
Исзыкалаз закә аамтоузеи?
Шәкәык сызтыжьуам зыхә сымшәаз.

* * *

«Ауафы дахьудыруа, абноуп»
Абас рхәоит цьоукы иажәаны.

Уи сара садгылом, ибашоуп,
Ауафы дудырроуп ионы.

Азэы абна дуцны даныкоу,
Иеухархэхэа иеуирбоит.
Аха иара ионы даныкоу,
Аеытцэахра бзиа ибоит.

* * *

Азмыжь иатцэара сынтагышит уахык,
Аетцэакэа тагысоуп икэеи-цеиуа.
Снапы лтысшьт иаатызгарц лыгышатцэык,
Аха сара снапы уахы иаулеиуа.

Нас снапы ыеитцысхит жэфон иаакыдсхэхэарц,
Аха уахыгы снапы ауоазахуа.
Убаскан ауп абасгы санаахэыц:
«Макыана ирацэами хамч зкэымхауа».

* * *

Ашыжь шаанза угыла,
Хауа цкыак уфауршэшэар.
Уифыгышыр угыла,
Аусураз умшэар.

Икалап уеилкыа-еилгыцыца,
Учымазара уцэшэалап.
Мамзар, утэазаап укэйтца,
Ишыртаху ухыаакэа фклап.

Угэы кахан ушыкоу,
Акэагы хэа амра нташэап.

Угэахара ушалоу,
Угысгы гышышала инаухшэап.

АГЫХЫЗ ИЕИЛНАХЫЗ

Уара иаха гыхызла узбеит,
Амфон иааикэшэаз, руазэк ус ихэеит.
– Игыхыз мышхааит, нас, ишубаз хэеи,
Агыхыз збаз, ишибаз иимыргэеи.

Хыцыагы хшаваз Мчышты агышахэа,
Аоныка хэарц, ханталеит еимгэхэа.
Сара снырит, уара уа уаанхеит,
Мчышты хытит, каамет канатцеит.

Атцлакэа ытцхэаны иахан иагон,
«Иаагала-иаагала» амшын иахэон.
«Усыцхраа усыцхраа» сыхыз хэаны,
Ацхыраара уахэон ухэхэаны.

Атцлагэеи уареи шэшеицыз шэеиманы,
Шэлахэлабгеит, амшын афы аартны...
– Ацхыраара хэа санухэоз, уара,
Икаутцаз хэа икоу, сахэи, сара?

Акызатцэык сылымшеит, уеикэсырхарц,
Аарлахэа еикэсырхеит сыгысы ахац...
– Ус акэзар бзиоуп... Уаха акгы мхэа,
Дынитцны дцеит, ишыафахэа еиххэа.

Уи ашытахы игыла агас дикит,
Иахыеикэшэоз цыаргы инапы иимыркит.
Уи аахыс аамта акыргы цыхеит,
Аха арт афца еилытны иаанхеит.

* * *

Адгбыл амхны ҕыц анхара,
Уалагозар, зны, уара.
Иугәаҕаанза уахь анеира,
Уазтцаашт изеипҕшроу иара.

Уара убас, уазтцааит аргама,
Зыхьк амоумашь хәа убра?
Убыскакара зысхәо убама?
Ирыттаркуа рацәоуп дара.

Аха узызтцааша раҕхьа
Агәыла дзеипҕшроу ауп абра.
Гәылак иееим дынхуар уаҕхьа,
Уускәа ҕеихазом уара.

САҢЬАЛ

Исыздыруам уааигәоу, ухароу,
Саңьал, уара уцәытцҕшуа уахьтәоу.
Ухаразар, уа уҕаз, умааскьан
Уааигәазар сухәоит, наҕза унаскьа.

Уаха сымазам, даара сеилахоуп,
Сускәа рацәоуп, сахьзарц «атҕы сахоуп».
Сыхшаара ракәзар, макьана ихәычкәоуп,
Изҕеу, аихара акәзам, атцароуп.

Слымха иаатасит бжык хараны,
Схароуп, сара сыҕам сааигәаны.
Аха сара сахь ухы рханы,
Ухала уааиуеит, уи збом иахәтаны.

Иашоуп, саңьал иахәаз, уажә, абра,
Иара ахь инеиуа, са соуп сара.
Нас саңьал изастарызеи, гәыбҕан?
Иааигәахозар, уи сара исгәаҕхан.

* * *

Уи ашықәсан азахәа мизеит,
Ицәырнагаз ахьта иагеит.
Цырақәак неидкәшәалан исхәеит,
Аҕы иатцысхыз, наҕ истцәахит.

«Асас ихәы» хәа истцәахит иара,
Асас данстаалак ицәырзгарц абра.
Аҕы шыстцәахыз, са сгәылак иахаит,
Сгәара дааталан, ибжы аасирхаит.

– Аҕшәма уҕоума, асас дутоуп,
Уара акыр улшозар, уахоуп?
– Бзиала уаабеит, арахь умҕахытц,
Аҕныҕа дназгеит, уи адоухылтц.

Хнеидтәалан хҕыцьаҕы хқьафкәа кәхтцеит,
Сысасҕы днықәланы аҕныҕа дцеит.
Данцоз, исеихәеит: «Аҕы умоуп уара,
Аха уашьны усымбазацтеи сара».

* * *

Уаб ақыртцәа дырҕагылан,
Уарҕы уа уивагылан.
Ушихәаҕшуаз уаб дтахеит,
Дызгашаз ахы дагеит.

Атдан адунеи ианымззаит,
Адуinei иахъагъы иануп.

Адунеи иакэлахо ракэзааит,
Атцан ирхылцыз хара ҳауп.

Ихытцуазар хышэ шықэса ииашан,
Уаџ кэығас ирымаз рабду.
Мцра алам, илакэым, ииашан,
Еиқэырцон усқан пату.

Хара ҳазқэынхо ари адгьыл,
Ҳазхылцыз атцан уаа иртәуп.
Иахьа иҳахьчозар ҳағсы адкыл,
Ағстазаара ус иатахуп.

Рбаагэарақэа ашьха игылоу,
Хыхьчартас идыргылеит дара.
Атцануаа ишуаассамыз ишуаадукэаз,
Амакра атаҳзам уажэ, ара.

Ҳтоурыхағ макьана иаарғшымзар,
Ҳтоурыхтцааџцаа мышкы зны ирҳәап
Икалап сара сыццакцөазар,
Аха мышкы зны аиаша ҳаҳап.

АЧЧАҢШЬ

Аччаңшь хааза иануґахәмар,
Зака угэы канатцои?
Иануґахәмар, иануґахәмар,
Угэырґьатцәа укамлои?

Нас аччаңшьгы азэы иґахәмаруа,
Уигы дгэырґьатцәа дкалап.
Уи иччаңшьгы даґазэы иґахәмаруа,
Ус зегы хгэырґьатцәа хкалап.

Шәеимыгзакәа аччаңшь еигәйдца,
Ччаңшьла ихышәкьа адунеи.
Ауаа зегь пату еиқәышәтца,
Азҳара камлуаар, шәымбауеи?

АХҢАТӘИ...

Ңыцъа ахацәа рыхқәа ирхыґхәо,
Ицәажәон дара еидтәаланы.
Азәы ихәон, ажәлар дышрыхәо,
Уи дшыкоу, амал ду иманы.

Егьи ихәон, сынтәа иштытцыз,
Шәкәык уи иажәабжьқәа еидкыланы.
Ахңатәи арт ирытцашьыцыз,
Ихәеит, дшыкоу, астал аз дыбзианы.

* * *

Ңхәыс дааигеит игәаңхаз,
Иаб итың еиқәирхарц.
Иан затцәы, уажә инхаз,
Лгәы дамырга дибарц.

Дыбзиан уи ипхәыс,
Ңа длоуаанза лара.
Иан дналытаны тәыс,
Илыглыжьуамызт хлаңшра.

Уи ңа данлоу нахыс,
Илымкит иан лыгәхьаа.
Исуґаз уан батәыс,
Иацылцеит сара схьаа.

Уаха дысэбазом уан,
Ишылтаху лхы лбааит.
Иахъанза дсычхауан,
Ма ддэылтцааит, ма даанхааит.

Ара са сзынхауам,
Лхэан, лпҕа длыманы дцеит.
«Банца шыта баазгауам»,
Ихэан ҕазэ дааигеит.

Уи илхылтҕт ахэычкэа,
Иан дылбоит ишлыхэтоу.
Шыта иҕам ргэырҕақэа,
Ла дақэшэеит илыхэтоу.

Сукэыхшоуп ас ҕазтцаз,
Қонагала ан лхақ зшэаз.
Сбыкэыхшоуп ҕыц иааигаз,
Иаб итыпҕ еиқэзырхаз.

Лара илгаз ипҕа,
Мышкы зны изхар.
Иаб иахь дмаакэа ишпҕа?
Уа даангылом дуаҕхар.

УШЫТА ИГЭЫРҔЬАЛААИТ РАЦЭА

Амлеи ахыҕеи ирцэынханы,
Хэычлеи хэсалеи, бырглеи иртэны,
Тҕэарчалынтэ хверталиот шаауаз,
Хаҕацэа аихсит ари збаз.

Хверталиот блакыа-блакыаны,
Хлантцы италт амца акны.

Уи иақэтэаз рызынтэык тҕэаауа,
Хлантцы илеиуан икэлаауа.

Иеихсыз ахыгылаз иччон,
Уи ала дара ргэқэа рҕачон.
Аҕстаагы дара рзы дыччон,
Ари збоз рыгэқэа еиҕэнарччон.

Хверталиот қахаит ибылны,
Азэгы дзалымтҕит деибганы.
Арт рытҕэаабжь ртыҕуеит, уажэ, агэқэа,
Аблақэа ирхытцуам рхаҕқэа.

Хаҕацэа ирзымгазеит рхақ,
Урт Апҕсны иалнацеит зынзак.
Ауаҕра зцэызыз хаҕацэа,
Ушыта игэырҔьалааит рацэа.

АРХАИЗМ

Архаизм зегь реиха амч амоуп,
Ирацэоуп ихамкэкэаа иаго.
Иаххэап, иахцэагахыоу иреиуоуп,
Ауаҕытэыҕса дынзырхо.

Ауҕэ, аҕбатама, аҕага...
Аха урт зегь рыгэхыаа ктэзам.
Ауаҕра нахтар инага,
Хапҕсуара хцэызуеит хара.

Уи дынхоит ихазы мацара,
Ғыза димама, димама атынха.

Адэы дыкэуп уи имацара,
Дынхоит иара зегь ишьтахь рзырха.

Аха агҕстазаараҕ ишыкоу,
Хара иаабахьеит, ихахахьеит.
Назаза даанхом, иахья дшыкоу,
Мышкы, зны, зеггы-зегь итаххоит.

Иара ишҕаиури – еиҕамхэа,
Урт зегь дара рышьтахь издырхар?
Астэҕкья убахьоу, нас иаххэеит хэа,
Еиҕбуп, узҕэкоу, шыта ирзурхар.

* * *

Исхаразамкэа еихабак дсацэхан, исычхаит,
Исхаразамкэа са сыкэлак дсацэхан, исычхаит.
Исхаразамкэа сеитцбак дсацэхан, исычхаит,
Хынтэ ианысчха, исчхэзоз цыыршьян,
аха исымчхаит.
Аҕшьяынтэ раан, исацэхэз дцэыршэаган
ихэҕаз иахаит.

* * *

Цьоукы рфымтакэа агҕыртцаанза,
Атыжъраз аплан иалалоит.
Цьоукы рфымтакэа еикэрыжъяанза,
Наҕ инахан, иныкэыртцоит.

Нас иахэтоуп хэа инахэаҕшуеит,
Атак: «иажэит» хэа иныкарцоит.
Иажэыз, умбо инаварцоит,
Ахэынаҕкэа икэкэны иныкэртцоит.

* * *

Иахья ицэгьоуп даара ашоура,
Амра лаҕэзашэа ха хахь.
Ашоура, ашоура, ашоура,
Иазуеит, ицэуршэлар акэтаҕь.

Хытдакыртэк иашьтоуп абыргцэа,
Урт ирызхом ахауа.
Амшын ахь ицоит аҕарацэа,
Аха ишуеит ианаауа.

Ацэымтц арахэ ргэамтцуа ирышьтоуп,
Итцанацалоит ашэшьыр.
Ауарба ажэџан аштца иатцоуп,
Акибжыы гоит, уоаҕшыр.

Ахэычы, аду – ауашэшэыракэа,
Шэара шэхы шэхьча абааҕсы.
Шэтэазароуп аусгыы музакэа,
Шэа еикэшэырхароуп шэыпҕсы.

АЖЭЛАР РХЭАМТА

Аџы таутэоит ирацэаны,
Аха агыама убом.
Азэггы имбацт иутиуаны,
Уи ахьухэартоу аабом.

Иалаухи, уезадушыылои,
Улатэар уҕсы умшьои?
Исахэи, нас қьаррас иалоуи,
Баша ижэны цьоукы мцои?

Абас сазхэаз сара сгэыла,
Уафрак иланы дызбом.
Атак истеит уи ламысла,
«Ламыс аахэара аузуам».

* * *

Арзра аныказ, - ххэоит зегы,
Хэычгы дугы ҳақэызбоит.
Уи аамта калар иахьагы,
Азэ хаанымха ҳақэнахзуеит.

Нас аамта акэымзар, шэыпшы,
Иахьа, ҳара ҳцэажэашьа
Ускантэи аамта иафшэырпшы,
Шэара ҳара ҳаказшьа.

Аамтоуп изхароу, даеакым,
Аамта бзиа хзыкалааит.
Иахьа абцъар азэгы иақкым,
Зегы ламысла ҳгэеибатааит.

* * *

Уаха заа сышьталеит,
Сгыларц шарҕазы.
Ашьыжь амфа сықэлауеит,
Ба бызгаразы.

Сеы ахкаара итастеит,
Сашьтамларц шыжьы.
Сара сфызак иасымхэеит,
Иқэырга сыбжьы.

Ҳара ҳеыжеланы ҳафца,
Ҳнеиуам ҳаццакны.
Схала снеиуеит, амарца,
Бгылаз бысыпшыны.

Санбывсуа ба бахьгылоу,
Бышьтыскэыцэаап слакэны.
Баакэскып сеы ахэда шыкоу,
Нас сеынасхап спырны.

Ускан, сара с-Бесланхап,
Б-Ҳанифахап бара.
Насып змоу ҳара ҳакэхап,
Ҳгэырҕап ҳазхара.

* * *

Жэеинраалақэак ифэуеит дтэаны,
Акэраанажэ абжы рхатданы.
Дкалар, ирзызхэо иакэым,
Инырфеикуеит итачкэым.

Иахьынзатоу уи ипшы,
Ак ихэар калом уафпшы.
Мышкы зны, данпсуа иара,
Даргы нивартцоит убра.

* * *

Ҳаицны ҳоыца ҳамацара,
Амшын ахь ҳцеит ыкэабара.
Илашьцахьан аҕсабара,
Амза кыдымзт ажэфангэара.

Рапҕхъа бѣаилыбхт бымацара,
Нас бынталеит амшын шышыра.
Иааилашит, амшын еикэара,
Ускан, исоут, ба бгѣапҕхара.

Сахыкѣгылаз, сымацара,
Балызбаауан алашыцара.
Избан акэзар, былашара,
Еипҕшын, ускан, ашыжъ шара.

Сналапҕалеит ацѣкэырҕара,
Снапкэа аакэшеит быбҕазара.
Нас хѣфын аѣыкэабара,
Хара хѣыцѣагъ хамацара.

* * *

Аамтала хѣизааигѣан хара
Зынзаск хѣеибабомыз хазхара.
Аха хѣицѣхкѣзеит атѣыхѣтѣан,
Уи азы ибыстом гѣыбҕан.

Ахара зхароу сара соуп,
Быгѣнаха сыкѣшѣаргы сыхѣтоуп.
Избоит сара уи уамашѣа,
Хѣанеикѣшѣа хара ааигѣашѣа.

Стѣацѣа шыкоу базѣауан,
Сара уи атѣак кѣстѣауан.
Бгѣы иаахѣан, сахѣеикѣшѣаз сара,
Убас, са бысзыкан бара.

Арахъ, ба брыцхасшьон сара,
Бахъзаламлаз атѣацѣара.

Анцѣа сухѣоит, сѣтоумѣан уара,
Дышсызпҕшыз, дахъзымѣаз аѣнра.

АСАС КЪАЛА

Сас кѣалак сара дыстан,
Уи дагысыуамызт, дагъстынхамызт.
Апҕсуатѣас ихѣы кѣхѣтан,
Хѣыцѣа хѣада азѣгы дѣѣамызт.

Атолбочра уа икны,
Уи атѣѣацѣа исыркуан.
Аныхѣаѣацѣа пҕшааны,
Аѣы хѣтѣашьшьы иаажѣуан.

Исхѣоз сныхѣаѣацѣа нѣѣеит,
Схы сзымдыруа са сашьзеит.
Иара дахътѣаз дымѣтысзеит,
Ныхѣаѣак сзымхѣар «сынѣтѣеит».

Абас схѣыцуа са сыштѣаз,
Иаасгѣалашѣеит нихѣаѣак.
Ѣышѣ еикѣатѣѣак иахатѣаз,
Сиеипҕшны иаашьѣысхит еразнак.

– «Иныхѣазааит ацѣта!..»
Сышиашам сгѣалашѣеит сара
– Уара утѣоуп уѣнатѣа,
Аха уиашазам ара.

Сара сысас ас хѣаны,
Иажѣа далгаанза иара.

Исымоушәа итәахны,
Атак истейт уи абра.
– Иузеилкаауар збон сара»...

* * *

Ашыжь сгылан сықәлеит амәа,
Амәа тыхәаҕтәара змам.
Аҕхзы ыкәшуп сара сзамәа,
Акгы сашьтам, сгәыҕра злам.

Снеиуеит амәа са санылан,
Иманшәалан сымәа шьтам.
Аҕнышцәа сымәа иантәалан,
«Сыршьуеит» – шысхәоз, уажәы уашьтан.

Иблит урт амца ҕрыцралан,
Ишызбоз, сымәа аалашеит.
Сызныз сымәа, ҕыц сәанылан,
Уи сшаныз, еиҕа аасыршеит.

Аҕыстаацәа уа иаасыкәшан,
«Ухашьтуам», - рхәан, дара аасҕагылт.
Сгәы меицаккәа, урт сынрыжәлан,
Сара ишызбоз, наҕ ибналт.

Җхьаҕа снеиуеит, сымәа сықәтцуам,
Сымәа сшықәу, Җхьаҕа сцоит.
Ант испылаз, рыда ауҕам,
Цьоук аацәыртхыргы ҕалоит.

Ишахәтоу, бцъарла сеибытоуп,
Ианамуза сабцъар тҕоит.
Ахатцара шыҕоу, усоуп,
Ғыстааи цныши ргәы иажьоит.

ААМТАҚӘА

Ауаҕытәыҕса заҕа аамта цәҕьа ихасхьоу,
Урт рхыҕхьазарақәа даараза ирацәоуп.
Адгьыл дытцацаланы, дкәаханы, ихысхьоу,
Рааста, хара хазтагылоу аамта еицәоуп.

Иҕан аамта, ихтәаны мхәцьырра ауаа аныргоз,
Урт ртыҕан атәым уаа ааины ианынхоз.
Иҕан аамта «хаишыцәоуп» хәа атәым
уаа ианырхәоз,
Хан лбызшәа хҕыхны, дара рбызшәа анхдыртцоз.

Иҕан аамта «аҕацәа» хәа ауаа андырзуаз,
Идырзуаз, ирзымдырзуа дара зыхдырҕьоз.
Иҕан аамта усура ауаа аныргоз,
Акрырҕамтацазакәа амла ианадыргоз.

Аха урт зегь ҕалон ара, мчыла ула,
Ишҕарурыз, «Реиха зылшоз иалеишшозар аанд»
Хдунеи ахаан азәҕы имтицазт Аҕсынтәыла,
Ғәаҕхарала иасны, амаца, ма анард.

Иахьа хадгьылқәа еимтәаны цьоукы иртиуазар,
Идәықәзар урт, рцәбақәа долларла иртәны.
Хара урт хамбошәа ҕатцаны хрывсны хцозар,
Нас изахныхәозеи, Аҕсны, хатцәақәа ртәны.

Иутиз удгьыл, уи аазхәаз игеит назаза,
Уиабашьыргы, уара дудгылом Анцәа
Шәдин аныс, гәыс шәа ишәызтома аихаза,
Ма ишәымбазои, шәышреицәахаз хәаҕацәа?

Хара иахьа хәигәырҕьоит ихәуз ахәынтқарра,
Хадгьылқәа анахти, ххәынтқарра ҕалазом.

Иахъа аиаша зхэо шәаӕытц рықәмақарра,
Аӕсны ахак, азэгъы Анцәа ишәиргазом!

Иахъа ххы иазаауеит аҕа бааӕс иахзимуа,
«Акәты ашыга ашыаӕхыц итцнахоит» – рхәоит.
Абас хәхыр, исашәхәи, усқан, ишпәауа?
Сара санхәыцлак, убас, калашашәа збоит.

РЕДАКТОРК УАХЪ

Сара очеркк зфын иустеит,
Иаӕсазар, угает ианутарц.
Аха уи ала сумыргәырӕеит,
Уиеипшымхеит, редакторк иаабац.

Амфәан ханеикәшәа исаухәеит:
«Устатиа уфит ажәабжытас.
Убри азы исымкыпхыит».
«Аредактор, уахәампшит уафтас»...

* * *

Ақәыцьма уацәшәозар,
Абнахъ умцан.
Акритик уицәшәозар,
Сыфәуеит хәа умтәан.

Уа абнафәи иалшоит,
Ақәыцьмакәа урфар,
Акритикгъы илшоит,
Зык уамзәзәо уикәабар.

* * *

Афәк-афәк, афәк-афәк хәа,
Ацыри ашьантцеи еифакшоит.
Ақәицкәа гылоит аеыф-еыфхәа,
Аха ирласзаны дара псәуеит.

Убри афынтә ацәымса афаркуеит,
Ацәымса ирласны амца акуеит.
Акәиц хәыч хәхыззаа хәгар алшоит,
Аха макъана, хзызуа ус хәауеит.

Афәк-афәк, афәк-афәк хәа,
Ацыри ашьантцеи еифакшоит.
Азә цәымсак нафәиқыр, имкы гәхъаак хәа,
Хфәкәырззәаны хара хәгоит.

* * *

Уара иухәаз уажәаз иуфәйтгәеит афәк,
Иухәтаз уи акәзамт, иумыхъеит уамак.
Уара уи уазгәааны, исоухәеит афәк,
«Укажыны успкоит», ицар аамта пхытрак.

О, иудыруаз, иухамштааит зынзак,
Сыпкәра мариам, уадымхалан рацәак.
Уи атцкыс еиӕуп, ма патронк еитатца,
Чыкырак унаватәа, унеины маза.

Сушьыр ухатцоуп, иуршап ухатца,
Саанхар, уразкыдоуп, иуфәстом фатца.
Абас ауп ишыкоу, цыым угәуеаныз,
Иухыыз узырханы, умфә уаныз.

* * *

Ауаа рѣы ихѣатѣымзар,
 Сара сѣгы иумхѣан.
 Ауаа идырхатѣымзар,
 Саргы исуырхан.

Имазоу акгы сымам,
 Исоургы стахзам.
 Аиашаѣара иашьтам,
 Зынзакгы дыстахзам.

* * *

Ацѣгъа абзиаѣ уа уахънеиуа,
 Матчык ууа уаѣы уимбацт.
 Ашьаѣа уцѣоуп, ифуа-ижѣуа,
 «Шьта исызкуам»,зынза иумхѣацт.

Аматцуѣа урѣырхагоуп,
 Унрышьклахуа урышьѣоуп урт.
 Цѣоуки ирхѣоит: «Ари дхагоуп»
 Нас ирхѣо здыруада, егырт?

Иуаѣауам узтахѣѣоу ирхѣо,
 Ухы мѣаѣугаларц уаѣѣас.
 Уаѣы изеилкаауам иухѣо,
 Ахѣынтѣа уагоуп бгахѣыѣѣас.

Аѣсраѣынтѣ уанѣо аѣныѣа,
 Ашѣа анѣѣыруго раѣѣоуп.
 Аѣараѣынтѣ уанѣо аѣныѣа,
 Амыткѣа анухѣо еихауп.

Абас уѣоуп, уара мѣаѣѣа,
 Даара уѣхаршьѣоит узтахѣѣоу.
 Иамутѣѣѣозар, наѣ уаѣѣа.
 Уара узбахѣ ихѣааит хѣѣоу.

* * *

Ажѣеинраалаѣа рыѣѣа,
 Сыѣсы еиѣш бѣиа изѣоит.
 Урт рѣы аамѣа агара,
 Саамѣа сѣѣымѣт хѣа испѣхъаѣоит.

Егъа жѣеинраала зѣааит сара,
 Егъа рыла иѣшзаны.
 Сыжѣлар, ианырмыхѣа уи ѣѣара,
 Изѣом акаѣеи иаѣсаны.

Сыжѣлар, шѣара шѣхъаа, схъаауп сара.
 Шѣа шѣгѣырѣѣа, сгѣырѣѣароуп абра.
 Исылшар, шѣхъааи, шѣгѣырѣѣеи рыѣѣа,
 Убри акѣхон агѣахѣтѣыхъзара.

* * *

Сѣызеи сарѣи ѣѣгъак хѣбжъухѣаан,
 Аамѣала хѣилухит уара.
 Атѣыхѣтѣан, сѣыза уеиликаан,
 Атѣмзаара шъѣеитѣеит иара.

Аѣны дааины аѣсшѣа сеихѣеит,
 Хѣиѣызѣѣан, ушьѣа, хѣишьѣѣахѣеит.
 Шъѣа, зѣгъы, уара уеилыркааит,
 Уеилызкааз, уа иуаѣахѣеит.

Ацэгъахэара, абас, икоуп,
 Уи феида изалымхцт азэгъы.
 Уара хэаша, убас укоуп,
 Иузхалхуам феидак зынзагъы.

* * *

Иахъантэарак сышбызхэыцуаз,
 Сымш лаша, илтэкэкэа ицеит.
 Сылашара, ба ибдыруз,
 Уахатэи сытцхгъы ус ицоит.

Ас мацара, ас мацара,
 Зака мши тцхи хацэцахъеи?
 Баргъы быкоуп бымацара,
 Саргъы сымала сзынхеи?

Хнеифатэап хагэтыха неibaххэап,
 Инеилахтцап ха хахкэа.
 Хнеидтэалап хагэкэа неidaхтцап,
 Нас иааикэхаршап хнапкэа.

Аамта мфасуеит, гъшышъа амам,
 Аамта хатцахуеит, избан?
 Ххы хамыцхраар, цхыраафк дхауам,
 Хаамта цар, хахъхэуеит, ушьтан.

* * *

Иацы даара ашоура цэгъан,
 Иканарцеиуан атакар.
 Ахауа хзычхауамызт, ихъамтан,
 Аха хабацоз, ихамчхар.

Иахъа даараза амш баагъсхеит.
 Ирнылеит амфакэа афар.
 Хара акыргъы хахътакит,
 Ушьта иахтаххейт амш еилгар.

Атакар зысыз ацъыкэреи,
 Иацы, игылаз еикэахэны,
 Иахъа шэнеины, шэара ижэбеи.
 Ишгылоу жэбап, рбыгъкэа гъыртны.

АУБЫХ ЦКЭЫНЕИ САРЕИ ХАИКЭШЭАРА

Акраатцуеит уи аахыс, сычкэынан сара,
 Пицунда ацъармыкыае дсыкэшэеит иара.
 Сара сшагъсыуаз, иара заа еилкааны,
 Иеылсхажъны стэыдикылон ирфэжэаны.

– Уагъсыуами, – ихэеит, сшикыз сырфэжэаны,
 – Ааи, сагъсуоуп, – схэеит, ак шыказ еилкааны.
 – Сара субыхуп, агъсуаа срахэшьагъоуп,
 Иахъа стуриступ, гъсыуас избахъоу уа уоуп.

Ас анихэа, дгэыдыскылеит саргъы ирфэжэаны,
 Иара сышгэыдыкылоз, атцкыс еиханы.
 Нас хара хафцъагъы хэынаххан, хаицны,
 Апарк афы хнеины хаицэажэон хтэаны.

Исеихэеит уи дшыказ ааигэа, Дагомис,
 Иабдуцэа рабдуцэа зегъы, зегъ ахъиз.
 Аха убыхк дшимбаз, дычкэыназ дышлаз.
 Атэым бызшэа шакэыз, уака, ахра зуаз.

Убри анихэоз, илагърыз ифашын,
 Издыржэуа, ацэеихейгъш, ихы-ифы шын.

Иара иеипҭш саргы, сылағырз сҕашын,
Избанзар, тоурыхла, акыргы хаипҭшын.

– Ааи, гәышья, усоуп, ара убыхк дубом,
Ҳахьеикәшәаз, хгәырҕоит, аха хара хаччом.
– Ҳзынгы игылан, аешелонқәа ааны,
Ҳақәыргарц ргәы итан, шәара шәеипҭш хәхтәаны.

Аха дҕахәеит иҕәҕәаны, усқан Анцәа,
Дрыханы иқәигеит, хара хәҕацәа.
Убри ала, абра хадгылаҕ ханхоит,
Хара хбызшәагы, ишубо, иахзынхеит.

Хара макъана иҳамоуп аҕацәа
Урт агара иаҕуп, хадгылқәа еимтәа,
Ҳақәырцуоу, икәхцуоу, хаздыруам хара.
Ҳзықәгылоу адгыл шует – ахәара.

Абас, сара саҕын хтоурых ду ахәара,
Ус иааит ушьта, иара иаамта аҕхәара,
Днаскъазгеит ишихәтоу иеипҭш иашьяк,
Имызааит адунеиаҕ, башагы шыак.

ЦӘГЪАМШ

Иахәтәтәкьан иухьзуп уара Цәгъамш.
Баша инухуам зынза амш.
Абзиа ублақәа ирбазом,
Цәгъарамзар, бзиарак ухәазом.

Ус укылыпҭш-кылзырҕеит ари амш,
Ублақәа ирхызар еиҕын аш...
Мамзар, ас ибахьоу уаҕы?
Нас рыцәгъа ухәозеи, шакаҕы?

Уара уда дыкам азәгы,
Изашькламҭшуа, мацк зыхгы.
Цәгъамш, уа уахьцәгъамшу ҕхашьяроуп,
Сара абас зуасхәо, уи азоуп.

АЛХРАҚӘА РАХЬ

Алхрақәа рахь уаннеиуа,
Уара иутаху далх.
Уазымзырҕын азә иихәуа.
Уаҕтас ухы уаҕах.

Амачаз, умҕашьян,
Иумыхьын агха.
Зхы иашьтоу, урҕашьян,
Укаимтцааит уитәха.

Иудыруазааит, зхы иашьтоу,
Уара уаныкайтца тәыс.
Уҕсадгыл ихазыноу,
Уа ишуауа титәыс.

Уҕсадгыл анути,
Иулам уаҕра.
Уҕсадгыл анути.
Иузеиҕуп аҕсра.

Зхы ақәцаны иашьтоу,
Аиаша каларц.
Урыдгыл уи иашьтоу,
Уҕсадгыл ҕшза шәтларц.

Алхрақәа рахь уанҕеиуа,
Уара иутаху далх.

Уазымзырфын азэ иихәуа,
Уаџтас ухы уџах.

* * *

Барей сарей ханеикәшәа,
Ибасхәеит бышсгәаҥхаз.
Азнык ибхәан ак мапшәа,
Ашьтахь бадгылт, исгәаҥхаз.

Бикәшәазаап сашьтахь даеазәы,
Исыздыруам ибирбаз.
Хатца бцеит хәа бара иацы.
Иахьа шьыжьоуп, иансахаз.

Агәра згоит җазәгы дбыкәшәар,
Бызгаз биттцны уи иахь бцоит.
Ибзиан, сзыкәшәаз смакәшәар,
Аха бахьцаз, «табуп!» схәоит.

* * *

Чарак аҗы цъара хайдтәалан,
Хара убрака хаибадырт.
Агәырҗьара хәа иаххалан,
Аамта анаага, нас хәагылт.

Акыр хаицәажәон хангыла,
Ачара ашьтахь хәкәтцны хцеит.
Иааизуган, гәыла-зыла,
Уҗныка усыҥхьаны сугеит.

Иаасцәырацәа пату сыкәтца.
Тынхей гәылей сыдурбеит.
Уа угәбылра нталан сгәатца,
Иашьяк иеиҥш узбо скалеит.

Гәаартыла хара хаицәажәон,
Иухәеит, уашьейхаб «дышуаҗаз».
Уахәшыцәа ракәзар, рхы иашьтан,
Уҗны имнейжътеи хымзка штцауз.

Угәылацәа зегы ишроухәаз,
Аха ишымааиз абжаџык.
Уахәшыаҥа акахҥы дшихәаз,
Ухы шухнахуа уи атәык.

Уара узцәымгу ас ишыкоу.
Аха ишумкуа ак агәхьаа.
Урт ратцкыс уара ушсзыкоу,
Исымх ишуго сара схьаа.

Абас соухәоит са санубо,
Уара уцошәа сара схатцкы.
Итабуп бзиа сахьубо,
Аха иуасхәашан акы.

Изааигәазоу бзиа иззымбо,
Урт рыбзиарак зымбазо.
Иуласхи, бзиа узызбо.
Зхада җазә бзиа дзымбазо.

* * *

Сыҗәырхәны сышәкәы антсыжъ.
Җнак, сшыџуаз, сара стәаны.

Илап̄ш ырцəг̄а инасьж̄ь
Сгəылак дцəажəеит игəы п̄жəаны.

«Хаи абаа», айт̄а дыѳуеит,
Итиж̄хуеит шəк̄əык т̄абыргны.
Уи аргама агəра згоит,
Ит̄аацəа игоит ирцəхəны.

* * *

Сара сакара чхара змааз,
Сара стəала дыказамт.
Сцəа иалазон исахауаз,
Ас скалап хəа сыказамт.

Аха бара сбычхауеит,
Пату ақəстцойт бычхара.
Асаби иеип̄ш сыббауеит,
Иббагəышьоит срыцхара.

АГƏАҒЬРА

Агəағьра сымам, агəағьра,
Уи Анцəа сазрыцханы сишеит.
Сара сшафыз схы ақəгəыгра,
Цəг̄ала, иаха, аасыршеит.

Идыр, агəағьра сымазтгьы,
Баамтарсны сара бызгарын.
Сгəарат̄а б̄тацаны бықəызтгьы,
Сбыкəыхшо сара бызбарын.

* * *

Москва сыкоуп, адəығба стəлеит,
Уи андəықəлогьы уажəоуп.
Аха хшыѳла са сқыт̄а сналлеит,
Уахь ишцоз, сыхшыѳ п̄ырноуп.

Аѳны санааи, сгəара снықəлеит.
Сызхара избеит ст̄аацəа.
Нас абакахьы сынхьап̄шит.
Уахь сцеит, сшыкамыз, сгəырғьатцəа.

Сылағьырзқəа сыбла ирхьжжит.
Урт̄ катəон, уажəы асаара.
Азəы затцəык ихы дахамшшааит.
Дацəымшəазеит азəг̄ы ап̄сра.

Дук мыртцыкəа урт̄ сынривсын,
Ацсны сналалеит сеимдауа
Сахьтəаз, азəы дынсыгəтасын,
Схəыцра саалихт иара уа.

Икалози, даасыгəтамсыр,
Сызхара Ап̄сны зымбарыз.
Адəығбагьы аатыгəтамсыр,
Лассы Ап̄сны скамларыз.

* * *

Сгəалаказаара єеим иахьа,
Акалашəақəа схы збоит.
Ап̄сабаратцəк̄агьы ѳап̄хьа.
Алахь еикəуп, иц̄абоит.

Ап̄сабара, сук̄аыхшоуп сара
 Издыруеит, саҳа̄тыр убоит.
 Сара сук̄а̄там̄и, нас уара,
 Убри азын, са усг̄а̄ап̄хоит.

* * *

Зани заби аж̄азах̄аз,
 Ибон рыхара шааиг̄а̄аз.
 Ап̄сы ирееира мариазам,
 Арах̄ уи ак̄гы ик̄зам.

Иш̄п̄аиурыз? Дх̄а̄ыцт длат̄а̄н,
 Ип̄сыр изырееиуам, иаб, иан.
 Иж̄алант̄а̄к̄а̄ зег̄ ааизганы
 Абас нареих̄а̄еит иаах̄ытны.

«Ап̄сы ирееира мариазам,
 Фнызк̄ р̄̄ынза х̄хамлар к̄алазом».
 Иазыразхеит урт зег̄ы.
 Иг̄а̄ы иаах̄а̄еит уи иарг̄ы.

Аха арыц̄хара к̄алеит,
 Иани иаби ус иаауеит.
 Ег̄ырах̄, ап̄срақ̄а̄ рац̄а̄оуп.
 Ииш̄а̄о имоуа дк̄а̄ап̄жа дт̄а̄оуп.

Уи азы кырынт̄а̄ дып̄хаш̄а̄х̄еит,
 А̄еп̄ных̄а̄ изтақ̄а̄оз к̄алеит.
 Еих̄а̄ еиб̄замзи хара,
 Илымшоз имх̄а̄ар иара?

АП̄КАҚӘА

Ап̄кақ̄а̄а цон еишьталаны,
 Иааиг̄а̄амыз м̄а̄а харак иқ̄әланы.
 Урт̄ ак̄ рап̄х̄а̄а иг̄ыланы,
 Инеиуан фызц̄а̄ак̄ аمانы

Ап̄сқ̄бар ап̄кақ̄а̄а г̄а̄атаны,
 Иара дх̄ысит икылкааны.
 Рап̄х̄а̄а иг̄ылаз рп̄ырш̄а̄аны,
 Ц̄а̄ка̄ инт̄алеит ирласны.

Ап̄кақ̄а̄а убри аамтазы,
 Уа иааилаг̄еж̄ыит, азназы.
 Нас ид̄а̄ық̄әлеит ирласны,
 Да̄еак̄ рап̄х̄а̄а иг̄ыланы.

* * *

Зынза ик̄әнысшьом, ирац̄әасшьом,
 Сара итазгало а̄еа̄ф̄ра.
 Саб итып̄ сара исыр̄а̄аш̄ьом,
 Еснаг̄ еих̄асха̄уеит иара.

Асас сг̄а̄ыр̄ф̄а̄т̄а̄а сип̄ылоит,
 Быж̄ьразк̄ык̄ ап̄ш̄а̄ма изаазго.
 Сы̄ф̄оны а̄ф̄нут̄а̄ка̄ са днасп̄х̄ьоит.
 Уа х̄неидт̄а̄лоит пату еик̄әт̄цо.

Асас дагымхо сара саш̄та,
 Абас есымша избало,
 Сара саш̄ьтах̄ьгы инхо сышьта.
 Иаасымда дарг̄ы иргало.

Абри сахэоит Анцэа иуазар.
Абри ада даеак стахзам.
Абри сашьтахьггы инхозар.
Уаха сыпсуазарггы агэхьаа скзуам.

* * *

Аџстаа инапы хануп хэа,
Ирхэо иашазар калап.
Хапстазаара шпџацои, иаххэеит хэа,
Уи чханы хнагэагэалап.

Нас имгэыпзакэа ипсхьада?
Хгэыпбра иадххэалоит хэхшыџ.
Азэггы дыкам, Анцэа ида,
‘Еазэы хишьтамлап хэизыџ.

Аџстаа инапы ханызар,
Уи шаамталоу, зеггы ижэдыр.
Хара хускэа џыстаа усзар,
Нас иалшарыма, имхыбкьыр?

Анцэа дааины хэпхьа дгылоуп,
О, уи иааира шьта иааигэоуп.
Ускан, амџа џыц ханылоит,
Уи нцэа усхар, хайкэнархап.

АџЫЗЦЭА СРЫШЬТОУП

Сара санџытцхаха, аены инаркны,
Аџызцэа срышьтоуп, сгэы кьакьаза иаартны.

Аџызцэа сымоуп, аха ирацэаџым,
Имачзарггы имачзааит, уи егьаурым.

Сара сџызцэа рыла иџэџэоуп сыжэџахыр,
Сычмазџызарггы сгылоит, урт снырџапшыр.
Избанзар, дсымам, ауаџы мцкьа, икьашьу,
Зегь уаа цкьакэоуп, дрылам ламысла ишьу.

Исышьтакэоу ыкоуп, џызас сыпхьазаны,
Аха урт сырзыкьам, сара сгэы аартны.
Азэ дџьычџуп, азэ дкэычуп, ‘еазэ
адогларкэа дхырхт,
Арт џызцэас ианыспхьаза сџызцэа скьашьыхт.

Сџызцэа зымкьашьыша, сзымкьашьыша схата,
Аџызцэа цкьакэа срышьтоуп ицкьоу згэата.
Сџызцэа, шџџызцэа шџыманы шџатаа сыџната,
Гэык-псык ала сышџпылоит ицкьаза слакта.

САРА СУГЭАПХОМ

Сара сугэапхом,
Уахьеимтцэаџу азы.
Сара сугэапхом,
Уахьхыртцэагоу азы.

Сара сугэапхом,
Уахьыцкьам Апсназы.
Сара сугэапхом,
Суџагылоуп азы.

ИПЪСЫЗ АГӘЫБРА

Ачымазцәа ашыақар чмазара змоу,
Ирыцхраатәуп хәа Багапъшь ианихәа.
«Срыламзырц сыказаарын сара сызлоу»
Ихәеит, ачымазаф Анцәа диҳәа.

Аха мчыбжык аатцаанза иара дыпсит,
Ишапъу, анышә дартеит хымш рышьтахь.
Иара даныпсуаз, аены игәыфрагы псит,
Гәыфрак хәа ыкам, шыта иара импяхь.

ӨНЫЗҚЫИ ЖӘАБАТӘИ ААРӨАРА

Сынтәатәи аарөара еипш,
Схаан исымбазацт.
Ха ҳеы аарөара сынтәеипш,
Зынза икамлазацт.

Ацбықәреи еикәахәны,
Игылоуп ара.
Аутрақәа былны,
Ишьтоуп асаара.

Ашәырқәа шыамхахыы,
Икапсеит иблын.
Узхалом ахәахыы,
Уа амра лақәын.

Иафуп акапсара,
Ацлақәа рыбъыы.
Иөежхеит апсара,
Имсааит апша ҕыы.

Иасыр апша ҕыы,
Бҕыыкгы аанхазом.
Ҙазхалом ахәахыы,
Ҙхалар ҳзылбаазом.

Ихьамтоуп ахауа,
Ха иахзылбаадом.
Ҙакам ихачхауа,
Хышәашәарак аабом.

Сынтәатәи аарөареипш,
Схаан изымбазацт.
Нас аарөара сынтәеипш,
Ахаан икамлазацт.

Өыцъа айгәылацәа еинааломызт,
Ргәылацәа еимырхуан хцәы-хәцәы.
Урт рахьтә азәы акгы ихарамызт,
Игәыла дахеитцон атцәы.

Дыпсгәышьеит изхараз ахара,
Дынтаргалеит уи адамра.
Уаха иқәпхом амра капхара,
Уаф, уаха дибашам ара.

Анышә ахықәырҕсоз, дынрыдгылт,
Ипъсыз ила изхыхыз зцәа.
Изымчхазт, илаҕырз нигәыдтәалт
Уи ииныхәаз иами Анцәа.

* * *

Зака́нтэы иха́қәлахьоузеи,
Хара ҳаҗацәа.
Зака́нтэы ҳархыпҗахьоузеи,
Хара аҗсрақәа.

Егъа цъабаа хҗахҗахьазаргъы,
Ха́казам ҳатәны.
Хаиҳарафык ххыргазаргъы,
Ха ҳаанхеит Аҗсны.

Иҳазтазеи амч алшара,
Иахцҗьартә ҳаҗацәа?
Иазгәатаны ҳара хмачра,
Дҗахцхраауеит Анцәа.

БГӘЫДЫСКЫЛОИТ САРА ИРҖӘҖӘАНЫ

Н. Б. бахь

Җанеипҗыртцуаз, ҳара ҳыцъа,
Лаҗырзыла ҳаблақәа тәын.
Ха иахзымхәеит: «Җаи амарцъа»
Иҳазхәар хгәыҗәғәара иатәын.

Аха хгәыҗәғәара абаказ?
Лаҗырзыла ҳара ххәаеын.
Ускан, гәкаҳаран ихамаз,
Назаза аицәызра ҳазпҗшын.

Җазгәакуаз, ажәак мхәазакәа,
Ашышьыхәа ҳара уа хнеипҗыртт.

Уи аахыс ба бымбазакәа,
Зәырфы аҳақымцәа сырхыст.

Аха азәгъы акгъы сеимхәеит,
Сзыцәшәо хәа сара чмазarak.
Иахьа, сара амфәа сықәлоит,
Шьта, сгәырҗьара иамазам хәаак.

Быпҗшыз аерапортаҗ бнеины,
Уака, сара снейуеит спҗырны.
Рапҗхьаза ҳанеикәшәаз иеипҗшны,
Бгәыдыскылоит сара ирҗәғәаны.
Москва, аерапорт аҗынтә.

* * *

Сыцкәынцәа шьта усура шәца,
Ишәасхәо шәара ишәшәырха.
Сара исыртәоит, шәара шәца,
Афызцәа шәара ишәырха.

Шәашьтамлан аҗара мыцхәы,
Аҗара мыцхәы уафы деивнагоит.
Имачзааит шәа шәуалафахәы,
Шәуаазар, шәа ишәоуа шәызхоит.

Җарам шәзышьталаша, ижәдыр,
Шәашьтаз еснагь ауафра.
Нас шәакәхар шәара ауаф дыр,
Фызада шәынхашам шәара.

Сыцкәынцәа, шьта, усура шәца,
Ишәасхәо шәара ишәшәырха.

Убасқан иааныжъ ақара,
Амшын сығеналасыжът сара.

Ацәқәырғәқәа тдыс-тдысит,
Ицәаз амшын аасырғшит.
Иаасцәымығхан амшын стытцт,
Сахықәгылаз, абас схәыцт.

«Амшын шыцәаз итаҳәхәа,
Рәархеит ацәқәырғәқәа кахәхәа.
Иқоуп амшын аағсаха
Шьта изыцәазом уаха».

* * *

Уи лыбз ахәша ықәтданы,
Дуацәажәоит лара.
Иухәартә абри дсыманы,
Сзыцәшәозеи, абра?»

Абас уи илзухәалоит,
Данубо, уара.
Азы уаанахәар, иацылтцоит,
Кәапек азна убра.

* * *

Сара сығсраны санахығә,
Сашьа иситеит ичаз хылғә.
Уи сацәнахьчон амра шыра,
Иланаркәуан, сгәы ашыра.

Сығсыр хәа сашьа дсыцәшәагәышьон,
«Ухы хьчала» , уи ихәагәышьон.

Сара схы сыхьчалагәышьан,
Адәы сықәуп сеиқәхагәышьан.

Сашьа дабақоу дығсхьагәышьеит,
Иара ихы изымхьчагәышьеит.
Атзамц икнахау, ичаз хылғә,
Санахәағшуа, ицоит сгәы шытығә.

* * *

Исхарамыз схаратәны,
Сымәа ушәахаит.
Иееиқәамыз среиуатәны,
Ауаа сыдурхаит.

Убастәқьа сықазар,
Еицәагьы сыхәтоуп.
Ауафра улазар,
Сеилукаарц ухәтоуп.

Мамзар, иудырузааит,
Сыгәнаха узгом.
«Уағсуара уагымхааит»,
Уи ада ак схәом.

* * *

Аиашьцәа ааиқәшәан,
Урт фирмак хдыртит.
Реихаба даагәартан,
Директорс дкартеит.

Аус еицыруан,
Урт өбақа шықәса.

Аҗара рауан,
Иазхаша рчаса.

Аҗара зымбаңыз,
Имоуэт изхара.
Уи иашыцәа дышытызхыз,
Дыргәтасит иара.

Часак ахатыҗан,
Шьта иауеит х-часак.
Уи иашыцәа рхатыҗан,
Азә диауам зынзак.

Иашьада уи дықәуп,
Ушьта адәы цәхәы.
Дыздыруа зегь ишьтоуп,
«Уара аҗсырхәы».

СГӘЫ ЗХӘЫЗ

Тынч гәырҗада сгәырҗьа хәмаруа,
Сара сықәын адунеи.
Сгәырҗьара адунеи иамкуа,
Еснагь срышьтамзи уеи қәлеи.

Аха сзыхькьаз сзымдырзакәа,
Уара иухәит сара сгәы.
Сшузыҗазгьы гәамтазакәа,
Исхарамз, схараутәит мцхәы.

Сара сгәыҗуамызт ас узбап хәа,
Аха, ишҗазури, узбеит?

Сара сгәы уара иухәит хәа,
Аҗас уара усымҗхьазеит.

Уааи, утал сара сгәара,
Сара, иубац уашьа соуп.
Уа исыдутац ахара,
Уи азын сара сыцқәоуп.

Акы затцәык ауп сара сзыхәо,
Имнеиааит сҗақ уара уахь.
«Исыбарги» ухы иазухәо,
Зынза иумоуааит уара гәыхь.

* * *

Ахаҗаи, ахацәа,
«Җаидгылап», - анырхәа.
Еразнак имыцәа,
Җыртт ахәаа ианхыҗхәа.

Ижәдыруазааит уаҗа,
Җарт ашәкәы җаштафым.
Җа җакоуп абраҗа,
Уахь җазбахәгьы нафрым.

Аибашьра анеилга,
Ус зхәоз дара ракемызт.
«Рыҗсадгьыл иналга,
Рыгьыла раҗаломызт.

Атыҗкәа иреиҗьыз,
Уажә, дара ироун.
Зыҗсадгьыл казмышьыз,
Уи ааныҗьра руалын.

ТАЦАК ИЛЫХЬЫЗ

Ақалақь ахь лхатца,
Дылгарц лтаххан.
Агәнаҳара датца,
Ддәылтцт илгәапхан.

Лхатца дцан, ла длыхәо,
Дыргъежьны дааигеит.
Илгәапхон ианлыхәо,
Деитацан дааргеит.

«Икастцац ауп» шылхәоз,
Ахынтә раангы дцеит.
Шьта дкамлазт илыхәоз,
Дахьнеиз даанхазеит.

* * *

Санычкәыназ сара слышьтан,
Дсыцымцеит акәымзар, дызгон.
Сара слышьтан, сара слышьтан
Уи апхәызба бзиа дызбон.

Аха лара дсыхәапшуамызт,
Исеиҕу дишьтан лычкынтца.
Лара, иахьа сыда дылмоузт,
Дсышьталеит, имфа аҕатца.

Шьта илыласхи атакәажә,
Уи апсрада акгы злам.
Лара дызишьтеи, алыгажә,
Зыпшәматцәкыагы лаха змам?

* * *

Уи иеиҕу дыкам хәа дыхәхәон,
Уи ида ххәартам хәа дыкәпһон.
Ус зхәақәоз еихәхеит,
Уи аиааирагы идыргеит.

Аха иара димбазеит,
Игәгы даара дагазеит.
Иара дыкәгылан дыхәхәоит,
Дахтахзам хәагы дыкәпһеит.

Абас дкалеит уажә иара,
Зынзаск иламкәа ауафра.
Дабаагареи, нас иара,
Хгәы аапһызтәазаз хара?

* * *

Лара лыпһшра лсахьа,
Санлыхәапһш сеилагеит.
Дгыламзи са сапхьа,
Сызхаратцәкыа дызбеит.

Са соума атахмада,
Хынфажәижәаба иртыс?
Уи гәаҕыны изызхәода?
Са сеипһш дабакоу арһыс?

* * *

Хара хгәараҕ ра шьапык гылан,
Апхын, шьашәырра хазнауан.

Азынра анааи, ихахтѣан,
Цѣгъашѣа хуадакѣа арѣхауан.

Аха амра аншы, аѣхын,
Хара еилахкааит, уи зыѣсаз.
Адѣы цѣхѣыра хара хакѣхан,
Нас хара хакѣхеит, зхы зшѣиуаз.

* * *

Ускан гѣырѣбарак бхалан,
Баасѣаѣшны, быччеит.
Сара мцабзык ѣсыцралан,
Сцѣа-сжы ааимнадеит.

Аха еразнак, быччаѣшь,
Ишызбоз, иааикѣтѣеит.
Сара исѣыкѣыз амцаѣшь,
Убригы нкабеит.

О, атыѣха ѣшза, сбыхѣоит,
Даѣа хѣычык бычча.
Гѣык ала са бысныхѣоит,
Бара сарѣысра хьча.

* * *

Са сгѣашѣ аатын ачарахѣа,
Дааталеит сгѣара азѣ дгѣагѣо.
Сла ѣагылан, аѣарахѣа,
Ишуа, иѣылеит, игѣра мго.

Сѣагылан сла ѣаикѣысѣеит,
Аѣныѣа даазган дласыртѣеит.
Излаздыруаз пату икѣстѣеит,
Са сылшала ихѣы кѣстѣеит.

Сахыихѣаѣшуаз, иара кѣрала,
Сара сеиха акыр деихан.
«Диадиа» хѣа иасхѣон патула,
Сара стѣала убас сыхѣтан.

Уи итѣылауаѣ шѣкѣы ангѣаста,
Ицѣкѣаны жѣашыкѣса сиеихан.
Иара дызражѣзеи, сара сааста?
Уи иѣеатан, арыжѣтѣ ижѣуан.

* * *

Аби аѣеи еивагылан, еикѣараны,
Аѣа аихабыра дашьталт иѣахны.
Аб игѣа дауижьт цѣрала деикѣшѣаны,
Шыкѣсык цѣанза икѣшѣеит ауал рацѣаны.

Ауал ашѣара анилымша, аѣа,
Аѣа иуал, аб имшѣакѣа нас ишѣа?..
Имариоуп ѣарала атыѣ акра,
Аха иуадаѣзаап уи абара

НАНХѣА АНЫХѣА

Иахѣа нанхѣоуп еивагѣежъеит,
Сыѣшѣамеи, стѣеи, нас сыѣхѣаи.
Фатѣи-жѣтѣи рышѣ икѣрыжъеит,
Иагны ижѣбеи, ишѣахѣаи?!

Ахылфы-пҕсылфы лакьы-лакьуа,
Абыста ачанахқәа ирнуп.
Аҕа-маҕа ак агмыжьюа
Иамеигзакәа аагара иаҕуп.

Ацәа аффы хаа лаҕа-лаҕауа,
Ионагьежьюа ионоуп афны.
Уаф иифаша, уаф дзеилаҕауа,
Афышә икәуп, ара, зегьы.

Уажә абас аишә анеикәдыршәа,
Лнапы иахаршәны ампахьшы.
Агәыгәым кны, рнапқәа длырзәзәошәа,
Сыпҕшәма дгылоуп имырга лыбжы.

Агәыгәым ахы нарымтқакны,
Икалтәеит дамеигза азы.
Лымпахьшы илкыз днаханы,
«Ирылтеит рнапқәа дырбаразы.

Нас идлырбеит иахьтәашақәа,
Даргы неины «инатәақәеит».
Атаацәа зегь ҕымтзакәа,
Хара ҳаилашьшы ҳааилатәеит.

Ус хтәан, абра акыраамта,
Ихахтәалеит, ҳоагылан, нас.
Ианааи, аишә рахыттраамта,
Иара неитаагеит, наҕ ҳнагәтас.

Сыпҕшәма уа азы нкалтәахын,
Лымпахьшы уахь иналырххейт.
Сани саби «крырғалттахан»,
Ахьпҕшцәа ишахәтаз «рхәы» калтцейт.

Атаацәа зегь ҳлеидтәаланы,
Хтынчны акрахфеит акраажейт.
Нанхәа аныхәа ҳхаганы,
Хапҕсцәа хрызхәыцуа ус ҳаатәеит.

Афы сатцашьшы изжәит,
Ғамфакгы аатамыжкәа.
Убас сыпҕсы ааибакит,
Дансывс, дысмацәажәакәа.

Сара лааира сазыпҕшын,
Истахын ҳа ҳнеицәажәарц.
Сара сзыхәан ла дымшын,
Сылзпҕшын, цъара ҳнеидтәаларц.

Аха сара дсывсны дцейт,
Дцейт, ла акы даргәааны.
Сара сахатыр лымбеит,
Исхәо дазымзырфит, дааины.

Сара сатцашьшы афы эжәит,
Афы эжәит слызгәааны.
Лара лхарала сажәит,
Уи сгәы итоуп ихәааны.

Уи ашықәсан иааҕәымтзакәа,
Ишауц ақәоура иаҕын.
Аңьықәреи шыап ажәфәан иалан,
Аха изцәырмагеит ахпапын.

Аќәантә иааит ажурналистцәа,
Амхқәа ирылаҕшны ирбеит.
Дара ракәхан «аикәырхаџцәа»,
Аҕара трыжъратә иќартцеит.

Иказмыршәыз цықәреи цырак,
«Азыс аамта иахароуп» - рхәан.
Дыќазаарын иара иуак,
Дицхрааит, «ихәтоуп» хәа иҕхьазан.

* * *

Аҕхзы ҕхьахәо, аеага скызар,
Уааины усыцхраазар уара.
«Итабуп», уи азы исхәазар,
Пату еикәахтеит ауп хара.

Аха иануста сажәеинраала,
Ус усыцхраазар, убра.
Иќаутазарҕь еҕа еинаала,
Пату хзеикәымтеит хара.

УФЫАЗАР, АФЫЗА

Уфыазар, афыза,
Уќаз, ма уаџтас.
Уифызаха аҕыза,
Угыл иашьатцас.

Ухәытдамхан ахыза,
Уфыза данлаҳәуа.
Уизыќамлан уфыза,
Амақаз игәухшәо.

Амџа дшану дшьаџхныслар,
Уатцагыл ижәџахыр.
Угәхьаа мкы зымџа ддәықәлар,
Уи иаухәашаҕы дыр.

Иудыруазааит, афыза,
Хаҕсуара, хтас.
Пату иқәтца уфыза,
Дкаумышьын, уигәтас.

Дугәаларшәа уфыза,
Аамтала уеикәзырхаз.
Даџызаха аҕыза,
Умџа ылх данцауаз.

Уфыазар афыза,
Уќаз, ма уаџтас.
Уаџызаха аҕыза,
Угыл, иашьатцас.

* * *

Сымацара сара схала,
Алашьцара сеалакны.
Уахь саннеиуа, аќәарала,
Сбыхәоит, бымтәан бәыҕхьакны.

Гәык-ҕсык ала, быҕсы бхала,
Бысыќала бцәымзаркны.
Сыҕсы хаара ҕсыс бахала,
Ихәа, ашәа сымданы.

Сыбла здхалаз, бцәа-бжы еинтәыла,
Скабымтцан уи салхәданы.

Сара санбацэажэо гэыртэыла,
Ибымамз ак сцэытцэахны.

Зегь аргама, зегь аргама,
Зегь аргама иҕазааит.
«Арт афыцэа шейкэшэо жэбома?»
Хазбо абас хзырхэалааит.

Шыыжымтанла, хэылҕазыла,
Шыыбжыоныз атахызаргыы.
Ха хшырбо, агэыла-азла,
Агэхьаа скым, хаикэшэалозаргыы.

Сылашара, бааила, бааила,
Бымтэалан цэара бэыпҕхьакны.
Сырҕхала бара бшэахэала,
Ихэала сашэа сымданы.

Шарҕазуп, итынчуп аҕшахэа,
Шьтыбжыыкгы ыкэыфуам, ма цэара.
Амшын ыцэоуп, абра, итахэхэа,
Уа схыкэгылоуп, сыпҕсы ахьыхэхэа.

Саатдысыр, исыцэҕыхар хэа сшэоит,
Ицэаз макьана аҕсы ашьоит.
Сара сашьтахь бгылазаап бара,
Аха сара исылшом ббара.

Амшын иналабыршэт ахахэ
Уи збеит, бара бышҕа санхьахэ,
Итынчыз амшын аатдысит,
Сылаҕшгы бара инбхьыпҕшит.

Ашьыбжыоншэа сааҕса-скараха,
Сымхы афэнтэи сааит афны.
Сара исымазма ацэаха,
Аха сыҕамзи, сааҕсаны?

Ахала еикэыпҕсо са сылацэа,
Аарла ашьашэыр афы сааит.
Схы ныкэыстцеит, срызхэыцуа сус рацэа,
Ус сара сылацэагы нтааит.

Акыр дысзааигэан уи ҕхызырла,
Амра даагэылтцны тыпҕхак.
«Абри устоит сара сыхьзала,
Иҕамзаргыы иара рацэак» –

Лхэан, лара убра, дласыдххылан,
Аҕаалырхт, хыла итэыз макэанк.
Илымсымхит, амакэан сеилахан,
Сшалажыымзгыы идуу малк.

Уи акыр сазхэыцт, санааҕыха,
Нас схала саацэажэеит убра:
«Сааҕсара адымкэа амал рацэа,
Анцэагы исимтааит сара».

Иааигэоуп, иааигэоуп, иааигэоуп ушьта.
Сааҕын ааиуеит, сҕатахьа назоит.
Ижэбац сакэхан, сара схата,
Егьа сгэакзаргыы, сгэахэтэы сахьзоит.

Ускан, игәырғап сызтахқоу.
Сызтахқамгы рыгәқаа җыжәжәп.
Сара издыруеит уи шааигәоу,
Ихазымтцо, лассы ижәбап.

АКЫЛҖШРА

Азә дшоуп ацәгәа кылҗшраз,
Цәгәамзар акгы ибом.
Дахьукәшәо, дудыруаз,
Уи убзиа ихәом.

Җазә дшоуп, абзиа кылҗшраз
Бзиамзар акгы ибом.
Уи ицәшәатәым, дудыруаз.
Ахаангы цәгәак ихәом.

Сәыза, сықәла, укылҗшуа,
Уашьтаз, абзиа җшаала.
Насгы, уара ишулшуа,
Ауаа рыбзиа хәала.

Умәашәаит, иудыруаз,
Ацәгәа, абзиа арҗиом.
Абзиара ззууз,
Цәгәас уара укайтцом.

Еснагь абзиа уашьтаз,
Жәа хаала избахә хәала.
Зынзак ацәгәа уашьтамыз.
Нак уаҗыртцны уцала.

Иухәар ацәгәа азбахә,
Уи мшызха иазхауеит.

Иумхәар ацәгәа азбахә,
Ахала иара җсуеит.

Акылыҗшра, акылыҗшра,
Акылыҗшра аҗахуп.
Абзиа азкылыҗшра,
Хара зеггы ихәхәтоуп.

УАРГЫ УФЫРХАТЦОУП

*1992-1993 шықәсқәа рзы иҗахаз
Мгәызырхәаа рҗеицәа абака
рыззыргылаз Ажыба Цьонсон Грышәа-иҗа изкуп.*

Аибашьраҗы мгәызырхәаа рыцкәынцәа,
Азәггы ишьтахь аҗа изимырхеит.
Азәырфы тахеит, уара уқәлацәа,
Ашьтахь, дара рбака кататәхеит.

«Хтәарым, хачкәынцәа рбака камтакәа»,
Уқыта уаа урыҗхьеит уара.
Азәггы дмыткьеит, пату уқәымтцакәа,
Уажәа зеггы адгылт убра.

Уахи-ени уара умыцәазакәа,
Уи аус унапы ауркит.
Ақәеи-аси иауаз рыгәхәаа мкзакәа,
Аус ууан, уҗсгы меибакит.

Ухатәы усқәа зымәакы ишьтаутцеит,
Рееидыҗсахло, иуцын жәлара.
Иҗахаз хачкәынцәа «рыҗсқәа рхаутцеит»,
Игылоуп, рыҗсқәа тоушәа абра.

Уаргы уфырхатдоуп, Ыонсон, иудыруаз,
Хамтак шумамгы, иахъа зынза.
Уажә, збака уара абрака иургылаз,
Урт реипш, ухъз шызуа уасхәоит имза.

СЫЧКӘЫНЦӘА ШӘАХЪ

Исытмыжъааит атахызар,
Баша стәазом, сара сылоит.
Мышкы итшәыжып, ишәтахызар,
Атыжъра шауа агәра згоит.

Шәацәымаашъа ишәызтыжыр,
Ускан, уи ала, сыхъзгы рхәап.
Сөымтақәа Агсны инықәыпшыр,
Уи агъара шәаргы шәаргъап.
Анышә сахъамоугы сөеихап.

Инкылпш-аакылыпш амра ипхо,
Уи сыцәтәалоуп, сара сөырпхо.
Ажәфан акәзар, ееишәа ицқам.
Ус анакәха, амшгы еилгам.

Аптақәа еипхытта ихуп,
Аптақәа, убас, иртахуп.
Зны пшак нрытас нақза иагоит.
Накынтәгы, арахъ, иаанагоит.

Цқъа сынрыхәапшт, избо цъашьо,
Аибашъра иафуп, ауаа шыуа.

Иааипылт, нақ-аақ иааиуаз абар.
Иалшарыма, пстбарак камлар?

Псала еиґагылт, еилатц,
Ахәақәа рымкьои, имѡантц?
Сыблақәа ирбоит ауаа нтцәо.
Сылағырзқәа цоит, исґытцәтцәо.

Абар, нас иахъааиуа уа атанк,
«Агәыз», - ихъыст, «агәыз» - атак.
Атыр-тыр хәа уа имацәыст.
Саргы сахътәаз сшәаны саатрыст.

Саныпшы аптақәа еипхыттеит.
Уа избақәоз, ауаа зегы «нтцәеит».
О, адгыл, иухами ипжәо,
Шьта ажәфан иахалоу, еикәжәо?

Ашәахәаѡ асцена даакәлеит,
Ихааза икоу ашәак хәо.
Ари сара сзықәшәаз лакәхеит,
Сеихәлапшы саанхеит акгы мхәо.

Сылағырз сґыкьаса илеиуеит,
Абри ашәа ахъсахауа.
Хымпәада лара са сылдыруеит,
Дшәахәоит сара исыххәауа.

Илхәеит бзиабарак сазхәапшуа,
Сара сшықәхаз цәгъала адәы.
Аха сара ас ссызхәауа,
Даахәны дышсыхәампшыз атәы.

Срыцхашьара ла ишлымоу,
 Уигьы лхәеит илымзазеит.
 Илдыруазар са сахьыкоу,
 Сгәәкра бааҕсы сшалтцыз, лхәеит.

Лара дықәгылоуп асцена,
 Азал аҕы сара стәоуп.
 Лара лоуми ахазына,
 Ас зхәаз лзы са сыхиоуп.

Аконцертгы аамта аины,
 Абаар, уажәы иара аантәеит.
 Ашәахәаф сгәы аалызныжыны,
 Инықәыршәны аҕныҕа сцеит.

АПҢСҮА ЗИАСҚӘА

Ашьхақәа иргәылсны,
 Архақәа ирхысны,
 Азиасқәа леиуеит,
 Амшын Еиқәа иалалуеит.

Урт Аҕсны иалсны,
 Дара ргәы каршәны,
 Иахьынзақәу амҕа,
 Урт алами хиамҕа!

Рыхьызқәа еицакым,
 Ирхәо, ҕа бызшәакым.
 Рыхьызқәа аҕсышәоуп,
 Ирхәо ҕысуак иажәоуп.

Урт амшын ианалала,
 Ибеиахом доухала,

Иумахазо урт рыхьыз,
 Ицоит амшын иналаз.

* * *

Аҕсраҕы дтәан арыжәтә ыжәуа,
 Жәыхәҕа атҕыца ыжәны дгылт.
 Нас уи ддәықәлеит дкәар-еаруа,
 Дышнеиуаз амҕаду днангылт.

Амҕа данны дахьцо, дгәырҕоит,
 Ашәакгы ихәоит уи дыҕзуашә.
 Ари иашәа зегь ахыччоит,
 Уаха изхыччо ак рымбошә.

Уи иахыччо са сырхыччоит,
 Ашәа ахыччара аҕахзам.
 Изхыччатәу амцхә зжәыз иакәхоит,
 Аха уи изы акгы рхәазом.

* * *

Иахәызба тыхны дысҕагылеит,
 Абар, абар иара сишьуеит.
 Сцәырханы сара сҕагылеит,
 Изура сзымдыруа сыҕшуеит.

Ари аҕхыз са изызбеи?
 Сгәы ртынчны сиартаҕ сышиаз.
 Азә изыхәан цәҕьарас исхәеи?
 Сакәзам цәҕьаракгы кәзтахьаз.

Адуinei сықәуп сгәы ртынчны,
 Бзиарамзар, цәҕьак кәмтә.

Ацэаха зсмоузеи стынчны,
Иарбан мчу, нас, абас, сказца?

Абри сазхэыцуа сиарта саакэтэеит,
Абар нас, усқан, сгэы иташэаз:
«Цэгъауаф, қыиа цэымғас диауеит»,
Сызшыуаз, уи иакэзаап сзыхиркьаз.

АРЫЖӘТӘ

Сара арыжәтә сыңсы алхэхәо,
Ахаангы сқамлазацт.
Аңхашьаразы снафыхәо,
Ада изымжәзацт.

Асас сара сгәар дантало,
Афьжәрахь сеихоит
Уии сареи ханейдтәало,
Ажәрагы сгәаңхоит.

* * *

«Назаза аамта хара иахтәуп,
Иахңырхагоу дзықалом азэггы.
Арт иаабо адгылқәа зегь титәуп,
Уа инкажьны изықалом акгы!»

Абри ажәа иқәныкәо дара,
Аус уа иаздырхауан ртахра.
Цьоукых афын, урт кылкаан рзыңшра,
Иафын, ркьатеиах аңцәара.

Атыхәтәаны, рыччара еихсыңьт,
Бжык аагеит: «Шәаангыл шыта,

«Иқалазеи?» хәа даргы аатгылт,
Иқалазгы, ушыта, агәра гоуп.

Афәр дара ртың аф инагылт,
Дгьылла ахәхәхәтра атыхәа ңцәарц.
Иахырхәазгы баша имаангылт,
Иқартцац қартцоит, иқәцоит ишықәцац

Макьана аибарххара иафуп,
Урт ирку рқамақәа еиғақшоит.
Хара хгылан, урт ҳарзыңшуп,
Хфәр иааир, уаха хгәырбьатцәа ҳаршоит.

МАКЬАНА АРА БААНГЫЛ

Макьана ара баангыл,
Бысңыртцны бымцан.
Снапы кны сара сыргыл,
Сгәалсрак қабымцан.

Ибымбазои сыштцысуа,
Скаҳаргы қамлои?
Иабыкәу бара бахьцо,
Сзыкоу бымбазои?

Макьана ара баангыл
Сбыхәоит бымццакын.
Сара скаҳауазар, сыргыл,
Иамур баасхагыл.

Сымфашьо, агәра згоит,
Сакызар бнапы.
Сыңсыргы, сара сыбзахоит.
Сықәгылоит сшыапы.

Макъана ара баангыл,
Бысгъыртны бымцан.
Снапы кны сара сыргыл,
Сгәалсрак кабымтцан.

ХАМЕЛИОНРАА

Зны шәкагъшыуп, зны шәышкәакәоуп,
Зны шәагъшыуп, зны шәшәеикәароуп.
Зны шәжәфәангъшшәылоуп, шәшәацгъшшәылоуп,
Зны шәшәақаруп, зны шәканфетуп.

Иарбан гъшәтәу шәара ишәымам,
Иарбан гъамоу, шәа ишәылам?
Сара сшәышьтоуп, цәгъа сәыркара,
Зынза имариам шәеилкаара.

Аха, усгъы, са издыруеит,
Бзиак шәылам, ацәгъа шәныруеит.
Хамелионраа, шәыгъсуам шәыкоуп,
Агъстазаараф, цәгъа шәгъырхагоуп.

ДИГӘЫДКЫЛА, ДНАЛЫВАИЕИТ

Сара ассир збеит, ассир збеит,
Бзыгъ ақәара сахъхықәгылаз.
Дара Бзыгъ ирырц ртаххеит,
Сара дара сабарбауаз.

Аргъыс атыгъа лыжәфә кны,
Дыригарц патулашәа.
Уахъ ифәынеихеит дыццакны,
Уи лагъхәа днагылашәа.

Аха лара илмузеит,
Ла лыжәфә аанкылара.
Уи хъымзгъуп хәа илгъхәзеит,
Илыгхеит – ақәығара.

Аха ишнеиуаз, аз агәта,
Атыгъа днықәтцәраан, дналахаит.
Инапқәа нлыкәиршап, ихата,
Атыгъа азы дналигъааит.

Сара ассир збеит, ассир збеит,
Днаган ақәара днықәириеит.
Уажәы акызатцәык лымхәеит,
Дигәыдкыла, дналываиеит.

* * *

Уи лыгъшра, лсахъа деикәшәаза,
Амфәан дынсывсит дкалаза.
Сыблақәа хылкзаарын зынза,
Агъсышәак сзымхәеит ихәаза.

Аха сгәафәы даанхеит лара,
Акрынты слышьталеит сара.
Уи ажәагъы лныстцеит убра,
Атак сылтеит: «Уагхеит, уара».

Ех, амфәан дансықәшәаз лара,
Уа сналацәажәазтгъы сара.
Издыруадаз, уи сылгәагъхар,
Ажәақәа иреигъу, «ааи», - лхәар.

1967

* * *

«Ап̄суа тып̄хак дхыхны,
П̄хэыск лаагара узымариам.
Қа̄ҕ̄вариак ма дхыхны,
Лцхыраарада ухэартам».

Сара с̄ызак абас сеиҳэеит,
Иқәшәаз сыздыруам уи сара.
Уи исабж̄еигаз сазхэыцит,
Аха исмыхәазеит иара.

Уи лып̄шаара са исылшо,
Сара симазар, абра.
Ап̄хэысг̄ы лып̄шаара шсылшо,
Изизымдыруеи иара?

1970

ИСХАМШТҮА АСАХЬА

А̄ены сабшан, усура с̄омызт,
Сахәшьа л̄фы сықан ауха.
Санг̄ы «сычкэын даба̄коу?» – лхэомызт,
А̄ныка сдэықәлеит, сан̄фыха.

Ам̄фан сышнеиуаз, с̄ызцәак збеит,
Урт̄ аасыдгылан исархэеит:
– Иах̄ьа Шеварнадзе даауеит,
Лыхны ашт̄а ажәлар ип̄ылуеит.

Абарт̄ иубо уах̄ь ауп̄ хах̄ьцо,
Ухацца, уцар утахызар.

Сышп̄амцауеи, с̄ызцәа шәах̄ьцо,
Шэарт̄ атып̄ шәыман шәкалозар?

Ианырхәа: «Тып̄к ҳамоуп уаала»,
Снеины рмашына сынталеит.
Лыхныка узцозар уцала,
Уах̄ь х̄хы рха, ам̄фа х̄нанылеит.

Дук мыртдыкәа лыхны аштаф̄ х̄неит,
Уи ашт̄а иаатыт̄уан, усқан.
Алыцәхар реип̄ш, Дәрып̄шыка еихеит,
Ицыз ӣс̄ызцәаг̄ь азәрықан.

Ишнеиуаз Дәрып̄шыааи Лхааи рхәааф̄ы,
Урт̄ рмашынақәа аангылеит.
Хара х̄машынаг̄ы ахәаф̄ы,
Убра ашышьыхәа иаангылеит.

Х̄машына х̄анынтыт̄ц убра,
Аганшәа ц̄ара х̄нагылеит.
Их̄ьацәа гылан, иакәшан убра,
Гәаныла ирхәон: «Дах̄цәыршьуеит».

Аха баша ишәон дара,
Ик̄ысуамызт ап̄суаа «рысас».
Алаапк еип̄ш, даахаллан убра,
Инапы х̄аитон, ит̄цаан ӣказ.

Ишитахыз ҳа х̄ныртцәара,
Уи акэын мазасг̄ы имаз.
Аргама иуархәон абра,
Ила ашьа ихыт̄әт̄цәалоз.

Аха иара дцәажәон ихааны,
Дақәшәон агәаф̄ ат̄әахышьа.

Данцозгъы иҳаитеит инапы,
Ус иҕан уи иуаҕышья.

Исхаштуам ахаангъы сара,
Уи аены избаз асахья.
Ҳаҕсцааха санизхэыцуа абра,
Сыла даахгылоит, зегъ раҕхья.

* * *

Ҳара зегъ амшын агэы ххуп,
Ғбашәа акы ҳақәтәоуп хҕәареаруа.
Адгъылбжъаха ҳазнеирц хтахуп,
Уахъ акәымкәа уаха ҳабацо?!

Ҳара зегъы амшын агэы ххуп,
Иаабазом ҳара ҳашзаакәрыло.
Ҳарт аматрос хылҕақәа ххоуп,
Аха исыздыруам, иахъхахәо.

* * *

Ухатәы уҳәароуп,
Азәы итәгы уҳәароуп.
Уара упоетуп,
Уа угәгы аартхароуп.

Аха ухатәы атцкыс,
Азә итәы уҳәоит, сатцкыс.
Азә итәы анухәо,
Иухәалоит угәахәо.

Сара убас сыҕам,
Зхатәы зымхәо, среиуам.

Са схатәы схәоит раҕхья,
Нас азәы итәы – иҕаҕхья.

Схатә хәатә исымоу,
Уи хьяасгъы ишсымоу.
Ахәаха сахьымза,
Сцарцу, сдунеи снықәзаа?

Ма схатәы ахәаха,
Сахъзаны схы сәаха.
Азәы итәгы ахәаха,
Саур, уахык, ма ҕаха.

Азә итәгы сымхәазои?
Изысхәогъ шәмахуази?
Исымазам азә иаха,
Сахъзома, схатә ахәаха?

АГӘЫДКЫЛАРА

Агәыдкыларә мчыла изыҕсоузеи?
Изыҕсоузеи мчыла ақьышәгы агәзра?
Мчыла агәыдкыларә узларҕхөзеи?
Мчыла агәзрагы иунатари, уара?

Агәыдкыларәан, аҕшьнапык еиқәшәароуп,
Аҕхәамцк, ҕ-махәык реиҕш еидҕьалартә убра.
Ақьышәқәагы, ҕшьшьаала убас
еиҕш еиқәшәароуп,
Аҕшьблакгы леиқәахан, еибагәзыртә дара.

* * *

Иахасхьоу хара х-Апһсынра,
Даара ицәгъами ахәара.
Аха иахъанза иааит еикәха,
Жәлар реидгылароуп еикәзырха.

Иахъа иамоума х-Апһсынра,
Аидгылара, аеырҕәҕәара?
Ишыжәбо еигһш, Апһсны еикәшоуп,
Иахъа изшәартоу уи азоуп.

Хашгәыҕ-гәыҕуа, Апһсны ҳацәцоит,
Ускан, ҕәҕәала хара ҳахъхәуеит.
Убри дырны зегъ шәеидгыл,
Изымуа, деыжәх, икны ишькыл.

* * *

Ақалақь аҕоуп сара сахъиз,
Аха имҕамсит уа схәычра.
Ақытаҕоуп сара иахъсызхаз,
Уи азы иадуп сгәыблра.

Сқыта, сқыта, сара сзаазаз,
Исымеи, иуеҕьасшьо цъара.
Уара уҕы сара ахъсызхаз,
Имал дуны исоут сара.

Иарбан малу абрақа исоуз?
Исылшоит атак ахәара.
Зегъы ирдыруаз арақа ишсоуз,
Сыламыс, счеицъыка, суафра.

Сқыта иацъысшьоит иахъсызхаз,
Абри ақытаҕы сара.
Сқыта иацъысшьоит иахъазхаз,
Счеицъыка, сыламыс, суафра.

* * *

Амра шыҕхоз, иааимаҕматцәан,
Апһсабара зегъ лашьцеит.
Иаҕьалагеит ақәа кыдтцәан,
Аиашазы сыгәгыи цеит.

Сара сықәнакит ашьха цәхәыра,
Хытдакырта тыҕкгыи збом.
Изасхәаша: «Уааи, усыцхраа»,
Саааигәара азәгыи дызбом.

Сацъал сазыцшны стәоуп, ус ҕһшьаала,
Сара сахътәоу, сқәацазом.
Апһта исхаз, сара схала,
Апһша иагеит, избазом.

Аҕарқәа хытцны ахъыр-хъырхәа,
Иаанымгыла, ус ицоит.
Сара сәагылан, ашьшьыхәа,
Сызиашоу атыҕахь сцоит.

Сара сыжәлар ирхәома баша,
«Ишыдыдуа еигһш, қәа ауам».
Идыр сәыза, абзиара збаша,
Урт ражәа ҳавс, акгыи ҳазхәом.

* * *

Ана иртеит,
Ара иртеит,
Адгьыл рацәа игеит.

Зегь ицәмачхеит,
Игъсы мацхеит,
Шьта дгьыл тацә камлеит.

Уи дымгъшыкәа,
Акгьы мхәакәа,
Акәара икит.

«Гъсыхәа змам хәа,
Ак ыкоуп хәа,
Иара игәы иабом.

Аанда скит хәа,
Шьта истәуп хәа,
Ус иара игъхъазеит.

Уи гъхашьарак,
Мамзар шәарак,
Иблақәа ирхзам.

Уи ахътеикыз,
Мап ицәызкыз,
Рыгәхъаагъы икзуам.

Ак дмырхәакәа,
Уи имгакәа,
Душьуааргъы иузауам.

Абас дыкоуп
Ихәоит: «Схатцоп»
Уи дуафны дызбом.

* * *

«Уа узыхәа сыкоуп, уа узыхәа сгәы аартуп,
Хаз хайчыдоуп, хайфызцәоуп, убригъы хәатәуп.
Иаххәуа акыз, иаауа акыз, еилаз хатгсқәа,
Хтахцәа харгәырғъап, унапы сыт абаатгсқәа».

Абас еснагъ сара дсабжьо икуан смаршә,
Аха хшааиуаз атыхәтәаны, исзиуит шыапғаршә.
Шыапғаршәмоу, ианиараза иара исзиуан каршә,
Иалымшози, даасылгар, иашьтахь сынкаршә.

Аха ишилшоз, ишилшоз, иашьтахь саниршә,
Саирсуаз цыишьон, амфан, аки-ки атрышә!
Агъхзы алихит башаза илахь атцәтәа,
Сизмыршәкәа, саникәхами ибға аныгътәа.

Уажә ибға кьахәза, дцыыкә-цыыкәуа давоуп аган,
Игәы мыжда тифаауеит сахыкәхаз, сеибган.
Иара адәы дшыкәстцазгъы, ибға гътәаны,
Ахара шиду, абра, исхәоит иаагътәаны.

* * *

Санхәычыз, сара ихастцозар,
Сан лажәакәа зегъы.
Ижәбарын иахъа скамлозар,
Ак сыгны зынзагъы.

Убас са ихасымтцозар,
 Сан лажәақәа акгы.
 Ижәбарын, са сҕалозар,
 Салақан акгы.

* * *

Дыкоуп азәы, аус ахьиуа,
 Уақа, ихатәы аанижъеит.
 Даеазәы дыкоуп, ус шҕеиуа,
 Икоу, икәа итаижъеит.

Аха цьоукы ирыздыруам,
 Рыуа ирыхәартоу дара.
 Изыхәтоу дгылара иауам,
 Изыхәтам идгылоит абра.

Абри шьахагас ишхамоу,
 Иахтахуп ҕхьақа ацара.
 Аха хшаанхо, уажә хахьгыоу,
 Абри аадырузааит хара.

Издгылатәу заа идырны,
 Ханзидгыла хара.
 Икалоит хахиамҕа хирны,
 Уи алагы хцоит хара.

* * *

«Хара таацәала хаикәақәоуп,
 Дхалам ипашәу.
 Зегы иаххаҕхо амра акоуп,
 Хара еиха хашәу?

Цкәынас ихамоу азә иоуп,
 Уи пашәк дизаагароуп.
 Ара аус злоу ха хауп,
 Ма хацкәын дхамбароуп!...»

Абас шәхәоназ еснагь, шәара
 Дтаацәарамхеит шәыцкәын.
 Шәара ишәгәаҕхо лакәым, иара
 Игәаҕхо, дылзгәыкын.

Иара игәаҕхо, уи дхазуп,
 Далаҕшуама, цәала?
 Абра имзакәа ихәатәуп,
 Ииашазам шәгәала.

Мшәан, исзеилкаауам сара,
 Шәышьтра мап ацәышәкма?
 Шәышьтра шәтахымзар шәара,
 Азәыр шәыгәхьаа икрыма?

* * *

Ус сааиуеит аиаша сыманы,
 Сара сҕалеижьтәи, схы здыруаны.
 Қарала, зынзак сыказам смацзаны,
 Са сыкоуп қарала ҕыткгы ыфаны.

Сара сықәрагы акыр снатахъеит,
 Егьацъара скахахъеит, сгылахъеит.
 Са сааиуеит, аиаша сыманы,
 Ацәахәа иаша саныланы.

Хаҕоу ибааит, сымҕа сықәкьаны,
 Амҕа хәахәа са саныланы.

Сыҕсра ҕынынза иашала снейларуоп,
Сышиашоу, анышәгы снартароуп.

* * *

Иахьа иулшо иахьа иҕатца,
Уатцәы ашҕа иумган.
Уатцәы азыхәан уусқәа еикәтца,
Иахьа баша умтәан.

Уатцә иҕаутцашагы ак ҕалап,
Иумазар алша.
Уатцәы уусқәа аанхар, уҕхашьап,
Бзиала иахзырша.

АЖӘЕИНРААЛА АХӘАРА

Сызәу сажәеинраала сухәоит,
Умариатцәкьан са сәы умааирц.
Насгы имзакәа иуасхәоит,
Сыхшыҕ уаатамҕшкәагы умцарц.

Улсыха-ҕсыха, салх ацәа,
Аҕра мариоуп хәагы сымхәарц.
Баша игхейт, иаха ацәа,
Са сызбо цюукы ирымхәарц.

Сызәу сажәеинраала, сухәоит,
Сыргәакны сыхшыҕ уааташәа.
Сеигәырҕьаны, нас иуасхәоит,
Цәгы убзиахейт, сыхкәыршәа.

АХЫШЬКҖЫ

АхышькҖы Амбараҕа дцеит ахышь икразы,
Җымш дтәан, аха хышьык ҕамлеит иара изы.
Ахымш раан, ахышькәа аауан ирацәаны,
Ахышькәагы икит, ҕажәа инареиханы.

Урт ачабракәа инрылеихәан зегы,
Акаҕа иацреихәан, иаанмыжкәа акгы.
Нас амҕа дыкәлеит, аҕныҕа даарацы,
Амҕан ахышькәа ишеит, иаанмыж ихазы.

Адырҕаҕыны дгылан иара шарҕазы,
Амбараҕа ддәыкәлеит ахышь икразы.

Җажәа инареиханы ахышькәа икхьаны,
Атдыхәтәан ахышь итцыс ицәашьит.
Иара дҕагылеит артцәаахәа дыхәхәаны:
«Уатцәы сызлаауеи? Уи ахышь сашьит».

СЛА ДУ

Аху-хухәа уаха шаанза,
Скәатца иакәшон сла ду шуа.
Абас иҕан уи назаза,
Апҕсы ашьон, шьыжь аншо.

Аку-ку хәа хара хиаанза,
Ианааиларҕса уа абгасса.
Сындәылтцны, «иҕалеи» схәаанза,
Сла ду аеатцәахт, иҕамса.

ИСЦӘЫМҢУ ИСАХЬА

Камбашь хушәа збоит исцәымҗу ихы,
Хтырҗажәуп усгы, ихоу ихтырҗаш.
Уи дазышътхуам икәадоу ишьамхы,
Иблақәа тҗхаауам, ирхылахьеит аш.

Ицъымшьқәа ракәзар, ибла иртассы,
Иблахәыцқәеи дарей еилахоуп.
Ихахәыцқәа леины икәа итассы,
Зынза дмамыршәагазаны дшоуп.

Иҗынтца даара иеипҗшуп атцәахә,
Алахәкәшәаф излеикәшәо алахә.
Игәы блуам, избанзар, иеипҗшуп ахахә,
Ихьшәашәазоу ахахәқәа реиха.

Ихәда ажираф ахәда ахата,
Фыза ишьтытцау, ижәфахыр акнытә.
Цәажәашьала акәыбры деипҗшуп, хаҗеитә,
«Пыввы» ихгоит данцәажәо аханатә.

Илымҳақәа, алымҳауп аеада,
Ианикьо, иннадоит, нас агҗша.
Еснагь ипҗтәоуп иара илахь ада,
Еснагьгы илақәуп ихьз-ипҗша.

Исцәымҗу исахьа тысымхит цас,
Сара сзын ус дшоуп ихата.
Сызцәымҗугы ссахьа штихуа абас,
Аргама уи здыруеит схата.

* * *

Сара бара җәҗәала бсыргәааит,
Уи азын сышка уаха бмааит.
Аха ибдыруазарц стахуп,
Зегь реиха сара быстахуп.

Абзиабароуп ахыбаара зцу,
Абзиабароуп агәарагы зцу.
Ахыбаарей агәарей зцым,
Уа бзиабарак ыкам, имцым.

Быбзиабарала са сырҗхоуп,
Сыбзиабарала бырҗхазар стахуп.
Бааи, нас хәхқәа неилахтцап хара,
Халагап хгәырҗьатцәа анхара.

* * *

Акгы аанмыжьзакәа ифеит, ижәит,
Ажәлар икалаз раҳаит, ирбеит.
Ажәлар ргәатцаҗы агәаҗ еилашит,
Ажәлар уи азы игәааны иашшит.

Ажәлар дамырхт урт рмал зфаз изжәыз,
Ихатыҗан далырхт, урт ззыпҗшыз.
Уи амла дагап, ма акрифап,
Еилкаам зтцаароуп, аамта иахнарбап.

* * *

Хәык айфызцәа шнейуаз, амфан иааикәшәеит,
Ашьтахь агҗацхаҗ инейны инатәеит.

Урт арака акрырфеит, акрыржэит,
Зцъыбахь знапы мнеиуаз, ахэ идыршэеит.

Уи игэы иасын, игъсы ааилахэеит,
Ахақымцэа рахь урт рфыза дгатэхеит.
Дахьнаргаз, уи ахақым дидырбеит,
Аха ихъыз хэа уи акгы имбеит.

СХЭЫЦРА

Схэыцра, хэыцратцас имфамсит,
Сыкамызт сыбла ччо.
Цъа сышьтамсит, цъа сымтцамсит,
Дсымамызт сзыхьчо.

Еснагъ сызфыз усын,
Тцыхэапцдэара зқэымз.
Хычи дуи рус са исусын,
Ак кастомызт иакэымз.

Сыфатэ иагын, сыжэтэгы иагын,
Ееикгы схамызт, исшэымзт.
Аб инапи иажэеи сыгын,
Сгэырфьатцэа сызхауамзт.

Лассы-ласс ашколгы сагхон,
Сызцомызт амш анцэгью.
Сажа ихигарц згэахэо ихазгон,
Иарбану, еихау?

Нас цьюuky рхэычрахы ихьапъшуа,
Иахьцэуеит еитцас.
Сара зынзас схэыцра сахьцэуо,
Икамлазатт зынзас.

Ауаа зегы рхэычра иахашшуа,
Цъаргы икамларц.
Икахьтар зегы ихалшо,
Иалшоит уи хамбарц.

Апъсыжра ашьтахь мчыбжык акара цуан,
Анышэынтраф, фатэы-жэтэы ыкэтцаны ицон.
Анышэынтрахь, ианнеилак, афатэ ыфан,
арыжэтэ тацэын,
Аиашазы, ари уамашэатцэкъа ибатэын.

Иахафит хацэақэак, ишшэозгы акыр,
Иртахын уи «апъсы» длышьтагэа дыркыр.
Аа, дагырбеит, абар уи астал дахатэоуп,
Мчыбжык апъхьа иржыз, ихататцэкъа иоуп.

Итэаз акылпъщэа, ирулак рыпъсқэа ргеит,
Ирбаз, ирахазгы, имзакэа зегь рхэеит.
«О, акыкам хэа зхэогы, ирхэои, ушьта,
Дышиашоу цъанат дцазаап иара ихата».

Абас рхэалон изахалак, абри зегы,
Ахэы ыкэыртцон, пыхьа ааста еихагы.
Аха абрака иахатэаны изфалоз,
Апъсы иакэмызт, акъала иакэын, каф зулоз.

СГЭЫ КАИЦЕИТ

Ахэшэтэырта стытцны санааи аоны,
Стынхак дааит исыхьыз иаханы,

Счымазара еиликааит дсызтааны,
Нас абасгъы ихэеит атдыхэтэаны:

«Сгэылак дыкан, уара уеипш чмазафык,
Игэы анбзиаз, ихэомызт, жэафык.
Дшаачмазафхаз дзымнеикэа хара,
Дышгэыгуаз дыгсит изымхэа ажэак.

Изхысхэаауа, ухы иакэтцала пату,
Асаби иеипштэкьоуп, уара ушбатәу!
Абас ала стынха ду «сгэы кайтеит»,
Крыф-крыжә, нас ифныка дықәланы дцеит.

* * *

Иахъа даара, даара хьтоуп,
Суацъақ ыкоуп итпсааны.
Сымацара суадаф стәоуп,
Сылашара, ба сбызпшны.

Иатахызар итцегь хьтаз,
Суацъақ итцегь итпсааз.
Аха была сгэы ипхаз,
Убри ауми сеикэзырхаз.

* * *

Сышәкәы хамтас изыстаз,
Днахәапшын афыгхара.
«Упстазаара зегь зутаз,
Абри аума ишсаухәара?»

Игэы иала иахьхәычыз,
Уи дафын ацәажәара.
Данақәымтца уи дызфыз,
Уаха сзымдырт иасхәара.

«Ихәычзас сара сышәкәы,
Уи агәхъаа хәа сымазам.
Иеипшхар мацк Рушьбеи ишәкәы,
Цәахәак адагь сашьтазам».

АЦӘГЪАХӘАФ

Фыцъа аишьцәа еилуххьеит,
Азәгъы дурзхьеит унигәтас.
Уашьеи уахәшьеи урылтхьеит,
Урымами зегь а фас.

Цкәыни зџаби еилуххьеит,
Еибатахыз еифынтәаа.
Угәылацәа урылтхьеит,
Адә иқәухуеи, уара нтәа?

СЫМФАХӘАСТА

Сара амфәхәаста саныла,
Саапсаха цъарантәи саауан.
Ускан, убра, схәыцуан гәаныла,
Сыбжъы нытцакны исхәауан:

«Уажә сызну абри амфәхәаста,
Закаф анысхәада, абра?

Дарбану, рапҕхьаза игэазта,
Дыкоума, дыпҕсхьоума, иара?

Даара иманшэалоуп, иааҕтэарстоуп,
Амѡаду азнеираз иара.
Ауаа зырманшэало мѡахэастоуп»,
Саѣын, уи ылзхыз ирехэара.

Иаасгэалашэит ус ахаҕахэа,
Рапҕхьаза са шсакэыз ианыс.
Уа ѣаастит сара аҕьарахэа:
«Са соуп иалзхыз, сыжэлар шэаныз!»

АЗЭ ИАН ЛМЫТКЭМА

Сажэеинраала «Ан лмыткэма» амотив ала.

Асовет аамтаз баша утэомызт, нан,
Аматтура уаламзи, уара, нан?
Аамта анеилабга, иухамбгеи, нан?
Уара усуртада уаанымхеи, нан?

Депутатк дыпҕсит хэа ануаха, нан,
Ихатыҕан укартарц умхэеи, нан.
Уала, тынхала уаҕьыкамлеи, нан,
Нас маттура дук лалхэа иумгеи, нан.

Аматтура узгозар, бзиаи, нан,
Ауаа ирыхэо узыкаттар, нан.
Ауаа ирыхэо хэа икаутцозеи, нан?
Ухы амацара уа уашьтамзи, нан?

Агаѣа адгьылкэа утизаап, нан,
Уи ала уцьыбакэа уртэызаап, нан.

Ихьыцэцара уѡны уатэоумшьазаап, нан,
Урыстэыла аѡнкэа ургылазаап, нан.

Ушьта уара ужэлар абанурхо, нан?
«Атроцкистцэа» реипҕш Сибрака иушьтуама, нан?
Абарткэа зегь зысхэо удыруама, нан?
Дара рхатыҕан урышьтыр хэа сшэоит, нан?

СЕАДАМХАЗОИ ШЫТА

Ажэлар рхэамта акнытэ

Марушьа лҕа еснагь иалхэалон:
«Сеадхэыс хэыч, сеадхэыс».
Ари Алтыкэ игэы иаахэалон,
Дааигаанза аҕхэыс.

Пхэыс данааига иалхэазаап,
Ари ахьз шбаапҕсыз.
Ари Алтыкэ даргэаазазаап,
Дхэааит зыпҕсы еибакыз:

«Ас сзызхэо са бсанума?
Бытахым бхата.
Еснагь сара сеадхэысума?
Сеадамхазои, шыта?!»

СЫМШЭХЭЫС, СЫМШЭХЭЫС

Ишипҕыхьашэаз акэым аус злоу,
Аха иман мышэхэыск сгэыла Мазлоу.
Уи иман аихатэ гэара итакны,
Деигэырҕо иаазон бзиа ибаны.

Ахы ишышылауан, «сымшэхэыс,
 сымшэхэыс», хэаны,
 Ишишышыуаз иаалгон инапы рбзаны.
 Иканатцац ауп шихоз, ааигэа зны,
 Инапы неитахт «сымшэхэыс»... нахэаны.

Уажэы иибахъаз акэмызт амшэхэыс,
 Агшэма ианейта инапы рбзатэыс.
 Еразнак иахэлагэа ишейбакэыз,
 Ихнакакааит иагхъазан фатэыс.

СЫДГЫЛ АГЭАЛА

Шыжымтанк снытцагылт сцэыкэбар,
 Истахын сқыта еейшэа избар.
 Агафэхь схы рханы сыпшуан,
 Сыдгыл цэажэошэа сахауан.

«Жэытэ аахыс ара шэынхон,
 Сфытра шэытцакны шэызбон.
 Патула шэаргы сыжэбон,
 Азэгы сишэтазомызт, сышэхьчон.

Шэара шэагсуаан, са с-Агшнын,
 Ишыжэбо еипш, шэара шэыхъз схын.
 Иахъагы шэыхъз сара исхуп,
 Шэара сышэтэуп, сара шэыстэуп.

Азэгы шэсымтизацт, шэыстизуам,
 Аха шэара сшэымтир шэузуам.
 Саазхэаз рыхъз схырымтцар калом,
 Рыхъз ансхыртца, шэара сышэтэхом.

АЛАФ

Сара иансхытцауаз ынфажэеи хэба,
 Иара ихытцауан хынфажэи хэба.
 Сара ианысхытцауаз хынфажэеи быжъба,
 Иара ихытцауан, хынфажэеи ааба.

Сара иансхытцауаз, хынфажэеи жэаба,
 Иаргы ихытцт хынфажэеи жэаба,
 Ишыжэбо еипш, хара хаикэлацэоуп,
 Хаиубилеи аназгэахтца уатцэоуп.

* * *

*Ахайагы тыгхайцас ихы мфатгигароуп.
 Агсуа жэагка*

Хамфа абнара илга ишытоуп,
 Хара уи ханыланы хаауеит.
 Арака, уажэ икоу хыцъа хауп,
 Хара, арака ахра аауеит.

Уажэы уажэ амфа хахыкэу,
 Ба бсывасуашэа акы бафэцэоуп.
 О, бара, бфашеит, мшэан, ишпыхкэу,
 Хуафытэфсоуп, насгы хатсацэоуп.

Ибдыруазааит са сфэ уи залшом,
 Ибхамштааит, «атыгхаи атцэеи» рхэоит.
 Саргы изакэытцэкам схы лбаазгом,
 Ибымуазар, тыгхатцас, ма сыхэхэоит.

Сара схатцоуп, сагсуа хатцоуп,
 Адэы сыкэзароуп, агсуатцас.

Сеидараггы аҥсуара сатцоуп,
Саҥрагылом, аҥсуа итцас.

* * *

Инаҳафсын азын хышәашәа,
Шықәсныкәара иқәха ицеит.
Азы амра ааҥын рхылшәа,
Аҥсабара аеахьнагзеит.

Ааҥын, ааҥын, ааҥын гәыраз,
Шәтыла хадгьылкәа хнакьеит.
Амра ашәахәа инҳақәҥхаз,
Абзиабара ҳзаанагеит.

Барггы сарггы ҳабзиабара,
Ашәтқәа рыфөеиҥш, ихаауп, иҥшзоуп.
Ус анакәха, ҳаҥстазаара,
Ааҥын еиҥш, икалар ахәтоуп.

* * *

Абар амра шыта итәшәоит,
Алашыцара амшггы афуп.
Аҥсаатәкәа гәырҕо ишәахәоит,
Сзырфәа, урт рашәақәа срызҥшуп.

Аҥсаатә рашәа бзиа избоит,
Сырзырфәа, еснагь, стәалоит.
Хымҥада, уатцәггы саины стәоит,
Аха саазмышьтуа уск сацәшәоит.

* * *

Ҥсуа жәлак ихуп иара,
Хьзыс имоуггы ҥсуа хьзуп.
Иара дынхоит Аҥсынра,
Дызлацәажәо, тәым бызшәоуп.

Уи даҥсуахом ахаан,
Иагьа иауааит ахәатәы.
Анцәа уи дсумырбан, схаан,
Салацәажәом уи итәы.

РИЦАКА ИЦО АМФА

Ахра дуқәа рфьтцра сытцсны,
Бзыҥ азиас иаваршәны.
Сара снейуеит, уахь, сышьтхысны,
Амфа сануп иқәыршәны.

Ритцака ицо амфа сықәуп,
Сыбла ирбоит ашанақәа.
Уа сахьнеиуа, ҥааимбар тыҥшуп,
Иссирзоуп ирбо сыблақәа.

Ишыкатцәкьоу исзыфәазар,
Ажәала рсахьа тысымхуаз.
Уи азы ажәар сызхозар,
Апоетцәа иреҕьымхоз.

* * *

Фазамакьат арыҥтә ахшәазшәа,
Ашьха ашьапафь итцәуеит Мчышь.

Ишәарахны, гыгшәыгк иацәшәазшәа,
Итрысны илеиуеит, амфа иқәшьшь.

Уи архақәа ирықәсуеит җшәаала,
Уи архақәа «иднаржәуеит» азы.
Нас амшын иашәуеит иара җшәаала,
Ускан, иара иалтцуеит амыжъзы.

* * *

Скарандашь аашьтыхны сара слатәеит,
Ажәала бсахъа тысхырц.
Аха ажәак бара бзы икамлеит,
Бара бзықәа инысхырц.

Аха усгы, баша сымтәеит,
Ажәада бсахъа тысхит.
Скарандашьгы баша исымкзеит.
Бсахъа итысхыз быстәеит.

ИРХӘАЦ РХӘОИТ

Азәы аколнхара деихабан,
Егы абахта деихабан.
Аколнхара аихаба,
Икын, еснагъ алаба.

Дзызгәаалак рзықәа, ус ихәон:
«Идгьыл имшәх», уи ала дибжьон.
Убас абахта аихаба,
Уи дҕырбабаны, дҕырба.

Убригь дзыргәаалак рзы ихәон:
«Днаган дташәк», уи ала дибжьон...
Уамашәа иубаша ара,
Иахъа аус рузуам дара.

Аха ирхәац рхәоит дара,
Шьта иахзычхатқәком хара.
«Идгьыл имшәх» «днаган дташәк» рхәара,
Ртыхәа җахтцәароуп дара.

Иамур, ус ззутәу, дара роуп,
Абри жәдыруазар шәыхәтоуп.

* * *

Сара сбышьтан, сбышьтан, сбышьтан,
«Ааигьы», «мапгьы» бымхәазеит.
Акгы бымазамызт исымтан,
Нас саргы быгәхъаа сымкзеит.

Ас анықаста ибцәымҗахт,
Бхала бсышьталеит бара.
Брыцхасшьоит, аха сыбфызамхт,
Ускан бтып җгахъан лара.

АЛАФ

Зынза дашьтамзт афатә-ажәтә,
Дашьтан иекынто арыжәтә.
Данақәшәалак иеаиргон,
Ихәароушәа игәы иабон.

Реааидыркылан итахцәа,
Цәхарала уи дтырцеит ицәа.
Дгьылк дықәгылан, имжәуа иара,
Уи дахдыркәаит, арыжәтә дара.

Аамта мцацкәаны хара,
Атцла дықәгылан иара.
Изхаратцәкьа арыжәтә ижәит,
Дзықәгылаз амахәгы ләафьрит.

* * *

Амлеи ахьтеи исхазгахьоу,
Зегьы сзымхәар хәа сшәоит.
Урт рзы исхәахьоу, изыфхьоу,
Имачзоушәа збоит.

Аха цьоукы сара издыркәо,
Ыкоуп исеицәаз.
Дара ирхәом ианцәажәакәо,
Гьыхьа изеипшраз.

Иехәоит, иасны ишаарылшо,
Иртәахуеит ртоурых.
Иахьыхәо, рфызцәа иаарыкәшо,
Реиддырбоит рхы шьтых.

Шгазароу амцхә ахышьтыхра,
Ирыздыруам урт.
Ахшыф зтазам ахышьтыхра,
Акгы иагсам шьурт.

* * *

Иахьа амшын сынталеит,
Иара аарла итцыс-цысуан.
Атцәымф иеипшны сгәы ак наллеит,
Сашьтахька ашықәс рацәа шьтан.

Схәычра снахьшшит уахь санынапш,
Сылапшгы иаатцашәеит иара.
Акәара иқәгылоу илапш,
Хара хамбартәы, хдон хара.

Хәаидкыланы хфы-пшшьфы зныхгы,
Хрышьталаны абаакәа хкуан.
Исзеилымкааит, уажә исыхьгы,
Амшын сызтытцуамызт, сыхьтакуан.

Сажәытцәкьазаап анафьалбеит,
Мамзар, астцәкьа убахьоу?
Ма ас алымшара сгәампшеит,
Аха имааиааит, уи еицәоу.

* * *

Пхызырыла узбеит уара,
Усышьтан уахьызба кны.
Нас сынқәауцалан цьара,
Сгәы иалоутцеит, уи фәфәаны.

Ускан, сытрысны саапшшит,
Ицон сгәы атра итытц.
Угәаф сгәатцәф инташит,
Сгәатцәфы ишуан иара хытц.

Уижьтеи исымоуп агəхь,
 Ёнакгы хəшəйда с̣камлазат.
 Истахзам снейр, ура уахь,
 Узбанда хəа сымхəзаат.

АПШЕИ, АМШЫНИ, АШЬХЕИ

Ап̣шеи ам̣шыни неицəажəан,
 Урт ашьха ргарц ртаххеит.
 Ап̣ша ам̣шын инажəлан,
 Ам̣шын ашьхахь еинархеит.

Иаа̣кəымтцакəа ап̣ша жəылон,
 Иахьынзацхраауаз ап̣ша.
 Ацəгəыр̣г̣ кьакьаза иаргылон,
 Идуз цьнашьон уи алша.

Аха ап̣ша агəы п̣тцəазаап,
 Игьежыит иара шытахь̣ка.
 Ам̣шын а̣кəара изахымсзаап,
 Уигьы зымцазеит п̣хь̣а̣ка.

Ап̣ша хага, ап̣ша хага,
 Ашьха иажəызтцоз ам̣шын...
 Ам̣шын ашьха аназымга,
 Иара гьежыит агəы шын.

Уамашəа иубаша ара̣ка,
 Ашьха гылоуп итцысуам.
 Ижəылоз зускəа еитцар̣кəа̣кəа,
 Р̣ҕап̣хьа ахы ланар̣кəзуам.

ЖƏАХАТƏИ АОКРУГАА ЗЕГЬ ШƏАХЬ

Алхракəа ааины иаахадгылеит,
 Нас хазтəарыма, ҕымтцакəа?
 Абеиакəа рыхкəа неидыркылеит,
 Евра карыжьеит иамеигзакəа.

Зыгеччиазтəыз, уа, иччиамкəа,
 Ихамакəоу хара амхəыцаа.
 Ап̣сынра иахəо хəа акəымкəа,
 Иргоит аеврокəа рымкəкəаа.

Убарт абеиакəа рхы иархəаны,
 Икартахьоушəа дара рымџакəа.
 На̣к-на̣кгы ркытакəа ҕыр̣г̣шыганы,
 Ирхəоит, икартцошəа ип̣хамшьакəа.

Аха ишхəрымтац ацхыраара,
 Акырынтə ирымбахьей, хаблакəа?
 Нас шəара, афызцəа, ишсашəхəара,
 Изалаххрызеи, убарт, ап̣хамшьакəа?

Сызкəыхшоу ажəахатəи аокругаа,
 Иахəтəоу акандидат дыкəшəыргыл.
 Ир̣п̣ырхагоу, ы̣казар, ап̣суаа,
 Урт алымхкəа, ашьшьыхəа шəəаанышəкыл.

Ирылашəхи, Ап̣сны еимызтцəахьоу,
 Изтихьоу, аихазакəа ы̣кəганы.
 Аешелон авагонкəа еицырхəоу,
 Ашьта зырзкəаз, Ап̣сынра иалганы.

Амч шəымоуп, иалшəх атцейцəа бзиакəа,
 Апрезидент изташа ацхыраара.
 На̣к шəыр̣кəатц, аевракəа, адоллоркəа,
 Шəашьтаз, ишьтышəх, шəа ишəымоу ауафара.

СЫҢСАДГЫЛ

Сыҥсадгыл, сыҥсадгыл,
Сыҥсадгыл, сыҥсы.
Убзиабара сыдкыл,
Усхами бласы.

Иуеҥьасшьо сымам,
Усзыкоуп убас.
Умаңызшьо среиуам,
Удуззоуп зынзас.

Җһсоуи Егри рыбжьара,
Уками, уара.
Ихазто аҥхара,
Ыками абра.

Ашьха еибаркыра,
Ухагылоуп уара.
Амшын аказказра,
Уара-укәара.

Абартқәа ихарто,
Зынзак ирацәоуп.
Җаҥацәа иахьгәарто,
Рыҥсқәа җызжәо уи ауп.

Сыҥсадгыл хазына,
Сухыбаа сара.
Сынуқәтца укәакәа,
Иузааит хатәара.

Җаҥацәа рееидкылан,
Иуқәлеит уара.
Җарҗарацәа реазәыкны,
Игылеит шьоура.

Урт ртачкәымқәа ратцәан,
Аҗа иҗагылт.
Уи итәылахь дхьарцан,
Рыҥсадгыл аҗ иаангылт.

Иахьа укакачны,
Азхара уаҗуп.
Сара сгәы уздуны,
Сузышәахәарц стахуп.

Сухәоит, сашәа удкыл,
Сара с-Аҗсынра.
Усгәытцак, угәыдкыл,
Сузышәахәоит абра.

* * *

Дыкҗан агәылара аҗсы,
Дышшылара дгылан деикәҗсы.
Иблақәа иртишьуан ичабра,
Дрыхәомызт уи иблақәа рырбара.

Днылхагылан лассы-лассы аҗсы,
Дитцәыуон изевымго иҗсы.
Аҗсы дыжны ашьаҗахь иеихеит,
Аҗсуараҗы ус иатаххеит.

«Сгәы иагом акрыфара» – ихәан,
Уи дахьгылаз, инапы аайкәан.
Агәара дынтытцит иара,
Дцарцаз, иахьиахәаз аҗсхәра...

Ашьаҗаҗы дтәоуп, уажә иара,
Афатә хаақәа имтцоуп убра.

Афы рацәа иижәыз дашьхьейт,
Уи ихъзгы «аҥсы» хәа рхәахьейт.

ИКАМЛО ХӘА ИКОУЗЕИ?!

Икамло хәа икоузеи?!
Аха мчыс ихәмоузеи?
Бцъар зымкзац цьюуы фырхацәахейт,
Цьюуы аганқәа ирывахейт.

Баша «ифырхацәахаз»,
Баша иауфырхацәахаз.
Атыҥ дуқәа ирышьталеит,
Азәгы имто иааныркылейт.

Иабакоу афырхацәатцәкьа,
Нас урт роуп иагызкцәатцәкьа.
Урт аганқәа ирывахейт,
«Хара хфырхацәоуп», рзымхәазейт.

Шәкәык тсыжырц еикәсыршәан,
Средактор исырбейт.
Иара данаҥхьа, игәаҥхан,
«Ибзиоуп» хәа ихәейт.

Ашьтахь, атыжыртаҕы санней,
Ахшәаатәы рацәахейт.
Уи шсылымшоз, сара исымхәей,
«Шәсызтыжыуам шәмыцхәцәахейт».

Сажәеинраалақәа рыбжакы,
Ахыхтәымхеи, абра,
Урт срыхәамҥшзакәа, иааизакы,
Ҕытк аархысхит сара.

Ирхысхыз схала рус сызбан,
Ирыкәстцейт атакра.
Сышкаф атданза ртыҥ сыҥшаан,
Итаскит урт сара.

Итаскыз, харада, абра,
Рытцәаабжь саҳауейт.
«Итужьуа хреицәоума хара,
Хаҥызтцаз хуазтцауейт?»

Хара хдунеи гәнаҳала итәу,
Дзацәома, дыцкьаны?
Ажәеинраалақәа иа ихатәу,
Итазкыз, рус збаны.

КӘЫШАА РТАЦА

Абхәа диҕагыла атаца,
Ацәажәара лыхәтазам.
Аха ишҥалуеи, Кәышаа ртаца,
Абхәа ида дызмазам.

Дыҥсгәышьахьейт лара ланхәа,
Лхатца усурахәа дцоит.
Афны дыкоуп лара лабхәа,
Иаҥхьа дцәажәар, дыҥхашьойт.

Зака аусқәа рацәоузеи?
Абхәа дырҕуп, дрыхьазом.

Атаца баша дытэозеи?
Душьуаар лара уск лузуам.

Абхэа ииуа аус зынзакгы,
Атаца илгэаҥхазом.
Аҥхэа иутэу издыруам, насггы,
Уи иаҥхэа илызхэазом.

Атыхэтэан илзбеит атаца,
Изырмариаша лара лус.
Ицэымзакэа иалхэеит лхатца,
Ателкэа рзааихэарц дара ус.

Уи дадгылеит иҥхэыс илхэаз,
Ателкэа рзааихэеит иара.
Икэлеит иҥхэыс ишылхэаз,
Шьта имариахеит лус абра.

Дыфнатэа еснагь ла луада,
Лабхэа илталоит адтца.
«Абхэа деилагеит хэа зхэада?»
Аамтала дрылгоит зегь катца.

Нас ижэдыруаз дзырманшэалаз,
Абхэа иусқэарҕе абас?
Аус иуан, ацэа дшалаз,
Ацэа далылхит зынзас.

СЫҢҔХЫЗ

Ажэфан ыкахуп ҕыцха,
Хыхь, саакэгылахт сара.
Сгэы ыкахуп, иҕыцха,
Хыхьынтэ стаҥшуеит убра.

Аетэакэа еилыцыцаа,
Икэеицеиуеит тцака.
Ирылзбаауеит, етэацаа,
Игэзырхагоузеи, шака?

Истахуп сылтыҥраан,
Сызхаратэҕка избарц.
Сахыкэгылаз соықэҥраан,
Аетэакэа рахь сцарц.

Сара сғыласхеит ҕыцха,
Уа слеиуеит, сыхэлаауа.
Тцака ирыҥшуазшэа ацха,
Фы хами, уаантэ иаауа.

Ишысхэоз: «Знык слазандаз?»
Уа ацара саҕын.
Исыздыруам сзырҕыхаз,
Сақэшэеит, сара сааҥшын.

Табуп сара сзырҕыхаз,
Тыцха сара санцоз.
Табуп арахь исыхаз,
Идырны сыштахоз.

АШЭТҚӘА

Ашэтқәа сара исыкәшэазомызт,
Урт срышьтан азэггы сибазомызт.
Избанзар, дсымамызт изыстоз,
Ус азэ дсоупхэаггы сгэы иауташэоз.

Аха дсоуит урт зысто,
Ашэттра уи азоуп сызтоу.

Ашәтқәа ськәшәалоит, сыпхашьазом,
Ибывгангы изгазом.

* * *

Ихаџсхьоу аамта уаназхәыцлак,
Абас икан хәа узхәазом.
Избанзар, аґар ианроухәалак,
Уи азәгы агәра игазом.

Уи азыхәа гәыбґанк зуташа,
Дарбанзаалак азә дубазом.
Даеазә иакәым, иаххәап аиаша,
Ухытқәкыагы агәра узгазом.

Ажәлар гәакуа аидара иатцан,
Азин рымамзт тынчла инхарц.
Ақыртцәа арака иаххатцәан,
Ирузомызт ха хәахәы ххәарц.

Иахьа итынчроуп, аамта бзиоуп,
Назаза ахақәитра хзааит.
Аха иаххаагахьоугы ххамыштроуп,
Еснагь, уи хгәатцәґы иаанхааит.

САЖӘАҚӘА

Уахгы-еынгы тахак сымто,
Шәара шәсышьтоуп, шәсывасуа.
Зны-зынлагы ееишәа шәгәамто,
Сган шәеирханоуп сышшәывслауа.

Ускан, сгәамтцны са саныкоу,
Сыбжы ґтыган ишәасхәалоит.

«Илашәхуазеи, са сеипґш икоу?
Шәнаган, «абахта» шәтаґасхәалоит.

Игәыбзыґза, ускан шәажәа,
Сара сышка рґаашәырхуеит.
«Уара уцәажәа, уцәажәа,
Абахтаґе еиха хзыржәхауеит.

Итаку ха ххала хакәзам,
Абра, уаргы ухацтакуп.
Уеырґәґәа, митәыкгы угзам,
Шьта, уусқәа» хацыркуп.

Нас хаицны адунеи хнықәлап,
Ха хгәырґьара ґымтцәауа»...
Урт ирхәо хатцаны сгәыґлап,
Избап, сапхьака икалауа.

ИАБ ДЫМґСЗЕИТ РЫМХӘЕИ!

Цәґамзар бзиа ихәомызт,
Цәґамзар бзиа каитцомызт.
Ианижәызгы дееимызт,
Ианимжәызгы дееимызт.

Цәґала дықәын адунеи,
Иара дыртахзамзт уеи-қәлеи...
Уи ианипґсах адунеи,
Зегь гәырґьатцәа икамлеи!

Аха ассир хамбеи,
Уи иеипґш ипґа дґамлеи!
Зегь уамашәа ирымбеи,
«Иаб дымґсзеит», - рымхәеи!

СФЫГА

Снацэкъарақәа урыбжьакны,
Аус усыруеит сара.
Ақбаадқәа чакәаза ифны,
Иныкәсыжьбеит, нас убра.

Уахггы-еынггы утҕсы узшьом,
Аусура уафуп уара.
Уус умздаша еак калом,
Жыгеи еагеимзар абра.

Са сжыгеи сеагеи ируа рус,
Мацзак, рымоуп алытцшәа.
Иухъзеи, сфыга, уара нас,
Иарбан рыцхароу узкәшәа.

Са сжыгеи сфыгеи реипҕш уарггы,
Иумазар алытцшәа.
Скамлози, мацк, сгәырҕьо сарггы,
Ак азыхәа цәа сымшәа.

Усхымццакын, нас уара,
Сцәбааа ызыр хәа умшәан.
Сара сафызароуп афра,
Са сус сгәы ахумыршәан.

Сара изыфуеит утоурых,
Ишьтазааит уи, ус ифны.
Ицәыртцп иара мышкы зных,
Азә дузгылар, дгәыблфны».

Сфыга иахәозшәа саҳаит ас,
Ихатцаны ахәатәы.

Афра камыжьзакәа зынзас,
Сазҕшызароуп сара стәы.

Иара дихъазар еееишәа дшәып,
Дымицзарггы, мышкы дип.
Нас убранза са сизҕшып,
Ускан, икалоггы збап.

Са сгәыҕра ашә аартуп,
Уи шыназо агәра гатәуп.
Ус анакәха, аус утәуп,
Сфыга снацэкъарақәа урыбжьакуп.

Уа уажәақәа тлапкоуп,
Урт рычхара мариам.
Убас, уара укоуп,
Уаф дызнымиац, ханиам.

Дахчхахъан уабггы,
Уарггы ухачхап.
Ихачхап антггы,
Иауеи, ус хцалап.

Амала, шыа ызуам,
Уи агәра аагалап.
Уа уаб ишыа урзуам,
Уззымчхауа дуниап.

АШӘАЦЬХӘАФ

Алаф

Мцацәа ддәыкәлеит шәацыхәара,
Дук мыртыкәа, нас иара.
Хакәыцә игәара дынталт,
Хакәыцә мцацәа уа дааипһылт.

Мцацәа дҗыжәымтқәа убра,
«Ғәак дыпһсит» ихәан иара.
Агәара дтытңны дцон уажәы,
Хакәыцә инаиргеит ибжы.

– Анышә данбартои, ипһсыз Ғәак,
Апһсыжра умхәазеит абаак...
Дышпһсыз уасхәеит, сара Ғәак,
Исыздыруам, убри ак.

Даахәын, Хакәыцә абас ихәеит,
Нас еита иара дынхәхәт.
Амфәа дықәны дцон иара,
«Ғәак дыпһсит» хәа шәацыхәара.

Хусхәарта агәарафәы,
Ацъ тҗла гылан, аҗеитцых.
Апһсшьара уи амтцафәы,
Цъанатын, уанашьцылах.

Апһша суан ихьшәашәаза,
Атҗар шәахәон, уи амтцахь.

Ашәа неиуан ргәатҗанза,
Зыпһсы зшьақәоз уи амцахь.

Аха җенак агәымбылқәа,
Икатҗаны уи цәкьарас.
Иеихсуан, имхәыцзакәа,
Уи иавсуама, ахы лас?

Иқәыртҗеит агәы кәәкәаса,
Уи ахызатцәкәа нтәрпһсан.
Игылаз адгьыл зеаласа,
Ианбаа, алағырз нақәыпһсан,
Икаҳаит, икәәкәасан...

Уи апһхәызба лбара дшашьтаз,
Ла илдыруан луадахь дҗеит.
Уи дышлышьтаз, уи дышлышьтаз,
Луада днылаххын днапһшит.

Цыпһха аҗамкәа икыдыз,
Лышә днас-насын, нас даатгылт.
«Уфәнал», лхәеит, иа шиакәыз здырыз,
Ашә аартнҗгы дныфәнашылт.

Лхыза илықәыз напһхьаршәны,
Уи лиарта даақәтәеит анцәахша.
Арпһыс илапһш налызиршәын,
Нас иаатәеит рнапқәа еикәырша.

* * *

«Уһсы умшьо улатэаны,
Уара ухэчу цъушьома?
Зынза утэазом, уск баны,
Ас есымша иулшома».

Абас исазтааит сыхшаа,
Аха атэара сгэитазам.
Аус аныкам, уск шэпышаа,
Баша атэара сашыцылам.

Шэара ишышэхэо еипш сантэа,
Уи азхэом абзиара.
Ускан, сызгытсуам ауп сынтэа,
Икашэттар акэхоит снышэынтра.

* * *

Хэчык ифьычын, матура хэчык иоуит,
Пытк ифьычын, матура дук иоуит.
Дук ифьычын, матура дуззак иоуит,
Ари ажэлар лассы игэартеит.

«Икалазеи?» рхэан, азтаара шытырхит,
Уи аамтазы уаф кэышк доагылеит!
Азнык азы иихэоз ифамшэеит,
Нас иеаирфэбэан, ибжыи фтигеит:

– Дадраа, хаамта афьычра иаамтоуп,
Акрызлоу ауаа атыпкэа рымоуп.
Ус хашнеиуа, хнеиуеит зынза фымткэа,
Харгыи ихамоуп, акгыи злам ртыпкэа.

* * *

Амра шаша ташэхэан,
Шылашыцара лашыцахэан.
Сара сныкэлеит акэара,
Амшын ыцэан уажэ ара.

Ааигэа-сигэа азэ дубомызт,
Тцыс шэхэабжыкгыи уахэзомызт.
Ускан, иааныжы акэара,
Амшын сыеналасыжыт сара.

Ацэкэырпакэа тцыс-тцысит,
Ицэаз амшын аасырпшит.
Иаасцэымфхан амшын стытцт,
Сахыкэгылаз абас схэыцт.

Амшын шыцэаз уа итахэхэа,
Рфаархеит ацэкэырпакэа кахэхэа,
Икоуп амшын аапсаха,
Шьта изыцэазом уаха.

УФУРБЭБЭАРОУП, ДАД, УАРА

Акрызлоу хэа хара хазфэу,
Изеипшроузеи, да ирхафэу?
Иахзырбо амфа хэ хазну,
Феишэа идыртэуп изакэу.

Наркоманцэоуп, ма имцхэацэоуп,
Цартышагафцэоуп, ма адгыл тицэоуп.
Ибжыхэаахэтцэоуп, ма аашыацэоуп,
Зегь злырхуа анхаф ицэоуп.

Анхафы, и́кам узицәшәо,
Уара уда ҕазә ицәшәо.
Зынза изы́камларц дара,
Үеурҕәҕәроуп, дад, уара.

* * *

Иташәеит амра акәапахәа,
Иаарласны шы́та еилашәшәуеит.
Ма и́коума, хара хзыцәшәо хәа,
Ара́ка уаха ихаршоит.

Бацәымшәан ахы́та басыркыр хәа,
Баасгәы́дкылан сара бсырҕхоит.
Бацәымшәан, гыгшәыгк бысцәагар хәа,
Зегы́ сшыриааиуа агәра згоит.

Амала сыхаара б́тынчыз,
Гәырҕас акгы́ кабымтҕан.
Сара бысҕырымтцкәа бсыщыз,
Аҕны́ка хцоит шы́жымтҕан.

* * *

Анхәеи анхәыпҕхаи лара илыман,
Илыбаргәы́зеи, лыматц руан.
Аҕацәак реипҕш, лара дырзы́кан,
Иахы́лбоз, лыблақәа тышәшәон.

Лыҕни лгәареи цкә́за и́кан,
Хацкы́нк ахы нааны ируамызт.
Жы́ра-цәарала дара беиан,
Урт иры́гхааны каломызт.

Асас дагзамызт дара ргәара,
Урт, ара́ка, иржәуан, ирфон.
Ртацагы́ илыгзамызт рехәара,
Зегь лара илы́бзоурушәа лбон.

Анхәа дыҕсит, ус ишааиуаз,
Апҕ́ха лакә́зар, хатца дцеит.
Ахәаша, лара ишп́алуаз,
Лыҕнреи лгәареи аалзынхеит.

Ицкә́за и́каз рыҕнра ргәара,
Амы́ҕ тиааит, еилапҕан.
Рыжы́рацәареи дарей, реитаниааира,
Атцыхә́тәа пҕцәеит, рыгәкәа еихшәан.

Уаанза иры́маз арехәара,
Иахы́а аргама рцәарахеит.
Цәгы́ала дыкә́хеит уи агәара,
Зегы́ ишырбоз, лыбҕа хтит.

Ланхәпҕ́хаи ланхәеи зыпҕ́саз дыруп,
Аха иаба́коу, урт зегь хышәоуп.
Ла дга́гаха лҕы́зцәа дрылоуп,
Лара лашәа ипҕсхы́оу ашәоуп.

* * *

Сжы́геи, сәагеи сҕы́геи рыда,
Пҕсы́хәа сыма́зам сара.
Есы́мша инеимда-ааимда,
Саҕу́п аус дырура.

Рпы́шәа сыма́м сжы́га ада,
Жы́гала адгы́л сырпуеит.

Оышыа сывам соыга ада,
Уи ала сара сыоуеит.

Изыоуа абазго хлахэада,
Зегъ шсызтмыжьюа схэоит имза.
Пъсыхэак рмоузар, схэыцкэа рыда,
Ихнарцэоит, дара зынза?

Уи аткыс сара сеага ала,
Сажэеинраалакэа ластцап.
Адгъыл иакэпъхо ашэахэала,
Апъхынра иаауазар збап.

* * *

Сара издыруеит Анцэа дшыкоу,
Иара иоуп сара сзыкэгэыбуагы.
Иара илоуп сара сагышыкоу,
Ибзоуроуп сара сеихъзарагы.

Сара сышныхэоу, иара илоуп,
Уи азы исывам цэшэаракгы
Сара исывоу еснагъ, ныхэоуп,
Избанзар, икасымцацт гэнахакгы.

* * *

Бара дбыман, бзиа иббоз, зда бхэартамыз,
Иара иакэын былашара, быпъсы злаз.
Иара иакэын, иара иакэын, ихэартамыз,
Изырхэо еипъш, иара иакэын, акыр зламыз.

Ибзиабара ибыламызт ифэбэаз,
Иара илаз цэанырран, еиха ифэбэаз.
Уи ауп дыбпъырганы иара дызгаз,
Бара бахъ дымхэахэуа уи абас дказтаз.

Бара ибдыруеит, шыта дзымаауа дхэахэны,
Бара бтэоуп, иара изыхэа бгэы хэхэны.
Аха ипъсахра былшом быпъсы таны,
Избанзар, быкоуп, имцала ббылны.

УҢЫ СХЫ ЗЛАНАЗГАРЫЗЕИ?

УҢы итыоруаз узымдырзакэа,
Сара сзустоу уазымтаазакэа.
Уафрак шуламз узымтэахзакэа,
Уажэакэа сгэыдудт урмеигзакэа.

Сзыхуркыаз хэа акгы ыказамкэа,
Сшургэааз уасхэеит ашытахъ имзакэа.
«Ижэны сыкан», ухэагэышыеит,
Убри хэыхгас иупъхэазагэышыеит.

Уара хэаша иуасхэарызеи?
Уара рыцха иузызурызеи?
Иухэтоу уасхэон, уеипъш сишазар,
Аха иуасхэои, ус симшазар?

Аамтала дуқэшэап уа иуеипъшу,
Идыр, ускан, уара иупъеипъшу.
Иахэа сара иуасхэарызеи?
Уа уҢы схы зланазгарызеи?

АШЬЫЖЪ

Абжьааҥнеиҥш, иахьаҥгы,
 Сара сгылеит шьыжьи.
 Срыхәаҥшуеит: Ахәҥгы,
 Ашьхаҥгы адәҥгы.

Амра кәалыкәаҕо,
 Игылоит уажәы.
 Амшын еилыҕыҕо,
 Сыхҥшылоит агәы.

Ашьха ҕьаз-ҕьазуа
 Садҥшылоит аган.
 Ажәфан каз-казуа,
 Сатцаҥшуеит, абан.

Абна еилачы,
 Фатцәароуп иара.
 Ишьтатца ухчы,
 Узмыцәои, абра?

Ахауа цкьаза,
 Илбааздо сара.
 Сканатцеит сеилкьаза,
 Сыҥрыртә еиҥш, хара.

* * *

Ани ҥеи еицны инеиуеит,
 Ажәфан еихашьшуп.
 Абар, абар ақәа леиуеит,
 Зегь ақәа иазҥшуп.

Уи аамтазы, игеит «атцықь»
 Убас, еҕмацәыст.
 Уи ашьтахьҥы: «Атцықь»
 Акырынтә ихыст.

Арака уамашәа избаз,
 Имзакәа исхәап.
 Ан лаҥхьа лҥа дышгылаз,
 Даншәа илкыз лхоуп.

* * *

Алакәкәа рхәалон ажәытәан,
 Урт бзиа ибаны.
 Алакәкәа рхәалон ажәытәан,
 Уамашәа еиҕартәны.

Иахьа ирхәазом алакәкәа,
 Дрышьтазам азәҥгы.
 Избанзар, алакә мхәазакәа
 Ирбоит лабҕабаны.

* * *

Бызбеит сара ҥхызырыла,
 Хафцәаҥгы хайдгылазшәа.
 Хаицәажәарцы гәык ала,
 Аха цьоукы хҥырхагазшәа.

Шәкамлар, шәахҥырхаганы,
 Ёеишәаҥгы хмеицәажәарыз.
 Издыруада, хаизыразны,
 Ак ххәарҥы ихәхәарыз.

* * *

Иахъа смыцъа, уаха смыцъа,
Изымуеи аус.
Хьтѐи млеи иамкуа сысабицъа,
Исаазароуп ус.

Изакъыхи, сара сзыхъа,
Исхъымзаргъы урт?
Аха иапсахар жѐлар рзыхъа,
Сымцари цъанат.

1991

Аизара ыкоуп анырхъа,
Днеироуп изахаз.
Хатала сара исмахаит хъа,
Имнеикъа ус инхаз.

Илакъауп иара ихдырра,
Уи иламысгъы цкъам.
Убас, имачуп идырра,
Ихцѐажѐара дапсам.

* * *

Иахъатѐи иус кѐимтѐеит,
Уатцѐахъы ииаигеит иара.
Уатцѐтѐи иус уа иаанхеит,
Нас егъацлеит акара.

Ус уатцѐафѐы данааи иара,
Имч шақѐымхоз уи ибеит.
Уатцѐашьтахъ акѐхеит аѐхѐара,
Уатцѐашьтахъгъы ак кѐимтѐеит.

Еикъыло иускъа убра,
Иахъанзагъы уа иаанхеит.
Иускъа дрылахан иара,
Шьта ак игзам, дырхѐаѐхъеит.

* * *

Сшѐыхѐоит аѐтым шѐимылакъысын,
Иакъым изышѐымхѐан иара.
Датѐамба ихѐаа шѐахымсын,
Егъа шѐыжѐахыр ѓѓѓазаргъ шѐара.

Иатѐамбара уи икъысра,
Сара сзынгъы уи аахоуп.
Аѐтым хѐыч илакъысра,
Згѐафъыз, саргъы сияѓоуп.

Арыцхара, аѐтымра,
Азѓгъы дахѐан иааимгазеит.
Хѐа ихѐамазар ахдырра,
Хнапы дықѐыргыла даабоит.

Ианахѓжълап уи гхак иоургъы,
Ххѓыцкъѐа ишранахѓжъуа еигъш.
Аѐтым, ацъа убаргъы.
Уапъхъа ибзиахааит упѓеигъш.

НАРТАА РХЫЛТЦШЫТРАҚӘА РЗЫ АШӘА

Тәым милодиак иағырғышшәа,
Кавказ иқәынхо ажәларқәа,
Ҳа ҳауми Нартаа рхылтцшытрақәа,
Урт рхатцарақәа мырззакәа
Иаагароуп хьымзбык ҳмоузакәа

Ҳаи уара, шәас, уара шәеитцамхан,
Амилат дукәагы шәреицәамхан.

Адунеи иқәынхо ажәларқәа,
Ҳақара измада, ақәрақәа.
Ҳара ихамоу ағышәақәа,
Ҳалыргартә икоуп агәақрақәа.

Ҳаи, уара, шәас, уара шәеитцамхан,
Амилат дукәагы шәреицәамхан.

Еснагы айдгылара ҳамазар,
Иашьцәатцас ҳагәқәа еизыблуазар,
Ҳабжьара агәбыла ыказар,
Кавказ, Кавказхом, ҳа ҳакәымзар.

Ҳаи, уара, шәас, уара шәеитцамхан,
Амилат дукәагы шәреицәамхан.

Ҳа иаабоит, икоуп, хшьыцызго,
Ҳтцас хазынақәа ҳамазкуа.
Ҳадгыл ргарцаз ихабашьқәо,
Аха «имп» ауп ихамырхуа.

Ҳаи, уара, шәас, уара, шәеитцамхан,
Амилат дукәагы шәреицәамхан.

Кавказ иқәынхо ажәларқәа,
Ҳа ҳауми Нарта рхылтцшытрақәа.
Урт рхатцарақәа мырззакәа,
Иаагароуп хьымзбык ҳмоузакәа.

Ҳаи, уара, шәас уара, шәеитцамхан,
Амилат дукәагы шәреицәамхан.

АГӘТЫХАҚӘА

Гәтыхак змам ҳәа гәыкгы ыкам,
Агәқәа зегь гәтыхала итәуп.
Аха урт зегьы амәа шрымам,
Убриггы мзакәа ихәатәуп.

Агәтыхакәа измоу амәа,
Мтдәыжәәда ихала иғыруеит.
Агәтыхакәа ику зымәа,
Агәқәа иртыцаанза иғысеит.

Агәы итағысыз агәтыха,
Иазымхәеит ауп уи ағәхәы.
Гәтыхакәак нақ инарыха,
Рааныжьра, гха дууп мыцхәы.

Агәтыхакәа ирымаз амәа,
Агәқәа иртыцаанза ишьтәым.
Ирхалашааит, нас уртгы рзамәа,
Иғынатцәозар ибәа атәым.

Саргы исымоупи гәтыхак,
Гәтыхак сызмыртынчуа.

Сыбла ихгылоуп сахъак,
Сахъак, сыбла хызкуа.

Абри, сара сыгэтыха,
Истахуп сгэы итызгарц.
Насгъы, сапхъаѿ иахъ снаха,
Пшъышьала игэы интастцарц.

Сыбла ихгылоу асахъа,
Асахъа сыбла хызкуа.
Убригъы наган, уѿапхъа,
Ублақәа ирхсыргыларц.

Саргъы исымоуп гэтыхак,
Гэтыхак, са исзымхәац.
Сыбла ихгылоуп сахъак,
Сызхара исзымбац.

СФЫЗАК УАХЪ

Сышәкәы итытцыз сгэы иаахәеит,
Иаахәеит уаргъы угэы.
Аха иштытцыз сгэы иалсит,
Угэы иалсит уаргъы.

Сгэы иалсыз, сгэы иасырсит,
Угэы уанарст уаргъы.
Ас ахъсыхъыз сеивысит,
Еивысит уа ухгъы.

Са исышьтаз ағала,
Иуит иара ишьа.
Исыцеиѿызшаз сгәала,
Са сукәыхшоуп, уашъа.

* * *

Абахча сытданы снеиуеит,
Схъапш-кәапшуа сара.
Аѿар рахъ сылапш сыршәуеит,
Избарц сызхара.

Санқәыпшыз абри абахча,
Сытсхъаз шақантәы.
Шақантәы иахыѿхъаз сычча,
Зхәода уи атәы?

Аѿар срывс срышьтуазма?
Снарыпхъон дара рахъ.
Саргъы сынрывсны сцозма?
Сналалон рыгәтахъ.

Иахъа, сара азәгъы сгәеитом,
Хынтәны абахча сытцст.
Аха гәыбған хәа рыстом,
Сажәгәышьазаап афаст.

* * *

Бара амра бысзаѿызоуп сара,
Бара быда пстазаара сымам.
Ахауа бысзаѿызоуп бара,
Хауада пстазаара ыкам.

Быччапшъ амра шәахәаны исѿапхоит,
Ишиашоу сцәа-сжы иналалоит.
Быгәыкра зегъ хауатцас илбааздоит,
Цхатцас сдақәа инырталoit.

Азэггы мрадеи ҳауадеи дзынхом,
 Сарггы сзынхом, бара быда.
 Аҗстазаарағ, уаҗа акггы збом,
 Ҳахқәа неилаҳамтҗар ада.

* * *

Санқәыҗшыз аахыс аиаша сашьтоуп,
 Аиаша мѳа сара сануп.
 Аха изымбеит, избаз ашьтоуп,
 Иахьа уажәраанзаггы сыҗшаауеит.

Изымбацзарггы ишыҗкоу здыруеит,
 Сашьтоуп, сацрытҗны калазом.
 Исзымҗшаарггы, сыхшаара сшәыхәоит,
 Шәашьтазарҗы, уаҗаггы схәазом.

Ишәҗшаар бзиоуп, иамурггы уадаѳзам,
 Ус зыхьхәоу, шәыдаггы ирацәоуп.
 Аиаша ашьтамлара, уи ҳақзам,
 Аҗстазаарағ зеггы иреицәоуп.

АГӘЫХЬ

Здунеи ахаан зҗыбахь знапы мнаҳәуаз,
 Иѳызцәак дрықәшәан, дыргеит урт ахьцоз.
 Гәырҗбаран, ччаран иҗаз уи аены,
 Ахәылҗаз еидытҗит, еицыз ашьны.

Ицьыбахь инапы наҳәызаап аены,
 Аѳны данааи, иҗан, ицьыба тацәны.
 Агәыхь изтҗысит, иара иҗәҗәаны,
 Иҗсы еиқәдырхеит, ҳақьымк дааганы.

Аѳызцәа, ижәдырааит, агәыхь изтҗысыз,
 Акггы шахарам арыжәтә дахьашьыз.
 Зеггы ахароуп, ицьыба итацәыз,
 Зеггы ахароуп, инапы ахьнаҳәыз.

* * *

«Сан даҗсуоуп, саб даҗсуоуп,
 Сара саҗсуоуп схатаггы...»
 Арт ажәақәа уа иузыҗкоуп,
 Ушаҗсуоу аабоит ҳарггы.

Аха аҗсуа ламыс умам,
 Уагьынхом уара җсуатҗас.
 Абас уахьыҗкоу, згәы уалам,
 Азэггы дыҗазам зынзас.

Уан даҗсуаз, уаб даҗсуаз,
 Убас, уаҗсуаз уаҗаггы.
 Насггы аҗсуа ламыс умаз,
 Мамзар, уаҗсазам акггы.

* * *

Ианакәзаалак иҗан,
 Ацқьақәеи ахәахәақәеи.
 Аха ацқьақәа еиҳан,
 Иахьа ишҗақәлеи?

Иахьаггы ара иҗоуп,
 Ацқьақәеи ахәахәақәеи.
 Еиҳа иҗоуп, ахәахәақәа,
 Шьта ҳара ишҗаҳауреи?

* * *

Аус аауеит зегъ ҕынла,
 Хамтәакәа хмахәҕәкәа еилхәа.
 Хқашышы хәцәоит, нас уахынла,
 Ахыза хәқәтца, хәҕәхәхәа.

«Уиашам», зхәәқәо шәшыҕоу здыруеит,
 Аха атх аткыыс амш сазгәыхәуеит.
 Доухак сымазар, атх аҕысхуан.
 Ускан, сусқәа зегы срыхзон.

АИАША

Иахъа аиаша шәаҕыаны,
 Аатцрақәа ирывоуп.
 Ахәахәа мшын цәқәырҕаны,
 Иаххатцәаны иҕоуп.

Сара исыздыруам, уатцәы,
 Ари аиаша, зцәырцоу?
 Иларкәахуо, ма ахәынцәы,
 Са сакәым, шәа ижәдыроу?

* * *

Урыхәан угәылацәа зегы,
 Умхқәа драшәеит иаанмыжкәа акгы.
 Ашьтахъ урыхәан еитагы.
 Иҕыхны итарҕсеит уцагы.

Уажәы, уишьтоуп уҕықәреи ҕырпны,
 Уара иузаазго, илаганы.

Аха иулшом зынза уара,
 «Арахъ шәымҕахытц» хәа ахәара.

Уи даараза иҕхашьароуп,
 Иаанагоггы ауаа ржьароуп.
 Устәкыа акәымзар, нас уарггы,
 Акы уаарыхәала цьарггы.

ИШӘЫХЫ, СЫЖӘЛАР?!

Ишәыхы сыжәлар, ишәыхы сыжәлар,
 Иахъа абас шәызҕахәхеи?
 Абри амшын хытцны ишәыжәлар,
 Шәа шәаҕагылар, имгьежьюеи?

Убас амч шәымоуп, ара шәаҕшәымоуп,
 Шәыдгылкәа зтиуа шәымбазои?
 Ацәыршәагақәа шәара ишәылоуп,
 Урт аанышәкылар кәмлазои?

СЛА

Уаха шаанза сқәатца итан,
 Аху-ху хәа иара шуа.
 Уи атәала даара игәгәан,
 Зынзак иказамызт ишәуа.

Аха са сқәатца атыхәахъ,
 Абгассақәа рыбжыы анга.
 Иҕны, еихеит сара суадахъ,
 Сацхраарцазы, сыгәра га.

* * *

Ишағың иағуп, хадгьылқәа рытира,
Нхартак ххәычқәа рзы икалазом.
Назаза цьюкы ирцәызит ауафра,
Рыла амса хуп, ипхашьазом.

Ацәгьа, абзиа дара ахьаидгыло,
Абри ада акгьы рхәазом.
Аха еизарак ағы азә дғагыло.
Уи игәы иалоу ихәазом.

АХӘЫ ИҚӘГЫЛАЗ АТЦЛА

Ахә иқәгылаз атцла,
Иңәңәан иара дацла.
Ақәцә аларсны ажәфан,
Амахә дуқәа мтцәыжәфан.

Катак гылар ааигәа,
Адгьыл ахь илагәа.
Ицанатцон адгьыл,
Ажәфан агьсы надкыл,

Аамта ус ицозма
Ус ицар калозма?!
Апһта анаавтц ашьха,
Исхәап уи иақәашьха.

Апһтеи апһтеи анааинкьа,
Афы мцеит иниякьа.
Иаша атцла иаахеит.
«Апһсрагьы» уи акәхеит.

Ахәы иқәгылаз атцла,
Ишыңәңәазгьы дацла.
Ицеит иара ытцәаа,
Иагьаанымхеит втциаа.

Аха ахәы тцлада,
Иаанхеит хәа зызхәода?
Ката-матас иказ,
«Ианһсы» ирһырхагаз,

Иалагеит азхара,
Икалеит ргәапхара.
Шьта ирһырхагоу ыкам.
Афытцәкьагьы мчы амам.

АЛ

Ахмат иутрағ итагылаз,
Ал ақәцә ажәфан тцнаһссон.
Акьатрацәкәа итцыртәны иақәыз,
Амахәкәа ажь рхьынссуан.

Есышықәса Ахмат дгәырһьо.
Ал ақәцә дықәтәа итаалон.
Иара игәы амырғыһьо.
Еснагь абас ихәалон:

«Сыжькәа иреиңьу абри ауми
Усгьы иснатойт жәыхәка һхал»...
Зызбахә имаз азахәами.
Зынза игәалашәозма, ал?!

Аха сынтәа уи ажь итаанза,
Амш ааихәласын, һша цәгьак сит.

Ахмат дангыла, ашьыжь шаанза.
Азныказы уа дшанхеит.

Ашьтахь уи ипсы аайтеикын,
Ишилшоз ала дыхэхэеит:
«Сылқәа зегьы иара реиҕын,
Ажь азышьтымхызт, ихэжэеит».

Апсы ааивга ал ахыкажыыз,
Ахмат ишқа абжы аргеит:
«О, Ахмат, ихәа иухыыз,
Са скаҳазаргь, узахәа нхеит.

Нас иарбану, уажә угәы иалоу?
Акы сапсамызт, сшапсамызт сцеит.
Узахәеи уареи кыс абашәу?
Сара ал ажә шәхатқы сцеит.

Уа Ахмат дгыла дазызырыфуан,
Ал иахәоз атыхәтәажә.
Ал ахыкажыыз, апсы ахыттуан,
Ицахъаназ ихыжәжә.

АКӨРААНИ АКАРМАТЦЫСИ

Акөраанажә апҕа пхәыс даанаган,
Апсаатәкәа зегь афышә иахатәан.
Акөраанажә ҕагылеит иҕеихан,
Уи ашәа хаак аҳәар атаххан.

Инадтәалт иахьтәаз акарматцыс,
Ашәак еицырхәеит ирулак ус.
«Акарматцыс, ашәа бзиақ хамхәеи?»
Ахәеит, Акөраанажә уажә агәы мпһыруеи!

«Ааи, иаххәеит, уаргьы саргьы ашәа хааза!»
Акарматцыс цәажәеит агәы анпцәаза.
Апсаатәкәа рҕапхъа абас амцхә иҕхәалон,
Апсаатәкәа рҕапхъа абас ахәалон:

«Сара, акарматцыс сызлеипшу рацәоуп,
Апсаатәкәа зегь реиха хара хшәахәаҕцәоуп».
Изхагылоу акөраанажә ахы,
Урт роуп изхысхәааз, ирдыруаар рхы.

АМҔА

Атцәашьяп иит сынтәа иҕәҕәаны,
Иҕаз ыкан икаланы.
Амҕа амахәкәа ирыбжыакны,
Иҕан, убра, апсы заны.

Ашәыр шыкалаз иара иабон,
Ирхыччон икалаз убра.
Урт зегь «шыпсуаз», агәра агон,
Игәырҕьон, иахъабоз рыпсра.

Аха апшәма атцәа тцла дықәланы,
Амҕа ҕеихит ихәан: «иапсам».
Икалаз ашәырқәа ааччан,
Ирхәеит: «Уа уеипш, хара ххәапсам».

Иубоз цьушьон хара хапсра,
Аха уара упсра аабеит.
Уаанза ушаҕыыз, аҕхәара,
Упсы ухшәаны ункабеит».

* * *

Уихымццаклан иуеихау қарала,
Идумкылан иара аһсра.
Азә иаңьал ааиуам убри ала,
Раһхья иузааир калоит уара.

АҢАДЕИ АГҢЫЖЫИ

Аеада шнеиуаз аҳынтьәа илахеит,
Аҳынтьәа илтырц аеада алагеит.
Аха аҳынтьәа илтцо уи ыказамызт,
Амч ада ахшыф аеада иамазамызт.

Агҗыж афныка иаауан, уи аамтазы,
Аеада аҳынтьәа иахон илтпразы.
«Агҗыж, усыцхраа аҳынтьәа сылтпразы,
Баша стоумырхан, сара амаң азы.

Ахәан, аеартынчт, уи ахы рыцхатәны,
Агҗыж неин, наф аҳынтьәа инылганы,
Амфа инанныргалт, иара рыцханы,
Насгы «уца», – аҳеит. – «Ухы уахәаны».

«Ееишәа саарыцкыа хәиуара гәатаны»,
Аеада агҗыж аһхья игыланы,
Абас аҳеит, – иара ахы фахаракны,
Иара атәала ахы пату ақәтаны.

Агҗыж неихын аеада арыцкыараз,
Ашьтахь игыла агәчам шарыцкыауаз.
Итыгын, агҗыж ацламхәа итәсит,
Уа Агҗыж иаахаз, аблахатц аргҗежт.

Уамашәа ибатәзам ара икалаз,
Азәгы имхәзеит, ус цыаргы икамлаз.
Аеада афызцәа ыкоуп, насгы иканатц,
«Бзиара ашьтахь, бзиара калом ишыкамлац».

Ф-ҢАДАК

Ф-еадак ахкаара изтаз еимакны,
Аисра иалагеит, рыһсы еибакны.
– Утытцны уца! – аҳеит урт рахьтә акы,
– Уара уоуп ицаша! – аҳеит даеакы.

Итымтцкәа рыфбагы аисра ишафыз,
Ианкарахоуп, ианафьтц, аисра изфыз.
Уаха рылымшо, урт рыһсқәа еиваха,
Уа инкахайт, рыгәкәа афада ирха.

Ус ишкажыыз, дааин, ахкаара зтәыз,
Даарысуа, интицан, ирзигеит изтәыз.
Уахагы ахкаарахь арт аеадакәа,
Ирызтамыргылеит, уа, дара ршьапкәа.

Урт ирыхыыз, саһхьяф, уамашәа иумбан,
Арт ас рыхит избанзар иеадакәан.

АЖИУРИ ИРЗБАЗ

Фышә шықәса иеиханы изхытцуаз афәараан,
Ааигәара иказ аһсаатәкәа зегь ааизнаган,
«Ашәахәараз аиндатлара мфәһаагароуп хара,
Убри азы шәгәаанагара шәхәароуп шәара».

Ахышь ыагылан иахэеит: Иухэаз иашоуп Аҕэараан,
Аҕсаатэкэа зегы шэагылан, уажэы, ара шэымҕаан.
Ажиуригыы алаххыроуп, уи азы хара хҕарым,
Аҕэараан ыҕоуп хантэафыс, уи еиҕу каларым.

Кэралагыы иҕаиҕабуп, дырралагыы – убас,
Афызцэа иутахкэоу, ишутаху иалухп нас.
ҕаҕы ацэажэара амтэкэа Аҕэараан иахэеит:
«Ахьежы Алахэеи фызас сара исызхауеит».

Абас ала ажиури шыақэдырҕэеит, уажэы убра,
Аиндатлара анымаҕыргоз, иартэит аҕэара.
Аҕэара иартаз реагмырхакэа аҕсаатэкэа еизеит,
Аҕсаатэкэа зегь ықэгылан, рҕазара ддырбеит.

Ахьежы иахэеит: «Актэи атыҕ Аҕэараан иахтеит,
Ахҕатэи атыҕ Алахэа иахтеит, иахэтоуп иара.
Афбатэи атыҕыы санаршыеит, ишыжэбо сара,
Абас ала, хайндатлара атыхэа ҕтэеит ара».

«Аҕарматцыс иагазеи?» - Абжы нарылафт ҕсаатэк,
«Ажиури ирзбаз закэануп, иҕахтдом зегь ртэк».

Рхэан, - Ахьежы, Аҕэараани, Алахэеи
нықэҕраан ицеит,
Абра ажиури ирзбаз, абас аиааира агеит.

ДЫЗБЕИТ ҒҖҖЫЗБАК

Дызбеит ҕҖҖызбак, дызбеит ҕҖҖызбак,
Амфан уи дахыымфасуаз.
Лара лышҕа иҕшуан сызблақ,
Еҕы акэын слывызгоз.

Сгэыҕра лыцын, сааҕын лыцын,
Сгэы азхауан дахыызбауаз.
Дызбацыҕхыаза са сгэы фыцын,
Сара сгэырҕон, сахылыхааҕшуаз.

Ус закараан сара слывсыз,
Уажэ, ара, иабасхэари?
Уи закараан сгэы лырдысыз,
Уажэ, ара, изласхэари?

Уажэ, саазқэылаз, дызбом, дыҕам,
Мыждаразы слазымтҕаи!
«Дубарангы, уаха, дыҕам»,
Сзатцааз абас салымхэеи!

Хатца дцазаап уи аф зысыз,
Ех, сгэы амца шҕалталтҕеи?
Лара лымца са исыцрасыз,
Сыццышэханы сықэнамтҕеи?...

АЦЭАРА

Ацэара иагоит цьюуы,
Цэарамзар, иашытам ҕаҕы.
Цэарала рыҕстазаара цоит,
Русқэа рзымуа, ирцэынхоит.

Ацэара мцхэы ҕеим зынза,
Шэара шэгылала шыжыза.
Амцхэза ицэо ауафы,
Дҕалоит дашыызшэа афы.

Адэы дықэлоит, иара дтыгга,
Аусқэа ицэынхоит ега.

Нас аус ззымуа ауафы,
Еицәоу ихыччои, шақафы?

* * *

Гаран, гаран, гаран дызфыз,
Дахьынзалаз, аматтура.
Данеилыркаа, иара дзакәыз,
Дамырхт, ирзымгәафьт итакра.

Дшыкәыз, дшәафьрхафьуа адәы,
Иусқәа анхырәа ара.
Ихәан: «Иагеит, иагеит, са стәы»,
Аехәара далагеит иара:

«Са саналаз, аматтура,
Сыжәлар рыматц аура сафын.
Ак касымтцазшәа ахәара,
Шәакәытц, пьхашьароуп шәара шәзын».

Апхамшьа, усгы дыпхашьазом,
Иихәаз шәахәит, шәара зегьы.
Маттурак иаургьы, мап ихәазом,
Аха игәхбаа шәымкын азәгы.

* * *

«Аиаша иашоуп,
Аиаша ххәароуп.
Иаххәар, ииашам,
Зынзакгы хиашам.

Ушьтатцәкьа иазхазааит,
Ииашам хамхәозааит,
Уи атдыхәа пцәазааит.
Ма шәзыкәшәаша жәдыруааит».

Абас уцәажәон,
Изахауаз гәырфьон.
Изахаз азә дгылан,
Уара угха гәатан.

Дцәажәон акраамта.
Угәы иаст ихәамта.
Уаргы убри ашьтахь.
Еицурхан уи ушьтахь.

Уишьталт аргама,
Дубаргы калома?
Аиаша хазхәома?
Аиаша калома?

СҚЫТА

Сқыта гәакьа, сылашара,
Иуеиңьысшьо сымазам.
Исылазтцаз амч, алшара,
Уара уда ыказам.

Уара урха, уара уәаәа.
Икоуп сыңсы атқаа.
Уа ухауа, фамәа-фамәа.
Илбааздоит сыфнутқаа.

Уи ауп сара пьсыс исхоугьы,
Уи ауп сназга-аазгауа.

Ишп̄азуаз, ӯфы смазхаргы,
Уа уоуп иахъанзагы саазгауа.

Сқыта г̄ак̄ба, сылашара.
Рап̄х̄ба сш̄ба̄а ах̄еизызгаз.
Сацгыланы аш̄ыж̄ шара,
Сара сымхы сах̄талауаз.

Ум̄оах̄ааста са саныла,
Санд̄ық̄алало ахара,
Уг̄ыбылра ц̄ала-ж̄ыла,
Исылоу а̄уп сыхара.

Нас иалшома, ц̄ба саангыло,
Санд̄ық̄алало, сг̄ы тынчума?
Сқыта̄ са сап̄х̄ба игыло,
Мамзар, ара з̄ыр ы̄коума?

Сқыта г̄ак̄ба, сылашара.
Иуеӣғ̄асш̄о сымазам.
Исылазтаз амч, алшара.
Уара уда ы̄казам.

САРА СЫКОУП СЫМҢСРАНЫ

Зег̄ реиха ап̄сра сац̄ш̄аоит,
Адунеи п̄сахра-мап.
Ш̄ьтац̄к̄ба сымґсыр калап,
Уи уаж̄ аргама избоит.

Ахшараиуртах̄т̄о иах̄ба,
Смата х̄ыч̄ дааит.
Сы̄оны д̄шаа̄налаз, д̄т̄ааит.
Сы̄оны аалашеит, ̄ап̄х̄ба.

Ғыц̄ иаа̄налаз, сара сы̄оны,
Слырг̄ыр̄̄еит убас.
Ас сым̄ыр̄̄ац̄т зынзас.
Сара сы̄коуп сымґсраны.

Сара сп̄аш̄о иалоуп адг̄ыл,
Уи ала иара ғ̄ғ̄оуп.
Назагагы еиқ̄охоуп.
Бзиа избоит сып̄сы адкыл.

Избоит адунеи зег̄ ст̄аны,
Адг̄ыл ц̄к̄оуп, аж̄оан ц̄к̄оуп.
Сыг̄агы зых̄тас иц̄к̄оуп.
Сара сы̄коуп сымґсраны.

* * *

Исыздырум хара их̄ах̄ыз,
Избоит а̄стаа дыш̄аб̄ж̄ысыз.
Дсымбазац̄ш̄а бара ибеӣғ̄ыз.
Убас ӣкан, са сг̄ы ибзыблыз.

Ех, исыдзар, сара ахара.
Исық̄ымґхааит амра ап̄хара.
Сг̄ы иалоуп, ба бах̄ы̄коу бхала.
Зынза сызг̄ыр̄̄ом аж̄оан сала!

Бара, еснаг̄, сг̄атца б̄тоуп, б̄тымт̄о.
Аг̄ыр̄оа ц̄г̄ба сыб̄теит инымт̄о.
Избоит аарц̄аы еиқ̄аш̄аш̄а ш̄хамам.
Нырц̄аы х̄аик̄аш̄аргы хаарак шалам.

Ускангы сара г̄ыр̄̄ак̄ схы̄ошам,
Г̄ыр̄̄оак̄ сатцамк̄а, ма с̄калашам.

Бгәырџа бхысхыр, сара убраќа,
Даџа гәырџа цәгъак ықәхашт скәакәа.

* * *

Ажәџан сшатцагъшуаз сара,
Сиетџа лкыдшәеит убра.
Уи снатцаххит искразы.
Сара ахаан сымгъсразы.

Аха изласкрызеи, сара.
Иара леиаанза асаара.
Днамтцасын убраќа тыгъхак,
Лыкәа инталыршәт еразнак.

УАХА

Илашыцоуп атцх, амза ыќам,
Аха аетџақәа лашоит.
Са сааигәара бара быќам,
Уи азы цәгъала исыршоит.

Атцх духеит, уи шара ақәзам,
Аха ашара, сара сазгәыхәуеит.
Амач азы ихәо сакәзам
Аха Анцәа иагъхәа схәуеит.

«Изулак уаха сыршаргъы,
Уатџа ауаа сзыршазом.
Абра исхәаргъы-иззаргъы
Уаха бзымбар калазом.

АХӘЫЦЫ

Ишәыра хәычы иќәынхәала,
Ашкол ахь днеиуеит ахәычы.
Асы анлеиуа, игәыдыхәхәала.
Ишьяџа еихигоит хәчы-хәчы.

Иқәра иацызхауеит идырра,
Уи ашкол далгоит, уажә дызтоу.
Мышкы ихигоит иара арра.
Нас дашьталоит игәы итоу.

Игәы итоу ҳа ихаздыруам,
Зегъы хзыхәан имазоуп.
Игәы итоу неимыгзар иушам,
Уи неигзарцаз дықәгъаџоуп.

Аруаџа изаанат итахызар,
Уи ала атцара итцоит.
Агенералраџа дзыназозар,
Иара игъсадгъыл ихьчалоит.

Мышкы зны иалшоит дфизик духар,
Мамзар, дматематикны дќалар.
Иитџаша мачзам Анцәа иуазар,
Нас ихатәгъы иааигәагъхар.

Ускан, иќаитцоит аартра дукәа.
Мамзаргъы, иара дышәќәыџоџап.
Дынрылагылап ауаа дукәа.
Абас ала игәахәтәы дахъзап.

Иахъа дхәычуп, зегъы ишыжәбо,
Аха азҳара мџоуп дызну.

Шәикәныхәала шәа дахьыжәбо.
Уи инапоуп хара хазну.

Ишәыра хәычы икәынхәала.
Ашкол ахь днәиуеит ахәычы.
Асы анлеиуа, игәыдыхәхәала,
Ишәаға еихигоит хәчы-хәчы.

* * *

Адунеи даакәлеижьтеи иара,
Шәкәы затәык ауп дзыпхьахьоу.
Цьоукы ахьаидгыло убра,
Иреихәоит шәынтә ираҳахьоу.

Иара изызырыфара ртахзам,
Иреихәо ргәы тнашәауеит.
Изымзырыфара игәапхазом,
Иихәо, җырхәала итәхьеит.

Убри ашәкәы дшапхьаз еипш,
Дрыпхьахьазар, даға шәкәкәак.
Апсны дкаломзт иара иеипш.
Апхьаф бзиаак ара зынзак.

* * *

Сара апҗстазаара сашьтоуп,
Апсра стахзам.
Сыпҗстазаара шаазго хәшәылоуп,
Хәшәыда сматәазам.

Инысҗапсо сара ахәшәкәа.
Сааиуеит сеихо.

Аха срышьтоуп сара ашәткәа,
Ишәткәоуп исгәапхо.

О, ашәткәа, шәара ашәткәа,
Са шәсыкәшәоит шәара.
Инаган ла лнап пашәкәа.
Идсыркырц сара.

* * *

Апҗстазаара сеигәырҗьо,
Са сгылоит шыжьы.
Апҗстазаара сеигәырҗьо,
Исыргоит сыбжьы:

Апҗстазаара шпҗабзиоу,
Иссируп хдунеи!
Апҗстазаара ахьынзакоу,
Хдунеи млашауеи!

Апҗстазаара ыказаарц,
Есымша – абра.
Есымша хдунеи ҳақәзааларц,
Җақәпјалап хара.

АШЬХА АПҖСАБАРА

Шықәса җажәеи жәаба рапхьа,
Сөызцәеи сареи ашьхака хцеит.
Җәапхьа иаацәыртцыз асахьа,
Хара хшанханы хјанатцеит.

Иссирын, иссирын даара,
Ашьха еибаркы хазҗапшуаз.

Нас урт ашьхақәа рыбжьара,
Аз такнахақәа итаеуаз.

Хара ҳазқәысыз атцаа цха.
Ахаан иаҳхамыштұа иаҳзынхеит.
Ҳазфеысуаз ахра такнаҳа,
Иаҳхамыштұа уи ҳғәатцәе иаанхеит.

Қардавачка ныкәарахәа,
Ҳанцоз, иаабоз, цыашьахәуп.
Мзы ахықәан, аеыѿ-еыѿхәа,
Аз итццуа, шсиругғы ҳәатәуп.

Ипшзоуп ашьха аҗсабара,
Ара, изыдоуп ахауа.
Ара, ибзиоуп аҗсшьара,
Арахь шәаала, сажәа захауа.

Ҷажәеижәба шықәса уажә рапҗхәа,
Ашьха сықан, сара җсшьара.
Сыбла итырхыз усқан, зсахьа
Иахьагғы ихытцуам иара.

Уаҳа акы саҳәом сыҗсаанза,
Ашьха сызцар, даеазны.
Анцәа сумшьын сара убранза,
Сыҗсааит сызхара урт баны.

Сыҗстазаара мшынуп,
Ацәқәырҗақәа срықәтәоуп.
Акәара са сажәлоит,
Акәара сеанысшәоит.

Пҗхәа ацара суалуп,
Стып аҗы сназароуп.
Ианамугғы схьатцуеит,
Нас сееидкыла сжәылоит.

Са абас мацара,
Сафуп пҗхәа анеира.
Стып аҗы сназароуп,
Ма сшықәҗо сыҗсыроуп.

Сыҗстазаарае лашарак,
Зымбацызт ахаан.
Сара атх лашьца салак,
Саман, исхаҗан.

Аха амра ахьгыло,
Схы рханы сыҗшуан.
Атх лашьцара са сшалоу,
Алашьцара ахьшуан.

Ус инытцашәеит сылапш.
Ашьыжь шәапшь капшьза.
Ушьта амрагғы гылашт.
Игылашт, шьыжьза.

Нас ахәылҗаз абакоу?
Егъа ус срыхзап.
Алашара ахьыкоу.
Сыгәтакгғы назгзап.

* * *

Аарла еихигоит ишьапы,
Алаба акуп инапы.
Абырг ус, днеиуеит дыщакзуам,
Дызвысуа, азэггы дибазом.

Адунеи хэашьуп, илашам,
Ушьта уаха цъара итшуам.
Ифыза быргк дгыла дизытшуан,
Санынаидгыла, ихэауан:

«Ақэасаб дашьтала икуан,
Ғынлеитш, уахынла ибауан.
Аеыџ дақэгыла дцауан,
Дышьтасны, абаз игауан».

Сара, уа, сгыланы сзырыџуан,
Арахь гэаныла исхэауан:
«Иузымдыруазар, иғара,
Иағсам иажэратэ ахэара.

МАЗАЛА ИЦХАУА АЛА

Агэара унталар, уаршэо,
Ағьеџ хэа иупғылом иара.
Иупғылоит иара тыхэаршэшэо.
Ахы аасшьышып ухэартэ уара.

Инудсылан, нас ицхауеит.
Лабак шктэыз, удыруеит уара.
Лабак утшаанза ицауеит.
Абас, қазшьас иамоуп иара.

Абас икоу ала ршьуеит,
Ргэара итарцом зеггы...
Азэ дыкоуп, убас «дыцхауеит».
Изыруа рыздырам азэггы.

* * *

Иахьа сықәуп адунеи,
Сгэырғьа-хэмаруеит, сымш млашуеи?
Иахьа ағынтэ уатэы саннеи,
Агэырғьара ду санымиеи!

Аха анеира мариазам,
Сызнеилакгы са истахзам.
Иахьа сшыкоу, сыцқаны.
Уатэы сызнеир, сеибганы.

Убри ауп сара сызхэо,
Убри ауп стоурыхгы зхэо.
Стоурых мызырц ауп сызхэо,
Сзағыло амшын ицэқэырғо.

* * *

Са сиетэа ахькыдыз.
Сахэағшуан есуха.
Аетэақэа иреиғьыз.
Сеигэырғьон ианыстэха.

Аха уаха исыхьыз,
Уамашэа изымбахи!
Са сиетэа ахькыдыз,
Ишызбоз, иара мкыдшэеи?!

Иара абацои, шысхэоз,
 Ацгхь сыкэа итамшэеи?!
 Еснагь, агхара иахэоз,
 Сзыхэоз агхара смақэшэеи?

* * *

Ани дирцъан,
 Уара дурцъеит.
 Ани дирехэан,
 Уара дурехэеит.

Измам хатэык,
 Измам хэатэык.
 Уа уеигш дҕамлацт,
 Збахэык смаҳацт.

Ус акэыз, нас,
 Ушазаз ас.
 Узшоу уаанха,
 Иухэаз узха.

Иумаз хатэык.
 Иумаз хэатэык.
 Уакэытц атэым,
 Уара иутэым.

* * *

Дыҕан анкыаза хадак,
 Сара исзааигэазаз стынхак.

Уи дызҕыыз, еснагь, гаран,
 «Акрызлаз» хэа дыгхьазан.

Уи акы дацэшэомызт зынза,
 Дитэыназ иқэтэаз аханза.
 Иифоз ифон, иаанхаз игон,
 Арахь иара дымлакуан.

Иитэыыз, иқэтэаз аханза,
 Дамхэа данкарыжь зынза.
 Иара ифын арзахал,
 Иқэтца, дызтымтцра ауал.

Дцарц итаххан тэанчара,
 Аха ус дрмышьтит иара.
 Игылеит ажэлар зегь хэхэаны,
 Ирхэон: «Уца, ууал шэаны».

Иуал ишэеит иецэырхэны,
 Атцыс гышқа еигш даанхеит дыцэхэны,
 Нас абахта дынтадыртэеит,
 Амамиқэара нихатэеит.

АБГАҚӘА

Абгақәа ыҕоуп иахьагьы
И. Пукьын

Абгақәа ыҕоуп иахьагьы,
 Арахэ ирышьтоуп есқынгьы.
 Аиашаз, харахэ ндыртэазон,
 Акгы ҕамамкәа хҕартцон.

Аха ыҕоуп алақәагьы,
 Хә харахэ зыхьчо, есқынгьы.

Абгақәа ирфаргъы акы, ѿба,
Нас даеа п̄ытк нымхакәа ишп̄а?

Аха абгақәа ѿ-шьапык зт̄оу,
Убарт̄ роуп хара ханзырт̄әо.
«Абгақәа» ҳа ихазнырт̄әом,
Урт̄ рзы лакгъы «к̄ып̄» азх̄әом.
Абгақәа ы̄коуп иахьагъы....

САРА СГӘАХӘАРА

Сара гәахәарас исымоу,
Абра ишәасхәоит иаахтны.
Зегъы рап̄хьаза игылоу
Атынчрауп адунеи а̄кны.

Ӣкамларц милат еилыхра,
Зегъ ҳақазарц ҳаикраны.
Уи ашьтахь пату еикәтцара
Каларц, хара ҳаѿнқәа р̄кны.

Доус ип̄садгъыл а̄фы дап̄шәыман,
Атәым уаѿ ахра имуа.
«Бзиала уаабеит» ҳәа хгәырб̄ан,
Асас инапы ҳа иах̄куа.

Аччақәа хатәы бызшәала,
Ахәыцқәа атцара р̄т̄о.
Хәыцгъы дугъы реырманшәала,
Ӣкаларц пату еикәт̄о.

Ажәлар рмал ц̄оуiky алахәмаруа,
Зынза ӣкамларц хара ҳ̄еы.

Ажәлар ироурц, ажәлар ируа,
Хьаак имоурц азәгъы акы а̄еы.

Ҳанхарц напы еикәыршала,
Адгъыл атира к̄амларц.
Ҳт̄еицәа ирыхьчаз дара р̄шьала,
Ҳа ишах̄тәу иаанхазарц.

Сара гәахәарас исымоу,
Убарт̄ роуми, уажәазы.
Исгәап̄хацәом иахьа х̄шы̄коу,
Ишы̄коу, сзеилкаауам шәа шәзы.

СЫЗНЫСЫЗ АМѿА

Сызнысыз амѿа лафырзыла ит̄әуп,
Имлакроуп, ихьтакроуп, мамзар ицт̄әуп.
Сызну сымѿа, шәахәароуп, кәашароуп,
Сзеигәырб̄о ҳәа ӣкоу, нас убри ауп.

Санызт̄еи, сымѿа иахьа са сызну,
Сызнысыз сымѿоуп, мамзар даеакну?
Сызнысыз сымѿа, табуп, итабуп,
Сыла хтны сзыршәахәо, нас убри ауп.

Анцәа ҳаишеит ҳаигәап̄ханы,
Ҳагъынирхеит итып̄ а̄кны.
А̄ја иақәикит деибашьны,
Ҳа х̄тып̄ к̄аитцарц ихатәны.

Ишизымгоз, имкы ҳагәхьаа,
Иара идыррын, дхәыцыр заа.
Ҳара ҳакәзам зыгәхьаа имкыз,
Ҳара ҳакәзам дзеибашьыз.

Анцәа иоуп уи зыгәхьаа имкыз,
Анцәа иоуп уи дзеибашьыз.
Анцәа иапхьа ишимамыз уи мчы,
Изеилымкааит иара данчы.

Аха иара дданда дкалаза,
Иеиликааит, дышҳамагәамыз зынза.
Нас уи итәылахь дықәтны дцеит,
Ҳ-Апсынгы изтәыз иаҳзынхеит.

* * *

*Ацьынцътәылатә еибашьра Ду аан,
Мгәызырхәатәи аибашьцәа рцынцәарах
Ҳара Жьба изкны.*

Асовет еидгыла аға дақәла,
Ҳхьака данцоз, амца ахыжь.
Мгәызырхәаа неиуан, уахь амфа иқәла,
Имтәазакәа рнапқәа еиуыжь.

Дара аға хәымга иғагыла,
Хабалак еибашьран изғыз.
Асовет уаа рбирақ иатцагыла,
Ирацәафуп ихәыз, ишьыз.

Ҳшьышықәса еибашьуан хамеигзарыла,
Аиааирагь дара иртәхеит.

Аибашьра иацәынхаз лағырзыла,
Зегь рыфныкақәа игьежьит.

Напы адыркылт анхара-анцыра,
Иағын р-Ҳсадгьыл ахәра-арғьара.
Аха ироуамызт дара нтцыра,
Ихәахәа-жьахәаз иагон апсра.

Аибашьрағ ифызцәа иршьыз,
Хаштра рықәымкәа игәы итан.
Ихынхәызгьы ақәра зызнымтцыз,
Илағырзқәа урт рзы икашуан.

Абас мацара, абас мацара,
Ифызцәа азә дықамкәа интәеит.
Атцыхәтәан даанхеит имацара,
Игәгыха зеихәашаз, дқамлазеит.

Ус дшааиуаз иара ипсы неихихит,
Иакәхеит ифызцәа рцынтәарах.
Мгәызырхәаа аибашьцәа ртцыхәтәа Ҳитцәеит,
Ргәалашәараз шәатцәцақәа шәырфох.

СЫМШҚӘА

О, сымшқәа, сымшқәа,
Избоит, шәыццакцәоит.
Шәа шәцоит шәысзымҲшкәа,
Уа бҲыццас шәкаҲсоит.

Атцыхәтәантәи сымшгьы,
Ишааигәахо збоит.
Аха иским гәхьаакгьы,
СаҲыланы сцоит.

Ианбыкәу ханеикәшәо,
Сыздыруам сара.
Аха харт ханеикәшәо,
Исҗеҗшуп аҗсра.

АЦӘЫКӘБАР

Сыҗстазаара сывсны ицеит,
Иҗастаз хәа уамак зымбеит.
Аха усҗы исшәеит, иззеит,
Сумта цәыкәбарк имеихәхеит.

Аха ашьтахь схәыцт слатәан,
Уа ацәыкәбарқәа леихатәан.
Амшын дуззагьы татәоуп,
Схы кәыншьаны баша стәоуп.

ЗОСИМ (ТАХӘЫЗ) АНҚӘАБ ИЗКНЫ

Март мзазы ҳар анжәылоз,
Ххынхәуеит хәагьы ианзымгәыҗуаз.
Хтәеицәа ашәкәы рәананыртәуаз,
Уреиуоуп раҗхьа зәанызтаз.

Гәымста азиас шәынталоны,
Аҗацәа шәара шәынгәатаны.
Амца қбоуқьад нашәыжәтданы,
Иаашәылгарц азы шәнатаны.

Шәара шәеихсра урт налагейт,
Шәыбжа Гәымста измырзақәеит.

Ишьны азы инартақәеит,
Иаанхаз, ишрылшоз, инжәылақәеит.

Ржәыларакәа лытцшәадамхеит,
Ишыртахыз егьыкалеит.
Аҗацәа Гәымста иршәмыжыит,
Дара шытахька ишәыргәежыит.

Акәагьы изаанымгылазеит,
Ергьы дара рыҗерызнымкылеит.
Ақәыцьма тыҗ инталаны,
Рәыртцәахт, иҗам итыцрангьы.

Уара иуоуит ахәра җәҗәагьы,
Узблак тыцтит уи адагьы.
Аҗа «ихамта» уманы,
Уааиуан уа умәа уқәланы.

Уҗамзи ууашәшәырзаны,
Уара умч хәычы улззааны.
Хәылҗазык азы иаауқәшәаны,
Аҗсра уалагеит иаарласны.

Уҗсы наухыцтит назазагьы,
Уаха иумысуа зазакгьы.
Шьта иуқәҗхьом мрахәагакгьы,
Аха иумоуит тахаракгьы.

Иахьа уара ужәлар гәырҗәуеит,
Аиааира рыма инеилауеит.
Агәырҗәабжь утәыла иқәыфәеит,
Уара ухьз җсрада инеилауеит.

Аслан Амгъар дагъсуа хатцоуп,
Еидаратцѣкѣа ииаша датцоуп.
Иара иѣытцуа ажѣа абѣаруп,
Иахѣаирбаз, икылкаа инеироуп.

Иара аиаша еснагъ дазыкъәҟоит,
Дымшәа аиаша ипсы ахтнитоит.
Апсны азыхәа «ихы хитцәоит»,
Апсны иаҟоу «ибҟа ҟитцәоит».

Убас иажэа зны икэымшэышэуп,
Уеилахаратэы иара аамсташэоуп.
Иара иажэа дызхылтыз ражэоуп,
Иара иашэа дызхылтыз рашэоуп.

Ачеицъыка бзиа иара имоуп,
Ақәлеи аҕеи уи иҕы иртәартоуп.
Дахьугалак аһсуа тҕеиуп,
Аһсуа тҕеицәа дрывагылоуп.

Зынза дагымхааит Аҗсны атцеира,
Еснагь далахэыз, пҗхьаҗа анеира.
Иҗамлааит, иблааит Аҗсны аимтцэара,
Иблала ибааит, Аҗсны азхара.

СӨҮЗА ГЭАКЬА ТИМОФЕИ (ТИМКА) ДБАР ИЗКНЫ

Уареи сареи хайқолацэан,
Жьра-цэралагы хайуацэан.
Даара бзиагы хайбабон,
Хшьапкэа еилатца хайкэаион.

Сара ашкол стан шәара шәфә,
 Хаицлабуан харт атцарафә.
 Харталазаргы хәхышәаны,
 Хәыззахккәаз хрылгеит итцаны.

Аихамѡа усуѡхеит уара,
Са сзанаат акѡхеит артцаѡра.
Доус хзанаатқѡа бзиа иаабон,
Гѡаахѡарала аускѡа аауан.

Есымша акәымзаргыы хара,
Зынза ихагзамызт еикәшәара.
Җахъеикәшәалакгыы җарт җыара,
Ихабжъан аҗсшәа ахәара.

Аха иахъа узбазом,
Убжьы хаагъы сахазом.
Сара иуасхѳоит изазом,
Иуефъу фызак дызбазом.

Усгәлалашәоит есымша,
Стәы шытнахуеит уара ухыпша.
Ухпша сыцуп иахьагьы,
Уансыцым сапһсазам акгьы.

РАЉХЪАТЭИ СМАТА СЦЕИ ЛАША

Ален Барцыц ихъзынфылоуп.

Имацзаргы ысымоуп аматацәа атыҥхацәа,
Аха ысымамызт арҥарацәа Аҥсадгыл ахьчащәа.
Уара ураҥхьатәиуп аишьцәа згымхаша,
«Иашьала дбеиоуп» , уара уакәхаит иззырхәаша.

Иузхааит, дад, аламыси ауафрей уманы,
 Упсадгыл пшза агэыблыра уара иуланы.
 Укалааит ужэлар рзыхэа нэңэала угэаблыраны,
 «Унеишь-уааишь» хэа уархэало
 есымша уапсатцэкыаны.

Уааигэара имааиааит афстаареи аңнышреи,
 Уахьцалак, иуцзааит айфызареи ауафрей.
 Иулшааит угэара италло ргылары,
 Угэы аартны «бзиала шэаабеит» хэа рахэара.

Иузымариахааит атцара дукэа рталара,
 Иузымариахааит урт узталаз ралгара.
 Уара иулшааит хшыф дула аусура,
 Есымшааираггы еихаухалааит ууафара.

Уара убеиахааит, есымшааира фызала,
 Дуфызамхааит ахаанггы зэызтцэахуа хызала.
 Иуоулааит афызцэа, иузызуша гызара,
 Уарггы иулшааит ианатаху уфызцэа ргызара.

Уацэымшэааит уара аиаша азыкэпара,
 Аиаша ануоуггы қэнагала аныкэгара.
 Иухамштүа иудырааит акггы шыкам иашада,
 Аиаша каларцаз ишыкэпатэу, хымпхада.

Рапхьатэи сара смата, сара стей лаша,
 Амфа лаша аины, запхьа ишьталаша.
 Уара уакэзааит, нас «аразк бзи» ззырхэаша,
 Зхарала Нартаа дукэа реипш, ишэфыкхаша.

СХЭЫШТААРА МЦА

Схэыштаарамца еикэуп агэгэахэа,
 Иагымхацт ахаан амфы.
 Сынхауеит сара афьарахэа,
 Гэырфьароуп итоу сгэафы.

Схэыштаарамца, са сгэы арпххага,
 Улфатцэ сгэы азнархауеит.
 Ахьта иакуа арахь дымфыхыга,
 Ирпххара умч азхауеит.

Сурпххоит хэа сара сымацара,
 Схэыштаарамца, усзырпххазом.
 Сара исутало апххара,
 Зынза арака иазххазом.

Иурпххалароуп, сысас сыцэас,
 Убаскан ауп уансырехэало.
 Наунагза усымаз фызас,
 Уакэны укала хзырпххало.

Схэыштаарамца еикэуп агэгэахэа,
 Иагымхацт ахаан амфы.
 Сынхауеит сара афьарахэа.
 Гэырфьароуп итоу сгэафы.

ГЭРАМГА

Уи ижэлар дыргэапхан,
 Рыбжы иртеит зеггы.
 Ашьтахь иара даеазэхан,
 Дизымхэыцит азэггы.

Уаанза иказ депутатс,
Ихәатәы хатца.
Азәгы дымгхьаза уәтцас,
Мап рцәикит зынза.

Абас иара ибжыи зитаз,
Данааи, уи абра.
Атыг иитеит зеҕатамз,
Нас хыхь дхалт иара.

Иауит аматцура,
Қыаф иуеит иара.
Аха Гәрамга хәа абра,
Хьзыс иртеит жәлара.

* * *

«Акратахума, акратахума,
Ажәеинраала афра?
Мамзар, азәыр иара итахума,
Иабастаху, сара»?

Абас ихәоит зынза имариоушәа,
Ажәеинраала афра.
Афракәым иара шәкәык дагхьахьоушәа,
Ма дыкандаз, абра?

* * *

Аибашьрае уама зхасхьоу,
Азәы сиазтааит ааигәа сара:
Аибашьрае ахамта заухьоу,
Рагхьа изадмыркуеи, дара?

Уи абас атакгыи ситеит,
Иара даттамхакәа абра:
«Иагһсаны измоу ипгхеишьоит,
Иагһсам иахьимоу аз иара.

Иагһсамкәа измоуггыи ипгхеишьоит,
Идыруеит аз уи ишихәтам».
Рхамта аҕагхьа рыхкәа кәныршьоит,
Рыцьяггыи иашам узхәауам.

* * *

Амшын ахыкә сыкәгылан,
Сара сазыпһшын.
Ацәкәырҕақәа жәылауан,
Урт зеипһшроу разнын.

Хыла сыпһан сналагһалт,
Иааиуаз ацәкәырҕа.
Исеигәырҕьан саднакылт,
Иара аҕсхарҕа.

Аха сара сәамтакәа,
Ақәҕарахь сеихеит.
Уи аҕсгаха амтакәа,
Изулак сацәцеит...

Уи иснартцеит ақәҕара,
Агһстазаарае сшәом.
Анхафь жәлар рыфара,
Иаеу, дсырҕьацом.

* * *

Снышэынтрафэи еи́ташэ́ха ат́ла,
Ихэ́ытц́тлап, нас сы́псы да́цла.
Ат́ла а́қэ́цэ инеи́ны и́қэ́тэа́п,
Сара смо́тацэ́а ирхыла́пшп.

Смата́цэа сыла́пш хаа рхы́згап,
Сыгэ́гы дара рзы и́тынчза́ап...
Снышэынтрафэи еи́ташэ́ха ат́ла,
Ихэ́ытц́тлап, сы́псы нас да́цла.

* * *

Ицоит аамта, сара сажэуеит,
Иах́а исы́лшо, иах́а изуеит.
Абра аиаша са исхэ́оит,
Сара сиаша шэ́а ишэ́гэа́пхоит.

«Сзы́цэ́шэ́о ак ы́кам», - схэ́ар, имцуп,
Сзы́цэ́шэ́о, сфымта́қэ́еи смо́тацэ́еи роуп.
Сфымта́қэ́а сызты́жбуам, избоит,
Смата́цэа́гь шысы́маазо, аге́ра згоит.

САСРЫ́КЭ́А

О, Сасры́кэ́а, о, Сасры́кэ́а,
Уара уакэ́мы́т мала ны́кэ́а.
Угэ́ара уты́тцны уанны́кэ́оз,
Инаумы́гзар ууа́мы́т, узы́зты́тцоз.

Уара уи́шья иш́ья еип́шымы́т,
Уара узхаш́ья зхаш́ья иеип́шмы́т.

Нарта́а ду́қэ́а ры́шьта́хь угы́ломы́т,
Аха дара зынза́ иушьта́мы́т.

Ушьта́заара акэ́ым, у́пхарш́ьон,
Ае́пных́эа уара иурт́он.
Аха уа уда п́сихэ́а рмоу́ит,
Ианыла́хэуаз, аеат́эа рзылау́шьтит.

Уи алагы́ а́пхарра ру́теит,
«Шэ́еикэ́сырхе́ит» хэ́а ае́пных́эа румте́ит.
Уара уашы́цэа ге́акья́қэа ра́кэ́ын,
Ае́пных́эа зрумто́з, уи азакэ́ын.

Уара уашы́цэа азэ́гы даанмы́жкэ́а,
Ры́псхэ́рақэ́а рзуу́ит, ак ры́гмы́жкэ́а,
Аха уара п́схэ́ара умау́зеит,
Иузызу́шаз, азэ́гы даанымхе́ит.

Урт зе́гь хара харкэ́атцы́п,
Хазы́нтэ́ык абра ха́ахэ́ыцы́п.
Хашы́тоуп аеат́эа кы́дххы́рц хы́да,
Аха икы́дызхх́ада уда?

ЗЫЗЛАН

Зызлан «илку́а» дхатцоуп,
П́хэ́ыс «ды́лкх́еит» хэ́а сма́хаза́цт.
Хатца́к иха́қ датцоуп,
«Хатца́к длы́моуп» ры́мхэ́аза́цт.

Нас бзиа́барамзар,
А́пхэ́ысгы́ы ды́лкуан.
Нас бзиа́барамзар,
Ахатца́ ды́лгуан.

Ахатца деилалгуамызт,
Дылхатцоуп азы.
Апхэысгы даанлыжбуамызт,
Бзиабарам азы.

Нас ус анакэха,
«Зызлан дыкоуп» сызхэом.
Аиашаз, илакэха,
Уи дшаанхоз сыззом.

АЗБАХЭ УМХЭАН ИЦАХЬЕИТ

- Сызкэысуаз ацха ифакэеит,
- Азбахэ умхэан, ицахьеит.
- Саанда пжэаны, иара дцеит,
- Азбахэ умхэан, ицахьеит.
- Сца дталаны сфыкэреи игеит,
- Азбахэ умхэан ицахьеит.
- Изакеым ала са сицэхаит,
- Азбахэ умхэан ицахьеит.
- Ахада ифы дхэацэахьеит,
- Азбахэ умхэан, ицахьеит.
- Сыздыруа дрылоуп, дхэацэауеит,
- Азбахэ умхэан, ицахьеит.
- Санимвыхэаза дысшыт,
- Дгэырфьатцэа игэы ишышыт...
- Дук мыртцыкэа аоргон ааит,
- Дысшыт ззысхэазгы ара дааит.
- Дшысымшыыз аргам ирбеит,
- Нас иаахэын, иахэааз ицеит...

- Уи дысшызаргы ицахэан,
- Аорган рфы имхэар ихэтан.

* * *

Ажэа иухэо уацклапшла,
Идыр, ажэа-хуп.
Изаухэоггы дгэатала,
Дууоуп, ма дтахуп.

Ахы ахурхо гэатала,
Уажэа итуркьаз.
Ма уахьнархэоит оумак ала,
Уакэхоит забцар зцэыткьаз.

* * *

Бзиа избон гафала аныкэара,
Уакоуп иахымфасуаз, сара сычкэынра.
Аха шыта истахым уахь аныкэлара,
Избанзар, шыта исылшом аныкэара.

Гафала иныкэалааит, дара ныкэалааит,
Аныкэара зылшо бзиа алыргалааит.
Изылшо, рычкэынра бзиа алырбааит,
Хара абыргцэагы хтаацэа хныкэыргалааит.

* * *

Сара санбышытаз, схы ныхтэа,
Бара бысхыччон, бгэырфьатцэа.
Быда дыкамыт сара сзы,
Фэзэы сзылмышьталт уи азы.

Аха ибдыруазааит бара,
Ба бхарала атаацэара.
Сшалалаз, сара сыхьшэаны,
Акыргыы сшы́каз сбыцэшэаны.

Са сеикэшэеит атдыхэтэаны,
Анцэа ду ибзоураны.
Аха усгы, усгы абра,
Абиҥарак сцэызт сара.

* * *

Хараза сышьтахь́ка мшык,
Уажэы, сара саҥхьа иаангылеит.
Азбахэ схэом, быстак, ма хшык,
Урт рыхьзқэатцэ́кьягы схаштхьеит.

Аха жэны саҥхьа иқэлыргылеит,
Уаха атахзам ахэара.
Сара саҥхьаф, ушьта идыруеит,
Ишымфасуаз, сара схэычра.

* * *

Сфыҥхацэеи сыфҥацэеи,
Насгы сыҥшэмеи сареи
Фы уаа ҳақан ҳара,
Ҳағын анхара.

Сҥеихаб дааигеит аҥхэыс,
Убра иаатцаанза ашықэс,
Амата дсоут-аҥха,
Анцэа иахзырха!

Фыцья ҳацлеит ҳара,
Ас ихаут азҳара...
Сҥа еитцыбгы убыс,
Уи дааигазтгы аҥхэыс.

Даеа фыцья абра,
Ихацымлоз ҳара.
Ихаур азҳара,
Сгэырҥьон сызҳара.

* * *

Иацлеит шаххэоз ҳтаацэара,
Сыҥхацэа изтэқэаз иргеит.
Ҳхыҥхьазара аитцҳара,
Раҥхьа са сгэы еикэнатцеит.

Аха сгэыҥуеит цэҥа сара,
Ихауп ҳа итцегь азҳара.
Стэаны сазыҥшуеит азҳара,
Нагзара ақэзааит иара.

* * *

Са сгэы тынчым, са сгэы тынчым,
Зынза сзыцэазом уаха.
Са сзыртынчуа цья мчык ы́кам,
Ас с́камлацызт шамаха.

Избан, избан ас зсыхьыз,
Мазак атцоума иара?
Издырт сара ас сзырхьыз,
Уаха ды́казам лара.

* * *

Пхызырыла сыпсаатэны,
Сымфасны цъара сцон.
Ус Апсны сахысны,
Аганахышэа сназон.

Апсны сахыхысуаз,
Гэала дус икастцеит.
Са сыгха сырееирцаз,
Адгбыл афы слатэит.

Иатахызар сыпсаатэыз,
Апсны ааныжъны сцом.
Сыпсаатэзаргъы аратэыз,
Даеа тэылак сгэапхом.

* * *

Ишэтыроуп аапынра,
Ишэтуеит апсабара.
Ишэтыроуп аапынра,
Ишэтуеит абзиабара.

Бафызаха аапынра,
Шэтрами еснагъ бызёу.
Иааныжъны саапынра,
Сара цъара сцону?

* * *

Улаба аашьтыхны шарпъазы,
Ундэылтцеит афы ужэразы.

Улаба ааутцшыуа хэылпъазы,
Аоныка уаауеит уцэазы.

Упхаумшыазои, уара, абас,
Ауаа уахърылоу, гагатцас,
Ма еитаухар, захэа шыапык,
Иужэуа умаури ухатэык.

* * *

Апстазаара иазакэануп,
Аиреи, нас апсреи.
Апстазаара нуауа знык ауп.
Зныкгъы умиуеи!

Апстазаара ахынзаумоу,
Иакэтца уи хатыр.
Агэабзиара уа ишумоу,
Нас уцоит акыр.

Эназатэыктэи апстазаара,
Уи апсоуп акыр.
Ахы пату ақымтцара,
Ха ишхамоу жэдыр.

Убас, хшықэнахуагъы жэдыруаз,
Иаажэуа амцхэ арыжэтэ.
Ататын ахара хтазкуаз,
Уи дзеипшоугъы гэшэт.

Анаркотикатэ матэашьарқэа,
Здызкыло афар.
Рхыпхъазара иацлоит акырқэа,
Абрака, ешар.

Ицанчаны «аибафара»,
Агәқәа еикәнажәжоит.
Изаны афара-ажәра,
Хәартара канатцоит.

Нас ишәыхъзеи, икалазеи,
Хшынтәо шәымбазои?
Хәхқәа пату рықәахтар иауазеи?
Убри камлазои?

* * *

Исырхәон: «Ари амфа данытцуамызт,
Еснагъ, дызцац, ириашаны дцалоит.
Амина сзытартцеит, уаанза итцамызт
Урт иргәахәуан: «Ари усгы дағашәоит».

Аха амина сара сағамшәазеит,
Иара ахытцаз хара савсны сцеит.
Избанзар, сара дара срызгәамтазеит,
Уи анытцартцуаз сыблала избеит.

АМКӘЫБА ХЫ ЗХАГЫЛОУ РАКӘЫМКӘА

Ааигәа ианыказ алхрақәа,
Ичыгәза имџагысит.
Аха икамзи ацәиккқәа,
Урт даараза ргәы иасит.

Иртахымхеит иалырхқәаз,
Урт амырхырц идәықәлеит.
Амкәыба хы зхагылақәаз,
Ахадагы изнеикәеит.

Ианиархәа, дара иртахқәаз,
Изеипшрақәаз еиликааит.
Амкәыба хы зхагылақәаз,
Ирхәоз шбашаз деилиркааит.

Игәагәа-магәо қәғиарада,
Инталақәеит доусы раштақәа...
Нас абри зегъ зхарада,
Амкәыба хы зхагылақәоу ракәымкәа.

* * *

Сыцкәынцәа, шәара сшәышьтан,
Сңыбақәа тарцәны.
Аус шәара ишәызуан,
Сыбға хәаш гҥцәаны.

Исырхауаз уи ала,
Шәара шәызбон.
Имачзаргы схатәала,
Шәа ишәызхон.

Иахъа шәара ишәызхәит,
Атцара шәтцеит.
Аусурта шәа ишәпшааит,
Шәмаашъа ижәуеит.

Шәа шәхашәалахәгы бзиоуп,
Кәрышьқәак шәырхауеит.
Шәара шәныхшәагы бзиоуп,
Сгәы азнархауеит.

Сара акәрышьгы сймоуп,
Иахъа сызхара.

Амцхә сашьтам исыцәтәымуп,
Исмауааит иара.

Са сеигъш шәа ишәзаазар,
Шәара шәхәычкәа.
Сара сеигъш шәгәыңра зааза,
Итытц рхәаакәа.

Истахызеи сара уаха?
Уи ауп сызхәо.
Анцәа ишкә схы раха,
Сыжәбом еак схәо.

АУАФЫ ДЫҢСИТ, ИҚӘААРЫХУАЗ АДГЬЫЛ,

Игәыла днаҕшит илахь инапы надкыл.
«Даара идгьыл бзиоуп, иаанижьыз идгьыл,
Ишҕабзияз уи сыҕатцар, иаасыдкыл».
Ихәан иеыргәабзыцзаны даагәйдкыл,

Игәыла игъсыз ичкәын иҕы дниины,
Абас ихәеит: «Уара уаб абра дааины.
Адгьыл ситахьан, уаб ҕсата бзиа,
Уара мап умхәар, иагсыжьюам напы бзиа».

Ачкәын даахәыцын! «исзыҕатцом усгьы,
Уи дзыхәаз истоит, иламзаргьы уафракгьы».
Ачкәын иаб идгьыл иитеит игәыла,
Игъсыз иашья иртеит здаҕам агәала.

ГӘЫЛАК

Иҕсыз идгьыл дахәан иртеит,
Убри азы даара дгәырҕеит.
Аха дзымнеит латцаранза,
Иигаз уи амхы лаитцаанза.

Дзымнеи гәышьеит ааҕынранза,
Иҕстазаара далцит зааза.
Имхкәа кажьуп илатцамкәа,
Урт аҕшәымак дрымазамкәа.

* * *

Сара сышәкәы тсыжьырц исгәитоу,
«Сымра гылоит» хәа иастеит хьзыс.
Сычкәын ишигәамҕхаз, сеидроу,
Дсатцааит: «Уи иамоузеи, цакыс?

Умра гылон, уи атыжьраз,
Уара иузтрыжьзар, амала.
Атыжьразы ахә ушәазар,
Излагылои, умра, изла?»

«Ишҕамгылои, сара сымра?
Җырхага амта ахәынтқар.
Ишәылшозар, ахә ашәара,
Итцегьгы тшәыжьюаар, ишәгәаҕхар.

Сымра гылоит, сымра гылоит,
Итамшәазо иара бзантцы.
Са избәхьюу, сдәбаа сҕылоит,
Аамта сзылашеит акрынтцы.

Сышәкәы тытцзар сычкәынцәа шәхарцыла,
 Уи иеиҕу икеи, даеакы?
 Сышәкәы ахыз сҕсахуам еакала,
 Ицтәахамтәып еимагы.

* * *

Аиашаз уқәһозар,
 Уқәһароуп умшәа.
 Азә тәык улеитцазар,
 Иумбан уамашәа.

Атцәы акәым аҕса,
 Уахеитцаргы калоит.
 Уакәымзарц мцурааҕса,
 Убригы чхатәхоит.

Атцәылатцара ззымчхаз,
 Иара дықәһафым.
 Аҕса злоу иззычхаз,
 Уи иеиҕш дкаларым.

Аха қәһарада,
 Аиаша калом.
 Иқәһаз тәарада,
 Дымиааиргы иузуам.

Аиашаз уқәһозар,
 Уқәһароуп умшәа.
 Азә тәык улеитцазар,
 Иумбан уамашәа.

* * *

Уабцар анысышытьух, сушьит ауп,
 Аха иуанасыжъуеит.
 Уара уансзашшы, сҕаукит ауп,
 Сара, убракагы сувсуеит.

Аха сычкәын ианызышытьух абцар,
 Сара иуанасыжъуам.
 Сычкәын уара уизашшызар,
 Еибгала сара усзаужъуам.

ХЫХЬ ИКОУ

Исыбаргәузеи, исыбаргәузеи,
 Исылшеит хыхьза ахалара?
 Сара арантәи исымбазуази,
 Исылам баша ацәажәара?

Ианушәа адунеи снаргәытца,
 Исылшоит сылаҕш ахыгара.
 Дасыргәзуеит истаху сшьяргәытца,
 Иара иқәыстдоит сара сныкәгара.

Са иабастаху тцака икоу,
 Сагыашьтазам дара рөызара.
 Даара ибзиоуп, хыхь сахьыкоу,
 Сыками, Анцәа ишихәара.

Сара истахым ихгы слықәсуеит,
 Иара дсыргылоит иахьыстаху.
 Анцәа иусқәа зеггы мөаҕызгоит,
 Зеггы мөаҕызгоит ишыстаху.

Хазқәу хдунеи амца акыргы,
 Сара сҕынза изыфазом.
 Жәлара ирдыруеит исымхәаргы,
 Сара азәгы дсафазом.

Шыри-шыри, аита шыри,
 Хыхь сахыкәтәу ишҕабзиоу?
 Сара сымрей, сара сышәшырей,
 Шәгәыҕра башоуп, исышьтақәу...

Са ак уасхәашам, хыхьза иҕоу,
 «Шыри» анысхәа удыруама?
 Уансывахуоуп, сара сахыгылоу,
 Убригы ааиуеит, акрагума?

Ускан исхәап «Шыри-шыри»,
 Исауп иҕәҕәу агәахәара.
 Сара сымрей са сышәшыри,
 Уаналаго урт рыхәара.

СХААН

Сара сиит ҕаамтеикәтцәак рыбжьара,
 Саныҕеидас, сныбжьалт агәарабжьара.
 Сызхауан дсымамкәа исылабжьара,
 «Шәаамта бзиоуп» хәа иаҕын хара хжьара.

Убаскан ххатәы бызшәа хҕыхны,
 Атәым бызшәа хдыртцон иахҕықәкны.
 Ханацәа аус руан имтәакәа,
 Ируаз, ыххазомызт дара руалкәа.

Сыжәлар қәһон, ахақәитра иашьтан,
 Урт ахьнеиуаз, сымтәакәа срышьтан.

Хара хиааит, Арзынба ибзоурала,
 Хачкәынцәа ршьа цқьа акаҕәарала.

Урт пату рыкәызтцо хатала,
 Хәхәарҕәҕәроуп еилатцәарала.
 Аха аилатцәара збом арака,
 Азә дахоит хәдака – егы ладака.

Избахьоу, рыгәхьаа скомзт хатала,
 Хәилатцәа хзыкалар иахьала.
 Аха уи агәра згартәы иҕоу,
 Схаан, уи збартәы еигһш, сара сыҕоу?

Изыззои, саргы бзиа дызбон,
 Аха ажәак сызлахәомызт сыҕхашьон.
 Ашьтахь лара хатца данца,
 Ускан исаахазшәа ах ца.

Сыкәгыла сыхәхәеит, ҕәҕәалагы скааит,
 Аха лара акгы лмахаит.
 Ускан сеигһшын сара нтцәа,
 Ашышә икәсыз ача анынтцәа.

Иҕыза иан данҕсы дзымнеизт иара,
 Шыкәсык акара аатцхьан еигһш, убра.
 Арт аиҕызцәа ус иааикәшәеит цьара,
 Уа даацәажәан ус ихәеит иара.

«Уан рыцха данҕсы еигһшьзаны,
 Крыфаран, кыжәран икааз есены.

Насгъы ишп̄абзиаз ирылаз афы,
Ускан идырехэозеи, уи шакафы?»

Атак каитцеит: «Мцрак хэа алазам зынза,
Аха сгэы иалоуп, атцэым̄ еип̄ш итцарза.
Агъама ахъузымбац сара сфы,
«Уфыза дабакоу?» итцаауан зэырфы.

* * *

Амфа уаныланы унеиуазар,
Азэ дуп̄ылар ап̄сшэа хэа.
Аиашаз, уара ууафызар,
Уивымсын акгъы мхэа.

Иара игэы узыкатцазар,
Умшьта бзиоуп хэа ип̄хъаза.
Уи уск азыхэан дныкэафызар,
Идыр, дшаауа иус нагза.

* * *

Уани уп̄хэыси еинаалом,
Ицынчаны еибакуеит.
Еинзраалаша ак узрахэом,
Рфыцъагъы урыцэшэауеит.

Сахърыхэап̄шуа урт акгъы рхарам,
Зегъ зхароу уара уоуп.
Уара утып̄ афы уахъгылам,
Зегъ зыхкьогъы убри ауп.

* * *

Бара сааигэара быкан,
Есены хаикэшэалон хара.
Тып̄хара ба ибылан,
Бсымбацызт схаангъы сара.

Аха хатца дцеит анырхэа.
«Дыбзиоуп» хэа бандырехэа.
Убаскан ауп сгэы анбзыхэа,
Ианыздыр, сзыехэахаз аехэа.

О, нас, сабаказ уажэраанза,
Сыззахатэеи, ахэыштаара?!
Ибеип̄шу, даеазэ дызбаанза
Сгэаклап, суазырлап, сара.

АРДЭЫНА

Ашэч иатцэара агэтаны,
Иалыфуан ашэак хааны.
Ус азэ даатцалт дыхфаны,
Дагъхыст ишэахэоз иарбаны.

Ип̄ыр-п̄ыруа, игъежъ-гъежъуа,
Илкашэеит иахэлэшэан абжъы.
Ап̄сабара зегъ еикэышышьы
Икан, нас иахытцт ап̄сы.

* * *

Ахэынтқар ахарцъ ала уалгеит атцара,
Аха енак иадымхаргъы уск умуит цъара.

Уара «уалк сықәуп» хәа азбахә умхәацт абра,
Ахәынтқар аҥара шуқәц иукәуп уара.

Анцәа иумхәан, аха уа уеигш иказар зеггы,
Ха ххәынтқарра еилахауан иаҥсамкәа акгы.
Узустоу хәа акгы уаххәазом хара,
Нас уаахәыци, узустоу убап уара?

* * *

Азәы ианиуаз ачара,
Атыҥқәа рацәаны иаанхеит.
Уа иағзамызт, гәырҕа-ччара,
Афатә ажәтә рацәахеит.

Дәәазәы ианиуаз ачара,
Атыҥқәа рызхара камлеит.
Ара иагхеит агәырҕа ччара,
Еихарак зымтәакәа иаанхеит.

* * *

Есышыжь сара сангыло,
Сәи-снапи зәзәаны.
Сыхәшәқәа саҥхәа инықәыргыло,
Изжәуеит слатәаны.

Изжәуеит ахәшәқәа сымҥсырц азыхәа,
Истахзамкәа аҥсра.
Нас сымҥсзакәа сара саанхеит хәа,
Исоуру, хәартара?

Абри ауп сара сзызхәыцуа,
Уахи-ени стәаны.

Абри ауп сара сзымырцәуа,
Сылацә неикәҥсаны?

* * *

Барггы сарггы аҥны хәкоуп,
Хара хцан атәанчара.
Ха хазҕабцәа хатца икоуп,
Даара ибзиоуп ртаацәара.

Аус руеит, хәцкәнцәеи хтацеи,
Шыжьы ицоит, уаха иаауеит.
Макыана хмәта дзатцөымхеи!
Деимакны хара даабауеит.

Дхаркымыццәеит, иаххәап аиаша,
Аха иаххаразам хара.
Ҧытҕык хамазар ихаазаша,
Дхьамцыцны дкалазомызт ара.

Хашыцылан ахәыцқәа ршыкыбжь,
Хара хцаанза тәанчара.
Иахәа хмәта затцә лыхәмарыбжь,
Уамашәа иаабоит хара.

Ҧытҕык ахәыцқәа тазар хгәара,
Убри иаха бзиа иаабон.
Хара усқан хгәырҕыо даара,
Еиха хус мариоушәа аабон.

2012

АПХЭЫС ЛУС

Илҕссан, ирҕашьит,
Илзэзэан ирҕашьит.
Иаалган, интэеит,
Илун, ирфеит.

Абас, абас
Еснагь абас...
Аоны дыџноуп,
Дызџыц дырџуп.

Апхэыс лус,
Имариам ус.
Имариоуп зхэо,
Дызџу зымбо.

Иблақэа там,
Агэггы изтам.
Цьарггы дматэам,
Иарггы дхэартам.

* * *

Бхы бахашшаауеит бгэабзиара азыхэа,
Зынза игэытшыаагоуп, уи сара сзыхэа.
Сара сауп ичмазаџу, ихьаа мацароу,
Хамтак биар, ххэыцқэа збода? Сара схалоу?

О, мап, мап, ус зынза Анцэа имхэароуп,
Цьаханымзарггы ба бзыкоу сигароуп.
Бхэыцқэеи барей шэгэырҕо шэеибабалароуп,
Хмотацэа бшьамхы иқэкны ибаазалароуп.

Ус хан хлаазеит ҕшьџы-хшаара абыда,
Лабжьара мацарала – лабыда.
Ус хаб хайзаазомызт, хэарада,
Ицэгьоуп ахэыч иаазара аныда.

Аб изы ахэчы ихъзом иатымра,
Ан дызмоу, еснагь икыдуп имра.
Ианамуа иташэааит, нас сара сымра,
Ажэџан икыдыз ххэыцқэеи барей шэымра.

2003

БАРА БЗЫ МАЦАРА

Ха хџыцџа хайцынхоижьтџей,
Итџуам убри акара.
Аха бара убрижьтџей,
Баџыми аеыргэакра.

Минут затџык иадамхарггы,
Ибықэзам атэара.
Җхэыс усггы, ахатџа усггы,
Бырџуп реилагзара.

Сарггы стэазам, сбывагылоуп,
Хаанымхазацт усда.
Ххэыцқэа зџу макъана цароуп,
Исзаазома, быда?

Бара ибылшо сылшарыма,
Сара сымацара?
Шэкэык сызџырггы ианзаларыма,
Бара бзы мацара.

2003

ИТАБАЗ АКӘРА

Итабагәышьеит уи акәара,
Аарла итамзи аҗсы ахац.
Иамоузагәышьеит уи алшара,
Ааигәа адгьылқәа арҗсаҳәарц.

Иазымчҗагәышьеит амра шыра,
Хаҳәроуп ашьтраҗы иазынхаз.
Аха иҗан, ара ашәшьыра,
Игылоу атҗлақәа азырхаз.

* * *

Гәымста леиуан ицәкәырҗо,
Амшын ахь ахы рханы.
Ахаҳә дукәа ирынҗо,
Уахь илеиуан иццакны.

Гәымста нырцә ақыртцәа тәан,
Урт ртыҗқәа рыҗәҗәаны.
Аарцә ала ҳара ҳтәқәа тәан,
Ишнатҗкьара ихияны.

Ишырдырузгьы урт шыҗсуа,
Уахь идәықәлеит еиханы.
Гәымста ируан иласуа,
«Иҳахьлак, ҳахьааит» - ҳәаны.

Лахьхьы ихьысуан, ҳа ҳтәқәа җсуан,
Гәымста гәааны еилашуан.
Ғахьхьы Гәымста ирны ицон,
Ға ҳтәқәа Акәака иццакуан.

Мац-мац Акәа ааигәахон,
Рҗынгыла мацны иубон.
Лахьхьы хьсран, ҳа ҳтәқәа җсуан,
Ғахьхьы Гәымста ир ицон.

2003

* * *

Ишнеиуаз лак,
Иабейт уи бәак.
Иаҗытцак иара,
Иштәаз уи абра.

Аәбатәи ала,
Аакылсын шытахьла,
Уажә абәа агарц,
Уи азы иқәҗарц.

Инадсылан, хаха,
Инаҗагылт аҗа...
Иахьагьы еиқәҗоит,
Арҗ абәа дырххоит.

Доусы рхазоуп изқәҗо,
Аха акоуп изго...
Аҗстазаара ус ишоуп,
Арҗ зеисуагьы уи азоуп.

* * *

Аиара, аиара, аиара,
Абри ауп иутаху уара,

Зынзаскгы иутахзам акрура,
Уи змааноу сыздыруам сара.

Назазаггы уахъзап аиара,
Аха уахымццаклан уара,
Узхьымзо акруроуп, акрура,
Уканатц уафыз абра.

Арака узыргъшзо уи ауп,
Уацбал наскъазгоггы иара.
Зегъ акыр шыруа, уи азоуп,
Иухьыз сыздыруам сара.

* * *

Иахъа сгэырфьо сыкэуп амѳа,
Апхзы ахышуп сара сзамѳа.
Шарфазы акэзам сандэықѳла,
Шыбжьон ххэахъан уи санықѳла.

Сара сымѳа нтѳарак акэзам,
Нтѳара зкэуггы амѳа сқашьзам.
Аханза иназго сакэзам,
Уа иназго, уарггы уакэзам.

Иутахызарггы заа удэықѳлаз,
Иутахызарггы са усыцқѳлаз.
Хаѳцъаггы мѳабжара ҳақѳхоит,
Анамзақѳа ҳара ҳақѳхоит.

Зегъ реипш, ҳарггы амѳа ҳақѳуп,
Уи зегъ реипш, уалны иҳақѳуп.
Ҳнеилап ус, иаабап иахҕегш,
Амѳа ҳақѳлеит зегъ иахзегш.

* * *

Иургылеит иугѳапхан,
Ахан указы.
Нас «Таиотта» ааугѳапхан,
Иааугеит уҕа изы.

Ресторанкгы ааутаххан,
Уара уҕа лзы.
Ларггы даара иаалгѳапхан,
Иааухѳеит лара лзы.

Ари каутцеит указы,
Ани – уҕа изы.
Ари каутцеит уҕа лзы,
Уагъамырхт убарт рзы.

* * *

Сышәкә итытцыз рыстеит,
Сѳызцѳеи схаблаа ишаны.
Ргѳы иаахѳаны урт апхѳеит,
Поетк иеипш сыпхъазаны.

Иахъанза пхъаѳыс исымаз,
Стаацѳа ракѳымзи сара.
Шьта пхъаѳцѳас сара исоуз,
Абар иаѳуп азҳара.

Уатѳы сырдырп сара сқыта,
Уатѳашьтахъ сқыта иналтцп.
Хѳычы-хѳычла абас сѳымта,
Ус апхъаѳ ишѳхымс инхытцп.

Иахъа исымоуп сара агэыфра,
Гэыфрада иҕсхъада, нас?
Аҕыныш имкыр сара сгэыфра,
Сгэыфра сеижъазом зынзас.

АН ЛАЖӘА

Емма Ермолова лықагыларак аҕынтә.

О, анацәа, анацәа рыцхақәа,
Иаххыкәкәо иахшәуп ҳара ашәы.
Ҳақкәынцәа ҳазхара иахзымбакәа,
Рыдгһыл гәакъа реамардеит еикәшәы.

Ашәы еикәатцәа хшәахцеит анацәа,
Дара ыцәеит зынзак имаагһшуа.
Игәжәажәоит, игәжәажәоит урт рабацәа,
Аха иааиуеит, макъана ичхауа.

Ҳақкәынцәа ишрыгымыз аазара,
Уи аргама дара иаадыргһшит.
Икамтқакәа зынзак ахеигзара,
Урт рыҕсадгһыл гәакъа еикәдырхеит.

Аха цьоукы рычкәынцәа рзымаазеит,
Ари тәымҕтас ргәы иалоуп зегһы.
Урт ранацәагһы руалгһшьагһ рзынамгзеит,
Ирзынамгзеит урт руал гһшьа азәгһы.

Ашәы еикәатцәа зшәызтқашаз ҳакәзамызт,
Зычкәынцәа зыҕсадгһыл еикәзырхаз.
Ашәы еикәатцәа зшәызтқаз ракәзамызт,
Зычкәынцәа аибашъра изшытуаз.

Еснагһ ашәы еикәатцәа зшәызтқашаз,
Анацәа, шәара шәоуми, шәара.
Зыҕсадгһыл гәакъа зхы ацәызтқахыз,
Изгәаҕһыз, нас зыҕсадгһыл архәра.

Изахәтоу иззымаазаз зычкәынцәа,
Иазтало зыҕсадгһыл аҕхаста.
Ашәы еикәатцәа шәшәышәтца ранацәа,
Ашәы еикәатцәа шәшәызааит шәхата.

АСАРКЪА

Асаркъа унангылар,
Иубоит узеипһроу.
Улатәар, уәагылар
Иаагһшуеит иухәтоу.

Имачзоу ак ухьшьызар,
Ублала иубоит.
Ишакәзам укьашьызар,
Иара иунарбоит.

Уи аныкамьыз анкьа,
Изларбоз, убарт?
Уажә икамзар асаркъа,
Ишгәахаурыз ҳарт.

Абас иказ азтқара,
Тыгһк сымто цъара.
Сантәало, сымацара,
Исзааилоит иара.

Иаатасуеит, усқан, слымха,
Адгһыл итцыф бжык.

Уа узтаху зегь реиха,
Иамами, лапшык.

Утдамшәакәа уи илапш,
Узцома цъара?
Иухъзеи, сгәакъа, сымыш,
Иузымдри, абра?

Саркъара изиуан,
Афыза дызмаз.
Деификаауан, дирыцкъон,
Еснагь ишихәтаз.

Нас иахъагъы асаркъа,
Атцкысгъы длашоуп,
Дызмоу афыза гәакъа,
Еснагъгъы дыцкъоуп.

АЖӘЕИНРААЛЕИ АУСИ

Абахча сытцоуп, аапһынроуп,
Ара аускәа рацәазоуп.
Аус зует сара стәазом,
Сажәеинраалагъы сцыршәазом.

Ускан иску аиха, айгәышә,
Цака иныкәсыршәует анышә.
Сгәафы ииуа ацәахәакәа,
Акъаад ианыртцует са снапкәа.

Сара сцәахәакәа ииует абас,
Иажәеинраалахоит, ишнейуа, нас.
Сажәеинраалеи суси еицуп,
Руакы аныкам егъи пһсуп.

Аха икоуп рыџбагъы,
Игәырџаует са сыгәгы.
Еицуп рыџбагъы еицыршәом,
Урт сгәы дырцкәынуует, сагърыцәшәом.

АХРА

Снатгагылт уи ахра фкъара,
Ақәцә абакоу ихаракуп.
Цака сгылоуп сымацара,
Уи ақәцәахь схаларгъы стахуп.

Хыхь ахалара мариоума?
Ауафы изы амџа аркуп.
Аха сзырхәыцуа, уи аума?
Са сзырхәыцуа даеакуп.

Иатцџр иааиует арџаш трыскәа,
Ахра ашьапы дырпһсахәоит.
Идырбзиаует ара аускәа,
Ахьча ирахә цака ихәует.

Иара иагзам аиатцәара,
Циаас икоу акыр ирызхәует.
Амал амоуп, иагым пһшзара,
Избалак игәы азхәует.

Абарткәа рзыхәа уи ахра,
Игылоуп ахы харакны.
Исыздыруам иахысхәара,
Ахата гылоуп ицәхәзаны.

АҚӘА

Улеила, улеила, ақәа,
 Сухәоит, макъана, умхкәан.
 Архақәа, ашьхақәа, ахәқәа,
 Аарѡара урт аумырган.

Иумбои, иштагылоу хамхқәа,
 Умшала рбыҕқәа еикәахәны.
 Ушьта итгәырҕаауеит агәқәа,
 Иутдашышь уржәуеит иузгәыхәны.

Улеила, улеила ақәа,
 Иургәырҕьоит хара хагәқәа.
 Избанзар, икалоит хеаѡрақәа,
 Аамтала улеилар ақәа.

АЛАФ АШӘА

Пхәызба бзиақ са дызбеит,
 Дшызбаз еипҕштәкьа дысгәаҕхеит.
 Ажәа анлыста «мап» лхәеит,
 «Мап» анылхәа сеилагеит.

«Сзыхбырҕьозеи?» хәа сыхәхәеит,
 «Ус бмырукәа бызбоит» схәеит.
 «Ус акәзар, нас суццоит», лхәеит,
 Абас ала пхәыс даазгеит.

Нас ишпәауаз аус утәхеит,
 Усда ахныкәгара цәҕахеит.
 Аку-кухәа ла дыхәхәеит,
 «Ара сзаангылом, сцоит» – лхәеит.

Илхәаз лтаацәа ираҳаит,
 «Хатца бцазар бынха» рхәеит.
 Абас дзымцакәа даанхеит,
 Хлеидгылан, нас ханхеит.

Иахьа хгәырҕьатцәа ханхоит,
 Ххәыцқәа гәырҕьахәха ихәазоит.
 Ари лтаацәа ирыбзоурахеит,
 Уи азыхәа «табуп» хәа схәоит.

Усда ахныкәгара цәҕахеит,
 Уи зтахымгыы рацәахеит.
 Атаацәа башаза шәыҕшуеит,
 Шәа ишәгәаҕхар зегь мариахоит.

* * *

Ааигәа ҕхышәк аҕы цьоук тәаны,
 Аѡы еимакны урт иржәуан.
 Дара рыгәтаны сара стәаны,
 Аѡынаха сылзыпшуан.

Усгыы аѡы зжәуамызт сара,
 Ишызымжәуаз ларгыы илбон.
 Аха лныхәаҕа ркыр убра,
 Раҕхьа ишыскуаз агәра згон.

АИДГЫЛАРА

Аидгылара ахыкәу, аиааира ыкоуп,
 Убри ахыкәм, ашәарта итагылоуп.
 Хаҕацәа хариааит, хара хайдгылан азыхәа,
 Зегь ахыглаз азәы изы, азәы – зегьы рзыхәа.

Хабацәа, рабацәа... аидгылара рыман,
 Урт ртрадициа аагеит ашықәсқәа ирылган.
 Хара ххылтц, урт рхылтц, зегь ус ицалароуп.
 Егьа хрықәшәаргьы х-Апҥсны еикәхархарлоуп.

Хара ҳайдгыланы, ҳазәыкны ҳаныкоу,
 Иарбан мчу, нас абра иаҳиааираны икоу.
 Апҥсуаа зегьы шәеидгыла, шәазәкны шәкала,
 Аиааирақәа шәыманы шәеитцамха шәцала.

УАРА, БАРА, ШӘАРА

Емактәы збатәыс

Ианбаххәо ажәа: «уара», «бара»,
 Ианбаххәо ажәа «шәара?»
 Ари аадыруеит зегьы,
 Иззымдыруа дыкам азәгы.

Иаххәало ажәа «уара»«бара»
 Азәы изы (лзы) ахәара
 Мариоуп, изааигәоуп цәгьала,
 Нас шәаргьы ус ишәхәала!

Иаххәало ажәа «шәара»,
 Ңытфык ирызкуп иара.
 Ңытфык рзыхәа ишәхәала,
 Убригьы бзиоуп цәгьала.

Аха «уара», «бара» рцынхәрас,
 «Шәара» анаалазом зынзас.
 Уи апҥсуара иатәзам,
 Ус анакәха ихәатәзам.

Ажәытәан «Ах ухатцкы» рхәон,
 Уи ажәагьы бзиа ирбон.
 Иахьа «Анцәа улҥха хат» ххәоит,
 Убригьы цәгьала иахгәапҥхоит.

Ахи Анцәеи рзы хара,
 Иахамхәозар, шәара.
 Нас изаххәари абра,
 Азә изыхәа «шәара»

Ари азхәыцра атахуп,
 Аиашара ажәа иахуп.
 Шәааи, нас ҳазхәыцп апҥсуатцас,
 Ианаалоу, апҥсуа итцас.

Дтацаз, мамзаргьы дмахәыз,
 «Уара» сара сзы изхәаз,
 Еиха дысзааигәаны дызбоит,
 Еиха ииашоуп хәа исыпҥхьазоит.

Шәааи, нас зегь абри ҳазхәыцп,
 Еиха ииашоу ҳагьазкылсп.
 Хәрхьнымхәалакәа цьоукы,
 Ишьтаххып ажәа хара хтәы.

Ак зфын даеак цәыртцит,
 Уи ашьтахь даеакы.
 Сара саапҥсеит хәа схьамтцит,
 Еснагь саеуп акы.

Ма знык сызтәарыма,
 Сусқәа зегь уны?

Ус икаларыма,
Сусқәа срыхъзаны?

Ҷенак сара сышнеиуа,
Саанхашт мѳабжара.
Еснагъ ихандеиуа,
Дѳалома, ара?

* * *

Иахъатѳи амш цеит интакәкәа,
Арахъ уаха имхынхәуа.
Уатѳәтѳи амш ааиуеит исзыгәкуа,
Аха сеидроу сзыхъзауа.

Сусқәа убас ирацәоуп,
Жәа напыкгы сызхазом.
Арахъ сызѳуггы мыцхәцәоуп,
Аха зынзак сызтәазом

Сусқәа сырѳеуп, сара стәазом,
Ани кастѳан, инхеит ари.
«Шьта изухъоу азхоит», схәазом,
Нас сзыхъзарызеи, сзыхъзари?

* * *

Исхаштуам Амбара аханы,
Дәхәыпшк ыкоуп атцлақәа иргәылак.
Абрака, ҳа ҳыыцагъ хтәаны,
Ҳаицәажәалон ҳабжьқәа нытцак.

Иахъаггы сааит ари адәхәыпш акны,
Уи ыкоуп анкәа ишызбац.

Аха сара уа сгылоуп сыпхашъаны,
Избанзар, сыкам, са сшыкац.

Иара ѳоуп макъана, са сажәит,
Нас ишпхыкәу сымпхашъакәа?
Сажәит, аха, баша са сымтәеит,
Ак схәом, сықәра иатцанамкуа.

* * *

Жәаха ачараѳ сахънеиз,
Уа дызбеит пххәызбак дкыцза.
Заура, зытбаара назаз,
Лиқәеи лкәаѳи брәцкәынза.

Дтакаца лара илшәыз,
Деикәжәон азә днылкыысыр.
Лкыышә тцәахтцәапшыла уи ишәыз,
Иашәуан, уқыышә накыысыр.

Лара лакәын зегъ зхәапшуаз,
Избанзар, зегъы дцъаршьон.
Азә дыкамызт леипш гәыпра змаз,
Зегъы дыргәапхоз цылышьон.

Нас илдыртцәкьозар лара,
Убра азәггы дшигәампхоз.
Илшәкәоу лшәылтцарымызт абра,
Уи лкыышәггы лшәрымызт, ишхгәампхоз.

Аиаша шәасхәоит сарггы,
Ускан дысгәапхатцәкьон.
Сыпшәма илымхәуазар акгы,
Аоныка даазгатцәкьон.

ҲАИБАТАХЫМ

Имзазакәа аиаша ҳҳәап,
Ҳаибатахзам уарггы сарггы.
Ауаа иахырбо иахтәахлап,
Иҳамоу цәгъаггы-бзиаггы.

Иутахызар цъара ҳаикәшәап,
Убра ҳаицәажәап ҳлатәаны.
Сзыхуркьо, убрака иухәап,
Узыхсыркьоггы сҳәап иаахтны.

Ҳара ҳнеиаанзаггы убра,
Сара исылшоит аҳәара.
Уара узыҳәан цәгъара,
Ишыкасымтцац, уа, сара.

Аха иулшоу, нас уара,
Цәгъарак шыкаумтцац сара сзы?
Абри атак катцей, абра,
Са сәы иумҳәарггы, ма указы?

* * *

Ашәт фежь Апсны иахапҗеит,
Ашәт фежь «злотарник» ҳәа изышьтоу.
Уи ахъааз арахә зымнеит,
Арахә ирзыфоу? Мамоу.

«Уафи раҳәи еибаазоит»,
Ари ибзиоу жәапҗоуп.
Арахә ҳзаазом, иҳацәныхуеит,
«Злотарник» ҳархларц ҳахәтоуп.

Аха ҳафума архра?
Мап, архра азәггы ҳағзам.
Атәа ҳзеикәтцауоу ҳазҳара?
«Ааи» азәггы иҳазҳәауам.

Ус анакәха, арахә ҳзаазом,
Рахәыда апҗстазаара цәгьоуп.
Ҳара иахъа уи ҳазхәыцзуам,
Аха ҳазхәыцлуазар ҳахәтоуп.

Анхаф бзиа, бзиа збаша,
«Злотарник» ахьубо ирхла.
Иумыргылан, укәша – мыкәша,
Зынза ишғееимггы наҳәала.

Дугәылазар, уара аашъа,
Уи «злотарник» уаиргоит.
Иҳамдыруеи, уи инхашъа,
Угәы уәанызар, хгәапҗхоит.

Еиҳабей, еитцбей, сфызей сықәлей,
Сара сшәыпцхьоит, шәара зеггы.
Ҳчаалақәа шытых рхра ҳанней,
Икаҳамтцой, уи мҗацоггы.

* * *

Ишьшьеит ифны ахьгылаз,
Ашьақақәа нааит.
Иаб иакәын уи зыргылаз,
Уи аибашьрантә дмааит.

Ихәчыз ипҗа усқан,
Иахъа уи изҳаит.

Иаб итып афы дыкан,
Иргъшзеит, иазирхаит.

Аха иахъа, ишыжэбо,
Еитагатахеит ифны.
Нас иара уи абеиго,
Уи ауп азтаатэы.

Дызтахқаз зегъы иархэеит,
Агафака дцарц.
Уа еиџны дынхарц илшоит,
Цъабаа дук имбарц.

Аха иа итахымхеит,
Ирхэаз дызтахқаз.
Афны атып азиџшааит,
Днахан, дахътатэаз.

Уака ифны иргылеит,
Икамыжъ итып...
Сара «табуп» хэа расхэоит,
Иказмыжъуа зтып.

* * *

Сашъа иахантэарак џхызрыла дызбон,
Гэала дук шимазгъы аргама агэра згон.
Аха фитуамызт, игэала гэыла игон,
Уи ишъа саннеиуаз, џшышьаала иара днаскьон.

«Икалазеи, узыргэаазеи?» сгэы иахэон,
Аха исзеилкаауамызт, игэала, сџабон.
Ашьжымтан са сангыла, исахаит:
«Игэыла аанд аџжэарстақэа ишэахаит».

Ирахэ наган интэитцеит иџхъазан хкаарс,
Абри акэзаарын сашъа имазгъы гэалсс.
Иукэшэазеи агэыла, итаанза ишықэс,
Идгъыл шџатаукуаз, иџхъазаны хатэыс?

САБДУ ИСААТ

џсуа нхафык дшынхоз,
Дынхон, са сабду.
Идгъыл бзиан дызқэынхоз,
Иман аца ду.

Хыбрала дыцэгъамызт иара,
Иказармагъы дун.
Иман фцарас хэа убра,
Иулырқэа рацэан.

Ирахэ мачзамызт, ирацэан,
Иубартэ уамашэа.
Хкааралагъы уи деикэшэан,
Иауан акашэа.

Тзамц саатк иман иара,
џсуак имамз цъара.
Ауаа аауан абара,
Ицъаршьон дара.

«Кэукэу» хэа саат цыџхъаза,
Абжы аргалон.
Азбахэ неихъан хараза,
Избоз иргэаџхон.

Ишааиуаз «дкулакуп» рхэан,
Сабду ддырзт дмаауа.

Имал еимыртцэарц рызбан,
Иашьталт ип̄шаауа.

Иаанмыжк̄а иршэазшэа ахэ,
Ихыга зегь ргеит,
Икырппы изтаз атцыхэ,
Хчык аанхар камлеит.

Чанеи, уалыреи, аиахэеи,
Ара ак аанымхт.
«Убас бықэнагоуп» рымхэеи,
Илымаз зегьы лхырхт.

Санду ишлымаз асаат,
Ирдыруан дара.
«Ирласны арахь ихат»...
Илықәхәхэеит убра.

Аха лара илтцэаххьан,
Иатцатцан лыхчы.
Ип̄хамшьакэан дырцәхәхьан,
Ражәақәа рымчы.

Аха ишылкыц мап лкуан,
Ирылтазомызт лсаат.
Ишеимаркуаз аамта ааин,
«Кәукәу!» - ахэеит лсаат.

Ари дара ишрахаз,
Иаатцырхт лыхчы.
Ирыма ицеит иахьааз,
Игәааны рөырчы.

* * *

П̄хызырыла сара избеит,
Дук ап̄ара ситазшэа.
Уи агәырфа сзаанагеит,
Цәгьарак к̄азтцаз сакәызшэа.

Избан изситаз сара,
Ап̄ара дамеигзакәа.
Убас срыцхаума, сара,
Исито, сизымдыркәа?

Истахым ц̄абаада ирхау,
Сара исоур п̄хызлагьы.
Истахым ц̄абаада ирхау,
Ус исоур аргамагьы.

СЫП̄ХЫЗ

Амфа санны сара снеиуеит,
Атцх даараза илашьцоуп.
Сгәы ныттрысуеит, сгәы ааттрысуеит,
Амреип̄ш, амза ацып̄хькәа п̄хоуп.

Ап̄хзы сылтцуеит ахәатахәа,
Сшыбаазара са сбаазоуп.
Аха снеиуеит ашацахәа,
Са сзы икоу ацароуп.

Ус сышнеиуаз тыша дуззак,
Сынхықәгылеит атца збом.
Дықазамкәа лара лөызак:
«Абрахь утамлар к̄алазом.

Узыпшугеи, уѣахаушѣа?
Утал, умѣа уахъ иѣоит»...
Цѣаханымхуп еиѣахъшѣашѣа,
Уахъ са сѣаларѣ снейхоит.

Убри аамѣаз, уа дааѣырѣѣеит,
Хатѣак, сара исаѣаз.
Уаѣы ишимбара дсыѣѣѣѣеит,
Сымхынхѣыр имуит сахъѣоз.

Сиѣѣшѣаны сара санаахъаѣ,
Сыпхъыз салѣын, са саапшит.
Цѣаханым сымѣа, санаахъаѣ,
Сгѣарпѣ ѣѣанатѣа сынтапшит.

Аапшынѣи амра ѣалалѣа,
Убра аѣыпхъѣа аасѣапшѣеит.
«Саѣа» исиуѣз илакѣа,
Еилыргамѣа иаасзынѣеит.

* * *

Харанѣа ахысбыѣѣѣа ааѣеит,
Ѧ-рык еиѣагыла еибашъеит.
Хшъа рурѣ ѣарѣараѣѣа неиѣеит,
Ахаѣѣтраѣ ѣарѣараѣѣа ѣѣѣоит.

Цѣоукы рышъѣахъѣа игылоуп,
Ианатаху инеирѣѣа ихиа.
Хѣыѣи дуи зегъ еидгылоуп,
Иаарласны фатѣыла ирхиа.

Шъаѣа-шъаѣала инеиѣеит,
Инеиѣеит, ирыѣѣлаз дахѣа.

Ахаѣѣтра ашѣа рхыѣеит,
Ииааиуа дара ахъѣауа.

Хѣа иаадыруѣит аиааира шааго,
Инаѣом аѣѣылаѣ игѣѣаѣы.
Аиааирахъ ѣаитѣамѣаѣа хназго,
Хѣидгылароуп, нас иарбан ѣаѣы?

Хѣидгылара ѣарѣѣѣѣап иѣегъ,
Иѣарааигѣап ххаѣѣтра амш.
Шѣнеидгыла ѣарѣараѣѣа шѣызегъ,
Изауша ѣарѣараѣѣа мѣамш.

* * *

Саб изѣахѣ сѣѣарѣ стахуп сара есымша,
Уи иламыс сѣѣа-сѣѣы иалоуп, азы аѣша.
Иѣѣяз иара иламыс, изыѣѣам хѣашъра,
Уи ауп пхъа сназго исыѣѣамѣа шъѣахъ гъѣѣѣра.

Нас ишпѣастаху сара схылѣѣгы сыхъз рѣѣалар,
Сыхъз рѣѣартѣ еипш, иапсаны дара рзы иѣалар.
О, ускан ауми, нас сыхъз мпѣсыѣа ианынхо,
Даѣа абиѣѣарак ахъ агѣашѣ ансѣартхо.

ИАХЪАТѢИ АМШ

ИахъатѢи амшгъы схазгеит,
Гѣырѣѣарала сыѣѣны.
Сымхы ѣыхны еизызгеит,
Салгеит сыпхѣгъы рхны.

Ияхъак уардынла сатқан,
Съықәреи сца итасыһст.
Аһхәгы амахә инкнасхан,
Убра инеикәыстт.

Сара амғы заа илсххъан,
Иахъа уи аазгеит.
Афгы заа са итастѳан,
Ишны еикѳтаэхъеит.

Хәймәхан сыңшәма иласхәан,
Бзиа ххәы калтҗеит.
Сигхьаны сгәыла даазган,
Хкьафкәагы кәхтҗеит.

Ааһнынза ус җәҗәк сыман,
Сыказам сара.
Шәанымгылан шәхы сыхбаан,
Шәысзаила шәара.

Хнеидтэалан хгэы еизыхэо,
Цэыцакэак аажэлап.
Хгэалакэа неибыхэо,
Аамта аагалап.

Иахьатәи амшгъы схазгеит,
Гәырҭьарала сытәны.
Уатцәтәи аҕынгы сгәыҭуеит,
Сгәырҭьарц еиханы.

СПОЕЗИА

Уахгы-чынгы уа сузхэыцуеит,
Истахуп умаза утцыхырц.

Иузызузеи? Са уесцәузоит,
Иутахума, сааигәа уҕамзарц?

Аха мап, устѣкѣа сзуыцрытѣуам,
 Ҳа ҳѣыѣагъ ҳамчкѣа җибашѣашт.
 Нас усааирцу?.. Са сѣы изалшом,
 Мышкы снапы уампытѣашт.

1966

АМАҘА ЛЫГӘХЬААГАРА

Аоны даныказ смата Лана,
Ускан дхэычын, дхэычзан.
Лан лзытцёкыа илызхэомызт «Нана»,
Уи сыпшза хэыч илызхауан.

Уажәы акыр илызҳазаап,
Агәара дықәзаап дхәыр-хәыруа.
Уи адагьы, дагькәыҭахазаап,
Дкалазаап илтаху лхәауа.

Ишҗастаху, шыыри-шыыри,
Сара смата хәыҗ лбара.
Дсыма сцәызар, амреи, шәшьыри,
Уи дсымбози, сызхара.

Бара сҭакәажә, ател басны,
Еиҕыбымкаауа лаагара.
Ҳашта хгәара уи дахысны,
Данықәу бтахзми, лбара?

СТЦАФЦӘА АИБАШЬРАҒЫ ИТАХАЗ

Шәара еснагь сара сгәы шәтоуп,
 Стцафцәа, аибашьрағ итахаз.
 Шәара шәтахеит, сара сыҕсы тоуп,
 Нас, ус акәызма, ишахәтаз?

Здуней зымбацыз зызхара,
 Ишәыхәтазма, атахара?
 Шәааста акыр зфахьаз сара,
 Адәы сықәуп, шәара шәцымхәра.

Иашоуп, аибашьра антцысы,
 Шәаҕхьа сгылт сеибашьразы.
 Сацәымшәакәа сара сыҕсы,
 Шәганахь сымгылазеит хазы.

Аха тцыс шыгамзар сара,
 Исзымкзеит даҕа абцъарк.
 Сшәыцны сзымцазеит еибашьра,
 Ааигәа-сигәа, ма харак.

Аха усгьы сара уахык,
 Сыфны сатцамиеит зынзак.
 «Указ» ахьырхәаз уа инахык,
 Са исзыкамтцеит шыаҕак.

Са счымазра исымаз агәаанць,
 Исызцәыртцны уа сакит.
 Стцафцәа шәымшәакәа ишәыхьчеит шәцъынць,
 Назагагьы еикәшәырхеит.

Сара иахьа итоуп сыҕсы,
 Шәара шәцәыргара азы.
 Аха итаны шәа шәыҕсы,
 Ишәоуазар акәын сара сзы.

Стцафцәа, аибашьрағы итахаз,
 Сара сшәыхәоит уажә абра.
 Сара арака сахьынхаз,
 Гәыбҕанк сышәымтан шәара.

Шәа шәахь саннеиуа мышкы зны,
 «Хартцафы хурпхашьеит» шәымхәарц.
 Адуней сшықәу сыцкьаны,
 Са истахуп абра сынхарц.

СЫЗТАХЫМ УАХЬ

Сызтахым, уара сутахытцәкьам,
 Уи аргама издыруеит сара.
 Исыздыруам сызхутахытцәкьам,
 Ашыцра бааҕс акәхап иара.

Цәгьарак уызмукт schaангы,
 Цәгьарак уысымхәацт цьара.
 Есымша уцангы-уаангы,
 Цәгьарамзар, ак сзухәом уара.
 Ихәала иула, уара ацәгьа,
 Ишҕазури, уа уашьцылоуп ус.
 Аха сашьтам уара уцәгьа,
 Ишҕазури, саргыы сашьцылоуп ус.

Ажәа анбныстаз, мап аныбхәаз,
 Еиланаршын сара сгәы.
 Сгәы ишаамыхәаз, мап хәа ибхәаз,
 Схала ибасхәарцы сҕахәы.

Закарааны бымѡа ҥыстѡаз,
 Закарааны сбывсны сѡаз.
 Закарааны сажѡа сѣытѡаз,
 Исзымдырзуа сара сзыкѡшѡаз.

О, ускан сара сыбз ҥызтѡаз,
 Исзеилкаауам зынзагы.
 Исзеилкаауам саштахъ баазгаз,
 Ажѡас ибасхѡаз хѡа акгы.

* * *

Иахѡатѡи сымш баша иѡама?
 Исыхѡаша ак кастѡама?
 Чеиѡыкак ма исзыкатѡама?
 Дныскылама, иѡызхыз зѡама?

Абас схѡыцло хѡылбыхѡала,
 Тынч слатѡалоит сара схѡала.
 Иахѡатѡи сымш баша имѡазар,
 Ажѡфан кеикеиуа уа иѡѡазар.

Уаха сыѡѡоит, сыѡѡа тынчны,
 Ашыжь сгылоит, са сгѡы ѣыцны.
 Сгѡырѡятѡѡа сус снахагылоит,
 Аусураз саѡхѡагылоит.

* * *

«Сыѡсадгыл хѡыч Аѡсынтѡыла,
 Зегы уреиѡбасшыѡит уара.
 Устахыми гѡы затѡыла,
 Уеиѡбасшыѡит схы атѡкыс сара».

Есымша абас умхѡози,
 Иуздыруамызт уѡсы штѡаз.
 Иухѡоз захѡаз умжьози,
 Уѡсы акѡзаарын узышыѡаз.

Аѡсны агѡакра ианаѡшѡа,
 Зегь раѡхѡагы ухы угеит.
 «Ах иѡсы» уара иухазшѡа,
 Уи аѡнытѡѡѡа ахѡаа унхшѡеит.

Аѡамзаара иѡагыла,
 Ианаѣыз Аѡсны абылра.
 Ускан, унтгыла-аатгыла,
 Тынч, Шѡача уаламзи, уара?

Хѡыѡгы-дугы зегь еидгыла,
 Аѡсуаа кѡѡон хаѡѡнымырха.
 Нхытѡ-аахытѡаи рывагыла,
 Аѡа ила Аѡсны таѡѡеит.

Уаангылозма, Урыстѡыла,
 Уѡсадгыл ахъ уааит еиѡа.
 Аѡсны шырхѡоз гѡы затѡыла,
 Иуныхѡоит иѡахаз рыѡсѡа.

Уара аѡхамшыѡа, агѡымха,
 Зынзак хѡа угѡра аагом.
 Аѡсны ѡшзаѣы уара уанаанха,
 Хныхѡа дукѡа удырѡаѡом.

АГѡАК ИАШѡА

Баша ашѡазам сара сашѡа,
 Шѡысызырѡы, исхѡоит, агѡак иашѡа.
 Раида гѡышыѡа, раида раа, уаа.

Ахэычкэа зегъ реип̄ш схэычра мѳамсит,
Гѳа̄кра-тѳа̄кра зегъ са исхасит.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Иаасыкѳшѳалак, сынцѳытцадырсуан,
Ианызмулак, схы иныкѳсуан.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Зани заби ражѳа хаара,
Иззымдырзуа урт рып̄хара.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Санын̄тала сѳара сынхыхѳѳан,
Стѳаацѳарахеит Анцѳа синыхѳан.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Сыхыѳп̄жацѳеи сып̄хаи ы̄кан,
Ахѳеип̄ш сып̄шѳама сап̄х̄а дгылан.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Ус хара х̄шааиуаз аѳашистцѳа,
Их̄ақѳымлеи, иргылан ргыгцѳа.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Сара ст̄жацѳа аангылозма,
Урт рѳызцѳа ирытѳахозма?
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Рхы ақѳыртцеит дара рып̄садг̄ыл,
Иаднакылеит дара гѳыдкыл.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Урт рахѳшьазатцѳа даангылозма?
Лхы ақѳлымтцар ла илуазма?
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Ишп̄алурыз сып̄шѳама лакѳзар,
Лхы-лыхшаара зегъ нтѳѳазар.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Зны шыж̄ымтанк дласыдгылан,
Абас салхѳеит, уи даацѳажѳан.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Уарг̄ы сарг̄ы адѳы иқѳаххуазеи?
Ххѳычкѳа рыш̄ка х̄а х̄зымцозеи?
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Сара сып̄шѳама ас анылхѳа,
Сып̄сыр еип̄ын, мап̄ анысхѳа,
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Хѳааикѳыршѳаны х̄а х̄нат̄к̄а,
Амѳа х̄ақѳлеит адрѳаенытцѳк̄а.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.
Аибаш̄раѳы х̄хы х̄амеигза,
Х̄аибаш̄х̄аны х̄ара кырза.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Дт̄аха гѳышьеит сара сып̄шѳама,
Лшьа кѳапеила илымтар луазма?
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Нас сара сеибга сынхама?
Сшьап̄кѳа срылгеит кыр сзынхама?
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Адунеиажѳ цѳг̄ыала сықѳуп,
Рныш̄ѳынтракѳа сых̄харц̄ исықѳуп.
Раида гѳышьа, раида раа, уаа.

Аха уи сылшарыма?
 Уи сылшар кыр схэарызма?
 Раида гэышья, раида раа, уаа.

* * *

Аибашьяра анцоз дыгкэынан иара,
 Заманала илшон абцъар акра.
 Аха ьенакгы дымнеит еибашьяра,
 Иабатаху уи атэы ахэара.

Аха имхэазакэагы ицэгъоуп атэара,
 Леон иорден иатэашьоуп иара.
 Уи иоушьас икайтцаз азбахэ ихэом,
 Душьуазаргы итэахуп, иуирбом.

Итэахуп ашэандыкэра атцан цъара,
 Мышкы иаацэырган иматацэа убра,
 «Хабду дфырхатцан» хэа иасны иехэалап,
 Пъсра-зра ақэымкэа атоурых иазынхап.

* * *

Апхэызбеи арпхызбеи зны иааиеырбан,
 Ашьтахь ишааиуаз бзиа иеибабан.
 Зны-зынлагы урт афыцъагы еикэшэалон,
 Уафы иахымбоз, дара латэалон.

Арт реизыказаашья рытцырхт ртаацэа,
 Зынза ирмеигзакэан ирхырхуан рцэа.
 Ируазма нас, арт афыцъа еибагар,
 Ибзиоу ажэак рыбжьара ирхэар.

‘Еазэ дизааргеит ацкэын итаацэа,
 Аены ддэылырцеит апхэызба лтаацэа.
 Ус аамтагы ыкэха, иафын ацара,
 Ахшаара длоуит, апхэызба ара.

Лыкэа дтаршэны лара лхэычы длаазон,
 «Бхэычы дкаршэ» хэа «дызтахқээз» ирхэалон.
 Аха уи лхэычы дкамыршэкэа длаазеит,
 Атцара дугы лара илыртцеит.

Тыпъ бзиаи иоун, иахья деихабуп,
 Апсуаа зегы зегь иара дыртэуп.
 Иашьцэа икэшоит, цэгьалатцэкэа дыртахуп,
 Иангы лашьцэа рфы атацацэа дырхуп.

Ацкэынгы ианшьцэа дырзычхауам дрымбар,
 Ишьталон, ьенак ирмахар, ихабар.
 Ан лтынхацэа, ла илныкэуеит иахья,
 Ддэылца данкарцоз ишпакэз апхья.

Дара урт зегь рхаштын иартеит анышэ,
 ‘Епныхэак рызтаз, итапыртцэон ипышэ.
 О, нас, апстазаара шыкоу шэымбои?
 Рапхья абарт ирызхэыцыр камлои?

БЕИАК

Ижэгэара итамтэацт ирахэ еилашьшы,
 Уи абахчагы дтатэазам, еихашьшы.
 Аус ахьиуа, ирацэам иуалафахэы,
 Аха уафы ишимбац дбеиахеит мыцхэы.

Инхара интцыра акгы игзам цъара,
 Зцъыба итызхуа апара дыкам иакара.

Иуацәеи итынхацәеи зегъ нирхахъеит,
Иара дышбеиоу, рбахъеит, ирахъеит.

Данцәажәо, уизызырфыр, дыкам иеипш ицкьоу,
Ихәоит: «Заапсара здым иауаит хәа ихаҭоу»
Аха иара дыцкьоуп хәа сара исызхәом,
Дҕыгчуп, сыфны дааиргы, иара игәра сызгом.

РАҢХҲАЗАТӘИ АИНИАРА

Атыгха гшза рагхьаза санлыкәшәа,
Сгәырҕьон, разк бзиа змоу сара сакәушәа.
Лнапкәа сыкәырша, уи дгәыдыскылон,
Лара лцәанырра сцәа-сжы иналлон!

«Сара закә насыгүзеи исымоу,
Абас абри атыгха дахьсымоу».
Абас сымхәози, еснагъ гәаныла,
Избанзар, сара сгәырҕьон уи лыла.

Зны атх ганы ханейдытцуаз мчыла,
Са иеилыскааит, «сшеикәшәамз» разкыла.
Избанзар, сцәаба итаз сыкәрышькәа,
Итыган илгеит, акгы аанмыжкәа.

Нас абри ашьтахъ, шықәса җажәа ракара,
Тыгхак слышькламгшит, сшафызгы агәәкра!
Сыхьшәаны сахьалалаз атаацәара,
Шәара исашәхәа, изхарада лакара.

* * *

Сөызцәа, шәаила сара сахьынхо,
Уи ауп, мышкы, хара иахтынхо.
Хнейдтәалап, хнейцәажәап, рыжәтәкгы хнахәап,
Хазнысхьоу, хазтысхьоу рызбахә наххәап.

Иахгәалахаршәап хкәыгшра ицахьоу,
Нас еикәахагхьазап хара хзыхьзахьоу.
Хазхымзаз хәахьагзап, ус ауп ишахәтоу,
Аамтагы акрыкоуп, хара иахзынхоу.

Хахьынзакоу хаказ тацкәымтцас хакны,
Ахартәипш хкагсаанза хазфәоу хәшәшәаны.
Еибабароуп икоу, афызцәа шәхаткы,
Шәаины сашта шәтала, шәацәымшәан акы.

СҚЫТА АМҢАХӘАСТАЛА

Сара схәычны саныфагыла,
Ианеихызга рагхьатәи сшафәа.
Сқыта амҗахәастоуп сзынгыла,
Уакоуп иахьсырҕыз ахаскын җа.

Сқыта амҗахәастоуп ашкол ахъ,
Есышьыжъ сызланеилоз сара.
Сқыта амҗахәасталоуп атцарахъ,
Акәака сызлаалоз сара абра.

Сқыта амҗахәасталоуп сара сышкылсыз,
Амҗаду ахъ, Москвака санцоз.
Сқыта амҗахәасталоуп ацәгъаз, абзияз,
Цъара сызлаалоз – сызлаалоз.

Узбаз ихэыцны доусы ртәала,
Ушиеццааз уархәеит иеихагы.

* * *

Пхәызба пшзак амфан дыспылеит,
Еразнакала лышка снапшит.
Сахънеиуаз, сзеитамтызт, саатгылеит,
Са сцәа-сжы убра иаилашит.

Ех, бара апшза, са сыпшза,
Гәаныла зегь иртәу бара.
Аха азәы затцәык ипшза,
Егьырт зхабыргәырбьои, абра?

* * *

Анцәа уихәоит есымша,
Уара иуитарц ахъз-апшша.
Уихәоит иуитарц афатә-ажәтә,
Иугимыжыырц, нас арыжәтә.

Зегьы рзыхәа уихәоит уи,
Сара ак уасхәоит, уаазырџи?
Анцәа ацәабаа зиурбари,
Уара ак ааулшар камалари?!

* * *

Истахзам бгәы иаамыхәо,
Ажәа затцәык ахәара.
Аха схы санамыхәо,
Усгы сымхәалои, ара?

Ажәа затцәык анысфьтцшәа,
Еикәызтцауа бара бгәы.
Сгәы иакәкны дхысшәа,
Икылнажәоит сара сгәы.

* * *

Сара саргамоуп, сара саргамоуп,
Шәагхәа исымазам тцәахы.
Сара сшаргамоу, сыгәрагы жәгароуп,
Сшашьтамгы жәдырузааит схы.

Шәара шәызбароуп, сара сыжәбароуп,
Хәибабалароуп хәизгәыкны.
Сыгәра жәгароуп, шәыгәра згароуп,
Уи ада икам җа мџакы.

АКӘАРАЧЦА

Издыруада, уи иахытца?
Хәарада, иамоуп ақәра ду.
Уи мџак ианымзи, ианымтца?
Иахәа уи ытцсует аџхаа ду.

Иахәагы ихәчуп ишыхәчыц,
Аха амџа ианықәымтца,
Ишәымбои, абра ишажыз?
Алша духеит ианымццакза.

* * *

Акоммунист цәақәа рхарҕаны,
Иккоммунистцәоушәа катданы.
Изгалоз ажәлар еимтәаны,
Иаақәгылт хдемократцәоуп хәа хәаны.

Ирбаз аанмыжъкәа иргеит,
Амал еизыргеит, иҕәҕәхеит.
Изуц ируеит, изфац ирфоит,
Абас аамта ықәха ицоит.

АБАЖӘ

Аккара сытцалан сышнеиуаз,
Итцыфрыз аць ду сылаҕш нақәшәт.
Иаха аҕшацәҕа иара иасуаз,
Амч мырхакәа наҕ ихнаршәтт.

Ари акәзам уамашәа избаз,
Уамашәа избаз схәап сара.
Абажә аць ду аҕхәа игылаз,
Акҕы амыхъкәа инхеит убра.

АЦӘҚӘЫРҖАҚӘА

Шәара, амшын ацәқәырҖақәа,
Сара шәысгәыдлоит аҕатцас.
Шәгәы еимгәхәаны иҕьо снапқәа,
Сшәыжәлан снеиуеит, шәара сшәыгәтас.

Са сызхьатцуа, нас избан?
Ара ахьатцра ахәтазам.

Ихьатцуа абахәра зәанкьан,
Сара урт среиуазар стахзам.

* * *

Җена затцәыкҕы аамта акрыҕоуп,
Ухы иузархәар, ишахәтоу.
Хара аамта хайчаҳароуп,
Зегь кәхтцарцаз ианҳахәтоу.

Изеичаҳаз имоу аамта,
Хәарада, игәахәтәы дахьзоит.
Уи Җсабарала аҳамта,
Иара икәа иҕанаҕсоит.

* * *

Азынразы мҕык ылихуам,
Абнара днылалан иара.
Илхны иибо ак аанижьюам,
Даҕуп иҕьыҕны агара.

Уи агәымха, шәира згымхо,
Иара иеипҕш азәҕы дҕамлацт.
«Цәҕьала иублааит» изтәым иахо»,
Ас изызымхәо дсымбацт.

АЛАФ

Шәазымтцаалан сара сықәра,
Ақәроума ара аус злоу.

Издыруада, за́а ны́стра,
Нас санҕсуагы иарбан шыкәсоу?

Иахба сызлакоу сеитцамхо,
Уи ала издыруа акоуп.
Усгы шәи-џажәа сшреитцамхо,
Сычкәыноуп зысхәо уи азоуп.

* * *

Ажәакәа срышьтала сыҕшаауеит,
Урт рзыхәа харагы сцазом.
Рхала иааиуеит сара сҕы,
Ажәеинраала зыџрацы.

Урт ажәакәа еикәыршәо,
Ажәеинраалакәа зыџуеит.
Иарбану сара сзыкәшәо,
Иаҕаххар хны сажәа тҕьоит.

* * *

Адгыл сймоуп, ажәфан сймоуп,
Адгыл сыкәуп сара суафны.
Ажәфан аҕы сиатә кыдуп,
Игылоуп адгыл аҕы сыфны.

Сзыцәшәозеи, ара саҕшәымоуп,
Саакыдымгылазеит ссасны.
Ара сиит, ара сынхароуп,
Санытдроуп сышьта антцаны.

АКӘУКӘУ

Ааҕын иацны иааин иара,
Изалшоз ала ихәхәеит.
Идәыкәлаз усқан латцара,
Уртгы гәаан абас рхәеит:

«Хәит, ашьаза уҕашәааит,
Мшәан, хашҕоукәтәеи уара?!»
Аха, сан, бара бымшәааит,
Уи сазымкәтәеит сара.

Зааны иластцаз сымхы,
Абар, шыта иаҕуп аара.
Иара баша ахәацәара,
Иаҕуп, сазыкәтәом сара.

* * *

«Сара споеутуп, спатриотуп,
Исылам хәа акгы ыкәзам.
Сара схызатәуп, спулимиотуп,
Исеисуа хәа азәгы дыкәзам».

Абас уехәоит, аехәара улоуп,
Зынзак хәартаҕшьтәкьа умазам.
Уара уехәара баша ехәароуп,
Акгы уалакан укәзам.

* * *

Амра гылан, илашеит,
Заа сзымгылазт, исыцәшеит.

Са сзахьымзакәа ихәлар,
Ускан, иалшом исымхәар.

Иахьатәи амш баша ицеит,
Исыхәаша ак касымтцеит.
Аха ус сара исымхәарц,
Исуалуп, хәлаанза, са сымтәарц.

* * *

Ажәытәан, асас дахьнеиз афнәта,
Азә дагымкәа еизыргон ацута.
Аҟшәма изишьтуан, уи исас ашьтәа,
Ирфон, иржәуан, урт афышә иахатәа.

Дара ццакзуамызт, ашәа рхәон, икәашон,
Алаф шырхәоз, акарахәа иаадыршон.
Шамахамзар азә дашьны дубазомызт,
Избанзар, тәыца дула афы ржәзомызт.

* * *

Уаанда уашәшәыраз атахызар,
Цьара уцозар, уца.
Уара угәыла дуафызар,
Иара инапы иантца.

Нас ахәылҟаз уаныгьежьюа,
Иумоукәа аҟхаста.
Уфни угәареи дрывагьежьюа,
Дубап, уа ухата.

ИСАХАЗ АЖӘАБЖЬ

Леуба Ден ихәамтәоуп.

Ажәытәан ауаа зегь бызшәак ала ицәажәон,
Дара еилибакаауан, рыгәрагы еибагон.
Рдырреи рымчи еилартцон, Анцәа ифгы иназон,
Уи ицәымшәакәа, ицәыпхамшьакәа
иртахызгы рхәон.

Урт реилибакаара, рыказшьа, Анцәа ианишаз,
Зынзак игәапхомызт, ауаа ргәы итәз изышьтаз.
Ихәан: «Сара дара сылбаархәоит, ас зхы еибызтаз»,
Бызшәак-бызшәак рытаны, уи ауп изиртәаз.

* * *

Абҟа иман, атцара дталеит,
Абҟа иман, атцара далгеит,
Абҟа иман, атыпгы иоуит,
Абҟа иман, избахә нафит.

Абҟа иман, нас уи ала,
Иара аус иуан мариала.
Ибҟа анаапцәа хлантцы дталеит,
Царта анимоу, иашта дталеит.

МДЫР ИАЖӘА

Иаха аизараф слықәыркын,
Исхырхит сцәа кказа.

Цьоукы схаақәоит хәа лақәыскын,
Аха исычхәит зынза.

Сара аизараҕ зҕыстри,
Сиеипҕшыз аҕаха.
Мамзар, уи қьаррас иалсхри,
Зегь сыбжыы дырха.

Дара ажәала сцәа схырхлааит,
Урт иаархәалак счхалап.
Суалафахәа кыысда исзааилааит,
Тынч стәаны исфалап.

* * *

Иахьа сыжәбом сыҕныдаха,
Амҕа дуқәа срыбжьаны.
Сеимаадаха, сеимсыдаха,
Сшьапқәа кьақьаза ихтны.

Исфо-изжәуа срызрыцхаха,
Стәам, гәыблафык сизыпҕшны.
Еибгоуп, сымаха-сышьаха,
Акрагьысфоит, акруны.

Аха издыруеит, сыҕныдаха,
Амҕа дуқәа санрыбжьаз.
Сеимаадаха, сеимсыдаха,
Санрыбжьысуаз, кыр хьыбжьаз.

Исфо изжәуа срызрыцхаха,
Сантәазгьы здыруеит сыпҕшны.
Издыруеит схьаа мацараха,
Акрынсзымфоз, акруны.

Урт есены, есуаха,
Сгәатца итытцуам, бзантцы.
Урт зегь схаштны санҕагьаха,
Сөызцәа, нақ сыжәжы хлантцы.

* * *

Хара хәоцъа хәидгыла,
Хшеицәажәоз уақа гәыла,
Бгәы сыртәит лаҕырзыла,
Снапы анҕыска чақыла.

Хәырбҕьыцк быпҕшаан мариала,
Снапы инақәтца бчабрала,
Ирҕәҕәаны иҕабхәеит бхала,
Схьаагьы быртәеит уи ала.

Аха сыздыруам иахьала,
Изыртәаз схьаақәа мариала.
Иахьыбхәышәтәыз аума хәырбҕьыцла,
Иахьҕабхәаз аума бчабрала.

Издыруеит сара урт рыла,
Ичмазџу дшырхәшәтәуа хәрала.
Ус хәыцрак сызцәыртцит са стәала,
Иахьҕабхәаз акәзар, бнапала?

* * *

Шықәсқәак уажә рапҕхьа сгәы баапҕсхан,
Ахақьымцәа срыҕцаауан.
Ибла ихаччо икапҕхан,
«Сызтахыз» дсабжьо ихәон:

«Ухы бзианы иныкәца,
Арыжәтә ааумган уғағхы.
Ачымазара, на́к иу́кәца,
Икаца уи ахәахы».

Иашоуп иухәаз сара стахы,
Аҳақымцәа са сырхәшәтәит.
Аха уи асзаарын ухы,
Уара ахәшәтәыртахь ургеит.

* * *

– Ишсоухәара, иумада,
Иузызуша ҫызара?
– О, ус сара исымада?
Азәгы исзиуам ҫызара.

Ишсоухәара иумада,
Иузызуша ҫызара?
О, ус, сара исымада?
Азәгы исзиуам ҫызара.

– Ишсоухәара, иумада,
Иззуша ҫызара?
– О, ус, сара исымада?
Азәгы изызуам ҫызара.

– Ишсоухәара, иумада,
Иззуша айғара?
– О, ус, сара исымада?
Азәгы изызуам айғара.

– Ишсоухәара, иумада,
Ишулам уазхәо ауаҫра?

– О, ус, сара исымада?
Исыздыруам иуасхәара.

Сара иуасхәоит хымғада,
Уара ишулам ауаҫра.
Излам уа уда и́када,
Аиҫызара, ма айғара?

АҢСҚЫАР

Утцейкә-тцейкәуа, ушәақь аанкылан,
Ххәаакәа урывоуп есымша.
Уахьнеиуа, аган уекыдкылан,
Зегь ацәшәоит уара ухыҫша.

Амшын ихужьуам кәатеи кызи,
Урт ирылаутцоит амаскьат.
Иушьзи, баша ухы зықәшәази,
Ишьтых, урышьталоит акьат.

Азы иахьтоу аҫсыз хәылмышьуа,
Ашхам рылағса инуртцәоит.
Ңсаатәқәас и́коу зегь урзыгәшьуа,
Ухымта рашәа ҫахнатцәоит.

Ианурззаахьеит бнакәти каҫкаҫи,
Урт шыта цәа иубом шамаха.
Ҫацәи, бнацьмеи, убас қәасаби,
Уртғы ҫыхьа иубон, аха...

Ухы уоужьны уажә ушы́коу,
Ас уанца, акыр шықәса.
Ҫаҫсабара зырғшзо, и́коу,
Урылгоит, уамгар рқәыргса.

Аха хгэыџуеит ас мацара,
Уаумыџзакэа умџа кхарц.
Хаџсабара хаара, џшзара,
Убри ала иара еикэхарц.

О, ускан, хара хаџсабара,
Егъа рыла игџшзахарын.
Игэыкатцагоу ашэа хаара,
Аџсаатэ рыла ихахарын.

Апоетцэагъ ражэеинраала,
Итцегъ, итцегъ игэыкхарын.
Убыс хбыргцэа машшуа жэрала,
Уртгъы итцегъ иџахарын.

ИСАЦЭАЖЭОИТ СЫШКОЛ

*Ари ашкол иахъа иџам, икэыргакъеит.
Ахатџтан идыргылеит аџыц.
Иатъхоуп араион аиџабыра злахэыз ақытџа еизараџы.*

Сара сышьџа сыџшаауазшэа схы ларкэны,
Сышкол ашџа сынталеит сыццакны.
Сшынџалаз иаразнак, игэыргъатцэа,
«Анапкэа ыргэеџуа», иаахыргэеит стцэа.
Стцэа шыап еитасхаз сара санхэычыз,

Исфарц тцэак лалшэеит, реиџа иџаџшыьыз.
Аха убри аамџаз, бџык уахъ снанарџшит,
Сышкол акэын ицэажэоз, цкџа снаџаџшит.

Ицэажэон аарла, иазевгомызт аџсы,
«Сажэит, дад, сажэит, сеилаџашт лассы.

Шэмаџџымкэа шэсаазеит, атцара шэсыртцеит,
Ауаџра шэылсхит, исуалыз кастцеит.

Уажэы акака шэырџоуп, акака шэырџеуп,
Ахыбџар, шэызлытџыз шэыжэлар
рџеира шэаџсоуп.

Ас шэахыызбо, са сзыхэа даара игџсатоуп,
Шэа шэыдагъы, итцегъ, хџар раазара сыхэџоуп.

Аха сшэоит исылымшар хэа ушьџа,
Сгылами иеџџэаны сыбџа агэџа.
Мап, мап, абраџа, исхэозар, сара амц,
Уааины унахэаџшишь, икыджэаз сытџамц.

Урыџнали суадакэа, ублала иубап,
Сылаџырзкэа атцэаџхэа, уаџа иуџатэап.
Стуан акэзар, икаџауеит, исаанкылом шыџа,
Схэыцкэа инрылаџар, исшьуеит хэџеитџа.

Иахъанџа срыкэгэыџуан, суасхыркэа сара,
Избанзар, иахъанџа ирымамзт ажэра.
Ирымаз рылтцэеит, уаџа рылшом ушьџа,
Иажэит, ихэаџсеит, сырзынкылом схатџа.

Абас сшыџоу зымбо, илашэыда иахъа?
Исаазатцэџаз схылаџшым, урт иркым сыгэхъаа.
Хышыкэса раахыс ирымоуп сџаракэа рххо,
Ирыздыруам иахырго, ахы ахыдырго.

Схэыцкэа азэазэала уа икэгыланы иашшхэеит,
«Акэа кылсуеит, аџша кылсуеит, ахъџа хэахэеит.
Акласс аџы хшыџнатэаз, зны атуангъы џџахэеит»,
Абри зегъы ираџахэеит, аха ус инхеит.

Исацэажэон сышкол, са сгыланатџ убра,
Агэала раџэа шамаз, снадџны сцеит сара.

Снадтны сѣанынасха, иара аблақәа траа,
Исыхәагъшуан, исыхәагъшуан, сцаанза хара.

Ихазымто шәыказар, нас шәаины ижәба,
Сара исхәо иашамзар, исышәтап авба.
Азәыр шәааираны шәыказар, сшәыхәоит сара,
Икаҳаанза шәааир, имцәажәозар жәбап шәара.

1966

* * *

Ауаџ изыхәан абз абцъаруп,
Ажәа акәзар хуп.
Ус анакәха, абз убжъаруп,
Убас ажәагы ктәуп.

Абцъар, абцъарзар, изатахузеи,
Ахы иахьакәым архара?
Абцъар, абцъарзар, дзақәитутзеи,
Иззымдыруа уи акра?

* * *

– Иутәхзами, есымша,
Уқәзарц ари адунеи.
Амра хаа, амра лаша,
Уқәччо, уамырғхалауеи?

Абас сџызак дсәзтәаит сара,
Гәык-гъсык ала стахны.
Садымхалт атак аҳәара,
Абас схәеит иаахтәаны.

– Иахьынзасымоу ауаџра,
Сыказарц стахуп.
Мамзар, икастџои, ара?
Сануаџым смыцхәуп.

БАРА БАНЫЗБА РАҒХЬАЗА

Бара банызба рағхьаза,
Акалашәа сҕалеит.
Сынбацәажәарц, саныџбыхьза,
Уа сзеитамтцуа саанхеит.

Сара исыхьыз сзымдыркәа,
Уака саашанхеит.
Амреигъш ибхылтдыз быцыпхькәа,
Сара иаасџагъхеит.

Ускан бара бәаартынчны,
Срыцхашьан, бааччеит.
Сахьгылаз, саақәыгъсычханы,
«Быда схәартам», - схәеит.

Бара банызба, рағхьаза,
Ибасхәеит бшысгәагъхаз.
Сгәатца иаатысхын, сымаза,
Ибыстеит, исгәагъхаз.

* * *

Сыгъстазаараџ исылшахьоу,
Азбахә ара исхәазом.
Сылша рдыруеит иззызухьоу,
Насгыы уи ала сыгъхәазом.

Еснагъ исымоу хэыцыртас,
Икасымтцац ауп абра.
Сара исымоу гэыфьртас,
Ахьзара саундаз, сара.

АКОМИССИА АИХАБЫ

Иахьа ицэырымтцт ари азтцаара,
Уи цэыртцижьтеи, акыр тцуеит.
Акомисиа иаитоит уи напхгара,
Дѳагыланы ажэа ихэоит.

«Акрыфараз, аҥсраҕы артэара,
Атдыхэа ҥахтэароуп ушьта».
Аха аҥсра антала игэара,
Ҧыхьа ааста иртэахт еиҕа.

Уи иҕыҥшын, агэыла-азла,
Аҥсраҕы еитцырхт артэара.
Ма мчык рымоума, араҕа, хыхьла,
Икартцон иртахыз жэлара.

Ицон аамта аангыларада,
Ауаа ргэахы ҥтэазеит зынза.
Ҧыхьа рмоуит, имеизар ада,
Уа аиҕа дцэажэахт реиҕабза.

«Акрыфараз аҥсраҕы рыртэара,
Атдыхэа ҥахтэароуп ушьта».
Аҥсра антала, игэыла игэара,
Аханытцэҕа дтэахт еиҕа.

Уи иҕыҥшын агэыла-азла,
Аҥсраҕы еитцырхт артэара.

Ма мчык рымоума, араҕа хыхьла,
Икартцон иртахыз жэлара.

Иахьагьы ицэыртцт ари азтцаара,
Иҥтэатцэҕеит ргэахы шыҕа жэлара.
Еиҕа дѳагылеит уи имацара,
Иихэац ихэахуеит, уажэ иара:

«Акрыфараз аҥсраҕы артэара,
Атдыхэа ҥахтэароуп ушьта».
Аха ицэҕоуп уи игэрагара,
Иҕахьыц хзимуааит еиҕа.

Ишэыхы, ажэлар, ижэбоит аргам,
Дышхалоу, хамѳахызкьо дышькыруа.
Ишэыхы, ажэлар, акыр шэацэшэома,
«Уаангыл» хэа иазхэо шэҕамлауа?

СРЕДАКТОР УАХЬ

Сажэеинраалақэа иустаз,
Иауазар итыжь.
Ус изымуа, дара шустаз,
Сара сҕы иааныжь.

Иатахызар амтэыжэѳа ркэыдызааит,
Идэықэзааит ихэазо.
Иатахызар ашьапы ҥтэазааит,
Иказ иара цыркыуа.

Аха иара сара истэызааит,
Еиҕа сгэы азбылуеит.
Иара шыкоу сышэҕэы ианызааит,
Абри азыхэа схэоит.

Иахъа ашьыжь сара сгылеит,
Амѡа сымоуп, сѡит ѡара.
Сгѡырѡара схы-сгѡы ианыѡшуеит,
Сызкѡу сымѡа гоуп хара.

Икьыркьыруа исытгагылоуп,
Бзоу иафызозу сара сөы.
Иреиъу амѳа са сангылоуп,
Сшѳо сыказам ак аѳы.

Ахы, Раҥка, шыта унатҥка,
Иаармариашәа сҥамчы насҥьейт.
Иаакәырццакны уи аннатҥка,
Мацәыс еимҥкаран, сгәашә интҥьейт.

Ус инықәлеит адәы иатцәара,
Ашьапы шытыбжь гоит – аҟкара.
Сналагейт аҟәра аҟарххара,
Шьта икәаруа ицоит иара.

Агәалаказаара бзиа хамоуп,
 Уи идыруеит хазбогы.
 Ханыгъежбуагы ус хкалароуп,
 Хгәырҕо хкаларц ескынггы.

* * *

Сара сеилахан апоезиа бзиа избон,
Апоет иажәа са сзыҳәан хәшәык
еипҭш исыпҭхьазон.
Срыпҭхьон, сеитарыпҭхьон, апоетцәа рцәахәкәә.
Урт рыла сара сҕалон еихызгартә сшыәәкәә.

Апоет иажѐақѐа сыңзар сҭахын есымша,
Избанзар, издыруан, урт ирымоу рымч-рылша.
Апоет уи джьыфуп, апоеттѐқѐа дызчагҭо,
Апоетцѐа ражѐа сыңуп, иарбану сыңцѐшѐо.

Сацэымфашьо, сара агэра згон мышкы зны,
Сажэинраалақаагы шнеиуаз, аҗхьаф ифны.
Сгэыҗрақаа раамта ааин, аҗхьаф иахь имфахытцп,
«Упоетуп уара», - анырхэа, саргы саацэыртцп.

Саацэыртп, аха сарбатгёкыан макыана еилкаам,
Споеттёкыаны сыказар, уаха акгыы стахзам.
Споету, споетму, аҥхыаф иоуп избо,
Үи иихэуоуп аиаша, үи иоуп зыгэра зго.

АПОЕТИ АМЗЕИ

Сарион Ҙаркыыл уахъ.

Апоет, амза уеиг̃шзам уара,
Уи зны итаауеит, зны илашоит.
Даеазныхгы иумбазо ицоит,
Аг̃сабара лашьцоит, нас ара.

Иара анылашогъы абра,
Иадг̃халароуп амра аган.
Амш еихашьшьыр, агәра умган,
Изылашазом, уккан иара.

Апоет, ус у́казам зынза,
Еснагъгы уара улашоит.
Амза акъым, амра еигъш угъхоит,
Уара амза уеигъуп хараза.

* * *

– Ачымазаф арыжэтэ ззымжәуа,
Иеипҭш ирыцхау дыказам.
Абас уара ухы сықәкуа,
Ҷнак иансоумхәо ыказам.

Арыжэтэ ззымжәуа иакәзам арыцха,
Са иуасхәоит аиашатцәкьа.
Ажәра зтахны, аха измауа,
Убри иоуп арыцхатцәкьа.

* * *

Атцафы дсазтцааит абас.
– Иреихаузеи, х-Апҭсны шьхас?
– Ерцахә ауми, - схәеит сара,
Уи дазыразымхт иара.

– Нас иарбан, зугәхәуазеи, уара?
– Баграт иоуми, - ихәеит иара.
– Иашоуп, иашоуп, Баграт иеихау,
Шьхак ҳа ихамам, ишәахау?

* * *

Суада сәыфнацала,
Иахьа шьыжь аахыс.
Сажәақәа еидхәала,
Са сжәар шәкәы сахыс.

Стәоуп сымацара,
Аффахәа сыфәуа.

Стәоуп сымацара,
Ажәақәа ҭшаауа.

Ажәа сгәы итытцуам,
Бара ибыхәтоу.
Сгәанала ибывсуам,
Сгәатцафәы бахьтоу.

* * *

Уи амш схаштуам сара бзантцы,
Амра ҭхон зынза ихааны.
Уи амш схаштуам сара бзантцы,
Дааиуан, сара сахь лхы рханы.

Уи амш схаштуам, сара бзантцы,
Лыбла ччон зынза ихааны.
Уи амш схаштуам сара бзантцы.
Ҷанеипҭылоз, ҳаифәыгәхәаны.

Уи амш схаштуам сара бзантцы,
«Ааи», анылхәоз, лыбжьы ргәыкны.
Уи амш схаштуам сара бзантцы.
Ҷантәаз ҳнапқәа еикәыршаны.

АШӘА

Бара ибызкуп сашәа,
Сыхаара бара.
Ба бсывымслан сбымбошәа,
Бысцәымгылан хара.

Исымам җсыхәа быда,
 Быда сызшәахәазом.
 Бара быда, избанда,
 Са стынчны сзынхазом.

Сара бара быда,
 Җазә бзиа дсызбазом.
 Сара бзиабарада,
 Цьа стынчны сзынхазом.

Бара ибызкуп сашәа,
 О, сыхаара бара.
 Ба бсывымслан сбымбошәа,
 Бысцәымгылан хара.

* * *

Сара иахәа сызқәу аҗсабара,
 Сшықәымло здыруеит есымша.
 Назаза ишсмоуа алабара,
 Са сзы ишықамгы иша.

Аха акызатцәык сзыхәо,
 Сара схы иагьадстцә адтцә.
 Санҗслак, истахуп исзырхәо,
 «Адгьыл ишьта антцәуп, дышца».

АТЫХӘТӘАНТӘИ СЫМАҢА

Сдықәреи җеиуеит сшыамхы ақнынза,
 Ажәпара акәзар, заа испхьеит.
 Ирашәаны салгеит нахьхынза,
 Атыхәтәантәи сымаҗа нхеит.

Иҗазгахьеит убригы еихарак,
 Абар шыта, сҗеиуеит аханы.
 Сатцәушәа исзышытымхуа еидарак,
 Сықами, убас сааҗсаны.

Аха сәага заа икамыжкәа,
 Аҳаҳаи, хәа абра искын
 Сара сакәымтцит салымгакәа,
 Саналга, сышытахька снаҗшын,

Сара исрашәаз сымхы кеикеиуан,
 Мшыншәа игазго уа ишьтан.
 Игәырҗахәа шьамхахьы иҗеиуан,
 Сара тагалан акәа стән.

Сымхы иқәгылоу ацықәреи шыап дукәа,
 Җба-җба, хҗа-хҗа уа ирҗән...
 Хцықәреи җыхны, ихартәыз хуардынқәа.
 Амарда ихаманы хәҗән.

* * *

Җхәыс дзааумгозеи хәа цьоук тцауазар,
 Урт ирыстазом гәыбҗән.
 Изхсырқьозеи, ирзымдыруазар,
 Баша сзавахаз агән.

Аха баратцәкьа ус бтцауазар,
 Идыр, ишбымоу ахар.
 Баргы баша быгьхбыртцауазар,
 Җсыхәак сыбтон ибгәаҗхар.

1970

* * *

Сара сгылан ахра-ѣкъара саѣагъшуа,
 Арѣашкъа ахълеиуаз, ахра иаѣкъауа.
 Агъхъарца арахъыцкъа реипъш иххаз,
 Ахра икыдкнахалан арѣашкъа хэхэаза.

Агэмаа Кэыта ирхѣазшэа алымхэцэқэа рхха,
 Ирыхэтэз абжы рхан, зынза еилыхха.
 Уа хыхынтэи иалкъа арѣашкъа ахътаѣеоз.
 Кэыта иашэа урт ирхэозшэа акэын сгэы ишабоз.

* * *

Сара сгылеит шаргъазы,
 Ажэеинраала зыѣразы.
 Изѣыз азхазом иацы,
 Изѣыз азхазом жэацы.

Аѣыц зѣыроуп иахъагъы,
 Аѣыц схэароуп иахъагъы.
 Ажэеинраала бзиа усзааи,
 Уейтцамхакэа, уласны уааи.

Хара хнапкъа еибаркны,
 Агъхъаѣ ишкъа хнеип хайцны.
 Даара бзиа игэы кхэцэп,
 «Итэбуп» хзихэозаргъы аабэп.

* * *

Инеикэыжъ-ааикэыжъуа,
 Аус шууаз уара.

Пъсреи чареи бжъаумыжъуа,
 Ушааиуаз ус абра.

Хынѣажэа ухытцит,
 Игэырѣеит уа узлаз.
 Иргэахэуан: «Дахъыртцуеит»,
 Аха уара уауцуаз.

Пъыхъа аус шууаз,
 Уалаган аура
 «Изуам» хэа ушыхэхэоз,
 Уамырхит дара.

Ужэѣакэа аанкылан,
 Унтырган агэар.
 Амѣа унаныртэан,
 Иаабом ухабар.

* * *

Атэым хэынтқарраѣы дынхон,
 Итэанчахэ аарлахэа изхон.
 Уи Агъсныкъа дааит атцыхэтэан,
 Дааит арахъ, еиха игэагъхан.

Ара агъстазаара мариоуп,
 Арахъ дыззааизгъы уи азоуп.
 Еснагъ дыкоуп акрыф-акрыжэ,
 Ишэтэаны дрылоуп ихамыжэ.

Итэанчахэы иауа еибгоуп,
 Уи иифо-иижэуа зегъ малоуп.
 Акоммунизм ахыкоу ароуп,
 Бзиа ишибогъ уи азоуп.

* * *

Фнык кастдоит хәа далаган,
Дзаламгеит иара.
Ашьтахь акы ааигәалашәан,
Дафәытцит убра.

Иуацәа дыфрылалан,
Иреихәеит абас:
«Сара тьыпх фнык сналаган,
Салгеит каамет схарс.

Уажә исгәитоуп аныхәара,
Шәнасыпхьоит убрахь»
Дара ирфәашәом ирхәара,
Дыпхашьом арахь.

Далгеит ифны ныхәаны,
Апһара ирхәит.
Жәлар ирхәоз ихыччаны,
Иара имахәит.

Ифны иагыз аакаитцан,
Цьабаа дук мбаза.
Иматәакәа ныфнеитцан,
Даатәеит дыпхаза.
Ускан афны аргылара,
Игәылак дафын.
Иаафәымтцакәа ихыччара,
Дналагеит, днапһшын:

«Исыздыруам исхәара,
Сгәыла, ухатқы.
Уанбалго аргылара,
Иулам акы».

Лассы иахзаашт азынра,
Уабацареи, нас?
Абас икоуп амхәыцра,
Ухтәозаап зынзас».

Изеихәаз абас ажәакәа,
Дықәгылт ишьамхы.
Днеиҕапһшын ажәак иамхәакәа,
Иртдысит ихы.

АМФА СЫҚӘУП

Амфа сықәуп, амфа сықәуп.
Сымфа иақәзам тьыхәапһтәара.
Са слахәыхуп, ачча сфықәуп,
Бнауур сыцупаз бара.

Арха, акаршәра зны сықәуп,
Гәафак стәлоит дафазны.
Адгьыл наа сымфа афыгоуп,
Уи сафысуеит, сыщакны.

Цьара бнароуп, цьара фкьароуп,
Срықәым акаршәрақәа еипһшны.
Акатәарақәа сырхысроуп,
Исымам урт зегь пһхязаны.

Аха издыруеит, егьшмачзам,
Пһстазааракгы рызхазом.
Урт зегьы рфысра, са исымчым,
Сара саамта сызхазом.

Иахьа сара амфа сықәуп,
Издыруеит цьара уи шфәхтәо.

Иахьсымдыруа, са сгэы иалоуп,
Иарбан катцэароу, иахьѣахтцэо.

Амѡа сықәуп, амѡа сықәуп.
Сымѡа иакэзам тыхэагтцэара.
Са слахѣыхуп, ачча сѣықәуп,
Бнаур сыцупаз бара.

АПЪСУА ЧАРА

Апъсуа иаштаѣ иахьа чароуп,
Арака икоу гэырђа-ччароуп.
Ашьагъа еитцхэаны игылоуп.
Аѡышэкэа радла итцагылоуп.

Аѡышэкэа тэыми фатэы-жэтэыла,
Иагу арбан? Зегь тәуп гэыртэыла.
Ашта дталоит, ара, азэ ѣыла.
Аѡы еимаркуеит, цьоук еидшыла.

Ианцэырырга ашэа акаѡ хэа,
Дгъырны даакэлеит арђыск ађьеѡ хэа.
Уи дгэазтаз атыгъа еинаала,
Лычелызынымкылазт, дыкэлеит лхала.

Ачарашэа амца ацрартцеит,
Атцэы иахартцан, хыхь ишьытцит.
Иахатэоу арака, аѡышэа,
Зегь амеханакт ари ашэа.

Ари ачара, гэырђа-ччароуп,
Апъсуа иашта иагымхароуп.
Амыстхэагакэа ара иааншэмыжын,
Асабшеи амѣышеи ак бжъашэмыжын.

Зегьы ачаракэа хаулароуп,
Хмилат мачуп, ха ихазхароуп.
Ажэытэан хшыказ, ха хкалароуп.
Хшагъшэымацэоу, Апъсны хаанхароуп.

Хаит, амарцъа, ишэхэа зегь ашэа,
Ажэѡан ихалааит, ишэхэо шэашэа.
Арђарцэа хауааит, гъхэыс даазгаша.
Ихагымхааит – хатца ицаша.

САФАР ЛОЛУА ИЗКНЫ

Ибзианы са уздыруан, Сафар,
Иутахын, акружэыр, акруфар.
Аѡызцэа шыахэкэа урхар,
Убас, иутахын утаацэарахар.

Аха уара уахьымзеит, Сафар,
Ирымуйт ађацэа «урымфар».
Аибашьраѣы уара утахеит.
Апъсназы иулшоз зегьы каутцеит.

Апъсынра аиааира агеит,
Хађацэа рыѡныка ицеит.
Уара ухъз мратцас ипхоит.
Ушьта Апъсны хьыпъшрада инхоит.

Сара саныцкэыназ сбышьтан бзиа ббаны,
Ибеиђьыз азэгьы дыкас, сыкамызт тцаны.
Баргьы сара бзиа сыббошэа катцаны,
Сахънеилак баастгылон, са сымѡа аагтцэаны.

Ханеикәшәалоз сгәырҕон, разкык
 сымоу цышыаны.
 Абахчара хнытдалон, хөыцъагы хайцны.
 Хара хгәырҕон, хаччон, хлафуан хәгәкәа аартны.
 Абахчара хантытцуан, уаха цахәтаны.

Ус хшааиуаз, бара бысцәызит бхабарк смахауа.
 Хатца бышцаз сархәеит, сөызцәа агәра сырғауа.
 Уи ашьтахь, адәы сықәын, сара сиеипшны апсы.
 Мамзар, сыпхъазма, сара сакәны ауаопсы?

«Хатца дцазар, дцазааит, илаузааит аразкы,
 Лара илхароузеи, даламзар са сразкы».
 Абас ба бзы сышхәыцуаз, абра есымша,
 Җнак, сгәы сәанзамкәа, скалеит сара аасызша.

Сылашара дысҕылеит ус амған сара,
 Хайцәажәан, хайнаалеит, халагеит анхара.
 Маң-мачла иағын, ус хтаацәара азхара,
 Ицәгъамкәа иаҕахтеит абас аҕаацәара.

Уажәы ааигәа исахаит ба бызбахә сара,
 Хынтә хатца бцаны, насгы хынтә бшаахъаз.
 Анкәа ба санбышьтаз, разкык сымоу цышыаны,
 Ускан, разкы шсымамыз сазхәыцуеит стәаны.

Анцәа ицышьоуп, ускан, бахьсразкымхаз сара,
 Мамзар, исауазма абас аҕаацәара?
 Бара бымшала исхазгаз аамта тацәуп,
 Уи амшала исцәызыз даара ирацәоуп.

Ахәаша, уажәгы цәгъала брыцхасшьоит сара.
 Аха сара сәынтә цхыраарак збоушам бара.
 Ари бызнауит, ибдыруз, ба быхпәара
 Убра, ушьта бағыз, нас бхала анхара.

АФЫЖӘЦӘА РБРИГАДА

№ ақалақь ағы икоуп,
 Афыжәцәа рбригада.
 Имачфым азәырфы алоуп,
 Урт шәара ижәбанда?

Изтахкәоу роуп урт афыжәра.
 Иалоу абригада.
 Псрак ахыкоу, қалақь қыта.
 Иагханы збахьада?

Урт ирымоуп амашына,
 Аныкәцаф дызмауада?
 Дыхианы дгылоуп Пажына,
 Иеиҕу дызтахыда?

Иоакәтәоит рмашына азна,
 Нас инызкылода?
 Агәашә иахъазааигәоу, абна,
 Уа вта тыпк змауада?

Рмашына уа инаргыла,
 Иахънеиуа зымбода?
 Инеиуеит урт еишьтагыла,
 Шәарбақәан, зхәахьада?

Апсы дахькәоу ихагыла,
 Ргәкәа «пжәо» имтәыуада?
 Рыбқакәа кны уа хатырла,
 Урт уа икәзымхуада?

Адышшылацәа рғы инеины,
 Урт ирхәоит: «хапсында»!

Нас афышә ахь ирыпхъаны.
Уака измыртәода?

Итәоит урт, цъара реаайдкыла,
Уи азы мап зхәода?
Аматцуцәа нырхагылоит.
Пату рықэзымтцода?

Атолбошь иакәзар, урт дрымоуп,
Атәым дызтахыда?
Хәоу еикәшәала, урт еидтәалоуп,
Ма икоума, хыда?

Усгы иангыло, еицгылоит,
Цас еилагарада.
Агәар афы кыр иаангылоит,
Нас урт ирхәоит «Хаида».

Азәазәала еишьтагыла,
Имхәакәа: «Инхада?»
Излааз рмашына интала,
Иаацәырга «Радеда».

Урт рыфныка амәа иқәлоит,
Иагъеикәшәеит, хәарада.
Псрак ахыкоу еилыркаауеит:
Итцааны «Ипсыда?»

Насгы уатцәы еитадәықәлоит,
Еилымшәа рбригада.
Абас дара раамта рхаргоит,
Арт реипшгы збахьада?

1995

АКӘА

Сылашара, уара, Акәа,
Аҗа дықәтәоуп уара укәакәа.
Гәтакыс имоу Апсны игарцоуп,
Хара хаззықәпәо, уи камларцоуп.

Хәҗа уа уфынтә дхысуеит хашка,
Хара хтәкәа хысуеит, уара ушка.
Зеггы зхызгауа уара рыцха,
Ишхам улеитцеит аҗа дуцха.

Аха аҗа хара уиахтом.
Назаза уара уитәахтәуам.
Укәакәа иқәтәакәоу лбааххәоит.
Дара рыдгбыл ахь ипхахтцоит.

Уара ахақәитра уахтоит,
Аҗа хәымга анышә дахтоит.
Апсны ианаххуеит уи ишьта,
Егры дырхцоит хара хишьта.

Иаакәшьуа иара ибз икышә,
Итып афәы дтәоуп.
Иара дтәоуп дкылпшуа ахышә,
Ашлагбаум аркуп.

Амашынакәа иааиуа ус,
Иаатгылоит ара.
Арныкәцаџәа ирдыруеит рус,
Иааигзом «иара».

Ахкәа инеиуаз, наӀ ицәывас,
Ғыцха дныкәхәит иара анышә.

Амедиахәшыцәа аимгеимцара,
Рхы иархәаны уа иццакит.
Урт ацәымшәа ах ацара,
Хатәы еихәшыцәак реипш нап идыркит.

Нас дааидкыла ҕытк иахышәартамыз,
Цьара днаган инихатәеит.
Еивагьежьюа ихәра иҕархәоз,
Изымчхазакәа «кех», - имхәеит.

Иара дхатца ҕәҕәан, даҕсуа хатцан,
Уа амедиахәшыцәа ргәы ирҕәҕәон.
Аҕа ицәымбҕра тан игәатцан,
Ихапыцкәа аҕҕа дыргон.

Иара ишьапкәа игәы иаламызт,
Хатцатцас ичхауан ихәра.
Ак затцәык ауп уи игәы иалаз,
Ушьта дахызымцо еибашьяра.

Уи арҕыс хатца еитцамха,
Протезала дныкәоит, уажә дыччо.
Аҕа еита иабцъар данатцха,
Раҕхья дгылоит, хара хзыхьчо.

1994

Атәанчахәцәа ртәанчахәы рауан,
Икәгылан агәаран.
Иреитцоу ханәажәа дыртысхьан,
Шәкы зхытцуазгьы дубауан.

Аибашьяраан ацәбаа ду зхазгаз,
Игылан акгьы мхәауа.
Убас зтаацәа, зматацәа зцәызкәаз,
Игылан, игәырәауа.

Ус даарыдгылт аҕсуа хатцак,
Арыжәтә даганы.
Иара даацәажәеит ибжы ҕаҳарак,
Цәгья иҕырҕәҕәаны.

«Аибашьяраан уаматцәкья схазгеит,
Сгылом агәаран!..»
Уи дыздыркәоз уа иҕатцкәеит,
«Узҕыс еимтәаран!..»

Нас ирзыруазеи абас икоу,
Аламыс змақәам?
Ираҳәалатәуп дара шыкоу,
Рхы дырдырзар цәгьям.

Иҳаҕсыз аҕхын ашьха сыкан,
Сара убрахь сцеит сыҕсы сшьарц.
Исгәаҕхакәоз убра акрыкан,
Аха урт срышьтазам исхәарц.

Исхәарц истаху абрака,
Сшышәарыцоз атәы ауп.
Сабцъар ыкәтца сара скәакәа,
Сахынтытцыз, сзыкәшәаз ауп...

Харак сымцакәа сахынтытцыз,
Иаармарианы қәасабк саниеит.

Аха уи сабџьар ахынақәскыз,
Сзатдымхакәа убра саанхеит.

Саршанхеит ақәасаб хәыч рыцха,
Ахы шьткәыцәаа зымџа иҥшуаз.
Изыкастцарыз сара гәнаха,
Снатцакьар, иара нак имцоз.

Аха истаххеит, избарц ееишәа,
Сшахәпшуаз хәчык, еа хәычзак.
Сабџьар искиз анылсымпытшәа,
Иахьцазгы сымбеит зынзак.

* * *

Ашәкәы тужьыр ахә нырымшәоз,
Иахьназгалак мап ркуан.
Азамана, убас акәыз,
Ушьта икоуп азакәан.

Аҥара сымазар итсыжьуан,
Са сфымтақәа рацәаны.
Ичакәа-чакәа еиқәсыжьуан,
Саргы скалон сышәкәыџоны.

Ауаџы дсымамызт ҥыхьа,
Иахьа аҥара сызхазом.
Сзыкәшәо сыздыруам хаҥыхьа,
Гәыҥрак сымангы збазом.

Аха сыҥсаанза сзакәытцуам,
Ус саҥызаауеит афра.
Ааи, издыруеит, исызтыжьуам,
Аха иказааит дара.

Акы затцәык уаха саҳәомызт,
Исызтыжьыр шәкы рахь акы.
Ускан сара схәыдахомызт,
Нас иҥало аабап мышкы.

1991

* * *

Иашта игәара, зегь еиужьуп,
Дахым иахьа азәгы.
Ицьыкәреи тра баша икажьуп,
Уи имам латцагы.

Иџны атцака аҳәакәа ытцоуп,
Иҥәыруа, еибареҥо.
Избалак, иара иқәатца итцоуп,
Урт ирбалак, катцо.

Анышә иахьамоу иани иаби,
Цьымшьытроуп изеиҥшу.
Ихазымтцо уааины игәати,
Қәа леироуп иззыҥшу.

Дарбанызаалак, иавсны инеиуа,
Ма дхатцаз, ма дыҥхәыс.
Акоуп, аҥшәмацәа рзы ирхәауа,
«Дыҥсхьеит ара иахыз».

Аха иҥсы тоуп, уи дышҥаҥсу?
Иара Акәа џнык дыџноуп.
Сара исыздыруам деивысу,
Иџны зкаижь уи азоуп.

* * *

Ишҗазыурыз ба бсықәымшәар,
Бцымхәрас дсықәшәар ма хытқьак.
Икыдшәаз етәатқас бсықәымшәар,
Цъара стәазаарын сөыпхьак.

Ускан сара сзынхатқәкьозу?
Исзапҗтарымызт таацәарак.
Сзырҗхашьазгы азә дкалатқәкьозу?
Исзыфрызма, мамзар цәахәак?

Иахьа бзиарак салаказар,
Исылазтаз бара боуп.
Хар змам таацәарак сзаазаар,
Исзыраазаз бара бауп.

Сыпхазар, хьтак самкуазар,
Са сзырҗхогы бара боуп.
Жәеинраалақәак сзыфуазар,
Исзыфуазгы бара боуп.

Абас бара бсымамзар,
Сара сзыхәан табгароуп.
Анцәа имтоуп сеіқәшәазар,
Бзиа бзызбо уи азоуп.

ФЫЦЬА АИГӘЫЛАЦӘА

Фыцья аигәылацәа здыруеит,
Урт рыонқәа гылоуп еиҗапшуа.
Рус азы иуазыруеит,
Заа игылоит, иазыпшуам аншуа.

Арахә - ашәахә урт ирымоуп,
Ацьықәреи лартцоит, тәа змазам.
Уа ихьырхәо ашәыр гылоуп,
Азә иатқкыс, уа азә деицәам.

Ачеицьяка азәы имоуп,
Уи ифны ашә еснагь иаартуп.
Асас изы иара дыкоуп,
Уи асас иааира дазыпшуп.

Дбарақьатуп инхара интцыра,
Изылоуп аҗарагы акыр.
Даара идууп, имч илшара,
Укаижьуам инапы узкыр.

Иара иеипҗш игәыла дыкам,
Уи ифны ашә еснагь иаартым.
Асас изы иара дыкам,
Асас иааирагы дазыпшым.

Дбарақьатым инхара-интцыра,
Изылам аҗарагы акыр.
Зынза идузам имч илшара,
Укаижьуеит унапы изкыр.

Абас икоуп арт афыцья,
Доусы ртәала иками урт.
Убас шәнеила, хәит амарцья,
Доусы шәшыкоу аадыруеит харт.

* * *

Аиаша анырхәа сгәы иаст,
Ахәахәа анышьтырх сгәы стаст.

Сыла ишабо Аҗсны еимҗәыщә,
Цьоукы иахьырго сара самырцәт.

Атаца җа җшза зцәа зтәымыз,
Дышлықәцәҗа анызба, зхы-зтәымз.
Сзымцеит имкыкәа акгы агәхьаа,
Ишацло шыздырузгы сгәы ахьаа.

Нас, убас, Җсоу нырцәҗа ицақәо,
Рцыба ак тамкәа итазырцәқәо.
Сара убарт срымоуп сеилаго,
Исаҗацәоуп убарт рыгәра мго.

Абас ихәмеи, заҗа хьаа?
Имкыкәа шәрывымслан рыгәхьаа.
Сгәыхь иасны ицаргы еикәжәа,
Сызцом ирамхәакәа ажәа.

2004

Имазаарын Звиад алаапк,
Дахәымганы уи данаапк,
Алаапк шыршьрыз дыршьит,
Дызтахқәамыз ргәқәа ршьшьит.

Аха ахышләжә дихҗәеит,
Нас аус аҗы дымҗахҗәеит,
Ауаҗсааи аҗсуааи ицәцеит,
Дамхәаны иаргы дладыртәеит.

Насгы иҗытцаз уи ажәзы,
Ишхамхан Саакашвили изы.

Ацараа дрықәлар итаххеит,
Урт макьана еибарххоит.

Ацараа ракәым шәырзыҗшла,
Уи дахьытҗкәқәо жәбала!
Гәуриаа, Кохәтаа... хазы,
Игылеит уртгы царазы.

Ус камларцазы ара,
Алаапк хәшәы иржәтәуп иара.
Нас Агыуаа* ртаацәара,
Дрышәтар дырхәышәтәуеит иара.

Ари Қырттәылаз хараза,
Еиҗххоит, ма рцыхәа җтәоит зынза.
Нас ари збаша, заа ижәба,
Шәцаанза аз шәахеиҗш шәынкаба.

2004

Абна чықәра иавтагылоуп,
Рганаҗ рмашына хәытгагылоуп.
Амашынақәа нрывмыжзакәа,
Зегь ааныркылоит хьаас имкзакәа.

Изәытдыргалак, җытҗак атан,
«Аштраф» хәа уи хьзыс инатан.
Иавкьаны иҗоу забиҗара,
Аинспекторцәа иргоит аҗара.

*Агыуаа – жәлоуп алаапк ахәшә рдыруеит.

Хаинспекторцәа ируа иашам,
Аритцәкья ззымдыруа дҕалашам.
Аха азәгы агәхьяагы имам,
Акы ыҕоупаз, агәхьяа зхарымам.

Аихабыра ҕыртуам, изаазои?
Еснагь зхәатәы ылтцуа урт зракәи?
Нас ари зтәаароуп, ирзбаша,
Иабакылаз мшәан, изызбаша?

2004

* * *

Уи дызихцәажәом абза,
Дцәажәом азы иажәакәа за.
Абза динаалом иара,
Иихәогы хейтцом убра.

Избанзар, уи иашак изхәом,
Ииашам абза игәаҕхом.
Ажәа имаикыр калоит,
Уи азын абза дицәшәоит.

Иара дихцәажәалоит аҕсы,
Аҕсы ихцәажәара – иҕсы.
Избанзар иитаху ихәоит,
Аҕсы иоухәалак, ичхауеит.

Иашак ихәаргы игәаҕхоит,
Иашамк ихәаргы игәаҕхоит.
Ажәак имоукыр калом,
Уи азы аҕсы дицәшәом.

Иара дихцәажәалоит аҕсы,
Аҕсы ихцәажәара – иҕсы.
Избанзар, иитаху ихәоит,
Аҕсы иоухәалак, ичхауеит.

* * *

Уцәҕатцәкязам нхарала,
Уееибутеит улшарала.
Хәыч гәартак урылатәоуп,
Иууалу урт раазароуп.

Уакәытцуам аргылара,
Аха шыта ухәыц, уара.
Ухәычкәа ршыапкәа кьякьяза,
Рымгәацәакәа хәакьяза.

Адәы икәуп ирыцхаха,
Уара иумам рыцхрааха.
Узәу бзиоуп – аргылара,
Уашытам ухәычкәа ргәабзиара.

Иузымдыруа уасхәазом,
Аха имхәакәа сзычхазом.
Ухәычкәа ҕшак аарылалар,
Рчымазара иузалмыргар?..

Аргылара уахымзари?
Уи атккыс иаха еиҕьзами?
Ухәычкәа ҕшак рылоумтар,
Иааза рөызцәа инрылоуттар.

* * *

Азэы шэышықэса дыртысит,
Аха изынмыжыит уи акгы.
Даеазэ җажэа шықэса дзырхымсит,
Аха инижыит акыргы.

Исашэхэа, иухытцыз аума,
Нас арақа излоу аус?
Иухытцыз акыр иаҥсоума,
Акгы нмыжъкэа умҗасзар ус?

АНЫХЭАРА

Ачақэа кны дныхэоит аныхэаф,
Ибжыи неифуеит ажэфан цқа иалыф.
Ииныхэо, уақа еикэагылоуп,
Дара ракэзар агэыҥра рымоуп.

Аныхэаф данныхэалак ашьтахь,
Ишыхынхэуа, ииныхэуа рхышьтрахь.
Ахьаақэа ирымоу зегы кажьны,
Ирбоит ирбылуашэа амца рхыжьны.

Аныхэара ашьтахь иныхэаз,
Агэабзиара урт ишрауаз.
Сара исымхэаргы ижэдыруаз,
Уи азыхэа агэыҥра шэымаз.

Агэыҥра зманы зхы зызныхэаз,
Агэабзиара шшэауа жэдыруаз.
Агэыҥра ҳамаз есымшааира,
Ҳара ҳаҥылоит амш җыц аира.

Шэныхэала, аныхэара бзиоуп,
Ауаа зныхэогыи уи азыноуп.
Есымшааира иныхэо, дныхэоуп,
Дыҥсаанза иара имоу ныхэоуп.

* * *

Сара сусқэа уаха инымтэеит,
Ак зфьртэеипҥш снатэаны.
Акы салгар даеак цэьртцуеит,
Изуеит аус сыхэжэаны.

Ибаргузеи афра иашьтоу,
Уи ада уаха уск змам.
Иплан дукэа иаҥхьа ишьтоу,
Зегь ифуеит акгы бжяхом.

Ажэеинраала са иансзааиуа,
Иарбанызаалак акы сафуп.
Сус намгзакэа сызмааиуа,
Убригы саҥхьаф ирхатөуп.

Афыха аамта ансымоу,
Амш баапсқэа аныкоу ауп.
Акыбаф хэа са исымоу,
Ианцэьртцагыи усқан ауп.

Нас сыҥшызаап амш аныцэгьоу,
Уаанза са сусқэа касталап.
Сара споезиа нсызцэьртцауа,
Изсылшо, амш цэгьаан изыфлап.

* * *

Иахьакəым бара банызба,
 Бара бызбеижьтеи акыр тцует.
 Баргы иахьакəым саныбба,
 Уи ансгəалашəо амца скуеит.

Сара сзатцəуп схала сыкоуп,
 Аоны стəоуп агəфыжь саганы.
 Баргы бзатцəуп, бхала быкоуп,
 Нас хзеицнымхои, хара хазəны?

* * *

Ианысзыѿуа ажəеинраала,
 Са сыбзиабара иазкны.
 Базымтцаан исхытцуа кəрала,
 Исхытцуам ѿажəа еиханы.

Ѿажəа зхытцуа иеипш сгəатеиуеит,
 Ѿажəа зхытцуа иеипш сбылуеит.
 Ѿажəа зхытцуа иеипш сыццышəхоит,
 Стəхмадоушəа ба сыббоит.

Аиаша басхəоит, агха бымоуп,
 Уи аргам бəапхьа исхəоит.
 Бара быгха ба ибырəеироуп,
 Уи знык сгəыдкылара азхоит.

* * *

Адгьыл тцысит адыр-дырхəа,
 Хəхьтəаз хгылеит «икалеи» хəа.

Хнапшшы-аапшит, зегь тəацəала,
 Ашəара хəуит харт ѿəѿəала.

Хəхатəан хара зегь амца,
 Снапшын дзымбеит сара стəа.
 Афырхəа сындəылтцит адəныка,
 Ахəычы дыкны дгылан уака.

Лылафьырз леиуан ахəхəыхəа,
 Анцəа дихəон, дихəон, дихəа.
 Лхəычы длыцəшəон, уи зегь реиха,
 Дылтахымзи, уи зегь хəиха?

Ус саацəажəеит, сара ашышьыхəа,
 – Анцəа бихəа, бихəа, бихəа.
 Бхəычи барей шəеикəирхарц хəа,
 Шəара шəразкы хəикəнархарц хəа.

Ус ауп, ус... Анцəа хəишазар,
 Уи иəапхьа хгазакəазар.
 Хара хамдырра уи хəтеитцом,
 Хəпстəаара атцыхəтəа птитцəом.

* * *

Сара уара устəхуп,
 Ууəфра азы.
 Ауааггы уртəхуп,
 Уа уапсоуп азы.

Сара уара сутахым,
 Сеилумкаацт азы.
 Сахьеилумкаац егьаурым,
 Сеилукаап мышкы.

Сара зынза сыццакуам,
Сузыпшуеит акыр.
Уара уеипш дкалазом,
Изқәысто ҳағыр.

Сбаҳча сынтала,
Исызуазар уск.
Мамзар са сгәала,
Исзанцазар бғыцк.

«Ицеит сымш баша»,
Сара исызхәом.
Ус баша – маша,
Ажәакгы сзанцом.

Нас сара изуи,
Иахьа ихәартоу?
Кәуплетк сымфыхи,
Сыздыруам изыпшоу.

Кәуплет сызфыхзар,
Сара уи сызхап.
Баша сымш мцазар,
Уатцәтәи сымш лашап.

Агәырђьара умоуп иахьа,
Ижәынгы укоуп афы.
Инаугзоит уа уғатахьа,
Уфызцәа уцуп зәырфы.

Аресторан ахь умға хоуп,
Амған ҳа ҳааипылеит уажәы.
Пһсуа мағәала уеилахәоуп,
Иушәуп акаба, акәымжәы.

Усыхәеит сугарцаз уахьцо,
Иукәухырц уғатахьа.
Исцәымза исоухәеит узцо,
Амған ҳайдгылан иахьа.

Усзымгәаан, сфыза, сығәлымтцәах,
Уахьцо, суццом сара.
Аресторанағ сгәы ауғтцәах,
Аха сызуццом уара.

Избанзар, адгьыл тины,
Ағара уауит иахьа.
Аресторанағ сыртәаны,
Крысуржәп, крысғаутцап хәцәахьа.

Аха уи сара истахзам,
Уи сара исғытдыр хәа сшәоит.
Ари уара агәхьаа укзам,
Агәхьаамкра мышкы зны уаршәшәоит.

Сфыза, цәбаала иурҳаз,
Ала сугозар, убрахь.
Ишпыхәу ажәак шусырхәоз,
Снеины исымкуази ағатхь?

Шәакгы сымхәози ихааза,
Иалшарын скәашаргы убра.
Аха уахь сызнейуам зынза,
Усзымгәаан, усзымгәаан, уара.

* * *

Зынза хмачуп, зынза хмачуп,
Зынза хмачуп хыгхьазарала.
Хмачуп, аха аума халоуп,
Ауама халоуп лшарала.

Кыр ихайхаз дыцкьа дыкэахтеит,
Хара ихакэлаз гьсымтэрала.
Имгьсыз рыфныка идэыкэахтеит,
Ирдырт ишхайтцоу лшарала.

Хакахызар, хакара хацны,
Хаға цэыршэага дхақэлозма?
Гьшьаала дтэауан, иҕыртынчны,
Хақэлара игғағьыхуазма?

* * *

Исхэоит: «иҕабуп»!

Сахьынтытцыз сара ҕенақ,
Лара сынылхьгшит.
Сыгьсы нлылахан иаразнақ,
Сылағьырз лысҕашит.

Бзиабароуп исзызуз ус,
Уаха изакэи?
Снашьталеит ашьтахь сара сус,
Сус нап асмырки!

Дыстгшаан слацэажеит лара,
Мапгьы лымхэазеит.
Иахтарц хчара аҕхэара,
Хара хамццакзеит.

Хшааиуаз акэымкэа хара,
Сызтахымз сыцэҕа рхэеит.
Уаха дсықэымшэеит лара,
Абас хаицэхдыркэеит.

Сара сгэатца дтоуп лара,
Слызхэыцуан есымша.
Ус лызбахэ сахаит сара,
Дышрылаз таацэарак рыкша.

Лхатца дхылхзаарын лара,
Ддэылицеит иахэшьа.
Ацэҕа рыбжьылхэаан убра,
Диацэажэомызт иашьа.

Иан дахьылбоз ла илтахзамызт,
Нхара хазы длышьтит.
Лызбахэ ахьсахауаз сҕахзамызт,
Абас сгэы лышьтит.

Сыцэҕа ахьырхэаз убра,
Сара исразкуп.
Даара сгэырғьаны сара,
Исхэоит «иҕабуп»!

АПҢСЫЖЫРТАҢ

Уажэы ааигэа гьсрак аҕ сыкан,
Апгьсы дыржаанза саанхеит.
Апгьсы днаскьазгоз са срылан,
Ахатгэынқэа акыр збеит.

Рапгьха ахатгэын сынзыдгылаз,
Ианызба, сара сеилагеит.

Ажәлар рзы и́каз ауафы раз,
Ажәлар зхьчоз ҕакала дызбеит.

Иара ба́как ихагылам,
Иануп ихь́зи ижәлеи хахәык.
Ивара́фы и́коу ус и́кам,
И́коуп итәүшәа еиҳабык.

Хатгәыным ари хьытцәцароуп,
Уеилаҳап, аиашаз, зназы.
Уи зхагылоу днаркомануп,
Аха дуаф дууп дызбо рзы.

Ех, аҕстазаара ушҕа́коу,
Цьоук цәыргоуп, цьоук цәахуп.
Аиаша ара иаба́коу?
Абри раҕхьа ихәатәуп.

Бзиарак зымуц цәгы́арамзар,
Ба́кас ихагылоу жәымбои?
Цьаракыр аиаша калозар,
Уи абри ала ихамбои?

* * *

Хара архан амхқәа лахтцон,
Хеа́ора итаагалоз хазхон.
Уи алагы хара хәехәон,
Агәыхә аамхәакәа акрахфон.

Ус ишааиуаз аашьацәак,
Алатцарақәа иркәатт.
Иреиҕшны иаақәгылеит ҕсшьацәак,
Аҳарамрагы ааткәацт.

Икамыжкәа зымхқәа лазтцоз,
Итаргалон аеа́ора.
Арахә аурыжьюан зыгәқәа ҕжәоз,
Излазамыз ауа́ора.

Ихагзамкәа ааҕсара,
Иҳазтагаломызт аеа́ора.
Дара хреиҕшхарц азы хара,
Хамхқәа хкадрыжыит ара.

Шьта даргы харгы хаиҕшуп,
Ғҕныхәак ритазом азәгы.
Хара хәгәқәа гәаҕк рташуп,
Аха ихазхәом акгы.

Хазлоу икартцоз кахтцеит,
Хазрывымсит урт абра.
Ацбармыкьахь хамоа хоуп,
Уи еиҕзар аабап хара.

Хаҕхьанза хазнеир хара,
Хамхқәа кахамтцар калом.
Шьта икахтцо картцааит дара,
Ускан, ихәыдан иаанхом.

* * *

Ак соухәаргы исычхауеит,
Ак уасхәаргы ичха.
Аҕстазаара хавсны ицоит,
Азәгы хазтәом акгы мхәа.

Аха и́камлааит еиҕара,
Ирацәаз агәыблра.

Ара икалар ауаѳра,
Икалом еиѳара.

Ак ххәалап, акгы ааулап,
Баша хара хамтәап.
Цқьа ххәыцны, акгы хәѳлап,
Нас аиаша миуазар жәбап.

Иашоуп икоу, уаха акгы,
Шәашьтаз зегы убри.
Уи ада хматәам азәгы,
Пхьа хамгәаар шәымбари.

Зегь хтәала хиашоуп ххәоит,
Убри алагы ханхоит.
Ха хиашамра хаипхьхарттоит,
Апһстазаараѳ ханхартцәоит.

Ак саухәаргы исычхауеит,
Ак уасхәаргы ичха.
Апһстазаара ус ицоит,
Азәгы хмтәап акгы мхәа.

«Акыр зычхаз акыр ибеит»,
Ажәапһка ас ахәоит.
Апһсуаа кыр хачхауеит,
Уи ала пхьаһка хцоит.

Икам хнызкыло мчык,
Апһсабара иатәуп.
Хара баша хашьтам чынк
Хапһстазаара хьчалатәуп.

АРЦАѳ УАХЬ

Адуinei дықәуп ауаѳы,
Уи ихылтцыз ахәыцқәа рзы.
Убри удыруаз артцаѳы,
Иакәымз хаштрак уара узы.

Иуқәымзароуп аашьара,
Адуinei уқәнаты уара.
Уағызароуп пхьацара,
Иацутцалароуп утцара.

Ани аби угәра ганы,
Уара данурта рхәычы.
«Итабуп» хәа уа ихәаны,
Икаутцароуп улша хәычы.

Ахәычы мышкы изханы,
Дувагылоит дыһәһәаны.
Уаныкала уи баны,
Уахатыр шытыцуеит еиханы.

Упһсадгьылгы, ма мацәак,
Ашьшьыхәа пхьа инеихоит.
Иатахзам ара рацәак,
Умчи удырrei азхоит.

Артцаѳы сухәоит умаашьан,
Иулшо ахәчы катца.
Са сыхә еакала иумшьан,
Иудыруа ахәыцқәа идыртца.

Уеиха деиғьымхар утцаѳы,
Ускан дузымаазеит иара.
Убри умыхьырц, артцаѳы,
Уашьтаз адырра архара.

Ани аби угәра ганы,
Уара данурта рхәычы.
«Итабуп» хәа уа ихәаны,
Икаутцароуп улша хәчы.

* * *

Тахмада мхәыцк ажәа ихәон,
Иааигәа игылаз зегы зырфуан.
Убра дгылан чкәына еикәак,
Зынзакгы ивмыжьуа ажәак.

Изырфуаз шызырфыц изырфуан,
Атахмада иажәа наигзон.
«Аиатым диатымитәит Анцәа,
Уимеигзан данкы ихәдацәа.

Адгыыл дытцацалан дкы,
Уи назаза ишә аркы.
Мамзар, дфавсыр ушьамхы,
Иуфьтцхны ифоит ухәы».

Ачкәын ари аниаха,
Игәы иасын зегь реиха.
Имхәазакәа уаха ажәак,
Ацәажәаф ифьтцгеит афәк.

Нас дахьцаз дахьааз рымбеит,
Бәрыз-шашәаз дынкабеит.
Азәырфы зегь шанхеит,
Ируа рзымдыруа иаанхеит.

Ари ачкәын абас казтаз,
Издыруамызт адунеи злашаз.

Уи диатымын, дматцуафын,
Уафралаггы дгәыбылфын.

Аха иара ихәцә данкны,
Адгыыл дытцацала дкын.
Исыздыруам сара иззы,
Дыстахым ак зхәо уи изы.

* * *

Фызцәас са исымоу,
Иашоуп изышьтоу.
Аиаша ахыккоу,
Уброуп иахьрыхәтоу.

Урт иашоуп иззыкәһо,
Аиаша ртахуп.
Срыдгылоит иахьыкәһо,
Аиаша сыһсоуп.

Дара ирбоит ажәлар,
Иахьа изеипшроу.
Урт ррыцхара рхырхәар,
Иааһшытцәкьон ирцәоу.

Нас имариоума,
Аиааира агара?
Уи ада ххәартоума,
Ихауроуп иара.

Хазәыкны хайдгылар,
Аиааира аагоит.
Хазәыкны хмеидгылар,
Аиашаз хтахоит.

О, ажәлар, са сыжәлар,
Ишәыхъзеи, абра?
Арџаш шәа ишәыжәлар,
Иацәымшәо шәара.

Шәымшәакәа шәеидгыла,
Еикәшәырхароуп шәхы.
Изго амал еидкыла,
Ирылшәхроуп шәа шәхәы.

Миллиардла аңара,
Еимтәаны изго.
Ианроу урт еихъзара,
Дара роуп хазго.

Ха хазго хабарго,
Матцүцәас харгап.
Аматц ура шпәажәбо?
Уи атцкыс ҳақәңап.

Ха ҳшықәңо ҳтахаргы,
Аиааира ҳтынхап.
Ма ҳхылтцқәак аанхаргы,
Тәрада инхалап.

АШӘТЫЦ

Сылашара «мапын» илхәоз,
Лара «ааи» зынза илхәазомызт.
Уара уаафыхны уанлыстаз,
Уаасымылхит «мап» лымхәазт.

Уи нахыс ҳара ҳаинаалеит,
Җнак ҳаибамбар камлазо.

Уи нахыс ҳара ҳаилатцәеит,
Гәынчыхъ ажәак хамхәазо.

Җаинаалара уа иуцъысшьоит,
Иашан, уа уоуп избзоуроу.
Уара уәаңхъа схы кәнысшьоит,
Избоит сеиха умч шыңәңәоу.

* * *

Сықәра маҷым, ирацәоуп,
Сыңсра аамта ааигәацәоуп.
Арахъ сәымтақәа рацәоуп,
Изсызтмыжъуа агәра гоуп.

Убри азоуп изеикәу сгәы,
Аңстазаара иакуам са стәы.
Ус сышнеиуа, са сыңсып,
Сәымтақәагы ус иңсып.

Анышә санарто сара,
Исыварыжып даргы убра...
Абас ала ҳа хамџасып,
Җгәырџа дугъы нхаңасп.

АЛАФ

Хагба Леуеи Толик Леубеи,
Еишьцәеибатәхъан аамтала зны.
Еицын иахънеиуеи, иахъааиуеи,
Икамлацызт еицыршәаны.

Арт афыцъа еицраҳэан чарак,
Дара ныџналеит ахаршэ ршэарц.
Ап̄хъа дгылоит Леиба Толик,
Ашәкәафы ихъз аирбарц.

Илшоз ала ихаршэ нықәитт,
Ихъзи ижәлеи нахәаны.
Толик ишьтахъ Леуа инықәитт,
Дышп̄шуаз, иара дшанханы.

Ихъз ихәеит, ижәла изымхәеит,
Ап̄ара ылзхуаз дтцааит убра.
– Ухъз хаухәеит, ужәла хаумхәеит,
Ашәкәы ишп̄анахтцой хара?

Сашъа иоуп хәа ґааитит Толик,
Дахъгылаз ацықә-цықә дыччо.
«Леиба Леуа» хәа еразнак,
Ашәкәы ианылтцеит дыццакуа.

Ари ашьтахъ, ґенак зны Ақәа,
Сышгылаз, автобус сазып̄шны.
Азә днас-насын сара сқәакәа,
Саагәыдикылеит, даасґап̄шны.

– Сатамыз счараґ иахъсызуамхәаз,
Иахъцалак, уа утәы каутцеит.
Угәырґьатцәа сгәар уахътаз,
Са сгәы даара иқанатцеит.

Анцәа сүхәоит уара угәараґ,
Чарак ууа са исырба.
Ускан итысхып, иґоу сгәатцәґ,
Уа ажәлар еизаз сыґедыба.

Сыцкәын еитцба изы ачара,
Ааигәа изурцаз сгәы иґоуп.
Ашәкәафы иара иантцара,
Уи ахәґоуп хәа ип̄хъазоуп.

АУАФЫ

Уацәымшәакәа ап̄сра,
Уап̄ылароуп уара.
Уи шәартазам, зынза,
Иуасхәоит абас имза.

Ишәартоу зегъ реиха,
Уасхәоит иааурха.
Ап̄сы уиеицәаны,
Унхар ауп убзаны.

* * *

«Ацәґафы ауафы дудыруеит»,
Абас рхәоит ап̄суаа ажәаны.
Ус егъыкоуп, ус иаадыруеит,
Аха ацәґа хқәыблаазааит хараны.

Абзиарафы ҳаибадырра,
Иақәымзааит зынзас тыхәап̄тцәара.
Абзиарафы ҳагәреибагара,
Убри иаиуааит нагзара.

ЉБА-ЉБА ЦӘАХӘЛА

Аеыџ уавасыр, уаҕысыр калоит,
Ажәлар урывасыр, баша ухәжәоит.

Амџа рызымто аҕар,
Нак далажътәуп акъамсар.

Зеилкаара иагу агаза,
Идыруа цыишьоит, оумаза.

Иадымгыло аиаша,
Уи дықәым амџа иаша.

Зхада уаха хы зымбо,
Уи иоуп ажәлар зыгәра рымго.

Пату рықәзымто зеитбацәа,
Заа дрыллахъеит иара апсцәа.

Хаала изымцәажәо ауаџы,
Иара ргәы ҕитцәозеи, закаџы?

Адунеи аҕы дыкам акгы згым,
Аха «ак сыгуп» хәа зхәо дубарым.

Еснагь икоу зхазы мацара,
Даҕырхагоуп ажәлар рыҕхьацара.

Уара иухәаз уажәа хьчала,
Ауаа ирхәогы урхала.

Иҕсны анышә иартаз иакәзам арыцха,
Иҕсны адәы иқәхаз, иоуми арыцха!

Баша акранифо, ифозар еиқәтцак,
Агәакра данакәшәа изхоит уи ҕатцак.

Умхы арахә алоуп хәа анихәа избаз,
Изахаз иаб иеихәеит, дычмазаџны дахьышьтаз.

Умхәар анаму, амацаз умхәан,
Зегь акоуп уа иузырхәоит: «Уи дхәауан».

Ацьыкәреи иадухәхәалар ашьапы анышә,
Иааурыхуеит иазымкуа, уара уца ахышә.

Асас дузааир, имччозар уара улакта,
Сасра умнеироуп, уара ухата.

Иуаурц утахызар аеаџра,
Уацәымаашьян, аусгы аура.

Ианакәызаалак ауаџ дыр,
Уи ихы иакәитцоит хатыр.

* * *

Зны уара ухаҭа иҭа,
Нас уҭаџцәа идыртҭа.

* * *

Уара узҭаху иуархәо хатҭа,
Нас уаргьы иуҭаху, иухәо рхарҭа.

* * *

Ахәчы ихазтҭо аҳәатәы,
Еснагь дахьзоит игәахәтәы.

* * *

Аеага кны иҭоу зыхәста,
Ачаҭьа агхом ихәарҭа.

* * *

Иуҭахызар аиаша,
Зны уара уеыриаша.

* * *

Дуаҭазаргьы асас иахәтра ба,
Нас иуҭахызар, даеаҭьара дба.

* * *

Уатҭамкьан ула, асас дануҭоу,
Уи анубжьаша калап, ианаамҭоу.

* * *

«Уара уабацои? – Ахыз иазтҭааит,
«Патуда ча рхаара», - ҭакс иахәеит.

* * *

Изцәымҭу ауаа зегьы,
Дырцәымҭу цьишьоит иаргьы.

* * *

Азәы ижәлар ҭигарц, ишилшо дықәҭоит,
Егьы ицьыба иртәырц, уи динаҭҭхоит.

* * *

Аетҭәа кыдырҭаарц еицлабуеит зегьы,
Аха етҭәак кыдызҭааз, димбацт азәгьы.

ПЬШЬБА-ПЬШЬБА ЦӘАХӘАЛА

* * *

Ауаџы иаша,
Дашьҭоуп аиаша,
Ипҭстазаара ашоуп,
Аха илашоуп.

* * *

Ѡыцьа ажәак анеимаркуа,
Азәы диашазам, хәарада.
«Избан? Ажәа шумаскуа,
Сара сиашам», - зхәахьада?

* * *

Ауаџ цәа зхоу аџстаа,
Дыҭказам хәа зызхәода?
Дыҭкамзар, нас илықәццышәаа,
Мцада анхара збылуада?

* * *

Ачеицьыка рымазарц,
Зегьы ирҭахуп.
Ачеицьыка угымхарц,
Аусура аҭахуп.

* * *

Утаацәа пату уқәырцар,
Аматұра дугъы убоит.
Аха пату уқәрымтцар,
Утаацәара хәычгъы еилабгоит.

* * *

Знык ирхәаз змахаз,
Пъшьынтәгъы иахазом.
Жәантә иухәаз змахаз,
Ахаангъы дуафхазом.

* * *

Уара уқәтатәы дырны,
Ушьапы еитцых.
Уцъыба итоу дырны,
Упъарагъы ных.

* * *

Зака ухало акара,
Аеынкыларә цәгъахоит.
Избанзар, хлантцы аталара,
Еихагъы имариахоит.

УАХАТӘИ АТЦХ

Уахатәи атцх уи атцхкәа иреиҕьуп,
Уи иеиҕьу тцхык цъа иказам.
Избанзар, хаицны абахча хатцоуп,
Абжъаапнеиҕш, схала сыказам.

* * *

Ауаа бзиақәа ирызку,
Ашәкәқәа срыпхьон санхәыгъыз.

Нас сандуха, урт ирызку,
Уи ауп афра сгәазырпхаз.

* * *

Угха анихәо длашауеит,
«Мышкы иухәоит», - ихәауеит.
Уи игха иоухәар, длашыцауеит,
«Са сгәаф умоуп», - ихәауеит.

* * *

Уарцыназароуп, ма уарбаҕьзароуп,
Уаха псыхәак амазам.
Уагъарцынаны, уагъарбаҕьны,
Уи калашьяк амазам.

* * *

Апрезидент изы убжъы умтизаргъы,
Аха далырхзар, еихарафык.
Уа угха иумоу абра иазгәатаны,
Хара умгылан уара затцәык.

* * *

Атцәеиҕш бшышәтра сапхъа бгылоуп,
Сгәырҕьа заатуа бара былоуп.
Аха гәалак сара исымоуп,
Сгәала, атцәашәтеиҕш, бысцәыканзар хәоуп.

* * *

Уажәа иухәо алтцшәа аиуроуп,
Уажәа ажәоуп хәа ианпхъазоу.
Уажәа иухәо епныхәа амоуроуп,
Уи ақәкы хада анназо.

АХАРАМ

Амашына аазхээз игэылацэа,
Идныхэалон зеггы.
Дынидгылан ахарам, амшытацэгъа,
Ус ихэеит: «Имоуп сашыаггы».

* * *

Уаҕа ауаѳра иламзар,
Угэара дтумцан, дыҕхатца.
Уҕа алаапк даѳыазар,
Алаапк еипҕш угэара дытца.

АЗЭЫ

Ичкэын кэрамач «дылахан» ауха,
Игэхъаа мкзакэа дышыталаны дыцэеит.
Иҕаац хэыч анылаха ауха,
Ипҕшаанза дашытан, импҕшаакэа дмыцэеит.

* * *

Цэахэа зацэыкгы акыр иапҕсоуп,
Ишахэтоу ихэазар.
«Акгы иапҕсам» хэа зхэо дхэапҕсоуп,
Уи хара дыҕшуазар.

Амра пҕхозар ба ибырҕхоит,
Амзаггы убас.
Бара быда сдунеи лашыцоит,
Ак зымбо зынзас.

«Иахъа сакэытцп, уатцэы икастцап,
Абри ажэа умхэалан.

Уатцэтэи уус, уатцэы икаутцап,
Иахъа уатцэахы иумгалан.

Иахъатэи иахъа икатца,
Уи уатцэы ашка иумган,
Нас уатцэтэи, уатцэы икатца.
Иахъа азбахэггы умхэан.

Иртиуазар ауаѳра,
Анхацэа ирзаахэомызт.
Ускан ишҕарурыз дара?
Акзатцэыкгы рауамызт.

Ирзызырѳыз зыртцаѳцэа,
Дыррала рызхауеит.
Дыррала зызхаз атцаѳцэа,
Урт ргэахэтэы иахъзауеит.

САШТА

Сашта маčым, сашта тбаауп,
Сашта еиуыжым, сашта хкаауп.
Сашта аштакэа иреихауп,
Избанзар, саштаѳ са сахауп.

* * *

Аиаша сымхэар калазом,
Сиаша азэггы игэапҕхазом.
Сиаша згэампҕхо ситахзам,
Аха уи игэхъаа сыкзам.

* * *

Аиашаз икәһо, исылартт хәа атәы,
 Шьтаһька умгьежьи́роуп, ма уахьхәуеит уатәы.
 Уи акәым, уара уацәымшәароуп ахы,
 Ахы уацәшәаны, иумтәахыроуп ухы.

* * *

Аһсуа ашья идны калазом,
 Шьяуншьтахь, еинымааларгьи рузуам.
 Фынтә зшья зуз, уи аһсуас дырһхьазом,
 Избанзар, уи даһсуам, ма дуафзам.

* * *

Ражәеинраалакәа рыла,
 Ирбоит цьоукы рхы.
 Сажәеинраалакәа рыла,
 Адәы сықәуп сыцәхәны.

* * *

Сара сзықәшәаз арыцхара,
 Азәгьи издырзуам бара быда.
 Истахуп зегьи рахәара,
 Ирасхәаргьи изтахыда?

* * *

Аус злоу афн ду акәзам,
 Ашә фазароуп итбааны.
 Ирхәароуп: «Асас дагзам,
 Икамлазацт ашә аркны».

* * *

Иахья ак сывам, сеилахеит хәа,
 Угәы кажьны баша умтәан.

Умтәар, иац изуз азхоит хәа,
 Зегь уауеит, уара умшәан.

* * *

Аихабыра утахызар,
 Аихабацәа урышьтала.
 Дара рцашья угәаһхозар,
 Уцала, дара рышьтала.

* * *

Ишыжәбо еиһш, сышлеит скәашза,
 Сцеит сычкәынра хара...
 Аха сгәы аанхеит ичкәынза,
 Зынза иакәзамшәа ажәра.

* * *

Сара сыһстазаара кәһароуп,
 Заа сызражәызгьи убри ауп.
 Сажәызааит, сажәра сацәыһхашьом,
 Ирыцхан, изамжәыз иеиһш скалом.

* * *

Уеиха ахьтаһаз, уеигәышә таумыжьи,
 Итыга иузтыгозар уеиха.
 Сеиха тызгоит хәа уетоумыжьи,
 Иулыршаны ухы еиқәырха.

* * *

Угәыла дузбзиахар утахызар,
 Уизбзиаз иара уаргьи.
 Шәара шәфыцьягьи шәеизыбзиахозар,
 Шәеихәоит аишьцәа реихагьи.

* * *

Уара ибзиоу рцафызар,
 Хара дуеһхароуп уцафы.

Аха ус дузымаазазар,
Иугоит баша ауалафахэы.

Акы дақәшәазар угәыла ицкәын,
‘Еһныхәак иутар уара иухәтам.
Нас еицәоу дақәшәар, уара уцкәын,
Уи иҕаһхәа акгы узхәауам.

Бара һшреи сахъеи быгым, беикәшәоуп,
Қазһыалагы акалшәа бшоуп.
Аха быонутқа шхамк быңроуп,
Уи азыхәа брымгакәа бхала бтәоуп.

Гәаҕла усышьтоуп, хәарак атахым,
Аха башатқәа сара сутахым.
Еиһууп иулшозар, шыта уаангыл,
Саргы саһсуоуп, һшышьала уеынкыл.

Ашәкәәцәа дуқәа хара ихәмоуп,
Дара рзыхәан акгы узхәом.
Аха аһхәа изы дара рыцхауп,
Рәиамтатас дхәыцны дырзаһтцом.

Сажәеинраала быхәаалоуп,
Иацымтда ажәак.
Иһсығезаргы бхаралоуп,
Исыдымзааит вбак.

Иззымдырыз абзиара ззуны,
Ауафы хәа дыһхәазатәым.

Аеһныхәа азтаз абзиара уны,
Уи итәык, зынза ихәатәым.

Ахәычы иһиет ачанах,
Афырхәа, инапы даноах.
Ан мыцхәы дгәырғъеит, ари збаз,
Дәышьтылһааит, лхәычы разкы змаз.

Уихымццаклан ацәарта илоу,
Зыгагатқәагы иацәшәо.
Идыр, аһстазаарае ишыкоу,
Арт шәоғы, амһа аңешәо.

Уңыба шығәғәоу анырдыр,
Цюукы «хәыза» рхәоит.
Уңыба штацәу анырдыр,
Зыбнака иһшуеит.

Аәра мариоуп зхәада,
Издыруеит, ишмариам.
Аха сара сһызшәахәада?
Уск цәгьоуп хәа шытахь сгъежьюам.

Стәаны уара сумбазар,
Сгыларгы субом.
Аиаша утахызар,
Сухатцгылартә узбом.

Гхак умыхьыр бзиоуп,
Иауам акәымзар.

Иуазхэо дфыза бзиоуп,
Уара думазар.

Акэты икаркаруа,
Акэтаҕь атоит.
Ауафы ибарбаруа,
Ихы хнатцоит.

Аиашаз уқәҕозар,
Уацэымшэан акы.
Аиашаз уқәҕозар,
Ихэа, уҕы мкы.

Агэыри арахэыци реиҕш,
Аиашеи сареи хайытххаит,
Амцаҕ арахэыц шыблуа еиҕш,
Са сыблааит, аиаша нхааит.

Ғыц афра иалагаз, зықәра неихьоу,
Лтцшэа имамшэа, цьоукы ирхэоит.
Аха ихастцом, уи ажэабжь иаафхьоу,
Шэки иртысхьоугы, ҕа диауыр калоит.

Ахэынаҕқәа антоу аца,
Хара хрышьтоуп, дара ҕхатцо.
Аха агэылара ианца,
Иахэамшэеит, усқан аҕатца.

Аандакра цэгьоуп хэа аужэра ссир кажьны,
Иччиоу адгьыл шытумхын, анхафы.

Ахэыпра цэгьоуп хэа атема ҕыц уафсны,
Иажэхьоу атема шытумхын, ашәкәоофы.

Уажэ хаазқәылаз ахэса, ахацәа,
Аламыс азбахә рҕакуп.
Аполитикцәа уи картцәа,
Ирхэо зынзак даеакуп.

Уи раҕхьаза сара данызба,
Дысгәаҕхан, даазгеит, мап аусхэоз.
Уи лашьтахь, ассир данызба,
Дысгәаҕхеит, аха шыта дабазгуаз.

Ицэгьоуп агәәкра атцгәара,
Уи иатахуп ахатцара.
Зегь агәәкра изатцгәауам,
Зегь ахатцара рыллауам.

Аҕсраҕы зхы-згэы ирысны итцәуоз,
Иара дихыччон, днаскьа дахьгылаз.
Аха игэы кылзблаауаз данакәшәа,
Ихы кидиҕьан, дкаҳаит игҕсы илшәшәа.

Аеатцәақәа зыцәкаҕсада?
Ажәоангәара рыцтас икәҕсоу,
Абри атак ззыкатцода?
Гәашьа лакәымкәа дзустада?

Уаниҕаху иара аказы,
Ииҕаху улиршоит ихазы.

Аха уара дутаххар, иара,
Угәхъаа икуам, дгылоит хара.

Ажәеинраала узымѳуазар,
Иуламзар аусура.
Ататынгы уамыхозар,
Уаамта шуго, шсоухәара?

Хара ханцәажәо, хтәаны,
Хцәажәалап хагәкәа аартны.
Хеацәаххычап ихәатәым,
Ма хкылнагоит, иахъакәым.

Аѳы ыжәуа, ижәуа, ижәуа,
Тцхагәтанынза хантәалак.
Аныхәаҕақәа нбжъамыжбуа,
Ихамхахәоит иаабалак.

Аѳызцәа бзиақәа сымоуп хәа үехәоит,
Уѳызцәа шыбзиақәоу саргы избоит.
Аха акы затцәык сгәы иалоу сара,
«Хѳыза дыбзиоуп» хәа рымхәацт, дара.

Иара ихәоит, сара шәсыдгыл,
Хахъырфо жәымбои, хқақаны.
Иашъеихабатцәкыа димыдгылт,
Дадгылт аиаша җшааны.

Зегъ еиѳукаазшәа, зегъ каутцазшәа,
Аган уавоуп, укәынд-шәынд.

Уҳахцәажәон акы хаҗсамшәа,
Иахчаҗозма, харт акәыд?

Ашәҗыгч ихы ашәсак ықәуп анырхәа,
Ихы инапы ықәишът, афырхәа.
Зегъы данырк: «Ашә зҗыгчыз уара уоуп» хәа
Атак ритеит: «Ускан схы сафон» хәа.

Азиас ашьха итхәраа илеиуа,
Иамбар калазом.
Быбзиабара сгәатцәҕ имнеиуа,
Ицәар, сзынхазом.

Ибҗа аныҗәҗәаз хыхыза дхаргалт,
Зегъ ицәынхомызт, уи антцәа.
Ибҗа аныҗтцәа хлантцы дтаргалт,
Изтазам хәа агәатцәа.

АКАРМАТЦЫС

Атцх иахаршәуп аҗарда еикәатцәа,
Аха ушәахәоит уара угәырҗыатцәа.
Атцх лашыца иалыѳ, иааиуа убжыы,
Ашәахәара сгәанарҗхоит ес-шьыжыы.

Арахә ртәы рхәоит ахышыцәа анеикәшәо,
Анхацәа анеикәшәо – амхкәа ртәы.
Апоетцәа цыара иахъеикәшәо,
Арифмақәеи, аритмақәеи – ртәы.

* * *

Уцәкәырҭа, амшын уцәкәырҭа,
Еснагь утынчза у́камлан.
Зынгы ушымшыну дырба,
Ухьз ларкәны азәы иумырхәан.

* * *

Агәра згоит слымҳақәа ираҳауа,
Иара раҳар, ееишәа еилкааны.
Сыблақәа ианырбоуп, исаҳауа,
Уи сара ианхастцо, итцабыргны.

* * *

Ацәажәара мыцхәы шлытцшәадоу,
Ирдыруеит изаҳауа зегьы.
Зумта дуззоу, зажәа мачзоу,
Нас убри иауми ауафгьы.

* * *

Иззымдыруа аеықәтәара,
Уитцгәаны уи дҵежәутцаргьы.
Зынза дызцашам ахара,
Дкаҳауеит шыафак кәитцаанзагьы.

* * *

О, рыцхара каломызт,
Гәи гәи еибадыруазар.
Бара бзыхәа срыцҳахомызт,
Сгәы шыбзыкоу бдыруазар.

* * *

Иулабжьо цьоук иуархәо,
Амфа ду ашқа уагоит.
Аха даеа цьоук иуархәо,
Амфахәастагь уацәхнаркьоит.

* * *

Ардәына аҭшшәы еиқәатцәоуп,
Аха ашәа ахәоит.
Уи зшьуа иҭроу, ижәпоу гәатцәоуп,
Икаитцалак калоит.

* * *

Сара исылтц ицо сыҭхзы,
Уи антәалазом асаара.
Сыдгьыл ианатоит аҭсаара,
Иахәартахарц еипҭшны азы.

* * *

Амал зынза уамеилахан,
Иахьа иуоургьы, уатцәы ицоит.
Бзиа дба, ауафы уиеилахан,
Иахьа акәымзаргь, уатцәы духьзоит.

* * *

Узлоу ажәлар рыла,
Иуқәлароуп хатыр.
Утәала уандәықәла,
Хара ушзымцо дыр.

* * *

Сара схатәы мфа ылсхуеит хәа,
Иара ажәыртра днылалеит.
Аха амфа изылымхкәа,
Назаза убра днылахеит.

* * *

Сара изыфкәо угәаҭхом,
Уара иуфқәо сгәаҭхом.
Хьыцьягьы аҭхьаф ҳаигәаҭхом,
Аха акымзарак изхәом.

* * *

Атаацәа ианрылоу ацтәы,
Ауаа ирауеит ахәатәы.
Иаахазаргыы алаба,
Зеггы ихароуп аихаба.

* * *

Ихәчызаргыы идузаргыы,
Есымша иулшо катцала.
Уус иагъа ирацәазаргыы,
Цыхәтәак шамоу агәра гала.

* * *

Азы шыцәоу еснагъ иубазом,
Асасгыы еснагъ дуқәшәан калазом.
Иара данузааи, иахатыр баны,
Доушът, сыкан ихәартә агъсуак ионы.

* * *

Уи гхак ихъзар дахумшьаан,
Уаргыы ишухъуа дыр.
Уимацәхан, игәы тумшьаан,
Уакәзар, ауаф дыр.

* * *

Зеггы иргәагъхо хәа ҫымтак камлазат,
Зеггы згәагъхо хәа гъхәаҫыкгыы дмизат.
Агъхәаф ашәкәы дагъхәоит иитаху ихәоит,
Ашәкәыҫы дыҫуеит, иара итәы кайтцоит.

* * *

Бзиа бшызбо аацәырганы,
Бҫагъхәа исызбахәазар.
Убри бара игәатаны,
Иамоузеи, атак сабхәазар?

* * *

Аматц ахъыбуа, сбышьклагъшуа,
Ацәгъа-абзиаҫ сбышьтазар.
Нас бара бзиа бшызбауа,
Ибыхәтами, ибдыруазар?

* * *

Аоекиан тынч зегъ реиха еихауп,
Ишеихау еигъш, уи иагъроугыы рацәоуп.
Идыруп, сара сгәы хәчуп уи еиха,
Аха ижәдырааит, иштажъу еиха.

* * *

Гъхәаҫык иҫымта дагъхәаны,
Ирехәо сара исмахазацт.
Аха иҫызцәа аргъхәаны,
Иширехәо еигъшгыы камлазат.

* * *

«Снапхы шыцкәоу» хәа сқәуеит сымшәазакәа,
Схаан ак сымгацт, сара сымтцаазакәа.
Аха шәкәык згазар, иумырбазакәа,
«Дгъыгчуп» хәа ахъз сумтан, сеилымкаазакәа.

* * *

Агъсраҫы атаца лныхәаҫа ркын,
Насгыы, зеггы абри ажәа рҫакын.
«Банхәа дшыббаз, баргыы бтаца былбааит»,
Уи сақәшахәтуп саргыы, убри збааит.

* * *

Агәыгъжәага ажәа зҫы итытцыз,
Иара игәы еикәнажәоит.
Агәхәаа мкзакәа иара изцасыз,
Иқәра ааиаанза дажәуеит.

* * *

Уанп̄слак идьргылоит аба̄ка,
 Уаныбзоу, уи уеа̄п̄соут̄эроуп уара.
 Уи азы ух̄ыцлароуп п̄х̄ба̄ка,
 Имариазам уи ап̄сахара.

* * *

Сара санқ̄ып̄шыз уахынла,
 Ц̄бара санцоз, ц̄г̄ба̄ сш̄эалон.
 Аха саннеиуаз, ба быш̄ка,
 Сш̄эара схьт̄уаш̄эа збалон.

АП̄СУА ТЫП̄ХАЦ̄ЭА АПОЕТЦ̄ЭА Ш̄ЭАХЬ

Ап̄суа тып̄хац̄эа апоетц̄эа,
 Ш̄эаж̄эа х̄эаш̄ьей, ш̄эфыш̄ьей п̄шзоуп.
 Ш̄эара ш̄эрейуам, х̄поетц̄эа ахац̄эа,
 Ш̄эыбзиабаратц̄эа ап̄суатц̄ас их̄эоуп.

* * *

Иара иоума ахара зхароу,
 Их̄а̄та издыруам дзак̄э уа̄ф̄п̄су?
 Х̄эыцыр̄тас абри ауп имоу,
 Ад̄эы дық̄эуп диеип̄шны ип̄су.

* * *

Ак̄ к̄астцоит х̄эа аз̄эы иоух̄эар,
 Ӣкат̄ца.
 Изак̄эым аз̄эы ак̄ уеих̄эар,
 Дып̄хат̄ца

* * *

Х̄ых̄ их̄алаз х̄ых̄ ды̄коуп,
 Ц̄а̄ка ӣкоу дибазом.

Избанзар, дах̄ып̄шуа х̄ых̄ ауп,
 Иара ит̄а̄ка дып̄шзуам.

* * *

Х̄эаш̄ьа змам, ̄фыш̄ьа змам,
 Г̄эала дук сауит сара.
 Уи х̄эат̄эым, ег̄ь̄т̄эым,
 Аха сг̄эы п̄наж̄эоит иара.

* * *

Амшын х̄ық̄эа̄ф̄ ат̄эара,
 Даара бзиа избоит сара.
 Сах̄ынап̄ш-аап̄шуа абра,
 Сыц̄к̄эынрах̄ сагоит хара.

* * *

Иш̄эартоуп ат̄ла зат̄э,
 Ап̄ша ант̄цысы.
 Дш̄эартоуп ауа̄фы зат̄э,
 Дызмам ауа̄ф̄п̄сы.

* * *

Иут̄ра исытра ирыц̄к̄ьейт,
 Хабалак, иркеикейт иара.
 Аха уа их̄игаз аниж̄ьлейт,
 Ам̄џа, излам̄џасуаз ж̄элара.

* * *

Аанда п̄ж̄эаны арах̄э т̄ейт̄ейт,
 Нас аг̄эаш̄э ала ит̄ицоит.
 Г̄эаш̄эла ит̄асымт̄ейт х̄эа д̄к̄эуейт,
 Х̄ыр̄к̄ьиагас абри изхоит.

* * *

Ист̄ынха г̄эак̄ьаз реих̄а,
 Саш̄ьа дыш̄п̄сыз аниа̄ха.

Иара абас сзааицхауеит:
«Снеиуан, аха исмахаит».

ЖУРНАЛИСТК

Жәашықәса раҥхәа ифын статиак,
Ататын аарыхоцәа ирызкны.
Есышықәса иазырха уи ақ,
Итижъуан, ҕа хыызқәак антданы.

Сара иуасхәоит гәык ала,
Еиҕартәыз ажәа, еилҥшаахла.
Иагәыламзар ажәлар ргәала,
Акгыы иаҥсам уажәеинраала.

Ача агъама ибазом,
Ирыцхаишьоит азы.
Уи ианишьуа, агәхъаа икзуам,
Дшәарыцаоуп азы.

Сышәкәқәа сфытцрак ашкол ахь сцон,
Ус ихәеит, даасҥыланы:
Ибзианы уқбаф кастцон,
Уцозар са сыпхә сзеикәтцаны.

Саныцкәыназ амшшьарақәа сшьомызт,
Избанзар, акгыы сацәшәомызт.
Иахъа сара амшшьарақәа сшьоит,
Избанзар, сыхшаара срыцәшәоит.

Иахъатәи хәамта уацәшәаратә икоуп,
Зегь рабцъарқәа кны аиаша иашьтоуп.
Аиаша аарлақәа аҥсы тақьякьоуп,
Каамет аныкало, аиаша ршьыр ауп.

АЖӘЛАР РХӘАМТА

Сара зны слацәкәын, пххәыс дысхәеит,
Сара фынтә слацәкәын, пххәыс дызгеит.
Зны изымлацәкәыз пххәыс димбеит,
Фынтә изымлацәкәыз пххәыс димгеит.

Абгахәычы бгадууртәит,
Абгаду бгахәычыртәит.
Ииашазоу «мцуп», рхәеит,
Имцу «ииашоуп», рхәеит.

Агәырҥьаратә лабжыш,
Гәырҥьароуп изхылтцуа.
Агәырфатә лабжыш,
Гәырфатроуп изхылтцуа.

ИЦАЗ ХААМТА

Цьоукы ирывсит,
Цьоукы ирытцит.
Сара исхысит,
Амца ахысит.

* * *

Сеилахэан сара суапа сҭашышы,
Зынза сара ахьта сакзомызт.
Аха уансхыс ажэа мҕыҭла сшы,
Сгэы хьшәашәеит, избоит иҭхазомызт.

* * *

Ацәгъара зтоу агәы,
Ахьаа цәгъа агзам.
Иагъазнеизуам мыцхәы,
Аҭжәара уадаџам.

* * *

Иахьа уқәтәоуп уара хыхь,
Ирзуртцысуеит зегь агәыхь.
Хара узцом, улбаархәоит,
Ажәлар ыҭан, иагъаанхоит.

* * *

Матәа-џытәала егъа деилаухәаргъы,
Аматәа дазеиҕекаауам, деиҕекаамзар ауаџы.
Ажәеинраалагъы иагъа уи еилоухәаргъы,
Еилоухәо ҕеимзар, иашәу дазыхуам ҭхьаџы.

* * *

Шәышсышьтац шәсышьтоуп, есымша шәара,
Сымариа шәоур, ишәтахуп стархара.
Аха ижәдырааит, саҭсуоуп саргъы,
Аҭсуараз, сацәшәазом аҭсрагъы.

* * *

Аҭсуа амла дакыргъы,
Ихаҭыц итцишьуеит атҕы.
Дарбанызаалак, дызбалакгъы,
«Амла дакуеит» - имхәарц азәы.

* * *

Заҕа ҕы ыџуа аҕара,
Убрыскак ыҕоуп гәыҭрагъы.
Аха агәыҭрақәа раҕара,
Ипсуазеи, урт рымт-рышьтагъы?

* * *

Сара макъана ухьз сызхәом,
Аха уара ушҕееим схәоит.
Сара назаза устҕахуам,
Ианатахха, ухьзгъы схәоит.

* * *

Азәы дахьееим азыхәа дырцәымҭуп,
Азәы дахьбзиоу азы.
Издыруеит, саргъы цьоукы сырцәымҭуп,
Аха сыздыруам иззы.

* * *

Ацара змоу дидгыла,
Дзылзхыз зашьа.
Аҭшәа иашәымхәан дгәыдкыла,
Уи дуаџу цьшьа.

* * *

Жьра цәарала исзааигәоу,
Иатахызаргь дтарадаз.
Академик диаџсхоу?
Ус азәырџы сымандаз.

* * *

Азә дыртиуеит, азә даархәоит,
Цьоукы абри иаҕуп.
Сыртіааит, сагъаархәааит,
Азә данысти, са сыҭсуп.

* * *

Зеггы ирхәо хаутцар,
 Хәарада, уртаххоит.
 Азәггы иихәо хоумтцар,
 Уара иуаҗахоит.

* * *

Зыгәтыха уазхәаз, уара угәра ганы,
 Итәахтәуп ашәандыкәра итатцаны.
 Иахьтоу, иаатыганы ауаа идзырхаз,
 Ицәызт аламыс, иара уаанза ирхаз.

* * *

Акы самфар амуазар,
 Сара сафааит Мым.
 Абгахәычы сафозар,
 Са сцааит Цьаханым.

* * *

Хқыта ахада изашшуеит,
 Ишимахац уафы.
 Дзыхдыркьо абра ишәасхәоит,
 Иара ижәуам афы.

* * *

Ақыта ахада данырыпсахуа,
 Ипсахтәуп амхәыр.
 Убасқан амхәыр ирымпсахуа,
 Иалшоит зны, уархәыр.

* * *

Ачараҕ афы рацәаны изжәыз,
 Иаҕуп иара ирехәара.
 Аха ирацәаны уа акрызфаз,
 Зеггы афын ирцәара.

* * *

Афыза, акыр угәы иалазар,
 Ихәа, имзакәа уи аахтны.
 Ауафы цкәа уакәны указар,
 Амц умхәан, аиаша тәахны.

* * *

Иахьынзашәту, ашәт зеггы иртахуп,
 Иканзас азәггы итахзам.
 Апхәызба қәыпшггы зеггы дыртахуп.
 Иажәыз – азәггы лыгәхьаа икзам.

* * *

Дыказам оума кәзтәхьоу,
 Аха дыкоуп оума зхәахьоу.
 Оума хзыкатцом харггы,
 Оума хамхәап зынзаггы.

* * *

Дахьиашам иаухәар,
 Уипхьазоит аҗас.
 Уиашаз дуацәхар,
 Ипхьазоит уафрас.

* * *

Ба бааныжъны сцоит хара,
 Ара быказааит бара.
 Сахьыказаалак, сзатцәхазом,
 Сгәатца бантам калазом.

* * *

Исыздыруам зака ныстцау,
 Аха сықәра акыр сфахьеит.
 Иананымха ашәкәы ианыстцо,
 Исфаз сықәра баша исфеит.

* * *

Игәара иааталалак убра,
Идирбоит иара иџцара.
Аха атџыцак урт дыркра,
Зынза игәалашџом иара.

* * *

Иуцџыгџхашъаз, уицџыгџхашъан,
Иқџтцала хатыр.
Иуцџыгџхамшъаз, уицџыгџхамшъан.
Дахца икџадыр.

* * *

Ажџеинраалақџа зыџуеит,
Сышџџкџқџа рзысџоит сагџхъаџцџа,
Сышџџкџқџа зыстақџо иргџагџхоит,
Сара сыџкоуп сгџырџбатџа.

* * *

Уара уанхыс ахы тџкџеит,
Итџкџаз узыргџежъзуам.
Иахџтамыз ажџа науџџкџеит,
Аџџара иазынкылазом.

* * *

Иџџыцны ихъаз ажџ алагџш иамкырц,
Ацаха кџагџшь атџыхџа иартџоит.
Аха иалшом еиџа алагџш иамкырц,
Акагџшь еиџа алагџшь ақџшџоит.

* * *

Ауаџы зшъа ззымуз, уи дагџсуазам,
Шъауын шътахъ ианымшџаз, уаџра илазам.
Ари агџсуара тџас иашътазам,
Ахаан уаџрак илларны дыџказам.

* * *

Иахъа сызлаџџажџо, сызлаџуа,
Исызгџаџкџоу сара сбызшџџоуп.
Сангџслакџгы сара сбака зларыџуа,
Убри шакџџоџгы агџра гоуп.

* * *

Шџыркъымсын агџсуаа ражџақџа,
Ишеибгоу иааншџыжъ
Шџџеашџмырџкџашъын агыршџа
Урт амцабз рыхшџыжъ.

* * *

Иахъа избозаргџы иагџа цџабаа,
Ишызбо здыруеит, уатџы абзабаа.
Уи азы, сгџырџџо изуеит аус,
Схы истазом, азџгы збатџыс.

* * *

Аибашъџы ахџшџ афџы змаҳаз,
Деибашъџым.
Анхаџы ауаџ афџы змаҳаз,
Дынхаџым.

* * *

Ушџџџы итџытџыз акџзам аус злоу,
Изџџажџџоу рџџажџашъала уара узлоу?
Ус ианзымџџажџа, аиаша сџџџоит.
Уџымтџа даараза илаџџџоит.

* * *

Угџырџџарақџеи ухъаақџеи,
Уа уџымтџақџа ианырнымгџш.
Са споетуп хџа иухџауеи,
Иуауама, уара агџеигџш?

* * *

Аиашаз сықәһоит хәа.
Саналага абра.
Зегь жәылеит уахшыуеит хәа,
Аиаша жәбоу, шәара?

* * *

Бзиа избо ахәынтцәа акъара.
Излам иоуп зынзак ауаѳра.
Арыцхәхә иара, издырзуам абра,
Уи ишалшо, иарггы икъашьра.

* * *

Уқәу цыышьон амѳа иаша,
Сара сушьталт иумариаша.
Аха сыхқәургылт атыша,
Стахар сакәхома, итытцша?

* * *

Анцәа дхазтцәо иахәтыр ба,
Уицәымшәакәа игәраггы га.
Иара ахаанггы утаирхом,
Уицнатц «аґба утоуп», ушәом.

* * *

Изауз ихәтазамкәа атыпґ пґха,
Иара дықәтәоуп итыпґ пґха иеырхха.
Иееихоггы дықазам шамаха.
Дзықәтәоу даақәхны, дытцатцәтәуп хагәха.

* * *

Аѳы ижәуамызт, дахықәаан дықан,
Аха уи дрыдтәалан аѳы зжәуаз.
Дара иржәуан, иара иахижәлуан,
Иакәхеит, хыжәлада инзырхаз.

* * *

Агха исыхьыз сахырқьа.
Иказыжьыз сцәа схырқьа.
Иуласхузеи, удин аныс,
Шьта ихабжьоузеи, ѳызарас?

* * *

Аихақәа зегь «чыт» анырхәа,
Агәырггы – иахәеит.
Ухартәарц уаагоит анырхәа.
«Схәычуп» хәа ихәхәеит.

* * *

Адгьыл бзиа змоу,
Хшыѳдаггы дынхоит.
Иееим адгьыл змоу,
Ахшыѳ итаххоит.

* * *

Сахьапґсыуоу даара истахуп,
Аха сапґсыуа ѳыцзар, мап.
Сшапґсыуау жәытәу сыпґсыр исызхап.
Цьанатґка исыхо сагьагап.

* * *

Уаныбзиоу «унеишь-уааишь» хәа ануархәо,
Ускан ирацәоуп узтахқәоу.
Уанажәлак, ауаѳы қәра уанхыхәхәо.
Иуцәызуеит уәарала ирхәқәоу.

* * *

Егьа бзиара сызуанда,
Азы иагарггы агәхьаа скуам.
Абас са сыкоуп, избанда,
Зны кәарак иқәымхар аузуам.

* * *

Акы ихэоит, еак кайтоит,
Иихэои ииуеи еикэшэазом.
Акы зхэо, нас еак казто.
Уафыс азэггы дигхьазом.

* * *

Хара хэы икоу патукэтцара,
Зынза фиарак амамзааит.
Ихацэмачу пату еикэтцара.
Уи нагзара амазааит.

* * *

Азэы ағараз дыфоеит.
Сара ауаа рзы сыфоеит.
Иара дасзаны дыгхэоит.
Сара сахьгылоу, сыпхашьоит.

* * *

Амра гылоит, итэшэоит,
Адуinei зеггы арпхоит.
Азэ дгылоит, нас диоит,
Катцоу имамкэа даанхоит.

* * *

Псрак аныкоу, рааигэара,
Таацэарала уа реадырбоит.
Рқытафы ианыкоу аизара.
Апсрафы имтэарц ихэхэоит.

* * *

Ацэгьаршфы ацэхара дафын,
Игэы тгэырғыауа, иара.
Агэырғыара уи ихафын.
Дзацэхуаз дафын апсра

* * *

Ашэтоуп ашыхкэа ацха злырхуа,
Аха ашэткэа зеггытцэкьа цхам.
Ажэеинраалагы жэоуп излырхуа.
Аха зегь апоезиа рхам.

* * *

Фабызшэала леипш ихаада?
Угэы канатцоит лыбжы.
Леипшггы цэгьаршфык дызбахьада?
Лыбз наухьылгзар, дцеит ушы.

* * *

Издыруеит изыфую шыкам гхада.
Урт агхақэа рыгэхьаагы скзам,
«Дыфоеит азэ ишыта хыларада»,
Сзырхэар, уаха акгы стахзам.

ФБА-ФБА ЦӘАХӘАЛА

* * *

Ани дысгэампхеит.
Ари дысгэампхеит.
Егырт сыргэампхеит.
Харт хаиразкымхеит.
Исразкыз слыкэшэеит.
Стынчрагы уи акөхеит.

* * *

Бтаацэа рахь бымцеижьтеи акраатцуан.
«Стаацэа гэхьаазгоит» хэа сан бналызтаан.

Бцеит бтаацэа рахь, хымш җхэарас инатан,
 Бахьцаз, уа баанхеит, бхымш мышк нацтан.
 Сан дахьыбжъаз азы, гəйбжан быстом,
 Аха сара сызлабычха, сыздыруам.

* * *

Поетцэак ражэеинраалақəа,
 Шьтахька җажəа шықəса иаанхоит.
 Поетцэак ражэеинраалақəа.
 Зегьы җажəа шықəса иццакуеит.
 Җара иаххəоит: «Апхьаџ дхамам».
 Апхьаџ ихəоит: «Сзыпхьо сымам».

* * *

Ачара иуит апсуатцас,
 Димыхəазакəа азəгьы зынзас,
 Ашьтахь аргам ипсахын итцас.
 Импхьазакəа цьара анеира ахəтас.
 Иара дчыгəза афны даатəеит,
 Ушьта уи иггашаз игеит.

* * *

Дыррала илақəу,
 Идыруаар дшылақəу,
 Уи зынзак дшəартəзам.
 Аха дыррала илақəу,
 Изымдыруаар дшылақəу,
 Дыррак иауран дыказам.

* * *

Споезиеи суси еицрымшəо еицуп,
 Урт еицнатцы сара еиха сыҗəҗəоуп.
 Акы атцкьыс, акы еиха ианеитцха,
 Ускан акəхап сара баша санынха.
 Нас шəеицыз, есымшаaira шəара,
 Сыжəлар рзы икашəтцартə хəартара.

* * *

Иутахуп амшын зегь умазарц,
 Иутахуп адгьыл зегь умазарц.
 Иутахуп амзагьы умазарц.
 Иутахуп иааубо зегь умазарц.
 Аха уи акəзам аус злоу,
 Уазықəпжа иуаурц иухəтоу.

* * *

Уани уаби дырнааломызт утхəыс,
 Уи уара зынзак иумамызт хыс.
 Дара зегь рхароушəа утхьазон,
 Уи акгьы лхарам ухəалон.
 Уани уаби ыкам, имцсхьеи,
 Шəзеилытци, утхəыси уареи?

* * *

Сəымтақəа згəапхо рацəаџуп,
 Изгəампхогьы ыкоуп, иззом.
 Сара зынзак имтəо, пшааџуп.
 Исыгу уамашəа избом.
 Зынза ак згымхо апсы иоуп,
 Сара макьана сыбзоуп.

* * *

Патретк сыпшааит сышəқəазы.
 Са итысхыз сқəыпшразы.
 Аха ашьтахь цқьа санхəыц,
 Итысхырц ақəыскит афьц.
 Итысхт, еитатысхт спатрет.
 Сқəыпшратə еиҗьыз ак сызтымхт.

* * *

Җара даадыруеит ханзырхо,
 Җара даадыруеит хайқəзырхо.

Хара даадыруеит хтазырхо.
 Аха хишьтоуп хара хаихо.
 Ихаздыруам хантаирхо,
 Аха иаадыруеит, хаштаирхо.

* * *

Уара угэы азэы инирхазар,
 Шэынтэ уиашоуп, ихэтоу ажэа узхэазар.
 Аха уи афас дукузар ашьтахь.
 Ицэа ихухзар, угыла иашьтахь.
 Ускан, ауафра уара иулам,
 Урылапхьазоуп, ипсхьоу икам.

* * *

Аамтала ба бзыхэан, амшкэа кыр сырзхьан,
 Аамтала ба бзыхэан, аамтагы сцэызхьан.
 Аамтала ба бзыхэан, сгэыфракэа срыцрытхьан,
 Аамтала ба бзыхэан, са сгэы сыртынчхьан.
 О, нас изакэызеи? Сыпхьызкэа бызрылеи?
 Сгэы атцэа бзакысуеи? Бара ибзалеи?

* * *

«Аанда ахылакэу уафы дхытцуеит»,
 Ажэытэза аахыс ауаа абас рхэоит.
 Аха абра сара ажэак ацтцоит:
 «Аанда лакэызаргы укахар калоит».
 Нас уарбанзаалакгы угэуеаныз,
 Аиаша амфа еснагь уа уаныз.

* * *

Сэы акны санылоу сиарта,
 Саныкоу, сыпсраны лассы.
 О, убаскан, сара сгэата,
 Иаасхагыло, субаразы.
 Псыуа жэеинраалак усзапхьар,
 Ускан иалшоит сыцсы тынчхар.

* * *

Зыпхэыс дкажыны, даеазэы даазгаз.
 Ифызак диқэшэан, уи дахьцаз.
 Диазтааит: «Дзеипшреи, иааугаз»?
 Атак кайтцеит, изахаз:
 «Аеуац кажыны, аеадуац аазгеит».
 Уаха ажэакгы, уи имхэеит.

* * *

Дхэычызаргы, ддузаргы,
 Царада дзынхом азэггы.
 Уи азоуп есқынггы.
 Атцара шырцо зеггы.
 Атцара хэыч-ду амазам,
 Атцара нхэартам ыказам.

* * *

Иаххэап, уашья уитахымхеит.
 Уахэшьа иузылхэеит: «Дапсазам».
 Уфыза бзиа думеихырхэеит.
 Убла еикэарагь ултахзам.
 Урт уадафзам, ихатца,
 Зан илтахым иоуп, ипсза.

* * *

Аешьцэа уа иумоуп ирацэафны.
 Ешьцэас икаутцаз ачара уны.
 Даара уи бзиоуп, хэара атахым,
 Аха уара уашьцэатцэка утахым.
 Уара узы ари пхашьяроуп,
 Абри уа иудыруазар ухэтоуп.

* * *

Уаф иимхэац, азэггы имхэазацт.
 Уаф иимуц, азэггы имузацт.

Аха иулшо катца,
 Уи ала п̄х̄бака уца.
 Анцәа иҕынтә ууал нагзоуп,
 Ёҕныхәак умам хәа ип̄х̄базоуп.

* * *

Цьара унеиуам, цьара уааиуам,
 Аҕны утәоуп укәаг̄за.
 Ицәг̄ба, ма ибзиа узбахәк ааҕуам,
 Укоуп зынза утынчза.
 Иабаутаху цьара унеины,
 Ачара уухьеит акрылхны.

* * *

Чарак ыкоуп хәа цьара,
 Зынза дымнеизацт иара.
 Чарамзарг̄ы иҕазарг̄ п̄срак,
 Уаҕы димбацт иара зынзак.
 Аха хәазқөылаз, иагижьуам цьарг̄ы,
 Избанзар ачара иуеит иарг̄ы.

* * *

Сара сгәы сыхьуеит, ицқ̄ам,
 Чмазароуп ус иҕазт̄аз.
 Аха зынза агәх̄аа скуам,
 Атахызарг̄ы сып̄суаз.
 Акызатцөык сзыхәо сара,
 Ауаа рзы ицқ̄азааит иара.

* * *

Ани ихәан, ари ихәан,
 Иара далан, ухәан-схәан.
 Атцыхәтәаны ихәтаз иахан,
 Азнык, дҕагылеит дыхәхәан.
 Ашьтахь еиликаан дзакөыз,
 Дахьтәаз длатәеит ацөынтыз.

* * *

Исыдутцаз ахара,
 Иалазам сара схара.
 Уара уоуми уи зхароу,
 Аха сакәзааит изхароу.
 Уагар атқкыс иузхамга,
 Сагагәышьааит, ахәашабга.

* * *

Ажәакәа ыкоуп «ааи», «мамоу»,
 Урт такқәоуп зцаара ануоу.
 Урт ургылар иахьрыхәтам,
 Атак каутцоит, иухәтам.
 Ускан ишулам уаҕрак,
 Заа иудырроуп – абри ак.

* * *

Ап̄ара зака утахи анырхәа,
 Амиллион дахәеит.
 Иарбан етцәоу иутаху, анырхәа,
 Иреихау дахәеит.
 Имоузеит акапеиг̄ы,
 Ма иреитцаз етцәакг̄ы.

* * *

Қәрала са сычкөынахуп,
 Абри п̄х̄ызла салахуп.
 Тып̄ха гәартак срылахуп,
 Барг̄ы убра брылахуп.
 Сара бара брылсымхи,
 Брылсымхырг̄ы брыцхамзи.

* * *

Цәг̄амзар бзиақ, ухәазом,
 Цәг̄амзар бзиақ, каутцазом.

Уара узы бзиақ, рхәазом,
Уара узы бзиақ, кәртазом.
Иудырыр ухәтоуп шыта уара,
Ишамам қаррак цәгәуафра.

* * *

Ғынла аус уеит, уахынла уәеит,
Знык, уара, уңсы ушьар кәмлазои?
Абас, лассы-ласс, бара бсызтаалоит,
Аха исхәо, бара ибмаҳазои?
Назаза сыңсы анышьоғы калап,
Уаанза исылшо, сара икасталап.

* * *

Споезиеи суси еицрымшәо еицуп,
Урт еицнатцы, сара еиха сыңәәоуп.
Ак атқыс, акы, еиха ианеитцаха,
Ускан акәхап сара баша санынха.
Нас шәеицыз, есымшааира шәара,
Сыжәлар рзы икастартә хәартара.

* * *

Иахәа аиаша азбахә азәгы ихәазом,
Избанзар, нас аиаша азәгы ибазом.
Аха издыруеит, издыруеит сара,
Аиашагы шыкоу, адгыл атдан цәара.
Аиаша уа иаанхом, ицәыртцуеит мышкы,
Аиаша ҳазыкәһап, ҳацәымшәа акы.

* * *

Уажә издыруеит бара бахьиоу,
Аңыр-ңырхәа амцабз шбыцроу,
Ибықәу бхыза, нақ икабыжып,
Аха бцәарта ишбытцоу иаанхап.
Убри сазхәыцхәеит сара акыр,
Ибцәыблышт, амца бцәакыр.

* * *

Цараиуртак дтамлазацт,
Аха адыр хәа дыңхәазоуп.
Ажәак тацәны иғымшәазацт,
Иихәо ажәақәа шәоуп, изоуп.
Иара дызнысхәоу имәа еихау,
Цараиуртак ыкам, ишәахау?

* * *

Сара санҕслак, азиас хшла итәааит,
Сара санҕслак, жәфанынтә арыц каҕсалааит.
Сара санҕслак, дгылк еимактәны икамлааит,
Сара санҕслак, ауаа зегы еикарахааит.
Анцәа сихәоит, уатцәытцәкәа абас калааит,
Иатахызар уахатцәкәа, сара сыңсааит.

* * *

Азәы афәжәра бзиа ибоит,
Ататын ахара ғазәы.
Азәы, иухәан-исхәан хәа дпатоит,
Дашытоуп аныкәара ғазәы.
Сара сзышьтоузеи? Акрура,
Нас ажәеинраалақәа рыфра.

* * *

Уара узтәу, уңшәма лоуп,
Уара узтәу ухәыцқәа роуп.
Уара узтәу уашыцәа роуп,
Уара узтәу уахәшыцәа роуп.
Урт уаныртәу уанеиу ауп,
Уанеим узтәхо, узхылтцыз роуп.

* * *

Ақытағ аҕычра кәлеит,
Уи ацқәақәа иңхаршьеит.

Ацкъақәа аныхаҕе еизеит,
 Ацкъақәа уа рыхқәа дрыцқьеит.
 Амцкъақәа ажәакгъы рымхәеит,
 Аныхахъгъы имнеит.

* * *

Ачара иуит зегъы иреихәан,
 Еизеит ачараҕе изеихәаз.
 Ашьтахъ ачараз иаргъы иархәуан,
 Аха дгылазомызт дахьтәаз.
 Иауз иҕарақәа има дтәоуп,
 Ушьта уи имоу қяф ауроуп.

* * *

Азә аҕсшәа иоухәар, атак уеихәом,
 Ихы иртцысыр азирхоит.
 Иара итәала «имшра» уитом,
 Ус акрыкоушәа иҕхьазоит.
 Аха мшрак иман уафы димбацт,
 «Уафрак илоуп» хәа азәгъы имхәацт.

* * *

Аизараҕы угыланы,
 Уцәажәазар, аамта ганы.
 Уа иухәазар, ирацәаны,
 Иузызырфызар, уцъашьаны.
 Уи акәзам, ара, аус злоу,
 Акралтцзар ауп, уажәа ихәоу.

* * *

Ацъықәреи ақәҕсан амхы лазтцо,
 Ақара шәкы тигарцоуп дызлатцо.
 Абзиара ауаа рзы изуа,
 Идыруеит, иацтца ишгьежьюа.

Абритцәкьа жәдырааит, ауаа зегъы,
 Сара ишәасхәом, уаха акгъы.

* * *

Зашта утоу уашәа хәа,
 Уа уашәа уа иатәам.
 Уашта иантоу, уашәа хәа,
 Ёак ухәар, ихәартам.

* * *

Дыбзиоуп агәыла,
 Акыргъы даҕсоуп.
 Дызтахым гәыла,
 Уи игәы хәаҕсоуп.

* * *

Ирхәоит ихааупхәа атәым чыс,
 Бзиа иубоит уаргъы.
 Нас дутазар уара асас,
 Уамеигзан акгъы.

* * *

Изакәхалак, бара ҕнак бымбазакәа,
 Сызтәом, бахьцалак, бысҕшаауеит.
 Ахәа иашьтоу, иқалашам имбакәа,
 Иахьцалак, аҕыырбжъы иахауеит.

* * *

Ажәеинраала анауцәаха,
 Атцакы акыр ианеитцаха.
 Ускан апоет игәы даҕьеит,
 Иара иахыгәамхәоз дымҕахкьеит.

* * *

Быгъшра, нас бсахъа зегъ рыла беикәшәә,
 Рагъхъаза банызба, сцеит снеиладшәә.
 Скамлози саргыи зегъ рыла сеикәшәә,
 Быказар, сымыш, бара са быстәшәә.

АУАҘЫ

Атық-тық хәә угәи еисуанатцы,
 Адунеи лашарағы унхонатцы.
 Уара иууалуп, умшәә уқәғаларц,
 Уатцәтәи ағстазаара, еиха ишәтларатц.

* * *

Бара ибзыскыз сажәеинраалоуп,
 Иаха зығара мариоу.
 Избанзар, бара ибыхәаалоуп,
 Уи ауп ағра змариоу.

* * *

Узтахытцәкьоу акгыи уцәизом,
 Иара иуеихәоит игәтыха.
 Иутахытцәкьам акзатцәык уеихәом,
 Уи иагыи ауам уара уаха.

* * *

Аҳаиуан зхәыцуам,
 Ауаҕы дхәыцуеит.
 Абри ауп излеиғшым,
 Абри сазхәыцуеит.

АПОЕМАҚӘА

АРАЗКЫ ШСОУЗ

Алирикатә поэма

Чара хымпығек иман сөйза,
 Снеиғхәеит уахь сара.
 Сағхар алшомызт, уи аҕыза,
 Сағызнеит иара.

Санынтала уи игәара,
 Гәаахәала дысғылт.
 Сөйза гәакъа, сылашара,
 Дцәымзан сгәи дынталт.

Даара ишьтытцт сгәалакара,
 Мцәыжәғада сығрыртә.
 Азәгыи изымжәыртә сакара,
 Ицъбароу арыжәтә.

«Ишғазуреи, сақәшәагәышьеит,
 Иамургыи изжәып».
 Абас сара саахәыцгәышьеит,
 Аха мацк саағшып.

Агәарағы хәикәагылоуп,
 Ачарағы иааз.

Изцәажәогы ажәа рымоуп,
Имцәажәо шәзырџуаз.

Ус аамта митәык инамга,
Иаахалаџит бжык.
Ари ибжын сџыза нага,
Изгомызт ҕа шытыбжык.

«Сшәыкәыхшоуп ара игылоу,
Ҳнапызәзәартахь шәнеи.
Аџышәкәа рхианы изгылоу,
Шәара шәзоуп, шәнеихеи»!

Уи аҳәаха имтазакәа,
Рнапкәа рызәзәарц еихеит.
Аамтагы митәык мгазакәа,
Зегы рнапкәа рызәзәеит.

Урт еизыҥшны азәи-азәи,
Рнапкәа шырзәзәаз еиҥш.
Ҥсуа тасла зегы мтәахи,
Еиламга ртас, рҥеиҥш.

Ачараџ ишаҥу ала,
«Анцәа илҥха хат»...
Зегы иржәит гәахәарала,
Нас атолбач дхартт.

Дарбану, толбачс ихартаз,
Азтәара хтахзам.
«Сшәыкәхшоуп»... хара ихазхәаз,
Уи иоуп даәазәзам.

«Ари иакәын сџыза нага»...
Абас дышәсырдырт.

Аха дызустатцәкьоу мхәазакәа,
Саатәар каларымзт.

Убри аҥнытә сара дшәасхәоит,
Дарбану, иара?
Ус иахәтоуп хәа иагыспҥхьазоит,
Абрака сара.

Тимка хәа ари ахатца,
Ихьзуп, ижәлоуп Дбар.
Иара дынталоит угәатца,
Зынзатцәык дубар.

Ари аниоу аталбачра,
Сгәырҥеит са сахтәаз.
Ачара џышә амџаҥгара,
Дыҕамызт, иакара злаз.

Акакала, нас џба-џбала,
Атәцакәа хиркуан.
Узиацлабуамызт ныхәәҕала,
Иихәоз зегы хжәуан.

Са издыруан исыдцала,
Ишсимвржәуаз уи.
Цәыцак аақәысхын, ажәа хаала,
Рныхәәҕа сымки!

Даҕа ныхәәҕак уи ашытахь,
Ихәаанза хталбоч.
Иреимырхазакәа сашьтахь,
Сгыланы сымцеишь.

Тимка иакәзар симбазазшәа,
Аакаитцеит иара.

Уи ашьтахь инеилшәшәа-ааилашәшәа,
Игылауан ара.

Җытрак ашьтахь зегь җагылеит,
Рқафқәа катцаны.
Җсуа тцасла иаргы дгылеит,
Иуал нагзаны.

Аҗышә иахытқәаз агәараҗ,
Акыр хгылан уа.
Иказақәаз ажәахәараҗ,
Хрыдгылан, хзырҗуа.

Аҗшәма хатца аҗсшәа иахәа,
Зегь ықәтцны ицон.
Абас ианцоз, акатахәа,
Харгы урт хрыхзон.

Нас саргы убри азакәын,
Сицны уахь сызцоз.
Нас саргы убри азакәын,
Сгәырҗбара зхыҗеоз.

Тимка сиццарц уи ауха,
Сара ус зызбахъан.
Иара мчыла уахь даусыха,
Схала исхәахъан.

Нас сыказма арыжәтә ыжәны,
Сара сзымцартә еигъш.
Сзымцарызеи Тимка сицны,
Иҗхъаза сыҗнеигъш?

Уи уасымхәар, сара саҗхъаҗ,
Селкаара цәҗахоит.

Ахшыҗ тамшәа сара схыбаҗ,
Убасшәа сҗалоит.

Сара саб иахәшъа гәакъа,
Дыҗнагылан рыҗны.
Дара срымнан сара анкъа,
Уа ашкол сҗатцаны.

Ускан Тимкеи сареи уадак,
Хәицыҗнан итахны.
Хәицықәиамзи хара иартак,
Хшъапқәа еилатцаны.

Хабзиабара ихәмаз,
Ихәман уажәгы.
Абзиабара ахъхәмаз,
Хәигәырҗбон харгы.

Хәшнеиуаз Тимка игәара,
Хәнадгылеит хара.
Ладахъала уи инхара,
Ижәқәа тәан убра.

Дылрылаҗшын урт лаҗшыла,
Иаимидеит иара.
«Сыжәқәа бзиоуп даара хшыла»,
Дрылаҗхәон убра.

Агәашә ааиртын инапала,
Дынталеит иара.
Нас иара сынишьтагыла,
Сынталеит сара.

Ихәан, агәашә санынтала,
«Бзиала уаабеит».

Сгәйдкыла, инапқәа рыла,
Сара сааирҕәҗәеит.

Уи агәара җара җнықәсын,
Җнытҕагылеит рцәыкәбар.
Җашьтыбжь рлымҗақәа иртасын,
Иаадәылтцит, абар.

Тимка ипҕшәмеи, иани иаби,
Испҕылт игәырҕьатцәа.
«Җабаугәалашәеи, иараби?»
Абас рхәан дара.

Җнеизыпҕшуа, уа еиҗабала,
Җара җсасааиртәхь җлеит.
Аиҗаба длатәеит ахала,
Иааигәара сара стәеит.

Ажәытә-аҗатә неипҕшы-ааипҕшыуа,
Җцәажәон җара убра.
Сахьтаацәарамыз, наспҕынкылуа,
Исаепҕнырхәон дара.

Ишпәзури исычҗагәышьон,
Сцәа иалазон кыр.
Сара даара сыпҕашьагәышьон,
Иалшартәы сызтыр.

Җара уака ус җашцәажәоз,
Астол аадырхиеит.
Сақәымшәазеит сара исхәоз,
Ирхәоз ааҗахтәеит.

Уажә акрыфара зтахыдаз?
Дыкамьызт мла иакуа.

Ирхәоз ражәақәа рхәаландаз,
Иакәытцт агәхьаа мкуа.

Аха ируазма җамтәакәа,
Астол андырхиа.
Толбачс азәгы дҗамтәазакәа,
Дыштәаз иеырхиа.

Тимка иаб Кәтциа атцәа аақәхны,
Атолбачра икит.
Обака цәыца иатцәа шытыхны,
Уа Тимкагы ижәит.

«Саб имакны аҗы сзыжәуам»,
Ихәан, мап икит.
«Уқьаф җамтәакәа уаусышьтуам»,
Сқьаф җаимтцар имуит.

Ашьтахь Кәтциа сыҗеимкәкәааны,
Сгылт, атцыхәтәаны.
Сатцәцахә икит цәыцак аақәхны,
«Җуқәгәырҕьааит» җәаны.

Тимка дахьгылаз иаарлафшәа,
Дыччо ус ихәеит:
– Дыказар умахәла иакәшәа,
Урт цәгы еикәнагоит.

– Дарбан иқәнаго хәа ззухәо,
Зәыр думазар дит.
– Нонна лоуп сара иззысхәо,
Урт шеикәнаго гәат.

– Уара утәкәа азә диумто,
Узлышьтеи сара стәы.

Ихэан Кәтциа дычча-ччо,
Нас дцеит диаразы.

Хара Кәтциа данца ишьтахь,
Акыр хтэан убра.
Урт схьадырҭшуан аразк бзиахь,
Сзырџуа стэан сара.

Инаганы атх акырза,
Акэаскьаџ хашьталт.
Слызхэыцуан Нонна шарҭазынза,
Нас ацэа сынталт.

Нонна ззырхэаз уа даасхагылт,
Ла дшаасхагылаз ус лхэеит:
Хара хьыцъа анцэа хаизишеит,
Хџыхар хаиразкхоит.

Уи инакэырццакны сџыхеит,
Сиарта сьыкэтэеит уа.
Иаарласынгы са сџагылеит,
Сагымхарц сыццакуа.

Дгылан усқан Тимка иҭшэма,
Афатэ лырхиахьан.
Акы снамырцхакэа слышьтуазма?
Заа ххэы лырхиахьан.

Тимкеи сареи хайдтэаланы,
Хьыцъегь акрахџеит.
Нас аҭсшэакэа нарахэаны,
Ргэашэ сынтътны сцеит.

Уи аены аизара ыкан,
Акалақь аџы.

Сара сгэырҭьатцэа уахь снеиуан,
Сагымхар стэхны.

Апарк сытцсны сыццакы-ццакуа,
Сышнеиуаз убра.
Ибжы нсаха убра хатцак,
Саатгылеит сара.

Аччаҭшь иџықэхх уи ахатца,
Снеиџаҭшит убра.
Иааирлашеит сара сгэатца,
Даныздыр иара.

Дарбану ари ахатца,
Сынзџаҭшыз абра?
Изырлашаз сара сгэатца,
Изырыз сара?

Сара сеиҭш иара дыздыруа,
Шьарда ирацэаџуп.
Дызлардыруа, уи дыздыруа,
Дахьпоету, азоуп.

Уи ипоетра анаџсан,
Иара дыртцаџуп.
Зынзагы иара уимеисан,
Хабалак, дуаџуп.

А-Дутиа чкэын Валера,
Сгэатца зырлашаз иоуп.
Изырмариаз сшъа лаиџеира,
Убригы иара иоуп.

Хара хьыцъа хаиџызара,
Ианакуаз ахы.

Хара хтан ххэычра агэара,
Иҗәҗәамзи хшыамхы.

Уажә ханааипыла арака,
Хнапкәа ааикәхаршеит.
Апшсәа ааибыхәа анака,
Тыпк аҗы хлатәеит.

Акраамта хара арака,
Хаицәажәон хтәаны.
Ифымтакәа шрытаз Акәа,
Исеихәон иаахтны.

Саргы сфымтакәа аайдкыла,
Итсыжыырц убра.
Уи дсацәажәон гәы затәыла,
Стахзаны сара.

Ашьтахь иара уа исеихәеит,
Гәалас имаз уа.
Насгы иашьатцас исцәимзеит,
Зҗабк иахьа дышсирбауа.

Сара дысгәапхар уи азҗаб,
«Ааи» хәа шылирхәауа.
Сара дысзаагар уи азҗаб,
Лара сшынлырхо.

Исеихәеит уи лыхьз, лыжәла,
Насгы дшыртцафыз.
Инлахәаны уара ужәла,
Лаххәап дшугәапхаз.

Ас ансеихәа дахьсыдтәалаз,
Аччара сакит.

Избанзар, иаха сахьыказ,
Лызбахә шаххәоз шеит.

Валера ицәымзазакәа,
Урт иасхәеит зеггы.
Уи аниасхәа дмыщцакзакәа,
Ғааитит уа иарггы.

– Иахантәарак шәызлацәажәоз,
Лызбахә ххәоит иахьа.
Иахантәарак шәыззыгәжәажәоз,
Халзыгәжәажәоит фапхьа.

Акы иазхәоуп уи хәарада,
Иахьеикәшәаз хагәтаккәа.
Ас еипш еикәшәашьа збахьада,
Еилазаап шәразккәа.

Ла дкалоит иахьа абрака,
Дусырдырп абра.
Ара дыка, ана дыка,
Дахпшаароуп хара.

Угыл, угыл уццакыроуп,
Мачк уахәа ухы.
Уразкы уапхьа игылоуп,
Исхәоит утахы.

Хьыцъаггы хәхьтәаз хәагылеит,
Аизарахь ха хцоит.
Хашнеиуаз, ашә хналагылоит,
Аизарагь хәхьзеит.

Ааира иаҗуп акатахәа,
Артцафцәа еизоит.

Хара хңеиуеит ађыарахға,
Дахытәоу гәата хңоит.

Ләуызцәеи лареи ахьтәаз хрывсын,
Рашьтахь хнеины хтәеит.
Ла хшаагәалтаз амца Ӏтәысын,
Лхы-лҕы аалашеит.

Сара сакөзар, лара латцкыс,
Еихагы сыпхашеит.
Пату зкэыстоз сара схатцкыс,
Стаца снылғапшит.

Стаңей лареи аус еиңыруан,
Школк ағы дара.
Патугы даара еиңқыртон,
Ехәшьатцас убра.

Хнеины хтэашъеи, хлаф ахэашъеи,
 Стаца илгэаҥхон.
 Сара сдырrei сыуафышъеи,
 Иацданы слырехэон.

Аизара ашытахъ ҳоагылан,
 Ҳандәылтт адәахы.
 Ҳахындәылтцыз, ҳааикәагылан,
 Ҳцәажәон игәағы.

Иахтахын цъара инага,
Урт какалк рхаркырц.
Аха иатан ағытца,
Ирылшеит ицарц.

Рыгәтакы нарыгзеит аиашаз,
Иццакны ицеит.

Стаца исалхәеит сахънеишаз,
Ләызагы дааччеит.

Абас хңеидытцын абрақа,
Ҳафнықақа ҳцеит.
Адырғаены снеины уақа,
Истахыз насхәеит.

Исоут аҫагылазаашьа,
Слацәажәртә лара.
Үәка дақәымшәт мап акышьа,
Дағашәеит сыцәкьа.

Убри нахыс ус маң-маңла,
Сыгелықәсыршәалон уи.
Слацәажәалон ажәа лп̄шаахла,
Ҳшааиуаз, хмеиразҕхеи.

Чара җышзак сашыцәа иахзыруит,
Иаххамштүа ахаан.
Таацәалагы азҳара ҳауит,
Ҳаҗстазаара хаан.

Ххэыцқәа хәазеит ишақтахыз,
Ацарақәа рцеит.
Аусқәа руеит иахьыртахыз,
Бзабаала харбоит.

Исхəарц истаху абрака,
Сап̄хьяѿ, иудырп ушьта.
Са саллара атаацəара,
Изырбзи́еи амышьта?

Мшьта бзиас сара исауз,
Скъаҕьариацџа роуп.

Қыағыариада разк шсмауз,
Идыру акоуп.

Уалларц азы атаацэара,
Цхыраафок дутахуп.
Ма цхыраафда умацара,
Гххэыс лаагара цэгьоуп.

Абри ауп иахьа ирыхьуа,
Рхы изахэом хэар.
Ақыағыариа дызмоуа,
Иалшоит ус иаанхар.

Изтаху Агһсны анхара,
Башаза шэымтэан.
Шэеазышэкла ақыағыариара,
Шэыпхашьа шэымтэан.

Ускан иаиуеит азхара,
Хара х-Агһсына.
Хара х-Агһсына азхара,
Уи ауп ханхара.

Иагымхааит х-Агһсны азхара,
Зхарала хэехэалааит.
Зхарала ихаур еихьзара,
Хтахар хэа шэымшэааит.

АТЦЕИ ЛАША

Апоема

Жьйба Акакь игэарата,
Иахьа уа икоу гэыргьароуп.
Итцей лаша, игэыгырта,
Аттестат иаура иадхэалоуп.

Ара икоуп игэылацэа,
Шамаха азэгьы дагымкэа.
Дудлан ифызцэа, икэлацэа,
Ишпалшахуеи, уа икамкэа?

Ирацэафуп уажэ, еизахьоу,
Имацфым иафэу ааирагы.
Бзиарас Акак иибахьоу,
Ари реигыуп зегь реихагы.

Дыкми, дыгырыртэ мтэыжэада,
Уи иеигыу гэыргьа изтари?
Жэлар ракэымзар, изхэарыда,
«Зтцей длашоу, ашэа зимхэари?»

Нас, ма шэара ишэазхэода,
Ипшэма еитца дгэыргьозшэа?
Уажэ, ларгы дгыруеит мтэыжэада,
Лгэы итыфэуеит агэыргьашэа.

Ифызцэа, нас игэылацэа,
Уртгы ирымоу, гэыргьароуп.
Споема иапхьо, сапхьафцэа,
Ас агэыргьара шэоулароуп.

Рфышэқэа рыхиоуп акагума,
Уа икоуп иржэра, ирфара.

Шәәхәареи кәашареи рыгума,
Нас урт афуп алафхәара?

Ацъбахәа еилоуп, ицәода,
Афәр ироут агәырҕыара?
Иреиҕыны атх ҕызеуада,
Иртахуп шыжь аҕылары.

Аха атх иамам аццакра,
ҕынч инеиуеит, иҕхазцода?
Амра шаша агылары,
Афәр рыда иаҕызгода?

Ацыҕхыкәа каҕьо ианфьтцхаха,
Игәырҕьо, амра шашаза.
Афәр еимпын, игәырҕыхәха,
Иныкәлеит рымфа иашаза.

Иман азы уи аццакра,
Имоут Дудлан ацәаха.
Ифьзцәа аҕсшәа рахәара,
Дафын, иҕсы нрылха.

Ифьзцәа аҕсшәа рахәаны,
Урт рымфақәа ианныкәйтца.
Иарҕы даара игәахәаны,
Ускан ауп ихҕы анныкәйтца.

Ифәаҕхо амра ацыҕхыкәа,
Уажәы дтынчны дзыцәома?
Ихапапаз ихәыцрақәа,
Дыцәартә атынчра иртома?

Иара дфыхеит, убра, заазаҕы,
Иеазкны амфа ақәлара.

Дангыла, иааихьан ифьзцәаҕы,
Урт азыҕшымзи, ифыхара?

Уамак агзам рдәықәлара,
Ихфами инаскыагацәа.
Урт айгәырҕон игылары,
Длафырхуан, иара икәлацәа.

«Дудлан, уанаауа тацада,
Иудыруазааит ушаахмыштуа.
Диплом мацарак иашьтада?
Уаахашьтуам фыцба уцымкәа.

Ускан, иаауп ачараҕы,
Езаагап ауа, ақәлаҕы».
Игәырҕон уи дызхылтцызҕы,
Аха ирархәои, рфараҕы.

Ирмахазозшәа ражәақәа,
Зымфа имҕшуази ргәырҕьатцәа?
Нас ишҕыкәу, ус акәымкәа,
Алаф рархәозма, ацкәынцәа?

Абас уа гәырҕыа-ччарала,
Ишцоз, айфьзцәа рцәажәара.
Афьшә дырхиеит чыс бзиала,
Иахәтамзи, акҕы рнарцхара?

Иццакы-ццакуа айкәлацәа,
Урт афьшә инахагыланы,
Усҕы ракәмызт, ахаркыафцәа,
Идәылтт акы инацханы.

Инталан урт рмашынақәа,
Рашта интытцит гәырҕыала,

Ируазма нас, днаскъамгакәа?
Абас афызцәа иманы.

Рмашынақәа еишьталаны,
Инеиуан, рфыза дрыманы.
Дара, реагмырхакәа, ирласны,
Инеит урт раамта иакәшәаны.

Заа аблет уи изаархәахъан,
Адәыҕба ааимтаз, изаархәозма?..
Адәыҕба италоз талахъан,
Нас амцхә ара иаангылозма?

Уажәы аамта иахмырҕакәа,
Адәыҕба дәықәлеит аамтазы.
Ифызцәа цозма, дамтакәа?
Дцеит ишырхәоз: «Абзиаразы!»

Нхытц-Кавказка ихан имџаггы,
Иахъынхоз хашыцәа, хгәакьақәа.
Иҕхъазеит, уака еиҕынгы,
Даеацбаракгы акәымкәа.

Дудлан итцегъ даныхәчызггы,
Уахъ ацара игәитамзи.
Ацарахы дцартә дандухаггы,
Дцарц ахызбаз, уахъ акәымзи.

Инеигзарц уи игәахәара,
Уажәы уи амџа дықәымлеи!
Издыруам иара иихәара,
Имоу, игәырҕа имзхози!

Иаанижъзар иаб игәарата,
Дрызцоит иашыцәа гәакьақәа.

Иара икырта рибамта,
Днарҕхъеит зеггы рыџныкақәа.

Аха, цъарггы даанымгыла,
Дцоит дышзахәо ириашаны.
Даныхынхәуа дынкыдгыла,
Дыртаап аҕшәмара нкыланы.

Нальчик итины аҕышәара,
Ацараду дталт ҕарада.
Тыхәаҕтәара ақәзам игәырҕара,
Ашәакгы ихәоит: «Уарада».

Алекцияқәа иерыгмырха,
Еснагъ днеиуеит игәацҕыхәа.
Иџны данааилак, дкараха,
Ихы нықәитцон ҕсшьара хәа.

Мацзак игҕсы анааишьалак,
Ателевизор днахәаҕшлауан.
Ашәкәыҕхъарахъ даниаслак,
Уи дшаҕхьо, атцх ааиџишалон.

Ацара итцон ибзианы,
Уи азын иара иоухәозеи?
Убас икоу иеҕырҕшыганы,
Афызцәаггы имамзи!

Еснагъ, сабшалеи, меышалеи,
Дыргон ифызцәа дрыманы.
Казшьалеи, мамзар, наалашъалеи,
Дкамлацызт гәыбҕанк иртоны.

Ифызцәа рҕы дахънаргалоз,
Атаацәа пату иқәыртцон.

Алаф, дгәырғьо ианихәалоз,
Дара ркьатеиах җитцәалон.

Итахын ифызцәа иманы,
Аҗсныҗа даарц аҗсшьаразы.
Амшын агәы ихыланы,
Ицаларц урт аҗсызкразы.

Аха Дудлан игәтыхақәа,
Ишыжәбо еигҗш изымназеит.
Ифызцәа уахь изымгакәа,
Аҗсны аибашьра иалагеит.

– Икалазеи, нас икала?
– Аҗсны ақыртцәа ақәымлеи?
Аҗсны ргарц уахык ала,
Урт Аҗсныҗа идәықәымлеи!

Аибашьра Аҗсны ианыкала,
Ақыртцәа ақәлеит хымҗада.
Урт роуп ихашьтаз тәамбала,
Аха урт Аҗсны рызтода?

Ақыртцәа ртанкқәа рыманы,
Имааиуеи, Аҗсны иалланы?
Амшын агәы ихыланы,
Гагра изхытцит ар рыманы.

Инықәртцт Гагра кәакәаны,
Иаанхаз аҗшәмацәа нықәцаны.
Ахәааґы урт лагыланы,
Ирыхьчон аҗшәмара нкыланы.

Аҗсны зықәшәахьоу агәакрақәа,
Ари реицәамзи, хымҗада!

Аҗсны аҗсуак дыҗамкәа,
Ақәхра – аҗа иқәкы хада!

Аҗсуаа зегь еидгыланы,
Ирыхьчон Аҗсны хатцала.
Урт аҗа иґагыланы,
Инеиуан абцъар иатцала.

Ас ианыкала арыцхара,
Арзынба иҗаитцеит ааҗхьара.
Иартарц Аҗсны ацхыраара,
Идырґәґәарц дара ракзаара.

Ари Дудлан ианааиаха,
Акґы игымхеит дхагахарц.
Амца икуан иаха-иаха,
Итахын Аҗсны дыҗазарц.

Аха Аҗсны дназышьтуада,
Ғсоу, аҗа хәымга дгылазар!
Шьхала ддәықәлар, дназышьтуада?
Устәи амґа идыруазар!

Аха Дудлан издыруамеи,
Акатцәара ахытцырта.
Иара ара даангыломеи,
Аҗсны ауми игәыґырта.

Уи амґа дықәлеит имала,
Ифызцәа аҗсшәа рахәаны.
Аҗсны ихьчарцаз гәыкала,
Дықәйтцарц аҗа цәґа дкәакәаны.

Дудлан ифызцәа гәакьақәа,
Дыршьтуазма, иара имала?

Иааивагылеит ағламқәа,
Ирхәан: «Ухашьтуам умала?»

Дара абцъарла рееибыта,
Идәықәлеит ашьха иқәланы.
Акатцәарақәа рхытырта,
Ихытцуан уа игәатаны.

Ус, мши-тқи акыр рхаганы,
Иааит ашьхара илыбааны.
Цъаргы урт рхы мырхакәаны,
Аоны днеит ицыз иманы.

Атаацәа рғылан игәырғыаны,
Имџагыргеит пату рықәтцаны.
Урт ашьыжь шаанза игыланы,
Амџа иқәлеит, рхатцәгә рыманы.

Ускан, Дудлан ағыша илланы,
Дычмазаџы ғәғәаны дықамзи!
Иан илтаххеит лға даанкыланы,
Дылхәшәтәырц, аха илылшози?

Ашьыжь шаанза уи дгыланы,
Еибашьра хәа дыздәықәлазеи?
Дудлан аоны даангыланы,
Иара иеыхәшәтәра дзаламгеи?

Ускан иалшон дыбзиахар,
Иангы уаха илтахзеи?
Иан дышбзиамхоз лдырзар,
Дылшьтуамызт, аха илхәыцзеи?

«Уеыхәышәтә сықкәын» хәа иамхәакәа,
Ан лықкәын амџа дықәлымтцеи!

Иаргы ак зыхьуаз иакәзамкәа,
Убасшәагы иеықәимтцеи!

Дудлан ифызцәа дәықәтцаны,
Иара аоны даангылозма?
Ақыртцәа Ағысны иқәтцаны,
Аоны атәара илшозма?

Гагра ицон усқан аибашьра,
Аҗацәа иркын реаларғысны.
Иқаломызт аҗа ианажьра,
Иара дықәцатәын ирласны.

Дудлан ифызцәа иманы,
Гагра шықаз иғылаимхеи!
Аинрал Сергей Дбар иахәаны,
Аибашьцәагы иерымеимдеи!

Аҗа цәгы амца ижәтцаны,
Ғсоу даналырцоз далахәын.
Ғәымста амцабз ықәтцаны,
Ианеибашьуазгы дықахын.

Аҗеи хари еидығысыланы,
Ақәаз иеибашьуаз дрыламзи!
Аҗацәа Ақәа иалцаны,
Галқа иқәызцаз иакәымзи!

Аха уи дзымнеит Галынза,
Аиааира дахьзартә дзықамлеит.
Ичымазара илаезан,
Иацәцашаз иара иакәымхеит.

Уи имцашоура халаны,
Абылра дағын џнутқала!

Дыкамзи, ахъта илланы,
Нас убри ами, икала.

Уа дкахаит ипсы илшәшәаны,
Уаха илшомызт аибашьра.
Амедиахәшыцәа уи дгәтаны,
Ирылшеит амца иалгара.

Нас агоспиталь ахь ддәықәыртцеит,
Аха уи ихәшәтәра рылымшеит.
Насгы инықәыртцеит, иаақәыртцеит,
Ишьтаз ишпәруаз, иқәымшеит.

Дудлан ифызцәа иццаны,
Иара ифныка ддәықәыртцеит.
Иан ахызақәа иқәтцаны,
Днаган, апхарраф днышьталтцеит.

Дылбон иара дыршышзаны,
Уи лычкәын иоуми, илурыз.
Ицон, иара имч илззааны,
Дықәпһон, аха шыта илшарыз.

Ичымазара имч ақәымхо,
Иееиужь апсра дналагеит.
Хәартәк зауа шиакәымхо,
Ззымдыруа, итахцәа ракәымхеит.

Убас, урт гәығрак шрымамзгы,
Урыстәылака ддәықәыргалт.
Иқәдыртт дара ирымазгы,
Аха ишьапы дзықәымгылт.

Ахәшәтәыртаф дышьтамызт имала,
Ицын, хылапшра изтақәоз.

Дара ихылапшуан гәызатцәла,
Ак игрыжьюамызт ииҥаххоз.

Аха уи иацәал хырпашья,
Зынзак иаман хәа икамызт.
Акала икан иказшья,
Апсра мыжда иееитомызт.

Аха иацәал узхырпһома?
Апсра ахықә дхықәгылан.
Урыстәыла даанрыжьюазма?
Апсныка рымға иқәгылан.

Иара ифны ааиха имтакәа,
Уи иацәал дамгеи, даманы!
Тәымцәара анышә дамтакәа,
Амға иқәымлеи, дрыманы.

Иара ифызцәа иқәлацәа,
Псоу ахәааф ипһыланы.
Дырзаарымгои игәылацәа,
Уажәы, ахәызқәа иқәланы.

Иан арыцхацәгәа илури?
Дзызпһшыз лычкәын дышпһалбари?
Аб еитамхәа иихәари?
Анышә дамгеи, дабацари?

Рыцкәын гәлымтцәах ирзааргахыз,
Уи анышә аза днамардеит.
Инышә напы изалырхыз,
Зегь напык-напык нақәрыпһсеит.

Ех, аибашьяра, аибашьяра,
Закаф упсы иаутахьеи?

Иатахуп уара уабашьра,
Аха уи ҳара иалаххуеи?

Дышьтәуп, икалаз зхарала,
Аха уи дшыьмкәа дыкоупеи?
Иара дыхәмаруа җарала,
Дгәырҗьо адунеи дықәупеи!

Иқәҗоз аҗа иґагыланы,
Аибашьраґы дтахазаргы.
Ажәлар рґы даанхоит дфырхатцаны,
Дара изырхәоит ашәагы.

Аха аибашьра иалахәымз,
Закаґ җсхьада, ишышәхәара?
Икартазеи, урт ирахәымыз,
Иашоума, ашьра рықәтцара?

Ус аибашьраґ иеибашьуаз,
Нас иалтцыз кыысгы рымамкәа.
Ацъабаа бааҗсқәа ирбахьаз,
Иқәнаххьеи адгьыл иқәымкәа.

Дудлан иакәзар, уи аибашьра,
Даҗсуа хатцан, далахәын.
Изымдырзуа шытахька агъежьра,
Шәарак изымдыр, далахәын.

Дтамхеит аҗа ихымтала,
Аха дтахазшәа аибашьраґ.
Сара исыҗхьазоит схәыцрала,
Шәсыдгыл сара схәыцрақәарґы.

Дудлан дыкам, уи имала,
Иара ифызцәа маҷума?

Аибашьраґ итахаз хатцала,
Рсиаґ ианызар қәнамгома?

Сызкәахшоу сара сыуаажәлар,
Сшәыхәоит, ас икоу гәашәталарц.
Иалшоит, шәара ишәылшәыршар,
Урт рыхьыз Аҗсны иқәықларц.

ЛЕИАА ХЗЫХӘАН АЖӘАҚӘАК

Леиаа хзыхәан ажәақәак,
Сара сеазыскит афра.
Нас исызфыр цәахәақәак,
Рацәак сашьтазам сара.

СССР ахаан урт абра,
Имачзаны икамлазацт.
Иара убасгы Аҗсынра,
Даара жәла дукәоуп рымхәазацт.

Аха Леиаа иахьа атқкыс,
Ажәйтәан еиха ирацәан.
Са схы ианадстца уи ҳәатәыс,
Уажә исхәароуп, имхәа: «Уашьтан»

«Җсоу аҗшахәа Леиаа нхон»,
Абас ажәлар ирхәалон.
Нас иабацеи? – цьоук цәалон,
Цьоукгы атак картцалон.

«Җырқәеи урыси еибашьуан,
Арака ҳара х-Аҗсынра.
Арака ашьа кадыршуан,
Анхацәа аґын рыбжьҗсаара.

Леиааггы рыбжьтсаара иафын,
Хгарт роуамызт азы икәпһон.
Афырхацәа рхафы рхафын,
Рыпһсадггыл иакәлаз рхқәа еикәдырпһон.

Рыдггылқәа атацәра иафын,
Цьоукых ыкәтцны наӋ-аӋ ицон.
Атцыхәтәан рыдггылқәа тацәын,
Рлақәа руубжы араӋа игон.

Иабацеи, нас икәтцны ицаз?
ТырқәтәылаӋоуп цьоукы ахьцаз.
УрыстәылаӋаггы цьоукы шцаз,
Мап кышья амазам зынзас.

Атырқәцәа хазы индырхан,
Урт рапһсуара еикәдырхеит.
Аурысқәа ирыландырхан,
УаӋа иаурысқәан иӋалеит.

Иаанхаз зеггы Апһсны икапһсан,
Ара цәгьала инхауан.
Атәым уаа ааины ирхапһан,
Мазала дара гәынқыуан.

Леиаа Апһсны инхауаз,
Зегь реипһш рыпһстазаара цәгьан.
Азәи-азәи шеихәуаз,
Рыпһстазаара еикәдырхауан.

Зегь ирхасуаз рхасуан урт,
Цьарггы иӋамзт излахәымз.
Иазықәымгеит рдац аурт,
Уама рхаргон ирахәымз.

Нхытцынтәи архәцәа анаалоз,
Изхытцуан хагаға убра.
Ахәыцқәа мтцарсны изгалоз,
Ирәагыла икәпһон дара.

Тауади-аамстеи хәартә змамыз,
ИӋан атәым-уаа иреицәаз.
Ицқьоу апһсуа ишья зламз,
Таха рымтакәа инзмырхоз.

Уртггы ирәагыланы икәпһон,
Иртахқәатцәкьоу ддырузомызт.
Изымуаз дара ирындырпһон,
Аамстеи-тауади рыгәхьяа ркзуамызт.

Асовет Мчра ааира Апһсны,
Иалан Леиааггы рыбзоура.
Иапһсоу хәынтқарран, табыргны,
ИӋартцеит Апһсны абра.

Аха нтцырак амоуит уи,
Қырттәыла иалартцеит иара.
«Апһсуаа нхалаз имцари»,
Абас имхәыцуази, дара?..

Убас ишааиуаз х-Апһсынра,
Аколнхарақәа еиҕеаахеит.
Даара иргәампһхеит уи жәлара,
Аха «иргәапһхозшәа» Ӌартцеит.

Убри инаркны Апһсынра,
Ахақәитраз зегь қәпһон.
Леиааггы гылан убра,
Имшәазакәа рәахәы рхәон.

Иааиран изґыз алахшақәа,
 Аҗсуаа ртакра иаґын.
 Леиааґы тәоумызт, еикәыҗса рнапқәа,
 Уртґы иашак иазыҗшын.

Ишааиуаз аибашьра калейт,
 Абцар зызкуаз зегь уахь ицейт.
 Хәычи бырги зегь ара инхейт,
 Ақыртцәа иртахыз картцейт.

Леиааґы аибашьра ицейт,
 Иааз ратцкыс еихауп итаһаз.
 Анацәа зынза рыгәкәа мцейт,
 Ираазон рхәыцқәа ирзынхаз.

Аҗсуа школкаа зегь хәаны,
 Ақыртуа школкаа аадыртит.
 Аҗсуаа зегь «ґахацәаны»,
 Абра ақыртцәа икарцейт.

Арааґы аҗсуаа зегь реиҗш,
 Леиааґы «ґахацәахейт».
 Ишәартахеит раҗхьатәи рҗеиҗш,
 Ғхьа изымцо иаанхейт.

Иҗон, итцкьон Аҗсынра,
 Ахақәйтраз икәҗон.
 Итытцырц ақыртцәа рхәура,
 Еидгыла аҗсуаа кәҗон.

Леиааґы баша итәазамызт,
 Уртґы иаарылшоз картцон.
 «Абри картцейт» хәа иехәазомызт,
 Урт аиаша жәла лартцон.

Абас аҗсуаа зегь кәҗон,
 Шьта аиааирахь рхы дырхон.
 Ақыртцәа икалоз рбон,
 Ақыртцәаґы иааирц икәҗон.

«Усґы аиааира аагоит хара,
 Иҳалшап, урт рныртцәара».
 Рхәан идәыкәлейт еибашьра,
 Аха иатцахеит дара.

Абракаґы аҗсуаа зегь реиҗш,
 Имшәа Леиааґы еибашьуан.
 Еиҗшхейт хәибашьцәа зегь реиҗш,
 Иҗсыз ршьа инхаз ируан.

Ишыжәбо аибашьра еилгейт,
 Аиааираґы хара иаагейт.
 Аҗсуаа тәрада инхауейт,
 Рхатә ускәа рхала ирзбауейт.

Ахәынтқаррақәа акыр рґынтә,
 Аҗсуаа арахь иаауейт.
 Уи аханатә ашьапанынтә,
 Аҗсны баны ицауейт.

Имачзарґы Леиааґы аауейт,
 Аха Урыстәылантә зынзаґы.
 Уи азы, хара хәгәкәа җшаауейт,
 Макьана имааицт арахь азәґы.

Иаадыруейт Леиаа рацәафны,
 Дара Урыстәыла ишынхо.
 Ицоу арантә дара хтәаны,
 Мамзар, жәытә-натә уа инхо?..

Сгәаанагара схәозар сара,
Арака айбашьра анцоз.
Изыкәшәаз аһсуаа ахтәара,
Урыстәылака имцазоз?

Хәара атахума уахьгы ицон,
Иаһсуаауп Леиаа уа инхо.
Уака инхоз, уа иһацон,
Икан дара ишыргәаһхо.

Аха «хара хәһсуаауп» зхәо,
Азин рауааит арахь аара.
«Аһсны иахыбаауп» хәа рымхәо,
Хцьынцьюаа рзы икалааит ара.

БАДОУ ИХЫЛТЦШЫТРА

Санду дыһсит дажәзаны,
Уи қарала шәкы днеиханы.
Лара алакәкәа бзиа илбон,
Лматацәа хлартәаны илхәалон.

Хара хзыһә-зыһәза хзырәуан,
Нас хара-хара иаххәалон.
Ихахақәаз ха иахтәалон,
Иззымдыруаз идхәрхауан.

Уртгы цьара ирхәауан,
Уртгы цьюкы иддыртәуан.
Убас, убас дара цауан,
Амтәыжәфа рутар, иһыруан.

Егырт рылымкаа сара,
Акала сыкан убра.

Бзиа избон урт рыфара,
Акыргы зыфхьан дара.

Аха урт иахьанза исзаамгеит,
Хәфны аныбылуаз иблит.
Урт гәхьаазгон, акыргы сдыргәакт,
Иахьагы сдыргәакуеит, сырблеуеит.

Шәара ишыжәбо, иблыз блит,
Хынхәышья аман икамлеит.
Сгәалашәарафь иаанымхт,
Убас адунеи ианнахт.

Урт зынза срышьтазам сара,
Издыруеит, изалшом рхынхәра.
Сгәы рзыблүазаргы дара,
Уаха исықөым рбара.

Алакәкәа рыдагы санду,
Дырнаалан ахәычы, аду.
Ирзеиталхәалон атоурых,
Илгәаһханы, биракс ишьтых.

Лара илхәалон ахцәа ртәы,
Бзиа илдыруа урт рыцтәы.
Ишлымамызгы адиплом,
Леиһш зтоурых зызхәоз дкалом.

Зны слазтааит сара абас:
– Хабдуцәа ртәык бымхәацт зынзас.
Иахьанза ари тәахын,
Убарт ртәы бызхәар стахын.

Гыд ихьзын, сара сабду,
Ихьз сыздыруам, саб иабду.

Ихъз сыздыруам уи иабду,
Урт сабымхәари, санду?

– Урт шҕасымдыруеи сара,
Аха сақәитым рхәара.
Иатцанакуам исхәар хтас,
Исхәо цушьома, сузцас.

– Уи егъамам, санду, ихәа,
Ианыха зынзаскгы имхәа.
Исзымдырзакәа ус саанхоит,
Сара сзы уи ҕхашьарахоит.

– Уанду дукәыхшоуп, исхәоит,
Амала, акы сацәшәоит.
Сара саныҕслак, уара уабду,
Саиргоит уи алаба ду.

Леишәа цәгъак иакәын иара,
Уаф иихәо хаитцомызт цъара.
Санду дахьцәажәо дыччоит,
Уи лыччапҕшь сара исгәапҕхоит.

– Санду, балага ахәара,
Сара сафыми азырфара.
Санду санылкәамтца сара,
Дналагеит абас ахәара:

2

– Уабду иабду Сикәатла ихъзын,
Сикәатла иаб Бадюу ихъзын.
Сара урт инрейханы,
Азәгы дсыздыруам тцабыргны.

Издыруа уасхәоит урт ртәы,
Уаха саумырган ацтәы.
Бадюу ихылтц ыкан хфык,
Ара даанхеит азә затцәык.

Егьырт амхацбырра иагеит,
Уаха дара рхабарк камлеит.
Бадюу ҕа затцәык дааизынхеит,
Ицәцаз даараза игәырфөит.

Аха ишҕаиурыз иара,
Изаанымкылеит урт ара?
Иҕсадгбыл кажьны ацара,
Зынзасгы илымшеит иара.

Еснагь дафын агәырфара,
Амшын нырцәка дафын апшра.
Иҕсхьоу, мамзар, рыҕсқәа тоу,
Зынза издырзомызт Бадюу.

Урт нхон амшын акәарафы,
Мчышь амшын иахьалалоз афы.
Ирыман адгбыл рацәаны,
Ирыман арахә антцаны.

Амхы рацәаны илартцон,
Иара аамтала идрашәон.
Ацьыкәреи зтарыҕсалоз дара рца,
Иакароу цак ыкамызт, ихатца.

Ицкәынцәа ихытцны ианца,
Ишдыртәыц идыртәуан дара рца.
Ишылартцац ацьыкәреи лартцон,
Ишыраазац арахә раазон.

Абас убра инхон интцуан,
 Инхоижьтеиггы акырза цуан.
 Бадюу ипшәмеи иареи пшсит,
 Сикәатла имцахә имырпшсит.

Икәнагашаз пшхәыс дааиган,
 Акраамта ара дынхауан.
 Уи арака ихылтцт ахылтц,
 Уабду дыруазәкын уи ихылтц.

Абрака ичкәынцәа анрызха,
 Ара иеиҕаишьеит иара иаха.
 Ха хәхынхо иахә ара,
 Анхара далагеит иара.

Иахьгылаз игылан ица ду,
 Иахьышьтаз ишьтан, имх ду.
 Иара уа итигон аеафра ду,
 Убас дыкан уаб иабду.

Имхи инхареи акыр рыбжьан,
 Иара азыкгы даабжьажьан.
 Ицыкәреи ионыка игомызт,
 Ица бжатаны икаитцомызт.

Ара иргылон иртәны ица,
 Уи азәгы дакысуамызт, зынза.
 Дылаломызт иара ахәынцәа,
 Ма иааигозма ақәа ихьытцәтәа.

Азәы иҕычыр хәа дацәшәа,
 Игомызт, ицыкәреи, икашәа.
 Леибак цәызк имоуцызт зынза,
 Дшәомызт акы ицәыргарц, ицәза.

Апҕацахәа ыла дцон,
 Ирахә-ишәахә еилиргон.
 Ацыкәреи лагара игон,
 Илаганы уи има даалон.

Иахьынзатаз Сикәатла ипшы,
 Пату икәтцаны иаб ипшы.
 Иаб инхарта уи икаимыжыт,
 Аха иаб данпшы икаижыт.

Уахь зынзаскгы азәгы дымхьапшт,
 «Хара хәпшсует адгыл аанхоит».
 Абас рхәан изтәыз икарыжыт,
 Мыркцьи мыҕи уа инахрыжыт.

Аха атыпхьз мызит ара,
 «Бадюуца» хәа иашьтоуп иахәа.
 «Бадюу ица» аанагоит иара,
 Убас иагьзаанхеит өапхьа.

3

Аамта цон, ицон, ицон,
 Аамта атәы канатцон.
 Бадюуца кысда ишьтан,
 Апшәмацәа агәы итан.

Иара ада зынзагы,
 Атоурых изхәомызт азәгы.
 Амшын анаакәтәоз акаара,
 Абас иаҕын ахәара.

«Ари адгыл Бадюу итәоуп,
 Мышкы дхынхәырц иара ихәтоуп.

Шәакъымсааит амарца азәгы,
Иакъысыз дызцом харагы.

Ахақәитраз усқан иқәһон,
Амратцәкья атыф ахаһон.
Аһсны аиааира ду агеит,
Аиааиратә бирак шәыршәырит.

Аха дук аһсынтры мназеит,
Аменшивикцәа ирхәеит.
Мчыла анапқәа җахәаны,
Қырттәыла иалартт иршәаны.

Ақыртцәа ара ахра руан,
Аһсны есааира итцәкәон.
Бадоуца ус ара ишьтан,
Уи еимгеимцарак иазыһшуан.

Алемсацәа ҳақәлеит шыжык,
Ргәы иштәу итымтәу шыашык.
Аха зегы аибашья ицеит,
Ахәыцқәеи абыргцәеи аанхеит.

Рхы иаеигза еибашьяуан,
Алемса ишьа кашуан.
Ақыртцәа афныка иаауан,
Ақыртцәа ахара иһшуан.

Дара ирымпытдак Аһсны,
Ақыртцәа ндырхон иааганы.
Ақыртцәа ааргеит Аһшәдәаны,
Ирыфнартт афнқәа катцаны.

Аһшәдәы адгьыл рзымхазт урт,
Мчышьта ахәаа дара ахыст.

Бадоуца ааргеит рнапәы,
Дара штцаашаз имааит рхафы.

Урт аһшәымацәан икалеит,
Тәархыртас Бадоуца картцеит.
Атәа рхны ақыртқәа иргон,
Уи зтәыз дара ргәы иадыргон.

Аһсны аһсуаа ныртәаны,
Аһсны зегы ргарц збаны.
Ихақәлеит ашьаза каршуа,
Иҳалгарц хынтәы аншауа.

Аха ирзымгеит Аһсны,
Аһсуаа гылт ихәхәаны.
Нхытц-аахытц ҳадгылт зегы,
Иһахтәеит дара ртыхәтәагы.

Иахья гәырғьароуп Аһсны,
Тәрада инхоит иласны.
Шьта италом ахәура,
Абас иафуп һхья ацара.

Нырцәынтә-аарцәынтә хашьцәа аауеит,
Дара реиһш харгы уахь ҳцауеит.
Җнапқәа еикәырша ҳаибабойт,
Есааира ҳамчқәагы җәҗәахоит.

Җара х-Аһсадгьыл аһацәа,
Аһсны аматц руеит игәырғьатцәа.
Җлымҳа саркьада иаабара,
Шьта ҳағацәа аабом ара.

Тырқәтәылантә хашьцәа ааны,
Дара ржәытә рыһсадгьыл Аһсны.

Ара атцара рцоит иазгәыхәны,
Нас изтаху цоит ихынхәны.

Изтаху аангылоит ара,
Дара алагоит анхара.
Абас ҳакоуп иахья ҳара,
Дад, изгымхаша азҳара.

4

Абри аамтаз Тырқәтәыла нахьхьи,
Азбахә рхәон Аҥсны икоу аахьхьи.
Аб иабду ихәоны иаҳахьаз,
Дара зхылтцыз ирхыргахьаз руаз.

Ихылтц иреихәон иртәаны:
– Сара иеитасхәоит иаахтны.
Аџбатәи хтәылоуп ҳахьынхо,
Аҥсны амра хаа ахьыҥхо.

Актәи хтәылоуп ҳаҥсы зхьыхәхәо,
Иахья икоу ара еихәо.
Шәца шәыҥсадгьыл ҥшза абара,
Акыр иаҥсоуп уахь ацара.

Ижәдыруаз ҳабдуцәа ахьынхоз,
Рыҥсадгьыл ахьчараз иахьтахоз.
Урт рыҥсы ахтныртцон Аҥсынра,
Аха рымч мырха иааргеит ара.

Сабду иабду Мгәызырхәа дынхон,
Уи ихџацәа рыла дьгәхәон.
Мчышь амшын иахьалалоз убра,
Уа ихыбрақәа гылан иара.

Ҳара ҳазхылтцыз ихьзын Бадоу,
Иара дреиуамызт зшьамхқәа кәадоу.
Амбарақа иара дцаны,
Иааигалон ашәарахқәа шыны.

Иааирыхуан адыкәреи рацәаны,
Иман арахә рацәа антцаны.
Ихыџацәа имаз иара,
Азәзатцәык дизаанхеит убра.

џыцәа амҳаҥырра иагеит,
Ҳазхылтцыз арахь иаанагеит.
Аџбатәи ҳаҥсадгьыл аҫы,
Ҳанхоит Тырқәтәыла агәаҫы.

Актәи ҳаҥсадгьыл ауп Аҥсны,
Амшын нырцә ишьтоуп иахзыҥшны.
Иахья имариоуп уахь ацара,
Иара убас арахьгы аара.

Аха аҥыхья уахь зынзас,
Ацара ауазма, абас?
Қырттәыла иалан х-Аҥсны,
Иахьейҥш икамызт ҳа иахзыҥшны.

Ускак заххәои, шәара шәашья,
Маикәаҥ ҳара х-Акәа ашья.
Адыгеиа атцара итцоит,
Уи иан дадыг ҥҳауп азы уахь дцеит.

Уажәы шәышнеиуа, шәнеир, шәашья иҫы,
Нас ишәырхап Мгәызырхәақа шәҫы.
Мгәызырхәоуп ҳа ҳашьцәа ахьынхо,
Амшын иахьалало, Мчышь инахәо.

Излархэо ала уахь ицахьоу,
Цьаргьы икам Мгэызырхэа айгш ипшзоу.
Ижэбап уа Леиаа ахьынхо,
Амра хаа еиха ишыпхо.

Аешьара рееибарк абас,
Иныкатца иажэакэа цхас.
Апсныка идэықэитт иара,
Иахьықэтцыз рабдуца дара.

Хэфеишыца Тьрқэтэыла инхақэоз,
Урт рымца Апсныкоуп иахьхаз.
Уахь идэықэылт ишзахэоз дара,
Ирыгымкэа гэырђа-ччара.

Аб урт ирацаажэоз абра,
Апсшэакэа нареихэан дара.
Аоныка иара даагьежыт,
Ныхэапхьызк рышьтеимтцар имуит.

Даргьы абзиараз хэа рхэан,
Идэықэылт рмашына интатэан.
Лассы аерапортафе инеит,
Ахаирплан тынч интатэеит.

5

Ус ахаирплан накэрит,
Ишыкэыруз, ус инагрит.
Ажэфан иналалеит хэыч-хэычы,
Уа итатэан аду ахэычы.

Ицон Адлерка ахы рханы,
Ишзалшоз ала иццакны.

Уажэ иахыпхраауан дара амшын,
Урт рфыза Адлер дырзыпшын.

Ахаирплан Адлер итэеит,
Игэырђатца дара калеит.
Уа дара дырзыпшын рашья,
Ихафы иқэпхаауа ашья.

Ахаирплан иантытц дара,
Игэыдибакылт убра.
Адигеиака урт игарц,
Итаххеит ианшыцаа идирбарц.

Аха дара уахь имцазеит,
Апсныка дара рыхкэа дырхеит.
Ускан дара таксик рыпшаан,
Апсныка идэықэлеит рыгэқэа пшаан.

Шьыбжьон лыххэоны агафе инеит,
Атакси аурыжын, ицеит.
Агафэнтэ шыапыла ицоит,
Ус дара еиха иргэапхоит.

Агафе Бадоу дахьынхоз,
Мчышь амшын иахьалало ишыпшуаз.
Мгэызырхэака рхкэа надырхан,
Акызђа иафалеит иеихан.

Леиаа рыгэта иалала ицон,
Леиаа акыр фада ифаскьон.
Амфан ишфеиуаз чкэынак дырбоит,
Ачкэын ишка рбыжькэа надыргоит:

– Уара ачкэын, зны уаазырфеи,
Упхамшыакэа иужэлоу хэеи?

– Сызцэыпхашьои, с-Леибоуп сара,
Сахьынхо шэавсхьейт шыта шэара.

Арааггы ысылшоит сара,
«Бзиала шэаабейт» ахэара.
Ара дынхон сара саб иашья,
Дыпхсхьейт, нахьхыггы дынхоит саб иашья.

Ирбартан, сахьынхоз надирбейт,
Аха уахь акыр ихарахейт.
– Саб иашья ипхсхьоу ичкэынцэа нхоит,
Шэымфахытцыр хара иахгэапххоит.

– Нас зака ухытцуеи уара,
Икэыган ицэажэон абра?
– Жэеиза шыкэса схытцуейт сара,
– Иухьзузеи? – итцаахт дара.

– Леон хэа са ысымоуп хьзыс,
– Леон ихьзын иказ ахас.
Леон иахаз уажэ даацэпхашьян,
Рапхья дгылан ихы кэыншьян.

– Нас иуахахьоума, уара,
Апхсуаа мхацьырра рцара?
– Ишгасмахац амхацьыркэа ртэы,
Урт Тьркэтэыла иками итэны.

– Хара уаатэжэоуп хашэтоуп хсасны,
– Бзиала шэаабейт, – схэоит сразны.
Рапхья днагылан ашта дынталт,
Дарггы гэырфьатцэа уа инеишьталт.

Игэы аартны днарфьилейт Баграт,
Апхшэакэа неибьрхэан, инейдтэалт.

Акырфейт акыржэит рызхара,
Хымшка ара икан дара.

Нас ицан Бадюца рбейт,
Бадюца даара иргэапхейт.
Раб ихьзала ател иаст дара,
Иарггы дгэырфьо драцэажэон убра.

– Арахь хаауейт хэ ханхаразы,
Хабдуцэа ртып еикэхархарцазы.
Абас шьрхэоз ицейт ихынхэны,
Иаауазар хэа хэ хгэыфьуейт еааны.

АДГЬЫЛ

Ақалақ ағы сықан аены,
Усқәак сыман икататэны.
Сусқәа кастейт имарианы,
Аоныка сцарц сара сгыжьны,

Аахэатэжэас ысымаз аасхэт,
Иаарласны ацармыкыа салтцт.
Таксила сцарцаз са схынхэны,
Урт ахьяангылаз сааит сласны.

Игыланы ицэажэон гэыпфьок,
Издырқэозггы уа икан зэырфьок.
Сынрыдгылан уака сара,
Апхшэакэа нарасхэейт дара.

– Абри иоуп сара изысхэоз,
Жэйтэ-натэ аахыс сапхья инхоз.
Уи дахьынхоз, зьдгьыл ихэазаз,
Уи ацымхэрас адгьыл зьртэз.

Адгбыл ауп зыгбахә умаз уара,
 Агъхъа ишьтоу амшын акаара.
 Амиллионер иамеигзо акаыршь,
 Ицъыба иштоу дахъааз дышәмышьтыншь.

Излархәо ала аеыннакылт,
 Уацәшәо хәа икам удгбыл аангылт.
 Уи адоллар далажъуп хәцәахъы,
 Иутахызаргбы иуитоит ахы.

Амал уафы дыздыруаз ауафы,
 Абас са сиирдырт уажәы.
 Уи иажәа инаццо абра,
 Уа дсыхәагъшуа дцәажәон иара.

– Уара уоума, уи адгбыл зтәу,
 Иаренду, уара иухатәу?
 – Иарендзам иара ихатәуп,
 Ихатәытцәкыан уака ишьтоуп.

– Аренд итахызар иара,
 Мариалагбы истон сара
 Ихәеит уа ицәажәоз уаанза,
 Игәы итамтцәахкәа маза.

Нас зажәа днагъыфлаз убра,
 Иажәа иаццо дцәажәон иара.
 – Иутахызар макъана дымцацт,
 Цъара дгбылкгбы макъана имхәхацт.

Убри адгбыл иара ибахъеит,
 Ари атыгъ цәгъала игәагъхеит.
 Иутахызар уахатцәкыа иара,
 Быжъмиллонк уитоит, усгбы уара.

Ател сасыр уажәытцәкыа даазгоит,
 Аусгбы мариала икахцтоит.
 Уацәымшәакәа зынза акы,
 Ахы, унапы аасыркы.

– Мап, – схәеит, иапхъа сгыла сара,
 Сыдгбыл тишьа сымам абра.
 Са исымоуп ыцъа агацәа,
 Исырцәгъарыма нас дара рцәа?

Изынхозар, инхап хаз-хазы,
 Ма хқытантәик игап ихазы.
 Сара среиуазам, зыдгбыл зтиуа,
 Сара среиуазам, зыгъсадгбыл зтиуа.

Абас ханеицәажәоз хара убра,
 Нахар дааины дафын азырфара.
 Нас дара неицәажәан блала,
 Инхадтцны ицеит мазала.

2

Ушьта адәахъы ааилышәшәон,
 Ахәыцқәа адәахъы ишәон.
 Уи аамтазы дааталт хара хгәар,
 Анкыа зны иахгәылаз Нахар.

– Бзиала уаабейт, - схәан снейгылт,
 Хгәыдеибакылан агъсшәа ххәеит.
 Нас хайцны аоныка хайцлейт,
 Тыгъкәак хагъшаан хара хлатәақәеит.

Сыгъшәмеи стацей гәыргъатцәа,
 Иафын хара хастол архиара.

Даацәажәеит сысас дыпхашьа,
Сапхьа дахьтәаз ихы кәыншьа.

– Адгьыл хазхом, стаацәа рызхаит,
Дгьыл хәычык сутозар хәа сааит.
Уи анхаразы сашьтам сара,
Цьықәреи латцартас сашьтоуп иара.

Убасқан саахәыцын сара,
Атак кастеит уи азтаара:
– Адгьыл шпәусымто сара,
Исхаштуа цьушьома, хажьра?

Агәамч дузза уманы уара,
Агәахәара уауааит акрура.
Уара удгьыл иузхоз уаанза,
Ушьта иузымхозар, иамам маза.

Таацәала узхаит ауп уара,
Иугымыз еснагь азхара.
Убас сықан аамтала саргьы,
Хашәала хәа ансымамз акгьы.

Ускан дгьылын излазбоз стаацәа,
Ацәбаа ду зымбози, рацәа?
Ускан дгьылын сара сзышьтаз,
Сныкәнагар акәын сца итаз.

Иахьа сыпстазаара еитаст,
Абзиарахь саамта сыгәтаст.
Стаацәа ируеит зегь аус,
Сара стәоуп сажәит азы ус.

Аха сыдгьыл ахә сшәоит есшықәса,
Уи азы дкасымтацт азә даапһса.

Сычкәынцәа ирылшар мышкы зны,
Рыдгьыл шьтоуп дара ирхатәны.

Иара иакәыршан итакуп,
Амала агәашәқәа аартуп.
Уа иказам арахә тахо,
Ирахә рзы азә дталом деихо.

Илатцала уа ацьықәреи,
Ибзиангьы икамлауеи?
Амала, ухәычқәа нрызхалак,
Сара стәқәа реипһш уртгьы анцалак.

Сычкәынцәа ирзырхынхә иара,
Абас иасхәеит сара.
– Иугәаһьуазар, сүхәоит игәаһьы,
Даацәажәеит мацк ибжьы аарһьы.

Нас иажәа аахьаршшауа убра,
Адгьыл зитахыз сеихәеит убра.
Уи иихәаз ажәа сеиланагеит,
Дысхыччарц дааизшәа сгәы иабейт.

Артәаахәа ситдахәхәеит сыбжьы тганы,
– Иарбан, иусто, удгьыл тины.
Ипһсадгьыл итиит зыдгьыл зтииз,
Хатала назаза уи дшәииз.

Афырхәа дфагылан убра,
Сгәара дынтытны дцеит иара.
Счеицьыкагь агьама имбейт,
Убритцәкьагьы сгәы иалсны скамлейт.

Адырфаены дааит ихамаз хадас,
Дкәырбза-фырбзо иара ыыстаатцас.

– Таацэарак имоуп уи аазатэыс,
Иара изумур акэымзи, ус?

Уи исмырхэеит уаха ажэак,
Абас иара истеит атак.
– Икэаарыхуа изы сыхиоуп,
Иаргы уаргы шэзыхэа сафоуп.

Абас аниасхэа Нахар дышцаз,
Иаргы дцеит изымбакэа дахыцаз.
Ссызцаа, шэаргы ирзыжэулар, ас,
Уаха адгылкэа ртирымызт, нас.

Адгыл, адгыл атира згэафьыз,
Ипсадгылгы афихуам абаз.
Ус икоу дууаз ма дутынхаз,
Дуафуп, дышгееим ифеапхэа изхэаз.

Аха ус икоума зеггы,
Уи диашоушэа рымхэои, цьоукгы.
Дара ртэала ихэыцуеит абас,
Аха дара иашазам зынзас.

Аамта бзиакалар абра,
Хара хэар ироур азхара.
Нас иабанхархара урт хара?
Нас изахашьтрызеи урт хара?

Уи адаггы жэлар рыдгыл тины,
Дзахшьтуеи азэ ицыба итатцаны.
Абри заххэац хара хлатэаны,
Атып икэахталап цкэа избаны.

Абас ахэыцра атахуп,
Абас аусқаагы улатэуп.

Абарткэа хара хнапы иануп,
Хара хала абарт катцатэуп.

Сара сыжэлар гэакэа, сызкэыхшоу,
Хшыкэу жэдыруаз адгыл игышоу.
Хазныкэар ишабалак хара,
Иаххылапхэу илшоит хыхырхэра.

Хазшаз игэы иахэо кахталап,
Уи алаггы пхэака хцалап.
Хара изхалшо хаихэалап,
Х-Апсны зегь рыла ихэхчалап.

КЪАХЪБА ХАЦЪАРАТИ ШӨЛЫМБА КӨАСТЕИ

Ускан Хацъарат дыбналан дыкан,
Афныка дмааижьтеи акыр цуан.
Уажэы, иара афны дынкыдгылан,
Итаацэа ибарц даауан.

Иара дызлаз абнаршэыра даалтцны,
Агэарабжьара даныла дцон.
Агэарабжьара иара данытцны,
Даеа мфак ала дцар, дыпхашьон.

Уи амфа данны дахэаиуаз дхэыцуан,
«Ишпэакоушь сахэшьцаа, дышпэакоушь сан»...
Итаацэа рбара иара даргэакуан,
Итаацэа амцхэцаагы итахцэан.

Ус дышнеиуаз, ахэра ду дынхытцит,
Ифны акэакэагы дныкэпшит иара.

Игәы итажыызгы наӳ интытцит,
Рҕацхаҕы алҕатцә кылшәшәон убра.

«Рыҕскәа тагәышыазаап, са сҕаацәара
Алҕатцә ҕеиуеит рыхәбылра итшәшәа
Урт рзы ысымоуп баша ацәшәара.
Урт рзыхәа ысыхәтам сара саншәа».

Абас Ҙацҕарат ахәыцра дшалаз,
Уажә, иҕны ааигәара днеит иара.
Ускан, аҕакәажә убра иҕылаз,
Аҕсшәа леихәеит дыләыжәҕан убра.

Аҕсшәақәа анааибырхәа, арака,
Ҙацҕарат ашкыл ишыапы нтарс,
Дыҕеыжәлан, инлеирханы икәакәа,
Икамчала аҕкаҕ хәа иҕы днас,

Дынлыдкҕан, дкаууа, иара дышнеиуаз.
Ҙацҕарат лыбжы наихылыгзеит убра!
«Уахәшыа дымтаирсит ла илатәамз,
Аха иучхароуп, ухатцоуп уара».

Ҙацҕарат афыр хәа аҕәра даахан,
Иҕы аақәыртцәианы даангылт.
Убаскан, ибжы ҕәҕәаны иҕтиган,
«Ишҕабхәеи?» - ихәан, аҕхәыс днылҕагылт.

– «Хәаас икаумтдан, уахәшыа дымтадырсит,
Нхаҕ хымтцәак дигеит хәа зегы ирхәоит!
Ишҕаууреи, абас уақәшәагәышыеит,
Аха хәаас иумкын, ухәаакәа узхоит».

«Ибхәаз саҳаит, сара уаҳа басхәом», -
Ихәан, иҕы аҕәра аартцәины днасхт.

Иҕы ҕырны инеиуеит, иаангылом,
Аха игәашә аҕхәа ианнеи, иаангылт.

Ашышыхәа длакәын, иара дышҕеыжәыз,
Алыкә аартцәины, агәашә хәчы ааиртит.
Агәашә данынтала, уи дшааеыжәтцыз,
Дара рҕхарҕарстаҕы иаҕәра нхишйт.

Иахәшыа лоуп раҕхәа уа инеитатцыз,
Иаргы ашышыхәа, иахәшыа дналҕылт.
Дара рнапкәа еитцыхны ишыркыз,
Нас иааикәдыршан, акраамта иаангылт.

Идырт, иахәшыа имтадырсыз рыуа,
Игәы далсит, даараза иҕәҕәаны.
Иангы дааиуан, рыбжы ахыгоз ала,
Иахәшыа дааужь, иан дышыштитхт дхаракны.

Даныҕшы, Ҙацҕарат ана иҕылаз
Агәар дааталт, агәашә аалыртын.
Лара аҕаацәара дшынрыдгылаз.
Убрака даацәажәахт дааццакын.

Инхара-интыра агәхәаа хкзуамызт,
Дымтаимырскәа ла дигаар иара...
Ҙацҕарат дахыгылаз акгы ихәомызт,
Аха игәала иацнатцон акара.

Амла дакны дыкан акриҕартцеит.
Акрахифоз, илаҕырзқәа аауан.
Акранифа, афырхәа дҕагылеит.
Даараза, уажә, Ҙацҕарат дыццакуан.

«Лассы ҳаикәымшәар калап» хәа нареихәан.
Иҕы ахыгылаз днеин, дыҕеыжәлеит иара.

Ап̄кацаҳәа иҕы аҕамчы лажәтцан,
Агәара дтытц днеиуан, ирго ап̄кара.

Иани иахәшьеи рцәыгәбар илагылан,
Рылап̄ш дахьынзабоз, урт изып̄шуа.
Дрымбо данца, рыфны иныфналан,
Инеины инатәеит, уа игәырфәауа.

Ҳац̄ьарат акыр даннеи, дыфәуа,
Мац-мац иҕы ағәра наҕакуа,
Иҕынеихеит, нас иҕы ркәаруа,
Ихала дцәажәо, иҕы акуа.

«Анхафы-хымтцәа сахәшьа дымтцаирсуа,
Уи ачҳара уадафуп сара сзы.
Сахәшьа рыцҳа дтәазар, лгәы дынтасуа,
Иара дысшьыроуп, иалшом сшәаразы.

Сахәшьа слацәажәап, еилыскаап илхәо,
Настгы еилыскаап, иара иуафра.
Макьанагы исыздыруам исхәо,
Ап̄хәыс илхәаз, ицәгьоуп ахатцара.

Аха ишакәхалакгы, ус анакәха,
Сара сзыцәшәо хәа крыкоума, ара?
Усгы абна сылоуп, исықым тәаха,
Сышыцәа исышьтоу, ирыцлап ракара.

Иаасгәыдтаны саҕацәа сыршьыргы,
Хьымзбыда санытцып ари адунеи.
Сиашам Анцәа иснимшьо кастцаргы.
Ғеишәа деилыскаап, уи ишқа сымцои?»

Абас дхәыцуан, Ҳац̄ьарат дахьнеиуаз.
Ап̄среи-анхарей иара дрыбжьаны.

Хатцак дааип̄ылт Ап̄шьдәаны даннеиуаз,
Уи ап̄сшәа неихәеит ихы ларкәзаны.

Нас дизтцааит: – П̄хашьарам азтцара,
Иудыруама, Шәлын Кәаста дахьынхо?
– Иамазам уи зынзак ап̄хашьара,
Ап̄сақәа рнафсан, иара иоуп инхо.

– Излазбо ала нхарала шәизааигәоуп,
Иудыруазар акәхап, уи ихатара.
– Дышп̄асзымдыруа, уи дап̄суа хатцоуп,
Изгәабыз Кьахь п̄хә дымтцарсны лаагара.

– Даара итабуп абзиара умаз,
Ихәан, Ҳац̄ьарат, уажә, имфа днангылт.
Ари ахатца, уажә, ара дахьгылаз,
Итцааз деиликаан, дишькклап̄шуа даангылт.

«Хәарада, Ҳац̄ьарат иоуп ари ахатца.
Иахәшьа длышьталаны, арахь даауеит.
Кәастагы дыкоуп, даара иҕырхатца,
Арт цәгьарак рылибахыр калауеит».

Ихәан, ари ахатца гәаныла,
Иҕынеихеит ихы ааиртцысын.
Ҳац̄ьарт днеиуан амфа даныла,
Уи п̄ыхьа атцкыс акыр дааласын.

Кәаста игәыла Ҳац̄ьарат дҕыжәтцит.
– Ап̄шәма укоума? – ибжы наиргеит.
Ап̄шәа «ҳаи», хәа уа ип̄ацҳа даафнытцын,
Агәашә иадгылаз иахь ихы наирхеит.

Агәашә иадгылаз, иара даниба,
«Бзиала уаабеит» хәа убрахь днеип̄ылт.

Ацарахәа агәашә аартны Кяхьба.
Ари анхаф игәара дынташылт.

Апшәма инапкәа цацаза иааитцыхны,
Дгәыдикылт асас дидырузашәа уаанза!
Нас асас иикыз ағәра уа иааимхны,
Аехарҭартаф инахаиршәт, аханза.

Апшәма исас иапхьа иара днагыла,
Нас афныка ифынеихеит иара.
Җацбарат апшәма ижәфахыр аанкыла.
Абас даацәажәеит гәызатцәла абра.

– Узлазбо уара уапсуа хатцоуп,
Уагьагымзааит, назаза Апсына.
Уеидаратцәкьа апсуара уатцоуп.
Уи зымбо хәа, ма сыкоума сара?

Абрака сара аус ду сымоуп.
Уажәы, уцхыраара сахәоит сара.
Кәаста изыхәан сара сабхәындоуп.
Сымахә дызбароуп иахьатцәкьа абра.

Аха афныка макьана сызнеиуам,
Снеирангы сыкоу сыздыруам сара.
Астраж сышьтоуп, саныршыуагы сыздыруам.
Уаанза истахуп сымахә затцә ибара.

Абри уара уфы сзымфахытцыз,
Удырны смааизеит уара убара.
Са сзымфахытцыз уасхәап исыхьыз.
Кәаста дысзааугарц, усызцароуп уара.

Издыруеит, уара ушыхьамтароу,
Аха сухәоит, убранза усызца.

– Издыруеит, уи иахьа афны дшыкоу,
Сцаракәым, даазгоит, иара дынсыпца.

Ихәан, апшәма, уажә абас даахәмаршәа,
Исас дааныжьны агәара дынтытцт.
Дыкамызт, уажәы, Җацбарат деицрамшәа,
Ифнутцака итаз, уи ичхара хытцт.

Атцәа атцака айрымз ду игылаз,
Пшышьала днеины убра дныкәтәеит Җацбаарт
Апшәма пхәыс астал айрымз иавагылаз.
Иныкәлыргылт агәблаа азна ахарт...

Фынтәыршыра ауаткагы пхей-пхейуа,
Агәыблаа инавалыргылт убра.
Асас дахь илтааз, лара лгәы изнеиуа,
Дымтәазакәа дафын, уи иматц аура.

Җацбарат агәыблаа хак аанихын,
Днацхауа, имала, ашәшьыраф дтәан.
Апшәма дызцаз, Кәаста шәырк еилихын.
Амахәкәа еизгауа аутра дтан.

– Бзиа ууит, - ихәеит, Минас уажә дгәыргьо,
Кәаста данидгыла, абахча дахьтаз.
– Бзиара убааит, - ихәеит, Кәаста дхырхәо.
Афныка ифынеихеит, днеигарц изааиз.

Аха Минас мап ацәкны уахь анеира,
Иеихәеит, иабхәында ифны дааины дыштәаз,
Дибарц шитаху, ишиашамгы иаaira.
Абарт зегь гәыкала уи ила ишхәаз.

Аха ифнутцака иброу сыздыруам,
Инавтац утапанча умака.

Агѳеанызаара ѳаургы ѳырхагам.
Ашѳарта ѳѳагылар, ѳафрым шьѳахьѳа.

Убра, Кѳаста, убасѳан, дааѳѳажѳеит:
«Дѳаѳаны дааизар, ѳаипѳылап ѳатѳас»...
Минасгы уа дахьгылаз, даагѳѳажѳеит,
Кѳаста, сара исѳѳо иашоуп зынзас.

Агѳеанызаара аѳырхаган иѳам,
Уахьыѳазаалак, уара угѳѳеаныз.
Астраж ишьѳоуп, ѳыц дзыѳѳѳѳо ѳѳа ак ыѳам,
Ианшѳарѳоу утапанѳа ѳыхны икыз.

Агѳылаѳѳа сынрылалап ара сшыѳоу,
Ак изымшьѳѳа даухажьыр, ѳиашам зынза.
Апѳѳазаара еснагь абас ауп ишыѳоу.
Уара уѳеилаѳѳан, усзыпѳшыз уаанза.

Минас Кѳаста дидѳны дѳеит аѳѳараѳѳа.
Иара агѳылаѳѳа дынрылланы ихѳеит.
Кѳаста аѳныѳа дѳеит ѳеилаѳѳара ѳѳа,
Минас инзеихѳаз, ара зегьы еизеит.

Кѳаста дрыхѳеит хьымзѳык идмыргарѳаз,
Ирушаз рѳѳеит, дамеигѳеит акгы.
Нас рѳѳинарѳеит Минас иахь иѳарѳаз.
ѳаѳѳарат дахьѳѳаз, урт рааира дазпѳшны.

Кѳаста игѳылаѳѳа гылт аѳѳараѳѳа.
Аматѳ аура иалагеит урт еиѳѳѳѳаны.
Изалшом дара ара ахьымзѳ ргар ѳѳа.
Асас ипѳылара рымбеит иахьѳѳены.

Кѳѳѳеи Минаси нѳалт Минас игѳѳара,
ѳаѳѳарат дахьѳѳаз ашырѳѳа дѳагылт.

Кѳаста дѳеин ѳаѳѳарат игѳѳа ашшара,
Днагѳзын, днаскѳаны, уа даангылт.

– ѳаѳѳарат, Кѳаста идитѳеит араѳа,
Иашьѳак иеипѳш дааины иапѳхьа дѳѳарѳы.
Аха Кѳаста мап икит уажѳ араѳа,
Димыхѳарѳ дихѳеит, зынзак уи азы.

ѳаѳѳарат умала уахьѳѳаз иашам,
Аха уара уоуп, уахь сзышьѳыз сара.
Апѳѳѳа пѳхьыс ак хзыѳкалымѳѳар диашам,
Уаанза иаѳкыроуп акака абра.

Иѳырѳѳан ааѳѳхны убра дныхѳѳа-ныпѳхьан,
Минас аѳатѳа ижѳит инѳыркѳѳа.
ѳаѳѳарат Кѳаста ижѳырѳ идикылан,
Аха имжѳит, «исыхѳѳам» ѳѳа наѳѳѳауа.

Апѳѳѳа иашьѳахь аѳырѳѳан ааѳѳхны,
Аныхѳѳѳа ѳаѳѳарат икит:
Уи аамѳаз, апѳѳѳа пѳхьыс даакылсны:
«Шѳхѳы ѳатѳеит, арахь шѳлеи», ѳѳа лѳѳеит.

Арт ахѳы хаѳѳа ара ишеиѳыз,
Мап-ѳап мѳѳѳазѳѳа аѳныѳа еиѳлеит.
Ихамырѳѳѳѳа ѳѳыѳѳѳѳак иркыз,
Иѳѳѳамѳѳа дара рѳѳѳѳѳа ѳанатѳеит.

Нас дара шеиѳыз, иѳеит Кѳаста ишѳа,
Ара урт рааира зѳырѳы азыпѳшын.
Хѳыѳѳѳак ихьѳѳѳѳын, уахь инеирѳ азыѳѳа,
Аха ѳаѳѳарат Кѳаста дааизыпѳшын:

– Улеироуп сапѳхьа, уххь згеит, Кѳаста,
Рапѳхьа ахѳыѳѳа ахьѳѳа ухѳѳоуп.

– Мап, Ҳацбарат, ахыттра, ахтыста,
Сара сакәым, изыхәтоу уара уоуп.

Ихәан Кәаста Ҳацбарт дыхижыт,
Ҳацбарат иашытахь иаргы дынхытцт.
Апсуа тасла ак агимыжыт,
Урт рынагзараз зынзагы дымгәамтцт.

Арт ахацәа агәара ианынтала,
Асас апсшәа иархәеит аматцуцәа.
Ҳацбарат тыпк алхны данынагыла,
Имахә дааихцәажәеит уи даарехәацәа.

– Кәаста, апсуа тасла ак угым,
Иахьантәарак сушьклапшүеит сара.
Аха ахысрае, сзыхәа удырым,
Узхысуаар, уапскуп, Кыахәа хзы махәра.

– Ахысраз, схысуеит, аха ацәкьара,
Акәыршәара мачзак сара сацәшәоит.
Дашьтамлакәа Кәаста ахырехәара,
Иааркьафзаны лафшақә абас наихәоит.

– Ухыскуп, сымахә, ухысшәа збароуп,
Арпәарацәа, дзеихысша ак ишәырба.
– Ус анакәха Ҳацбарат ухыскуп,
Апсуатцас уара уоуми аихаба.

Ари иажәа иашоуп хәа ахырхәааит,
Ахысра идырцеит, уажә, Ҳацбарат.
Хынтә ачанах ажәфан ахь идыршәит,
Хпә рахьтә акы изакәмыршәт Ҳацбарат.

Ашьтахь, Кәаста ахысра азин иртеит,
Итапанча аатихт иаразнакы.

Ачанахкәа рыхпәагы уа ипхиххааит,
Икамлазеит арака еимакы.

Ашьтахь еихсит ацәкьара кыдцан,
Иааигәазамкәа акыргы набжьаны!
Рыоцәагы иакәдыршәеит убра икылкаан.
Рыоцәагы иакәдыршәеит, инеикараны.

Ҳацбарат имакә иапхәа даагылан,
Абас даацәажәеит ибжы нытганы:
– Сара арахь санаауаз, исгәитан
Сцаразы Кәаста иааигәыдтә дышьны.

Избахә шсахаз, уи акәын ихәтатцәкьаз.
Аха ауафра уи игым зынза.
Амахә дсауит сара исыхәтатцәкьаз.
Деилымкаа дысшьыр, сакәхон агаза.

Ҳацбарат даагәыдикылт Кәаста,
Нас рыоцәагы рнапкәа ааикәдыршеит.
– Атәарахь шәнеи, инахцеит абыста,
Хатцак ибжы абас иааиргеит.

Дара еизыпшны еихаба-еитцбала.
Доусы ртыпкәа рәы инатәакәеит.
Кәаста Ҳацбарат дихатцгыла,
Ауха, убас иара ааиршеит.

Ашьыжымтан дара фагылан,
Зегы рыоныкақәа рахь ицеит.
Ҳацбаратгы игәы аартынч, дөыжәлан.
Апсшәа рахәан, агәара дынткьейт.

АХҚӘА

Сапхъаф уахь.....	3
«Анхафы иутар адгьыл...»	4
«Аибашьраан, Апсны ааныжьны...»	4
«Апсны атэылауафра имамэт азыхъа...»	4
«Баасзызырфои, сылашара...»	5
«Икалеит аеафра...»	6
«Са бшыстэымхо здруеижьтеи акраатцуеит...»	6
«Ес, жэашыкэса еитцагыла...»	7
Агэырғьареи апсреи	9
«Ауафы дапшэыман адгьыл датааит...»	9
«Хынфажэа шыкэса уажэ апхъа...»	10
«Арыцхақәа, айтәмхәақәа...»	10
«Аибашьцәа ашәкәкәа рантара...»	11
Апсны	12
Ижэдыруазааит, сычкэынцәа	13
«Ахаангьы иааимрыхцыт кылак атытын...»	13
Амреи анакәи	15
«Амшын акәара сыкәгылоуп...»	16
«Быда дыкам...»	16
Апхэызба шьюуфы	17
Уахь сызлеиуагь хазын.....	19
«Уаха даараза ихьтоуп...»	19
«Аби аҕеи ататын иахоит...»	19
«Хынфажәеи жәабатәи ашыкәсқәа сыртысны...»	20
«Исзырхәоит: Уажәа рацәацәоуп...»	20
Пыхъа ушпәказ?.....	21
«Ақыртуа-апсуатә еибашьра...»	22
«Снеиуеит хәа аныбхәоз, бмааикәа камлацыт...»	22
«Есышыкәса иластоит акарпыжә...»	23
Аеатцәақәа	24
«Аорденқәа рауан афырхацәа...»	24
«Сыхшаара рцарақәа ирылгеит...»	24
«Изын гәтоуп, асы шытоуп...»	25
«Сыпсҕазаара шыстаху икам...»	25
«Аброуми хара рапхъа хәхьеикәшәаз...»	26
«Аихабыраз урт Анцәа ишазшәа...»	27
«Даара еикәуп бара бгәы...»	28
«Амфәан банызба, бансгәапхәа...»	29
«Есымша мышкы бжәамыжьзакәа...»	29

Ғыбтуам.....	30
«Дыпсит ауафы азәы имыхәацыз...»	31
«Ана азә дсыгәтасуеит...»	31
«Миллионла ирацәоуп ақыртцәа...»	32
Сыпсҕадгьыл ауал	32
«Ифеит, ифеит ифазеит...»	33
«Аамтак ыкан, аамтак ыкан...»	33
Саб	34
«Сара сыкәгыла акәара...»	34
Ашыкәс ҕыц.....	35
Акарматчыс абжыы зхаз ашәахәаф.....	36
Чынчор Агрба изкны	36
«Цәыкәбарк афы сәахыы иаазгом...»	37
««Сыпсҕадгьыл с-Апсҕынтәыла...»	37
«Стацацәа сара сҕы...»	38
Агылфәа	39
«Цәгьарамзар бзиақ ихәазомыт...»	39
«Тып пхак сауеит хәа дгәыҕны...»	40
«Сара саныхәычыз инаркны...»	40
«Дангәамтцза изыхәтаз зхәаз...»	40
Аҕар рахь	41
Сиетцәа	42
«Дсымазам сара хәчы...»	43
«Нонна, ба ибгәалашәома...»	43
Слеи сареи	44
Гәымста	45
«Аибашьра алагамтаз...»	47
«Акәытрыхышь хәкәтқәа инрылала...»	48
Санпсҕлак	49
«Цьоук ааиуан, цьоук цон ари агәарағ...»	50
«Алхрақәа аныкоу...»	50
«Амассажистка»	51
Сан	51
«Апсны антътц ськеижьтеи...»	52
«Амцашоура акәа старшәны...»	53
«Ула атәы тақызар иумбо...»	53
«Агәыҕракәа зегьы ихәмоуп...»	54
Дсызныхәом	54
Ғыцәа рдиалог	55
Исгәапхом	56
«Аус сгәы ахәо ашышьыхәа sneиуеит...»	56

Еилкаам.....	56
Стаца	57
«Са сан дыҕсижътеи акыр тѳеит...»	57
Ауаа қыақәа шәахь	58
«Иахъа дануоу уара адгыла...»	59
«Ускан амра шыбжъ лхышәтуан...»	59
«Дгәйдкыланы дикын...»	60
««Ихалцаны хаҕацәа...»	60
Санқәыҕшыз.....	61
Ахатца аҕхәыс лгәы зфахьоу	62
«Абри абас икатца хәа...»	63
«Илеиуеит, илеиуеит ақәа...»	63
Азы шыцәоу збар.....	64
«Ацәҕъа абзиаә ханейдтәало...»	64
«Уара иузыскыз сажәеинраала...»	65
Абацәа шәзы	66
«Ус дыказам азәҕы...»	66
«Сышәкәқәа тыжъны иаазгоит...»	67
Шабажә изы ажәәқәак.....	67
Ахақәитра хара ианхау	68
«Хара раҕхъаза ханейқәшәа...»	69
«Зегъы аҕсра бзиа иахәоит...»	70
Аламыс ыкамкәа	71
Шабажә.....	71
Ажәлар ражәА.....	72
«Аума еикәатцәа ихасхәеит...»	72
«Сара раҕхъаза банызба...»	73
«Узхыччаша духыччарҕы...»	74
Сқыта Мгәызырхәа.....	74
Ак ацәгатәуп амш ашара	75
Ани аби	75
Атынч	76
«Саналга ажәеинраала ҕны...»	77
Ө-мәакы	77
Шьрыфа имҕаныфа.....	78
«Ирхәоит «цъанат тыҕ ҕшзароуп...»	79
«Акасыжә фара этцаз ахәыс еипҕш...»	79
Афон	80
«Ицәқәырҕон, ицәқәырҕон амшын...»	80
Уатцәтәи амш	81
Агәмаа Кәыта изкны	81

«Абзиеи ацәҕеи еишыцәоуп...»	82
«Хара х-Дырмит Ду иҕсы антаз...»	82
Бысцәымшәан	83
«Рнарҕытца дықәырҕыла...»	84
«Игәырҕъароуп угәара...»	84
«Ашыбжъон схы ныкәстцан...»	84
«Схылтц сырцәымшәо исаазеит...»	85
«Ақыртцәа ха ианххаҕылаз...»	85
«Хабжъы ита, далаххит депутатс...»	86
«Ауафытәфса иҕстазаара...»	86
«Сқәад шкәәкәи сөыҕеи аашытыхны сара...»	87
«Ацәызқәа, ацәызқәа, ацәызқәа...»	87
Ааҕын.....	88
«Иаххылтцыз шыта ихәычқәазам...»	89
«Ауаа рацәа срыллан...»	90
Жанна Ачба изкны	92
«Аетцәәкәа ркыдпаара...»	93
«Утцеи бзиоуп хәа суқәҕыҕуан...»	93
««Саб, ататын ахара...»	94
«Алада ихоуп азиаскәа рхы...»	95
Нас сабацои, сара?.....	95
«Анкъа иказ ахада...»	96
«Быда дыкам – анысхәа...»	96
Азиас	97
«Ажәлар рхәамтақәа ирышьтоуп хара хцара уаа...»	97
«Ука, укам агәхъаа мкзакәа...»	97
Сбызкылыҕшуеит.....	98
«Аҕсны кажъны...»	98
«Шәача сыкан, уи аены...»	99
«Аҕхәызба сытцәҕыр иафәшәаз...»	100
«Жәибыжъ шықәса ансхытцүаз...»	100
Алаха атцака хантәаз	101
«Иҕычыз, иқәылаз...»	101
«Аҕсуара зынза имызырц...»	103
Сөызцәа Абыргцәак шәахь.....	103
Аҕша лас	104
«Имачымкәа исызуазар...»	105
Ацәқәырҕақәа	106
«Еҕа хагуп...»	107
Аиҕҕшра	108
«Санду илхәо исахәхъан...»	108

«Изыгә-зыгәза стаацәа тәаны...»	109
Аекәа	110
«Адунеи даакәлеи иахъеи рыбжьара...»	111
«Нак инкажъны сара соыга...»	112
««Шәа шәызәу иашам» хәа...»	112
«Закә аамтоузеи, закә аамтоузеи...»	112
«Аҗсраҕы дтәан арыжәтә ыжәуа...»	113
«Адунеи даакәлеиҗтәи иара...»	113
«Сгәакуа санбышьтәз...»	114
«Аҗстазаара атыхәтәа җтәашәа...»	114
«Бгәаазар, уи сара исхароуп...»	115
Кәауншьтахь	116
«Сара даара быстахын...»	117
«Сара уалқәак сзылан...»	117
«Сынбыдгыла, сыбмацәажәацт...»	119
Икалап аита сыҗхашьаргы... ..	119
Анасыҗ	120
«Исхарам ссарахоит лассы-ласс...»	120
«Икан ыцъа аешыцәа...»	121
Сгәы иаахәеит	121
«Сара арыжәтә жәуам...»	122
«Аҗсуара уашьтан уекынтә...»	122
«Аҗсны шықәсык аибашьра цон...»	123
Аурыс ҕны акны	124
Сырахә	125
Аҗсызкра	126
Быхъз	127
«Амш цәгәа бааҗс калоит, рхәоит...»	127
Адгьыл кәуеит игәнахауп	128
Җыжәроуп илаз	129
Абака	129
Җхызла	130
Алакә акынтә исахахьан	131
«Ауаҕы лакә убас длакәуп...»	132
«Ианузааиуа аҗеинраала...»	132
«Атцхагәтаны сара сгылан...»	133
«Иахъа азә угәы нирхазар...»	133
«Цәгьарак, бзиарак аныкоу...»	133
««Аҗстазаараҕ атцыхш ада...»	134
«Сыдгьыл мацуп, сыдгьыл мацуп...»	134
«Бзиа бызбоит хәа аҗәала...»	135

Аҗәеипшъаа улҗха	135
«Бгәы нсырхазар, иахъа җәҗәала...»	136
«Ирацәоуп сара сгәалакәа...»	136
«Са сыхкәгылоуп Амбара» ахәы...»	137
«Исзымхәац цәахәак сара исымоуп...»	137
«Абри аума уара узражәыз...»	138
«Уи лхы инаркны лшъапы акнынза...»	138
«Иара аус рыциуеит...»	138
«Иатахызаргы акәыз иҗсыҕеу...»	139
Сажәра, итабуп	139
«Аҕы сзыжәуам ушьта тәыцак...»	140
«Зака атнухи, зака ухашәалеи...»	141
Агәы	141
Исхамштуа сахъак	142
Агәыхъ аасзынхеит	143
«Уара уеипш угәылагы...»	143
Санду ллакәкәа	144
«Поет ду дыкам, поет хәыч дыкам...»	145
«Игылан иахъубо абака...»	145
Аибашьраан	146
Схәыштаара мца еикәхаразы	146
«Атыша ахыкә хәкәланы, хнеиуан хара...»	147
Амши атцхи	147
«Жәа метрак итәулаз атцә...»	148
Ацыркыи алашәи	149
«Ари кәлеиҗтәи акыр тәуеит...»	149
«Акәаҗсата леиуан иаакәымтцакәа...»	149
«Амашына абжыи ансаха...»	150
«Иара ахәшәтәыртаҕы дышьтан...»	151
Уахатәи атцх	151
«Бабаду» хәа уматацәа...»	152
«Кәрала хынҗажәа шықәса ирхысхьан...»	152
«Уахынлоуп, аха амза лашоит...»	153
«Изака аамтоузеи, сара исымаз...»	154
«Акәукәу абжыи ангалак...»	154
Ауаҕы	155
«Еиха зхәаз...»	155
Сашәа	156
«Уҗстазаара иуаҕсыз...»	157
«Иара длышьтан ахцәы қамыз...»	158
«Уарбанызаалак, уахыкәзаалак...»	158

Ауаф иаша	159
«Ажәинраалакәа уфәеижьтеи...»	159
«Оыцъа айгәылацәа ргәы ааибаган...»	160
«Оажәа шықәса рапхъа атцара далгеит...»	160
«Еырфорууп анырхәа, иеыжәланы...»	160
«Адунеи уаакәлеижьтеи ура...»	161
«Ажәахә кайтцарц азин итан...»	161
«Аусхәартаф еизарак ыкан...»	162
«Ишеит, ихәлеит...»	162
Згәы цәцәыз амал уаа шәахь	163
Аймак	164
«Ианацъалбеит дзакә уафәузеи?...»	165
«Сара сани саби Лева сыхьзыртәит...»	166
«Ибзианы ажь иит сынтәа...»	166
«Исымазам баша атәаха...»	167
«Адгъыл хамоуп, ажәфан хамоуп...»	167
«Хтакы иафызан хара зегъы...»	168
Уатцәазы	168
«Ани аби имазам...»	169
«Азә дхакъымуп, азә дыртцәуп...»	170
Схатәы	170
«Бара сышбызхәыцуаз...»	171
«Шьта дхәычзам, лара дтыпхәуп...»	171
Сқыта	172
Сеага агәала	173
«Сатамыз, угәы иаахәоз сзымхәазар...»	174
«Имашьына наиргылан...»	174
«Ан дгәатеиуа лиарта дылан...»	175
«Сара сгәыңуан, еснагь сгәыңуан...»	175
Хаинаалеит	176
«Иахъа сыкоуп афы сашьны...»	177
Бара азәгы бистазом	177
«Зны - затәык ауп ба банызба...»	178
«Аха шыап ақәцәан хә цырак фан...»	178
«Сейкәызжәо ажәак умхәозар...»	179
«Ибзоу среипхьзуам саныцәоу...»	180
«Ашәтыц лара дафызаха...»	180
«Пхәыс дааиган дкаижьт, дыцкьам хәа...»	181
«Асас гәыраз сашта утала...»	182
Абас ала зегь хакхәа аабоит	182
Аехәаф	183

Сатамзааит	184
Цәахышыак рымангъы збазом	185
«Адгъыл зтиуаз дырфәгыла...»	185
«Ажәала «патриотра» игым...»	186
«Аиаша иашьтоу роуп...»	186
«Амфан дибан, дигәапхәит...»	187
Изхәада, нас сажәит хәа	187
Сашьейхаб	188
Мықәба Мкан изкны	189
Хәешьара хайқәшәараф	191
Леиба Датикәа иихәаз ажәа	191
Кәаф Леиба изкны	191
Клава Хәытаба-Дбар бахь	193
Гәымба-Леиба Емма бахь	194
Сгәыла, Даутиа Батакәа уахь	195
«Уара ажәлар ургәапхәан...»	196
«Афа скын ипцәеит...»	197
Азыхь	197
Валера даутиа изкны	198
Алыкьса Цьения изкны	199
Уареи сареи	200
Ахәатцәкьа	201
«Атроцкист» ицкәын саншьа	202
Мықәба Валодиа изкны	202
Иузынхәзеи, апхьсуарас?	203
«Хәышықәса депутатс дыкан...»	204
«Иара дытцкьон, дыпхон, хантцәеит, хазит хәа...»	205
Аинрал ипхьшарта	206
«Аибашьра цоит еибашьратцас...»	206
Аинрал иажәа	207
Дбар Sergei игәалашәара иазкны	208
«Сара егъа цьабаа збазаргъы...»	209
«Сара сшашьтаз ауатах...»	209
Леи Шәагә	211
«Имашьына пхәстан изыкамтцеит иагыз...»	212
«Ипхьруа инеиуан азыркәи...»	213
«Уажәхьейт рхәейт»	213
Хәеишыцәа	215
«Сахьнеиуа, ацәгъа-абзиаф...»	216
Ақәпхара	216
«Сажәинраалакәа цьоукы иргәапхәшт...»	217

«Изакеызаалак ак камтјакэа...»	217
Сыпхызи слабеабеи	218
«Инхон интуан хатей – пхэыси...»	220
Ирейфь ахамта	221
«Апхьаф дѣажэкуеит, дзыпхьо имам...»	222
Адепутат	223
«Анацэа ргэы кашэцала...»	223
«Апхьсуак илабжыара...»	224
«Стэоуп, схэыцуа сымацара...»	225
Исгэалашэеит	225
«Ашэкэкэа ртыжыра даара ицэгьоуп...»	226
«Истахзам сара саныпхьслак...»	226
«Бара саныббо, баатгыла бейрбоит...»	227
«Сцэа-сжыы иалтцыз сара схэыцкэеи...»	227
«Мап», аныбхэа исмахаэеит...»	228
«Ахэынтцэа уанылаха улсхит...»	228
Азтцааракэеи атаккэеи	229
Ашэиракэа	229
«Уабду дуафын, ауаагы дырдыруан...»	230
«Зны, иееим ак ихэан, ианарыжыт...»	231
«Хара зегь гэыфрала хакоуп...»	231
«Убри аены амш еихашышыын...»	232
«Сара санаауа, цыара сыкан...»	232
Исзымфыц сажэеинраалакэа	233
«Игэиғанзамкэа азэ дхалоит...»	234
Ашьхака	234
«Амра цеиуан, ха хшэарыцон...»	235
«Бара быбзиабара хьшэашэеит...»	235
Хасгэылак	236
«Дцэажэоит, дцэажэоит иажэа нтэом...»	237
«Атып бзиа иман сгэыла Лад...»	237
Ус икалома?	238
«Иахьтэила акгы сапхьсазам...»	239
«Икалазеи, иукэшэазеи...»	239
«Ауафы дахьудыруа, абноуп...»	239
«Азмыжь иатцэара сынтапхьшит уахык...»	240
«Ашьыжь шаанза угыла...»	240
Апхьыз иеилнахыз	241
«Адгьыл амхны ыыц анхара...»	242
Сацъал	242
«Уи ашыкэсан азахэа мизеит...»	243

«Уаб акыртцэа дырѣагылан...»	243
Дабакоу, афырхатца?	244
Ацан	245
Аччапхьш	246
Ахпхатэи	247
«Пхэыс дааигейт игэапхьхаз...»	247
Ушьта игэырфьалааит рацэа	248
Архаизм	249
«Уи дынхоит ихазы мацара...»	249
«Исхаразамкэа еихабак дсацэхан, исычхайт...»	250
«Цыоуки рфымтэакэа апхьртцаанза...»	250
«Иахьа ицэгьоуп даара ашоура...»	251
Ажэлар рхэамта	251
«Арзра аныказ, - ххэоит зегьы...»	252
«Уаха заа сышьталеит...»	252
«Жэеинраалакэак ифэуейт дтэаны...»	253
«Хаицны хьыцъа хамацара...»	253
«Аамтала хайзааигэан хара...»	254
Асас къала	255
«Ашьыжь сгылан сыкэлейт амфа...»	256
Аамтакэа	257
Редакторк уахь	258
«Акэыцъма уацэшэозар...»	258
«Аѣак-аѣак, аѣак-аѣак хэа...»	259
«Уара иухэаз уажэаз иуѣытгеит аѣак...»	259
«Ауаа рѣы ихэатэымзар...»	260
«Ацэгъа абзиаѣ уа уахьнеиуа...»	260
«Ажэеинраалакэа рыфра...»	261
«Сызыеи сарей цэгъак хабжыухэан...»	261
«Иахьантэарак сышбызхэыцуаз...»	262
«Иацы даара ашоура цэгъан...»	262
Аубых чкэынеи сарей хаикэшэара	263
Цэгъамш	264
Алхракэа рахь	265
«Барей сарей ханейкэшэа...»	266
«Чарак аѣы цыара хайдтэалан...»	266
«Сыгецэырхэны сышэкэы антсыжь...»	267
«Сара сакара чхара змааз...»	268
Агэафьра	268
«Москва сыкоуп, адэыфба сталеит...»	269
«Сгэалаказаара еееим иахьа...»	269

«Зани заби ажэзахьаз...»	270
Апҕақәа	271
«Зынза икәнысшьом, ирацәасшьом...»	271
«Аостәа инапы хануп хәа...»	272
Афызцәа срышьтоуп	272
Сара сугәапхом	273
Ипҕсыз агәыңра	274
Фнызқҕи жәабатәи аарфара	274
«Фыңа айгәылацәа еинааломызт...»	275
«Закантәы ихақәлахьоузеи...»	276
Бгәыдыскылоит сара ирҕәҕәаны	276
«Сычкәынцәа шыта усүра шәца...»	277
««Дыбзиам» хәа дук ианихәа...»	278
Сабду изыхь	278
«Амра шаша ташәахьан...»	279
«Үи лыбз ахәша ықәтданы...»	280
«Сара сыпҕсраны санахыңа...»	280
«Исхарамыз схаратәны...»	281
«Аиашьцәа ааикәшәан...»	281
Сгәы зхәыз	282
«Ахахаи, ахацәа...»	283
ҕацак илыхьыз	284
«Санычкәыназ сара слышьтан...»	284
«Үи иеиңбу дыкам хәа дыхәхәон...»	285
«Лара лыпҕшра лсахьа...»	285
«Хара хгәараҕе ра шыапык гылан...»	285
«Ускан гәырҕьарак бхалан...»	286
«Са сгәашә аатын ачарахәа...»	286
«Аби апҕеи еивагылан, ейкараны...»	287
Нанхәа аныхәа	287
«Афы сатцашьшы изжәит...»	289
«Үи ашықәсан иаакәымтцәкәа...»	289
«Апҕхзы пҕхәхәо, аеага скызар...»	290
Уфызазар, афызә	290
«Сымацара сара скала...»	291
«Шарҕазуп, итынчуп апҕшахәа...»	292
«Ашьыбжьоншә саапҕса-скараха...»	293
«Иааигәоуп, иааигәоуп, иааигәоуп ушьта...»	293
Акылпҕшра	294
Уаргы уфырхатцоуп	295
Сычкәынцәа шәахь	296

«Исытмыжъааит атахызар...»	296
«Инкылпҕш-аакылыпҕш амра ипҕхо...»	296
«Ашәахәаф асцена даақәлеит...»	297
Апҕсуа зиасқәа	298
«Апҕсраҕы дтәан арыжәтә ыжәуа...»	299
«Иахәызба тыхны дысҕагылеит...»	299
Арыжәтә	300
«Назаза аамта хара иахтәуп...»	300
Маквана ара баангыл	301
Хамелионраа	302
Дигәйдкыла, дналываиeit	302
«Үи лыпҕшра, лсахьа деикәшәаза...»	303
««Апҕсуа тыпҕхак дхыхны...»	304
Исхамштүа асахьа	304
«Хара зегә амшын агәы ххуп...»	306
«Ухатәы ухәароуп...»	306
Агәйдкылара	307
«Иахасхьоу хара х-Апҕсынра...»	308
«Ақалақь аҕоуп сара сахьиз...»	308
«Амра шыпҕхоз, иааимафматтәан...»	309
«Ана иртеит...»	310
««Үа узыхәа сыкоуп, уа узыхәа сгәы аартуп...»	311
«Санхәычыз, сара ихастцозар...»	311
«Дыкоуп азәы, аус ахьуа...»	312
««Хара таацәала хайқәақәоуп...»	312
«Ус сааиуеит аиаша сыманы...»	313
«Иахьа иулшо иахьа икатца...»	314
Ажәеинраала ахәара	314
Ахьшыкфы	315
Сла ду	315
Исцәымбу исахьа	316
«Сара бара ҕәҕәала бсыргәааит...»	317
«Акгы аанмыжьзакәа ифеит, ижәит...»	317
«Хык айфызцәа шнеиуаз, амфан иааикәшәеит...»	317
Схәычра	318
«Апҕсыжра ашьтахь мчыбжьык акара цуан...»	319
Сгәы кәитеит	319
«Иахьа даара, даара хьтоуп...»	320
«Сышәкәы хамтас изыстаз...»	320
Ацәгьахәаф	321
Сымфәхәаста	321

Азэ иан лмыткэма	322
Сеадамхазои шыта	323
Сымшэхэыс, сымшэхэыс	323
Сыдгьыл агэала	324
Алаф	325
«Хамса абнара илга ишьтоуп...»	325
«Инахафсын азын хышэашэа...»	326
«Абар амра шыта итэшэоит...»	326
«Псуа жэлак ихуп иара...»	327
Ритцака ицо амса	327
«Қазамакыт арыпцтэ ахшэазшэа...»	327
«Скарандашы аашытыхны сара слатэит...»	328
Ирхэац рхэоит	328
«Сара сбышьтан, сбышьтан, сбышьтан...»	329
Алаф	329
«Амлеи ахытеи исхазгахыоу...»	330
«Иахыа амшын сынталеит, ...»	331
«Пхызырыла узбеит уара...»	331
Апъшеи, Амшыни, Ашыхеи	332
Жэахатэи аокругаа зегъ шэахь	333
Сыпсадгьыл	334
«Дыкэан агэылара апъсы...»	335
Икамло хэа икоузеи?!	336
«Шэкэык тсыжыырц еикэсыршэан...»	336
Кэышаа ртаца	337
Сыпхыз	338
Ашэткэа	339
«Ихафсхыоу аамта уаназхэыцлак...»	340
Сажэакэа	340
Иаб дымпсзеит рымхэеи!	341
Сыга	342
«Уа уажэакэа тлапкоуп...»	343
Ашэацъхэаф	344
«Хусхэарта агэарафы...»	344
«Уи апъхэызба лбара дшашьтаз...»	345
««Упъсы умшьо улатэаны...»	346
«Хэчык ифъычын, маттура хэчык иоуит...»	346
«Амра шаша ташэахьан...»	347
Уеурфэҕэароуп, дад, уара	347
«Иташэеит амра акэапахэа...»	348
«Анхэеи анхэыпъхай лара илыман...»	348

«Сжыгеи, сеагеи сыыгеи рыда...»	349
«Сара издыруеит Анцэа дшыкоу...»	350
«Бара дбыман, бзиа иббоз, зда бхэартамыз...»	350
Уфы схы зланазгарызеи?	351
Ашыжъ	352
«Ани пјеи еицны инеиуеит...»	352
«Алакэқаа рхэалон ажэытэан...»	353
«Бызбеит сара пхызырыла...»	353
«Иахыа смыцэа, уаха смыцэа...»	354
«Аизара ыкоуп анырхэа...»	354
«Иахыатэи иус каимтцеит...»	354
«Сшэыхэоит аетым шэимылакысын...»	355
Нартэа рхылтшытракэа рзы ашэа	356
Агэтыхакэа	357
«Саргыи ысымоупи гэтыхак...»	357
Сыызак уахь	358
«Абахча сытданы снеиуеит...»	359
«Бара амра бысафызоуп сара...»	359
«Санкэыпъшыз аахыс аиаша сашьтоуп...»	360
Агэыхь	360
««Сан дапсуоуп, саб дапсуоуп...»	361
«Ианакэзаалак икан...»	361
«Аус аауеит зегъ ыынла...»	362
АИАША	362
«Урыхэан угэылацэа зегъы...»	362
Ишэыхыи, сыжэлар?!	363
СЛА	363
«Ишафыц иафуп, хадгьылкэа рытира...»	364
АХЭЫ ИҚЭГЫЛАЗ АТЦЛА	364
АЛ	365
АҚӘРАНИ АҚАРМАҢЫСИ	366
Амҕа	367
«Уихымццаклан иуеихау қарала...»	368
Аеадеи агэыжыи	368
Q-еадак	369
Ажиури ирзбаз	369
Дызбеит пхэызбак	370
Ацэара	371
«Гаран, гаран, гаран дызфыз...»	372
««Аиаша иашоуп...»	372
Сқыта	373

Сара сыкоуп сымҕсраны.....	374
«Исыдырум хара ихахыыз...»	375
«Ажәһан сшаттаҕшуаз сара...».....	376
Уаха	376
Ахэҕчы.....	377
«Адуinei даақәлеижьтеи иара, ...»	378
«Сара аҕстазаара сашьтоуп...».....	378
«Аҕстазаара сеигэҕырҕо...»	379
Ашьха аҕсабара	379
«Сыҕстазаара мшыну...».....	380
«Сыҕстазаараҕ лашарак...».....	381
«Аарла еихигоит ишьапы...».....	382
Мазала ицхауа ала.....	382
«Иахьа сықәуп адунеи...».....	383
«Са сиетдә ахькыдыз...».....	383
«Ани дирцъан...».....	384
«Дыкан анкьаза хадак...»	384
Абгақәа.....	385
Сара сгәахәара.....	386
Сызнысыз амҕа.....	387
«Анцәа хайшеит хайгәаҕханы...»	387
«Асовет еидгыла аҕа дақәла...».....	388
Сымшқәа.....	389
Ацәыкәбар	390
Зосим (Тахәыз) Анқәаб изкны.....	390
Аслан Амҕар	392
Сөыза гәакьа Тимофеи	392
Раҕхьатәи смата стәи лаша	393
Схәыштаара мца.....	395
Гәрамга.....	395
««Акратахума, акратахума...».....	396
«Аибашьраҕ уама зхасхьоу...»	396
«Амшын ахықә сықәгылан...»	397
«Снышәынтраҕы ейтәшәха атцла...».....	398
«Ицоит аамта, сара сажәуеит...».....	398
Сасрықәа.....	398
Зызлан.....	399
Азбахә умхәан ицәхьейт	400
«Ажәа иухәо уацклагҕшла...»	401
«Бзиа избон гағала аныкәара...»	401
«Сара санбышьтаз, схы ныхтәа...»	401

«Хараза сышьтахька мшык...»	402
«Сөыҕхацәеи сыҕацәеи...».....	402
«Иацлеит шаххәоз хтаацәара...»	403
«Са сгәы тынчым, са сгәы тынчым...»	403
«Ҕхызрыла сыҕсаатәны...»	404
«Ишәтыроуп ааҕынра...»	404
«Улаба аашьтыхны шарҕазы...».....	404
«Аҕстазаара иазакәануп, ...».....	405
«Исырхәон: «Ари амҕа данытцуамызт...»	406
Амкәыба хы зхагылоу рақәымкәа.....	406
«Сыҕкәынцәа, шәара сшәышьтан...»	407
Ауаҕы дыҕсит, иқәаарыхуаз адгьыл,	408
Гәылак	409
«Сара сышәкәы тсыжьырц исгәитоу...»	409
«Аиашаз уқәҕозар...»	410
«Уабцар анысзышьтух, сушьит ауп...»	411
Хыхь икоу.....	411
Схаан	412
«Изыззои, саргыи бзиа дызбон...».....	413
«Иҕыза иан данҕсы дзымнеизт иара...».....	413
«Амҕа уаныланы унеиуазар...»	414
«Уани уҕхәыси еинаалом...»	414
«Бара сааигәара быкан...»	415
Ардәына	415
«Ахәынтқар ахарцъ ала уалгеит атцара...»	415
«Азәы ианиуаз ачара...».....	416
«Есышьыжь сара сангыло...»	416
«Баргыи саргыи аҕны хәкоуп...»	417
Аҕхәыс лус	418
«Бхы бахашшаауеит бгәабзиара азыхәа...»	418
Бара бзы мацара.....	419
Итабаз акәара	420
«Гәымста леиуан ицәкәырҕо...»	420
«Ишнеиуаз лак...».....	421
«Аиара, аиара, аиара...»	421
«Иахьа сгәырҕо сықәуп амҕа...».....	422
«Иургылеит иугәаҕхан...»	423
«Сышәкә итытыз рysteит...».....	423
Ан лажәа.....	424
Асаркьа.....	425
Ажәеинраалеи ауси	426

Ахра.....	427
Ақәа.....	428
Алаф ашәа.....	428
«Ааигәа ҕышәк ағы цыоук тәаны...».....	429
Аидгылара.....	429
Уара, бара, шәара.....	430
«Ак зфын даҕаак цәырцит...».....	431
«Иахьатәи амш цеит интакәкәа...».....	432
«Исхаштуам Амбара аханы...».....	432
«Жәаха ачараҕ сахьнеиз...».....	433
Ҳаибатахым.....	434
«Ашәт җеж Аҗсны иахаҕеит...».....	434
«Ишышьеит ифны ахыглаз...».....	435
«Сашәа иахантәарак җхызырыла дызбон...».....	436
Сабду исаат.....	437
«Җхызырыла сара избеит...».....	439
Сыҗхыз.....	439
«Харантә ахысбыжкәа ааҕеит...».....	440
«Саб избахә сҳәарц стахуп сара есымша...».....	441
Иахьатәи амш.....	441
Споезия.....	442
Аматә лыгәхәагара.....	443
Стәаҕцәа аибашьраҕы итаһаз.....	444
Сызтахым уахь.....	445
«Ажәа анбныстәз, мап аныбхәаз...».....	445
«Иахьатәи сымш баша ицама?...».....	446
«Сыҗсадгьыл хәыҗ Аҗсынтәыла...».....	446
Агәаҕ иашәа.....	447
«Аибашьра анцоз дыҗкәынан иара...».....	450
«Аҗхәызбеи арҗызбеи зны иааичырбан...».....	450
Беиак.....	451
Раҗхәазатәи аиниара.....	452
«Сөызцәа, шәаила сара сахьынхо...».....	453
Сқыҕа амҕахәастала.....	453
Хәеишыцәа.....	454
«Зны ухьзала ажәак иҕытшәан...».....	455
«Җхәызба җшзак амҕан дысҗылеит...».....	456
«Анцәа уиҳәоит есымша...».....	456
«Истахзам бгәы иаамыхәо...».....	456
«Сара саргамоуп, сара саргамоуп...».....	457
Акәараҗча.....	457

«Акоммунист цәакәа рхарҗаны...».....	458
Абажә.....	458
Ацәкәырҗақәа.....	458
«Ңна затцәыкгы аамта акрыкоуп...».....	459
«Азынразы мҕык ылихуам...».....	459
Алаф.....	459
«Ажәакәа срышьтала сыҗшаауеит...».....	460
«Адгьыл сымоуп, ажәаан сымоуп...».....	460
Акәукәу.....	461
««Сара споетуп, спатриотуп...».....	461
«Амра гылан, илашеит...».....	461
«Ажәытәан, асас дахьнеиз аҕната...».....	462
«Уаанда уашәшәыраз аҕахызар...».....	462
Исаҳаз ажәабжь.....	463
«Абҗа иман, атцара дталеит...».....	463
Мдыр иажәа.....	463
«Иахьа сыжәбом сыҕныдаха...».....	464
«Хара хәаҕьа хәидгыла...».....	465
«Шыкәскәак уажә раҗхьа сгәы бааҗсхан...».....	465
«– Ишсоухәара, иумада...».....	466
Аҗсқьар.....	467
Исацәажәоит сышкол.....	468
«Ауаҕ изыхәан абз абцъаруп...».....	470
«Иутахзами, есымша...».....	470
Бара банызба раҗхьаза.....	471
«Сыҗстазаараҕ ысылшахьоу...».....	471
Акомиссия аиҳабы.....	472
Средатор уахь.....	473
Ашыжь.....	474
«Сара сеилахан апоезия бзиа избон...».....	474
Апоеи амзеи.....	475
«– Ачымазаҕ арыжәтә ззымжәуа...».....	476
«Атцәы дсатцааит абас...».....	476
«Суада сеыҕнацала...».....	476
«Уи амш схаштуам сара бзанцы...».....	477
Ашәа.....	477
«Сара иахьа сызкәу аҗсабара...».....	478
Атдыхәтәантәи сыматә.....	478
«Җхәыс дзааумгозеи хәа цыоук тәауазар...».....	479
«Сара сгылан ахра-ҕкьара саҕаҗшуа...».....	480
«Сара сгылеит шарҗазы...».....	480

«Инеикэыжь-ааикэыжьуа...»	480
«Атэым хэынтқарраҕы дынхон...»	481
«Онык ҕастоит хэа далаган...»	482
Амҕа сықәуп.....	483
Аҕсуа чара.....	484
Сафар Лолуа изкны	485
«Сара санычкэыназ сбышытан бзиа ббаны...».....	485
Аҕыжэцэа рбригада	487
Акэа	489
«Иаакэшьюа иара ибз икышэ...»	489
Аҕсуа поетцэа шэахь.....	490
Уара рыцха!.....	491
«Сымхы цэаҕэаны ичалтны ишытоуп...»	492
Игор Ажыба изкны.....	493
«Атэанчэхэцэа ртэанчэхэы рауан...»	494
«Ихэаҕсыз аҕхын ашыа сыкан...»	495
«Ашэкэы тужьыр ахэ нырымшэоз...»	496
«Иашта игэара, зегь еиужьуп...»	497
«Ишҕазыурыз ба бсықэымшэар...».....	498
Ғыцэа айгэылацэа	498
«Аиаша анырхэа сгэы иаст...»	499
«Имазаарын Звиад алаапк...»	500
«Абна чықэра иавтагылоуп...»	501
«Уи дызихцэажэом абза...»	502
«Уцэгьатцэкэазам нхарала...».....	503
«Азэы шэышықэса дыртысит...»	504
Аныхэара	504
«Сара сусқэа уаха инымтэеит...»	505
«Иахьакэым бара банызба...»	506
«Ианысзыҕуа ажэеинраала...»	506
«Адгьыл тысит адыр-дырхэа...»	506
«Сара уара устахуп...»	507
«Сбахча сынтала...»	508
«Агэырҕара умоуп иахьа...»	508
«Зынза хмачуп, зынза хмачуп...»	510
«Сахьынтытцыз сара енак...»	510
Аҕсыжыртаҕ	511
«Хара архан амхкэа лахтһон...».....	512
«Ак соуҳэаргыы исычхауеит...».....	513
Артцаҕ уахь.....	515
«Тахмада мхэыцк ажэа ихэон...»	516

«Ғызцэас са исымоу...».....	517
Ашэтыц	518
«Сықэра мачым, ирацэоуп...»	519
Алаф	519
Ауаҕы	521
«Ацэгьаҕы ауаҕы дудыруеит...»	521
Ғба-Ғба цэахэала.....	522
Ғшыба-Ғшыба цэахэала.....	525
Уахатэи атцх	526
Ахарам	528
Азэы	528
Сашта	529
Акарматцыс	537
Аҕсуа тыҕхэацэа апоетцэа шэахь.....	542
Журналистк.....	544
Ажэлар рхэамта	545
Ицаз хэамта	545
Ғба-Ғба цэахэала.....	555
АПОЕМАҚӘА.....	567
Аразкы шсоуз.....	567
Атцеи лаша.....	581
Леиаа хзыхэан ажэақэак.....	593
Бадоу ихылтцшытра.....	598
Адгьыл.....	611
Кьахьба Хацьарати Шэлымба Кэастеи.....	617

ЛЕВ БОРИСОВИЧ ЛЕЙБА

СОЛНЦЕ И ТУМАН

*Стихотворение и
поэмы*

ЛЕУА БОРИС-ИЦА ЛЕИБА

АМРЕИ АНАКӘИ

*Ажәеинраалақәеи
апоемақәеи*

*Аредактор – Нонна Бебиаңҳа
Аверстка – А. Акаба*

Аформат 84х108 1/16. Инықә. кьыц. бғы. 34.02. Икатцә.
кыц. бғы. 20.25. Атираж 300 экз. Ағатцапқа № 66.

Ацсны Аҳәынтқарра
«Акьыцхь афны»
Акәа, Ешба имфа, 168.